„СТОАРХ” ЕООД

ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН
НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ПРОЕКТ

октомври, 2022 г.

„СТОАРХ” ЕООД

ВЪЗЛОЖИТЕЛ: ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

ИЗПЪЛНИТЕЛ: СТОАРХ ЕООД

ОБЕКТ: ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

Ръководител проект:

/арх.Стоян Цветков/

Управител:

/арх.Николай Цветков/

октомври, 2022 г

ПРОЕКТАНТСКИ КОЛЕКТИВ:

1.	**арх. Стоян Цветков**	**– Ръководител**
2.	**арх. Милена Каменова**	**–КИН**
3.	**арх. Николай Цветков**	**– Урбанизъм, ГИС**
4.	**арх.Валери Врабчев**	**– Урбанизъм**
5.	**икон. Юлия Спиридонова**	**– Социално-икономическо и демографско развитие**
6.	**геогр. Пенка Кирова**	**– Демограф**
7.	**инж. Цветко Цветков**	**– Пътна и ж.п. комуникация**
8.	**инж. Ради Велиевски**	**– Електроснабдяване**
9.	**инж. Евгения Гунева**	**– ВиК**
10.	**инж. Георги Савов**	**–Газоснабдяване**
11.	**ландш.арх. Александър Калев**	**– Ландшафт и озеленяване**
12.	**инж. Радослава Цветкова**	**– ГИС**
13.	**екол. Пенка Атанасова**	**– Екология**
14.	**екол. Мариела Гъркова**	**– Екология**
15.	**екол. Красимир Маринов**	**– Екология**
16.	**инж. Пейо Чавдаров**	**– Далекосъобщения**

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ 8

1. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОБЩИЯ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНАТА 8

1.1. Цели и задачи на плана 8

1.2. Основни изисквания към проектното решение 10

2. ИНФОРМАЦИОННА ОСНОВА НА ПЛАНА 11

2.1. Изходни данни за изработване на проект за ОУПО Генерал Тошево 11

2.2. Актуализация и доразвитие на проучвателната основа на ОУПО 11

3. РЕГИОНАЛНИ УСЛОВИЯ И ВРЪЗКИ 12

4. ПРИРОДЕН КОМПЛЕКС 19

4.1. Природогеографска характеристика 19

4.2. Климатична характеристика 20

4.3. Инженерно – геоложки условия 24

4.4. Водни ресурси 26

4.5. Полезни изкопаеми 27

4.6. Почви 28

4.7. Защитени зони и природни забележителности. Биоразнообразие 29

4.8. Ландшафт. Зелена система 31

4.9. Риск от предвидими природни бедствия 34

4.9.1. Риск от земетресения 34

4.9.2. Риск и защита от наводнения 35

4.9.3. Пожари 37

4.9.4. Геоложки риск 38

4.9.5. Риск от радиоактивно замърсяване, следствие на аварии в А Е Ц Козлодуй и Черна Вода 40

4.9.6. Мерки в ОУПО на община Генерал Тошево за превантивна защита от бедствия 40

5. ДЕМОГРАФСКО И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ 43

5.1. Демография 43

5.1.1. Обща демографска характеристика 43

5.1.2. Брой и динамика на населението 43

5.1.3. Естествен и механичен прираст на населението 51

5.1.4. Основни демографски структури 56

5.2. Икономически активности 70

5.2.1. Диагноза на състоянието 70

5.2.2. Пазар на труда.....72

5.3. Икономическо развитие.....77

5.3.1. Състояние и тенденции.....77

5.3.2. Анализ на развитието по сектори 81

5.4. Обитаване и жилищен фонд.....88

5.4.1. Обща характеристика и структура на жилищния фонд 88

5.4.2. Жилищни сгради по години на построяване.....90

5.4.3. Жилища по етажност на сградите 91

5.4.4. Структура на жилищата по форма на собственост.....92

5.4.5. Структура на жилищните сгради според конструкцията.....92

5.4.6. Жилища по брой на стаите.....93

5.4.7. Благоустроеност на жилищата.....94

5.4.8. Жилищен фонд в община Генерал Тошево по населени места.....96

5.4.9. Домакинства и семейства 99

5.5. Социална инфраструктура и услуги 102

5.5.1. Образование.....102

5.5.2. Здравеопазване 104

5.5.3. Социални услуги.....106

5.5.4. Култура и културни дейности 108

5.5.5. Спорт 111

5.5.6. Други услуги 112

6. ПРОГНОЗИ ДЕМОГРАФСКО И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ 113

6.1. Демографски прогнози.....113

6.1.1. Прогноза за броя на населението в община Генерал Тошево 115

6.1.2. Прогноза на населението по възрастови групи 118

6.1.3. Прогноза за населението по населени места.....119

6.2. Прогнози за икономическо развитие и заетост.....121

6.2.1. Мотивация на целевата концепция за икономическото развитие на общината в дългосрочна перспектива.....121

6.2.2. Сценарии/хипотези за развитие на икономиката и система "Труд".....122

6.2.3. Прогноза за структурата на икономиката на община Генерал Тошево.123

6.2.4. Прогнозиране на заетостта.....124

6.2.5. Прогнози за икономическото развитие по сектори.....126

6.3. Прогнози за развитие на социалната инфраструктура.....129

6.3.1. Образование.....131

6.3.2. Здравеопазване.....131

6.3.3. Социални дейности.....132

6.3.4. Култура.....133

6.3.5. Спорт.....133

7. ОБЩА СТРУКТУРА И БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО.....134

8. ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И УСТРОЙСТВО НА ИЗВЪНСЕЛИЩНИТЕ ТЕРИТОРИИ.....136

8.1. Земеползване и устройство на териториите със земеделски земи.....136

8.2. Земеползване и устройство на горските територии.....140

9. СЕЛИЩНА МРЕЖА И НАСЕЛЕНИ МЕСТА.....143

9.1. Историческо развитие на селищата.....143

9.2. Структура на селищната мрежа.....148

9.3. Планова и проектна осигуреност.....150

9.4. Развитие и устройство на населените места и извънселищните урбанизирани територии.....152

10. КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО.ОБЕКТИ И ТЕРИТОРИИ С РЕЖИМ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКА ЗАЩИТА ПО ЗАКОНА ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО.....168

10.1. Обща характеристика и кратка историческа справка.....168

10.2. Типология на недвижимите културни ценности.....171

10.3. Ценностна характеристика и пространствено разнообразие.....177

10.4. Състояние.....178

10.5. Места и зони на въздействия от природни и антропогенни фактори, които представляват риск за увреждането на НКЦ и на експозиционната им среда 179

10.6. Връзка със средата и останалите функционални системи в общината 179

10.7. Взаимовръзка с движимото и нематериалното културно наследство 180

10.8. Анализ на предходното устройствено и инвестиционно проектиране и реализации с оглед диагностициране на произтеклите от тези намеси (или липсата на намеси) проблеми за недвижимото културно наследство 183

10.9. Проблеми.....183

10.10. Насоки за опазване, експониране и социализиране 184

10.11. SWOT анализ – силни и слаби страни на системата КН,възможности за развитие и заплахи за опазването ѝ 185

10.12. Правила и нормативи за устройство на защитените територии за недвижимото културно наследство и за дефиниране на специфични устройствени режими за тях към общия устройствен план на Община Генерал Тошево 187

11. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА 192

11.1. Пътна инфраструктура.....192

11.1.1. Съществуващо положение.....192

11.1.2. Нови проектни решения 207

11.2. Железопътна инфраструктура.....209

12. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА 210

12.1. Водоснабдяване канализация 210

12.1.1. Водоснабдяване 210

12.1.2. Канализация 213

12.2. Енергийна система.....214

12.2.1. Електропреносна система.....214

13. ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ОБЩИЯ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО.....220

ПРИЛОЖЕНИЯ 241

ВЪВЕДЕНИЕ

Проектът за Общ устройствен план на община Генерал Тошево (ОУПО е разработен в изпълнение на Решение на Общински съвет Генерал Тошево и проведена процедура по възлагане на ОУПО.

Проектът е изработен въз основа на:

- Планово задание за изработване на Общ устройствен план на Община Генерал Тошево и становищата на компетентните органи, а именно: Становище на Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) – Варна, Становище на Националния институт за недвижимо културно наследство.
- Техническо предложение за участие в открита процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Изработване на проект за общ устройствен план на община Генерал Тошево, разработено в съответствие с изискванията на документацията за възлагане на обществената поръчка и включващо описание на методическия подход на Изпълнителя и необходимите допълнителни проучвания.

Прогнозен период:

В съответствие с разпоредбата на чл.17, ал. 3 от Наредба № 8/2001 г. на МРРБ за обема и съдържанието на устройствените планове (по-нататък – Наредба № 8), прогнозният период на действие на плана е до 2035 г.

1. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОБЩИЯ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНАТА

1.1. Цели и задачи на плана

Главна цел на общия устройствен план на общината е да създаде териториална планова основа за нейното дългосрочно устойчиво устройствено развитие в съответствие с приетите стратегически документи за регионално развитие и със специфичните за община Генерал Тошево географски, природни, исторически, ландшафтни и други ресурси.

Цели:

Изхождайки от принципите на устойчивото развитие за баланс между екологично равновесие, икономически растеж и социален просперитет, при рационално използване на природните ресурси, постигането на главната цел се предпоставя от изпълнението на следните цели:

- Регулиране в устройствено отношение процесите на по-нататъшната урбанизация на територията на общината в граници, които да не накърняват целостта и стабилността на природната й среда;
- Създаване на необходимите устройствени условия за реализиране на стратегическите документи по ЗРР - регионален план за развитие на района за планиране, които образуват ниво 2, не представляват административно-териториални единици и са с териториален обхват, областната стратегия и Общинския план за развитие 2014-2020, както и на други общински, регионални и национални програми, планове и проекти. Извеждане на

устройствени проблеми, произтичащи от ОУПО, които да бъдат включени в ежегодните програми за прилагане на Общинския план за радвитие (ОПР);

- Прилагане на устройствени принципи за по-нататъшно изграждане и техническо съоръжаване на жизнената среда в населените места и останалите обитавани територии в съответствие със съвременните европейски критерии и стандарти, при търсене на максимален ефект при инвестирането и запазване на характерни качества и уникалност на териториите;
- Планиране на територията на общината по начин, осигуряващ съхраняване и едновременно с това пълноценно включване в жизнен оборот на природното и културно наследство на общината, с оглед устойчивост и взаимно стимулиране при развитието на всички системи.

Задачи на плана

Основните задачи на плана могат да бъдат определени, както следва:

- Определяне на общата структура на територията и преобладаващото предназначение на съставните и структурните й части;
- Регламентиране на общия режим на устройство на всяка от териториите по предходната точка, при съблюдаване на режимите, установени със специални закони;
- Усъвършенстване на мрежата на социалната инфраструктура;
- Обосноваване развитието на комуникационно-транспортната инфраструктура на общината и определяне съответстващото му усъвършенстване на транспортните мрежи.
- Обосноваване развитието на техническата инфраструктура и определяне разположението на мрежите и съоръженията им на територията на общината, както и връзките им с териториите на съседните общини и с инфраструктурни мрежи, съоръжения и обекти от регионално и национално значение;
- Идентифициране на териториите с вероятно разпространение на предвидими природни бедствия и регламентиране на необходимите превантивни мерки и начини на устройство и защита;
- Регулиране на взаимодействието между устройството на територията на общината и природната й среда, с оглед нейното опазване. Регламентиране на допустимото натоварване на естествените рекреационни и други ресурси, с оглед опазването им;
- Осигуряване на условия за опазване и социализация на обектите на културно-историческото наследство и природните забележителности;
- Извеждане на приоритетните устройствени мероприятия и определяне на последователност на реализирането им във времето.

1.2. Основни изисквания към проектното решение

Общият устройствен план на общината е изработен при съблюдаване на следните общи изисквания:

- Да послужи като основа за цялостното устройство на общинската територия, като определи общата структура на територията, преобладаващото предназначение на съставните и структурните части и общия режим на устройството им, съгласно разпоредбите на ЗУТ. Неговите предвиждания са задължителни при изготвянето на подробните устройствени планове, с които се конкретизира устройството и застрояването на териториите на ниво поземлен имот;
- Да доразвие положителните идеи и тенденции, заложени в предходни устройствени проекти и планове и други проучвания за територията на общината;
- Да отчете външните връзки на общината като стимулатор за развитие. Решаване на инфраструктурни и теренни проблеми в съответствие с целесъобразността им не само на общинско, но и на междуобщинско ниво. Съобразяване предвижванията на разработки на територията на съседни общини или предвиждане (иницииране) на такива, отнасящи се за общи устройствени проблеми, като борба с рисковите фактори в енергийния комплекс, развитие на транспортната и др. техническа инфраструктура и пр.;
- Да формира комплекс от устройствени мерки, целящи създаване на условия за преодоляване на установени съществени диспорпорции между отделни части на общинската територия;
- Да сведе до минимум отнемането на ценни земеделски земи за нуждите на урбанизацията и друго строително усвояване;
- Да създаде устройствени възможности за използване на природния и културно-историческия ресурси за развитие на отдиха и туризма, при съблюдаване режимите за опазването им;
- Да създаде условия за развитието на социалната и техническата инфраструктури;
- Да приложи постановките на стратегическите документи по ЗРР, отнасящи се за общинската територия;
- Предвид несъвместимостта на оценките за потребността от урбанизация, произтичаща от естествените демографски процеси, и реалното инвестиционно търсене на терени за обитаване и за стопански дейности, да се разработи и приложи адекватен подход при планиране на земеползването, респ. оразмеряване на системите, като се съблюдават и изискванията за устойчивост на системите.

Във връзка с горните изисквания, за населените места, за съществуващите и за други части от общинската територия с ОУПО може да се определят устройствени зони и самостоятелни терени с устройствен режим, вкл. при необходимост:

- територии (земеделски и горски) без право на промяна на предназначението им;
- територии за превантивна устройствена защита (по чл. 10, ал. 3 на ЗУТ);
- рискови територии – зони със свлачища и абразия и потенциално наводняеми територии;
- територии за прилагане на ландшафтноустройствени мероприятия.

Разпределението на територията на общината по видове общо (преобладаващо) предназначение и видове устройствени зони да се извърши с номенклатурата и възможностите на Наредба № 7/2003 г. на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони (по-нататък-Наредба № 7/2003 на МРРБ), при съобразяване с режимите, установени по реда на други закони и на фактическото ползване. Ако във връзка с настъпили промени във фактическата обстановка и/или предвижданията на ОУПО налагат изменение на този план в отделни негови части, то местата и видът на необходимото изменение следва да се посочат изрично в Правилата за прилагане на ОУПО.

2. ИНФОРМАЦИОННА ОСНОВА НА ПЛАНА

2.1. Изходни данни за изработване на проект за ОУПО Генерал Тошево

Основната информация при изработването на ОУПО е ползвана от два основни документа, които са одобрени от Общинския съвет на Генерал Тошево :

- Задание за изработване на ОУП на общ. Генерал Тошево;
- Общински план за развитие на община Генерал Тошево.

Двата документа предоставят добра изходна информация за проектантския колектив.

2.2. Актуализация и доразвитие на проучвателната основа на ОУПО

За събирането на допълнителна информация, проектантите предоставиха на община Генерал Тошево анкетни форми, адресирани до общински, областни, регионални и национални служби и институции.

Получени бяха съответните данни и информация от:

- Национален археологически институт с музей (НАИМ) при БАН;
- Национален институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) – БАН;
- Регионален исторически музей - Добрич;
- „Булгартрансгаз” ЕАД;
- „Водоснабдяване и канализация” ООД – Добрич;
- ДП „Национална компания железопътна инфраструктура (НКЖИ)”;
- ТП-ДГС – гр.Генерал Тошево;
- Областна дирекция земеделие (ОДЗ)– гр.Добрич;

- Териториално статистическо бюро (ТСБ) – Добрич;
- Областно пътно управление (ОУПО)– гр. Добрич;
- Общинска администрация – гр.Генерал Тошево;
- Анкетни форми от кметовете и кметските наместници на селата.

На място беше събирана допълнителна информация от техническата служба на общината и при среща с кметовете и наместниците на населените места.

Особено полезна беше непрекъснатата информация, която служебните лица подаваха в работен порядък.

Заданието за ОУПО не беше съпроводено с опорен план на общината във формат DVG.Това наложи изработването на нов план. Същото е изискване, както от раздел XII на Заданието, така и съгл. чл.125, ал.3 от ЗУТ.

За изработването на опорния план на колектива бяха предоставени от общината карти на възстановената собственост за землищата на селата и кадастрални карти на населените места.

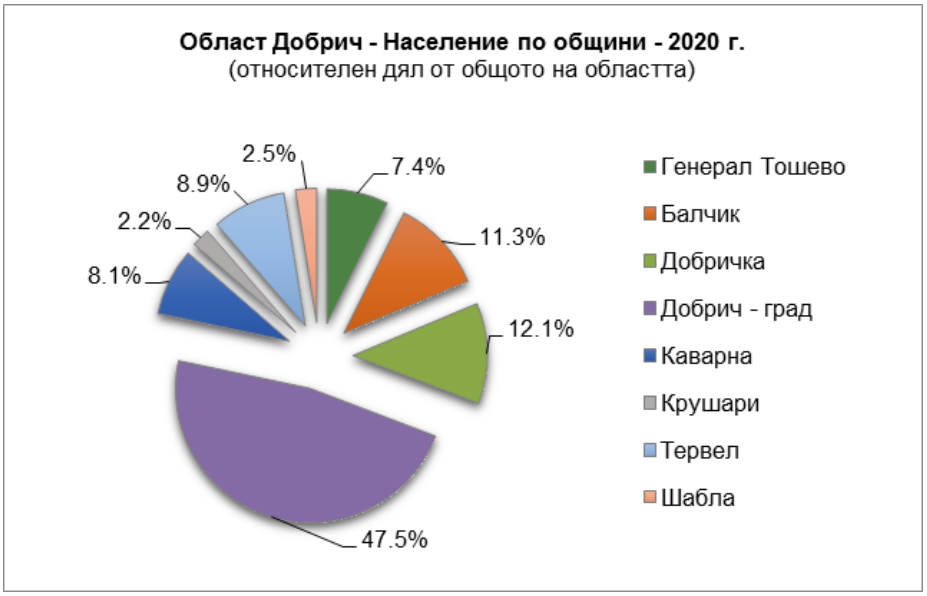
Опорният план беше изработен съгласно изискванията на нормативните документи, вкл. Наредба №8 от ЗУТ и допълнен с изискванията от НИНКН – гр.София.

Община Ген. Тошево съдействаше и предоставяше на проектантския колектив своевременно цялата необходима информация от общинско, регионално и национално ниво. Това бе пример за заинтересованост и сътрудничество на общинска власт.

3. РЕГИОНАЛНИ УСЛОВИЯ И ВРЪЗКИ

Община Генерал Тошево е разположена в северната част на област Добрич, Североизточен район. Тя е шеста по големина (от общо 8 общини) според брой на населението (*фиг. 2*) и на второ място (след община Добричка) според площта на територията и броя на населените места в рамките на областта.

Фиг. № 2

Общината обхваща 1/5 от територията на областта и е сред най-големите по територия общини в страната – тя е десета по територия (след общини Сливен, Столична, Добричка, Тунджа, Самоков, Шумен, Стара Загора, Карлово, Сандански). Средната надморска височина на общината е 176.1 м.

Община Генерал Тошево се намира в крайграничен район. Граничи с общините Крушари, Добричка, Балчик, Каварна, Шабла от област Добрич. На север границата на общината съвпада с държавната сухоземна граница на Р България с Р Румъния.

Табл. 1 Община Генерал Тошево - Основни характеристики

Показател	Община Генерал Тошево	Област Добрич	% на община Генерал Тошево от областта
Територия (дка)	982238	4719713	20.81%
Брой населени места	42	216	19.44%
Население (бр.), 2020 г.	12558	170298	7.37%
Гъстота на населението (души/кв.км)	12.79	36.08	35.45
Коефициент на урбанизация, 2020 г.	47.5%	68.7%	
Коефициент на възрастова зависимост, 2020 г.	68.9%	57.9%	
Отн. дял на населението в подтрудостопособна възраст (%)	13.9%	15.0%	
Отн. дял на населението в трудостопособна възраст (%)	55.0%	59.2%	
Отн. дял на населението в надтрудостопособна възраст (%)	31.1%	25.8%	
Обработваема земя на човек (дка/човек), 2020 г.	63.3	20.2	
Заети лица, 2019 г. (бр.)	2089	36807	5.68%
Равнище на безработица, 2021 г. (%)	11.68%	4.91%	
Коефициент на икономическа активност, 2020 г.	49.5%	54.6%	6.77%
Нетни приходи от продажби (хил.лв.), 2019 г.	299654	3851373	
Нетни приходи от продажби на човек от населението, 2019 г. (хил.лв.)	2386	2362	

Източници: *НСИ, Агенцията по заетостта*

Общината включва общо 42 населени места – гр.Генерал Тошево и 41 села. Населението на община Генерал Тошево по данни на НСИ наброява 12558 души (2020 г.), в т.ч. на град Генерал Тошево – 5963 д.); на селата – 6595 д.

Степента на урбанизация на община Генерал Тошево (процентът на градско население) е 47.5%, при средно за областта – 68.7%, за СИР – 72.7%, за страната – 72.9%.

Гъстотата на населението на общ. Генерал Тошево е ниска - 12.79 души/кв.км (сходна с тази на общ. Шабла в рамките на областта и близо 3 пъти по-ниска от средната за област Добрич – 36.08 души/кв.км). С по-ниска гъстота на населението в областта е само общ. Крушари (8.97 души/кв.км). Обработваемата земеделска земя на

общината е 23.1% от тази на областта. Делът на обработваемата в общата площ на земеделската земя за общината е 93.1%, като за областта той е 91%.

Местните органи на изпълнителната власт са: кмет на общината, кметове / кметски наместници на населени места, общинска администрация. Общинският съвет е орган на местното самоуправление.

Административният център – гр. Генерал Тошево се намира на 25 км североизточно от гр. Добрич, на 75 км от гр. Варна (респ. от черноморското пристанище и летище) и на 504 км от столицата София. Населените места на общината са отдалечени на 40-70 км от Черно море. През общината преминават важни транспортни пътища с регионално и международно значение. Пътят Добрич - Генерал Тошево-Кардам е най-прекият път за гр. Констанца и Северното румънско черноморие. През общината преминава и международната жп линия Добрич - Генерал Тошево - Кардам за Букурещ и Европа. На територията на общината се намира и ГКПП Кардам. Разположението на общината се оценява като благоприятно от гледна точка на възможностите за нейното развитие.

Според категоризацията на общините, община Генерал Тошево е от 3-та категория, центърът на общината гр. Генерал Тошево също е от 3-та категория[1]. От 5-та категория е с. Кардам. От 6-та катерия са 7 населени места - Спасово, Красен, Росица, Люляково, Преселенци, Пчеларово, Житен. От 7-ма категория са 13 населени места (Василево, Дъбовик, Изворово, Йовково, Къпиново, Малина, Петлешково, Присад, Равнец, Рогозина, Сноп, Снягово, Чернооково). Най-много население места са от 8-ма категория – 20 бр. (48% от селата в общината) (*табл. 2*).

Таблица № 2

Община Генерал Тошево –категоризация на населените места

ЕКАТТЕ	Населени места	Категория	Надморска височина*
DOB12	**Общ. Генерал Тошево**	**3**	**3**
14711	*гр. Генерал Тошево*	*3*	*4*
00360	с. Александър Стамболийски	8	2
02484	с. Балканци	8	3
03157	с. Бежаново	8	2
10183	с. Василево	7	3
10422	с. Великово	8	3
11329	с. Вичово	8	3
18575	с. Горица	8	3
17511	с. Градини	8	3
24339	с. Дъбовик	7	4
29444	с. Житен	6	3
31303	с. Зограф	8	4

[1] Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици(ЕКАТТЕ), състояние към 2019 г.

ЕКАТТЕ	Населени места	Категория	Надморска височина*
32467	с. Изворово	7	3
34045	с. Йовково	7	3
35393	с. Калина	8	3
36467	с. Кардам	5	3
38217	с. Конаре	8	3
39284	с. Краище	8	3
39534	с. Красен	6	3
40885	с. Къпиново	7	4
44179	с. Лозница	8	3
44714	с. Люляково	6	3
46351	с. Малина	7	4
53391	с. Огражден	8	3
56040	с. Петлешково	7	4
56509	с. Писарово	8	3
56736	с. Пленимир	8	4
58181	с. Преселенци	6	3
58414	с. Присад	7	4
58832	с. Пчеларово	6	4
61159	с. Равнец	7	4
62829	с. Рогозина	7	3
63046	с. Росен	8	3
63094	с. Росица	6	3
66620	с. Сираково	8	3
67756	с. Сноп	7	3
67773	с. Снягово	7	3
68196	с. Спасово	6	3
68326	с. Средина	8	3
70634	с. Сърнино	8	4
75068	с. Узово	8	3
81219	с. Чернооково	7	3

** Надморска височина (групи): 1 - до 49 метра вкл.; 2 - 50-99 м. вкл.; 3 - 100-199 м. вкл.; 4 - 200-299 м. вкл.; 5 - 300-499 м. вкл.; 6 - 500-700 м. вкл.; 7 - 700-999 м.вкл.; 8 - 1000 и повече м.*

Източник: *НСИ, Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици (ЕКАТТЕ), 2019 г.*

Регионалните условия на общината се определят и зависят от няколко групи фактори, а именно:

- икономически фактори – потенциалите за развитие на населените места от общината създават възможност за развитието на селското стопанство и малки и средни предприятия за преработка на местни ресурси.
- валоризирането на културно-историческото и природно наследство е предпоставка за развитие на алтернативни форми на туризъм.
- социални фактори – предоставяните услуги са сравнително близо до населението.
- технически фактори – регионалните връзки се определят и от схемата на инженерната инфраструктура и преди всичко в областта на водоснабдяването, електроснабдяването и транспорта;
- демографски потенциал – общината попада в категорията на малките общини, разположени в селските и погранични райони на страната.

При съвременното развитие регионалните условия на общината придобиват нов характер, който се обуславя от принципите на самоуправление на общините и новите пазарно-икономически отношения.

Област Добрич, в обхвата на която е община Генерал Тошево, се характеризира с:

Геостратегическо положение и природни ресурси

- Област Добрич е разположена в североизточната част на страната и попада в Североизточния район, който има благоприятен потенциал за развитие.На запад областта граничи със Силистренска област, на изток - с Черно море, на юг - с области Варна и Шумен. На север, границата на областта съвпада с държавната граница на Република България с Република Румъния. На територията на областта има 3 сухоземни ГКПП – единият по път II клас Варна-Добрич-Генерал Тошево-Кардам-Йовково и вторият - по път Е 87-ГКПП Дуранкулак, а третият е по третокласен път III-293 – ГКПП с.Северняк. Област Добрич е на 7-мо място по големина на територията (4719.7 кв.км) в страната. Областта обхваща 8 общини с 216 населени места;
- Благоприятното разположение на областта с излаз към Черно мореповишава нейното транспортногеографско значение и създава условия за туризъм и развитие на взаимовръзки с други региони. Важно значение за поддържането на оживени връзки с останалите административни области в страната имат шосейните и железопътните трасета за София, за Варна, панорамният път Констанца - Варна-Добрич-Малко Търново–Истанбул и др.

Развит туризъм на базата на:

- Природо-климатични дадености – море, лиманни езера с лечебни свойства. Областта е с развит морски туризъм, а също така –лечебен (Балчишка Тузла, Шабленска Тузла или Таук Лиман и използване на уникалната комбинация на лечебна кал, море и минерална вода), културно-познавателен (реална възможност за комбиниране, допълване и обогатяване на туристическия продукт на областта), селски (представя добри шансове за преодоляване на наличния дисбаланс в туристическото използване на цялата територия на областта), ловен, екологичен (свързан с

възможности за посещение на интересните защитени територии). На територията на област Добрич се намират следните защитени зони и територии:

- защитени зони – Балчик, Батова, Белите скали, Било, Долината на река Батова, Дуранкулашко езеро, Езеро Дуранкулак, Езеро Шабла – Езерец, Златни пясъци, Изворово – Краище, Калиакра, Кардам, Комплекс Калиакра, Крайморска Добруджа, Росица – Лозница, Суха река (по директива за птиците), Суха река (по директива за местообитанията), Хърсовска река (по директива за птиците), Хърсовска река (по директива за местообитанията), Чаиря, Шабленски езерен комплекс;
- защитени територии – Александрийската гора, Арборетума, Ароматна матиола, резерват Балтата, Бежаново, Блатно кокиче, Ботаническа градина – Балчик, Вековна гора – летен дъб, Дуранкулашко езеро, Природен парк Златни пясъци, Резерват Калиакра, Лозница, Орлова могила, Росица, Скалният мост, Степите, Суха река, Шабленско езеро, Яйлата.

- Човешки ресурс и опит, натрупан през годините;
- Исторически и културни ценности и природа, които създават условия за развитие на алтернативни форми на туризъм и туристически продукти; развита хотелска база.Към благоприятните туристически условия и възможности на областта следва да се посочат изградените голф игрища от най-висок клас, находищата на лечебна кал и добрите транспортни връзки;
- Богати ловни и риболовни ресурси.

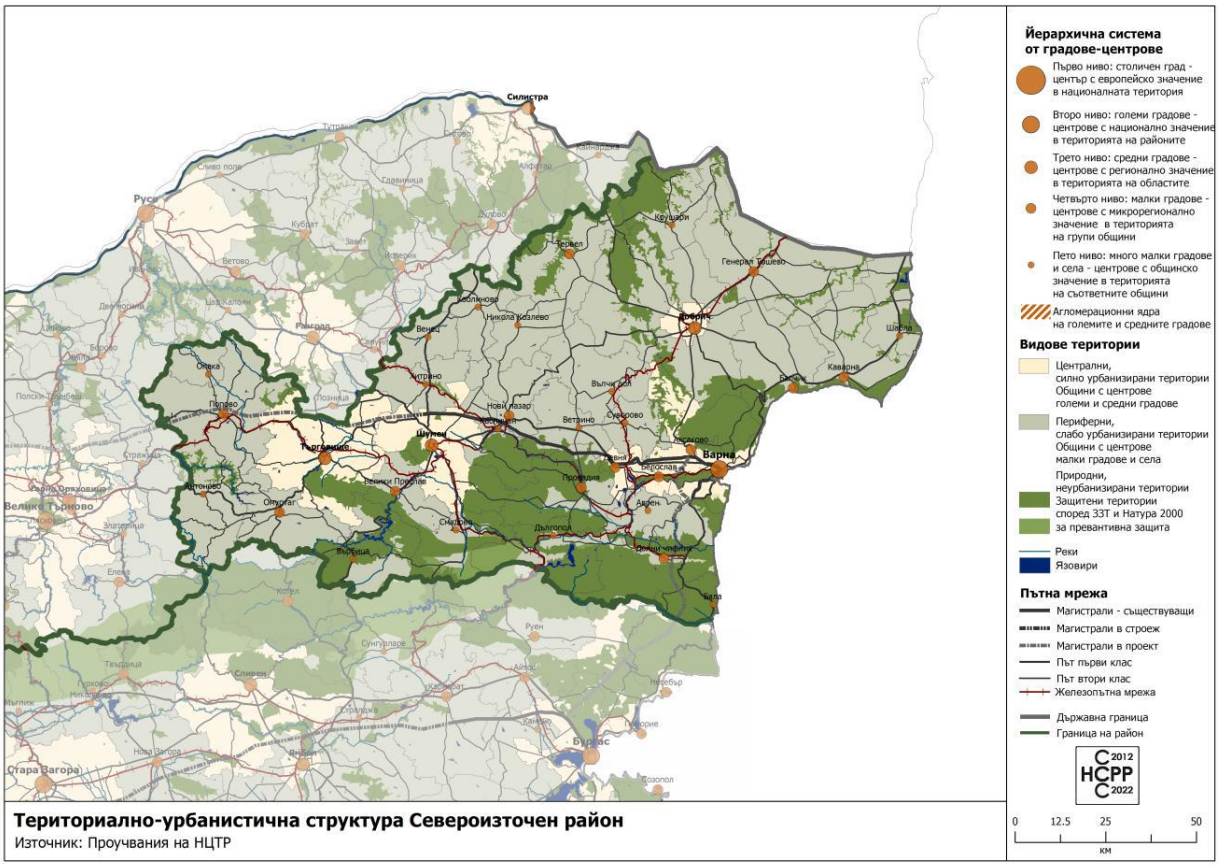
***Инфраструктура*:**

- Наличие на изградена пътна и ж.п. мрежа, развита енергийна мрежа;
- През областта не преминават Общоевропейски транспортни коридори, но крайбрежният път I-9 граница Румъния-Дуранкулак-Шабла-Каварна-Балчик-Варна, с Европейска категоризация Е-87 е част от Трансевропейската транспортна мрежа TEN-T;
- За подобряване на транспортната комуникативност и отговаряйки на актуалната натовареност на републиканската пътна мрежа сред дългосрочните предложения на ОПУ- Добрич е да се промени статутът на път II-29 Варна - Добрич - Кардам - граница РРумъния от II-ри на I-ви клас и при възможност да се включи в групата на високоскоростните пътища. Пътят е с важно стопанско значение. В регионален план, пътят е най-пряката връзка между областните центрове Варна и Добрич и осигурява най-прекият достъп на региона на Добруджа до магистрала „Хемус" и бъдещата магистрала „Черно море";
- Ж.п. клонът „Повеляново /Варна/-Добрич-Кардам" - Румъния обслужва директно област Добрич като провежда и международните потоци в североизточна посока, тъй като се явява част от основното направление София-Г.Оряховица-Варна-Добрич-Румъния.

Икономика

- Област Добрич разполага със икономически потенциал в трите икономически сектори (аграрен, индустрия, услуги);
- Структурата на промишлеността е разнообразна, което е добра предпоставка за икономически растеж чрез кооперирание и заздравяване на междусекторните връзки на отраслите вътре и извън областта;
- Благоприятни климатични условия и природни дадености за развитие на селско стопанство като един от приоритетните отрасли и възможност за утвърждаване на областта като производител на биологични селскостопански продукти;
- Развит земеделски сектор при наличието на висококачествена обработваема земя и благоприятни агроклиматични условия за растениевъдство и зърнопроизводство[2];
- В областта развива дейност Добруджански земеделски институт (на територията на общ. Генерал Тошево) – национален научно-изследователски център за селекция и агротехника на полски култури. Той е най-голямото звено в системата на българската Селскостопанска академия.

Фиг.1 Териториално-урбанистична структура на Североизточен район

Източник: Национална стратегия за регионално развитие на Р България 2012-2022 г.

[2] Област Добрич в рамките на Североизточния район е с най-голям относителен дял на зърнените и маслодайните култури.

Човешки ресурси

- Наличие на сравнително добре развита образователна мрежа – три колежа (към Шуменския университет, към Варненския технически университет и висше училище – международен колеж), функциониращи в гр. Добрич, които при стимулиране на изследователската работа могат да спомогнат за иновационно развитие на областта;
- В демографски план област Добрич се характеризира с параметри близки до тези за страната – намаление на населението, неравномерност в териториален аспект(градска агломерация Добрич, селски и периферни райони).

Пазар на труда

- Добричка област се намира в групата на областите с близка до средната за страната (5.53%) и Североизточен район (5.54%) безработица – по последни данни през 2021 г. в областта средногодишното равнище на безработица е 4.91%;
- Ниво на трайната безработица – 7.7% от регистрираните безработни са с продължителност над 1 година на пазара на труда (средно за страната 23.6% и за СИР – 24.5%);
- Безработица сред най-слабите социални слоеве и ромското население; детерминираност на безработицата от фактори със сезонен и временен характер.

4. ПРИРОДЕН КОМПЛЕКС

4.1. Природогеографска характеристика

Територията на област Добрич попада в най – северната геоморфоложка област на България – Дунавската хълмиста равнина, като заема източната ѝ част. Въз основа на морфоструктурната и морфоскулптурната си характеристика тази част се определя като източна (Провадийско – Лудогорско – Добруджанска) висока и платовидна подобласт (според районирането на Попов.

Морфографски тази подобласт се разделя от север на юг на няколко части. Област Добрич попада на територията на Лудогорско – Добруджанските льосови плата, като покрива изцяло Добруджанското и частично Лудогорско плато.

Височината на разглежданата територия постепенно нараства от изток на запад вследствие на сводово диференцирано ентрогенно издигане на тази част на Дунавската равнина.

Най – голяма височина територията достига в югозападната си част.

Като непосредствено североизточно продължение на Лудогорското плато се явява Добруджанското. В югозападната си част то достига до 350 м над морското равнище. В морфологията на Добруджанското плато ясно е изразен вододелът, започващ северно от с. Росица на 220 м височина и с. Стожер – 350 м. Източно от този вододел платото получава лек наклон на изток и североизток, като слабо е

разчленено от асиметрично разположени долини на суходолията, насочени към Черно море. Западната част на платото е по – силно разчленена от източната.

Като цяло Черноморска Добруджа е най – равната част на Дунавската равнина.

На изток Добруджанското плато завършва със стръмен и висок бряг като на север височината му постепенно намалява, за да достигне при с. Дуранкулак до 7 – 8 м.

Поради активните съвременни абразионни процеси при клифовия характер на Добруджанското крайбрежие и широкото разпространение на свлачищата, терасите по черноморския бряг са слабо запазени. В замяна на това Добруджанския бряг притежава твърде голямо разнообразие на земеповърхностните форми, като най – характерни са плажовите лагуни, брегови откоси, свлачища, висящи долини и др.

Съществуващите притоци на река Дунав са с непостоянен отток като протичат във врязани каньоновидни долини, със сухи дерета и плоски вододели. От своя страна Дунавската хълмиста равнина представлява най – северната голяма морфографска област от разнообразния релеф в България. Тя е развита върху Мизийската надстроечна платформа, с по – слаби разчленения на релефа. От гледище на количествената оценка на преобладаващите морфографски особености на релефа, районът спада към равнинно – хълмистия тип релеф.

Община Генерал Тошево е разположена в източната част на Дунавската хълмиста равнина и заема част от Добруджанското плато. Сравнително голямата територия на общината не е богата на релефни форми. Тя попада изцяло източно от вододела на с. Росица и с. Стожер, от където добруджанското плато получава лек наклон на изток и североизток. То е слабо разчленено от суходолията, които са насочени към Черно море.

Територията в западната част има добре изразен хълмисто – платовиден характер с максимална височина до 250 м. надморско равнище. Релефът на общината създава предпоставки за развитие на селското стопанство, с възможност за максимална механизация на производствените процеси и предпоставки за благоприятно разположение на техническата инфраструктура.

4.2. Климатична характеристика

Територията на общината попада под влияние на две от установените в България климатични области – умерено – континентална област и област на Черноморско климатично влияние. Климатът на първата се формира под влиянието на океански въздушни маси на умерените ширини, които нахлуват предимно от североизток и по – рядко от северозапад. За разлика от останалата част на Дунавската хълмиста равнина, тук климатът е по – смекчен: зимата не е така студена и лятото не е толкова горещо. Все пак континенталността на климата личи от по – голямото годишно колебание на температурите.

Умерено – континенталната област е характерна с не особено високи количества валежи през пролетта и есента и максимум през лятото, като летният максимум е през юни, а зимният минимум – през януари.

От особена важност са валежите и периодите на засуха. Изследванията показват, че крайбрежната част се отличава със сравнително ниски количества валежи.Като цяло количествата валежи не са достатъчни. Засушаванията са често

явление. Годишните суми на валежите се увеличават от изток на запад, като най – високи стойности достигат в района на Тервел – 620,0 мм/м^2, където е и най – подчертан летния максимум. Валежите в по – голямата си част падат под формата на дъжд, който понякога вали през зимата. През първата половина на пролетта и през есента дъждът има обикновено обложен, а през летните месеци – пороен характер. Към обложните валежи спадат и снеговалежите, като за района средно годишно със снеговалеж и снежна покривка са характерни 80 – 90 дни.

За посоката, скоростта и силата на вятъра голямо влияние оказва релефът. Тъй като районът е разположен на равно плато и е открит за нахлуването на континентални въздушни маси от север и североизток, то преобладаващите ветрове са северни и северозападни през зимните, пролетните и летните месеци, като през пролетта и лятото зачестяват и югоизточните ветрове. Есента е характерна със северните ветрове. Силата на вятъра е почти равномерна от различните посоки с незначително преобладаване на силата на южните ветрове.

Областта на черноморското климатично влияние се формира под влияние на два основни фактора – особеностите на атмосферната циркулация в тази част на Балканския полуостров, от една страна, и климатичното влияние на Черноморския басейн от друга.

Както в преходно – континенталната област и тук се преплитат две климатични влияния – континентално – европейско от север и северозапад и средиземноморско - от юг.

Под влияние, обаче, на Черно море тук се формира един по – различен климат, който не може да бъде отнесен нито към преходно – континенталния, нито към преходно – средиземноморския.

Според климатичната подялба на България, границата на черноморското климатично влияние, с малки изключения, условно минава на 30 – 40 км от брега на морето.

Средните годишни температури, които в значителна степен характеризират климата на района са по – високи отколкото средните температури за западната част на територията, което е под влияние на затплящото действие на морето.

Голямо влияние върху ветровия режим оказва релефът. Територията на района е наклонена на изток, поради което в крайбрежните части преобладават източните и североизточните ветрове. С особено големи стойности се отличават зимните северни ветрове.

Климатът в общината се определя от атмосферната циркулация, характерна за климатичния пояс на умерените ширини, т.е. територията на общината попада в умерено – континенталната климатична област. Средната годишна температура на въздуха е 13,5°С, като минималните температури се отнасят към месеците януари и февруари, а максималните – към юли и август. Средно зимните температури за района (XII, I, II) са 0,5°С, а средно летните (VI, VII, VIII) - 20,1°С. Броят на дните с мъгли е около 30.

Общината попада в зоната на невисоки количества на валежите, като средно годишните валежи са сравнително ниски – 500 мм/м^2. Характерен е зимния и летния максимум. Значителни количества на валежите има и през пролетта, докато най – ниски са през есента.

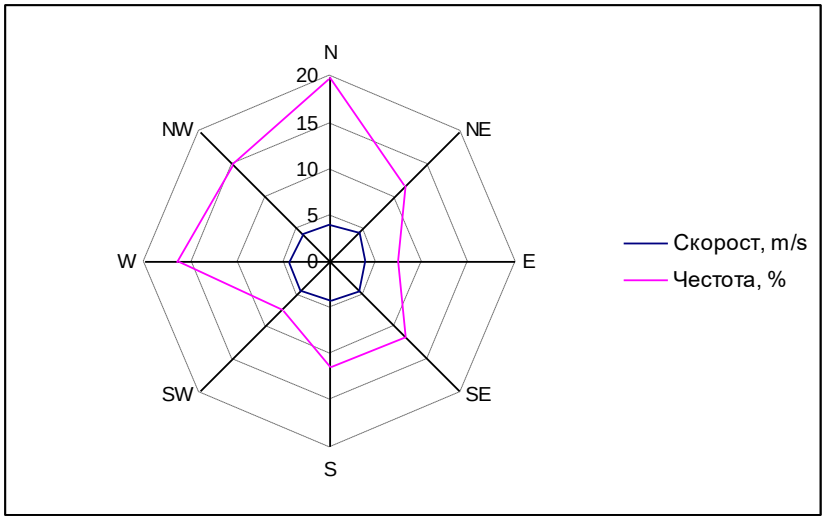
Преобладаващите ветрове за района през отделните сезони на годината са от север, запад и най – често северозапад. Средната скорост на вятъра е около 3,5м./сек.

Средната относителна влажност на въздуха е 78%. През зимния период влажността достига 85 – 86 %, а през лятото спада до 68 - 69%.

Средномесечните стойности на основните метеорологични параметри съгласно Климатичен справочник на Република България за „ХМС-Тервел" са представени в следната таблица:

Месец	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**	**XII**
Температура, °C	-1,6	0,1	3,4	9,8	15,0	18,7	20,9	20,6	16,7	11,6	6,6	1,6
Максимална температура, °C	2,9	5,1	10,0	17,3	22,5	26,7	29,0	28,8	25,1	18,5	11,6	5,5
Минимална температура °C	-5,4	-3,2	-0,4	4,6	10,0	13,1	15,2	14,5	11,4	6,6	2,9	-2,0
Влажност, %	85	85	85	76	80	72	71	71	72	78	86	88
Обща облачност, брой дни	6,7	6,9	6,3	5,6	5,3	4,6	3,7	2,9	3,6	4,6	6,4	6,7
Скорост на вятъра,m/s	3,2	3,6	3,3	3,4	3,2	2,5	2,2	2,0	2,0	2,1	2,7	2,6

Роза на ветровете

Данни за средногодишната роза на ветровете за ст. Тервел

Посока	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
Скорост, m/s	4	4,3	3,7	4,3	4,1	4,3	4,4	4,2
Честота, %	19,8	11,4	7,3	11,5	11,3	7,4	16,4	14,9

Тихото време (безветрие) е със средногодишна честота 21,3% , като най-тихо е през м. октомври (31,3% от случаите). Средната месечна скорост на ветровете е сравнително висока – между 2,0 и 3,6 m/s, а средната годишна е 2,7 m/s.

За ХМС-Тервел преобладават северните ветрове, с честота 19,9%, които са най-чести през 8 месеца годишно. Следват западните ветрове с честота 16,4% през м. май, юни, юли и август. В района на ВЕП преобладават северозападните ветрове.

Годишно около 24 дни са с мъгли, основно през периода октомври-март. За района е характерна сравнително високата стабилност на относителната влажност на въздуха. Най-висока е в периода ноември-март (между 85 и 88%), а през лятото спада до 71% (м. юли и м. август). Средногодишната влажност на въздуха е 79%.

С най-малка облачност е през м. август (2,9 дни). Средната годишна от средномесечна облачност в района е около 5 дни.

Високият процент на “отвореност” на релефните форми предопределя ниската степен на инверсионните температурни процеси. Характерни са кратковременни динамични инверсии.

Най–ниската средномесечна температура на почвата е през м. януари на дълбочина: 2 cm. – 0.2°C; 5 cm. – 0.1°C; 10 cm. – 0.9°C и 20 cm. – 1.4°C. Забелязва се, че при слабото затопляне през м.февруари, същото се повишава в посока отдолу наоре - от20 към 2 cm. (от 1,4 до 0,8^{0}C). През м.април температурните стойности на почвите са вече между 9,0 и10 °C,позволяващи засяването на многогодишни културни видове, при значителна влажност В почвения профил.

Най–топли са почвите през м.юли - между 23,3 °Сна дълбочина 20 cm. и25,0°C - на дълбочина 2 cm. По - малко топли са през м.август, следван от м.юни. Средногодишната температура на почвата на дълбочина от 2 до 20 cm. има почти еднакви стойности – 11,8+11,9 °C.

„ХМС – Добруджански институт”													
Дълбочина	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**	**XII**	**Год.**
2 cm.	-0.2	0.8	3.7	10.1	17.1	21.6	25.0	24.1	19.7	12.1	6.3	2.0	11.9
5 cm.	-0.1	0.9	3.6	9.6	17.0	21.5	24.7	23.8	19.6	12.4	6.8	2.3	11.8
10 cm.	-0.9	1.2	3.8	9.2	16.5	20.5	24.0	23.5	19.8	12.8	6.9	2.8	11.8
20.cm.	1.4	1.4	3.5	9.0	16.0	19.8	23.3	23.1	20.1	13.2	7.9	3.3	11.8

4.3. Инженерно – геоложки условия

На територията на община Генерал Тошево се установяват две геоложки формации – Сармат и Кватернер.

Сарматът е представен главно от варовици, кавернозни варовици и песъчливи варовици, обикновено здрави и оцветени сиво до жълтеникаво. Мощността им варира силно от 15 м докъм 100 м, но обикновено е около 60 – 70 м.

Кватернерът в района на общината е представен от льосови отложения (льосов комплекс) и глини. Льосовият комплекс покрива основните скали. Заравнените и заоблени форми на терена се дължат на льосонавяването, поради което всички долини и понижени участъци са били запълнени с льос. Мощността на льосовия комплекс варира силно от няколко метра до около 20 м. За района на гр. Генерал Тошево – до около 12м с. Кардам и с. Люляково - около 5 – 6 м., а около селата Житен, Росица, Лозница - до около 20 м. В льосовия комплекс се установяват обикновено два хоризонта льос и два хоризонта льосови глини. Льосът е бежав, сух, макропорест, праховопесъклив, с редки дребни варовити кукли, трошлив и твърдопластичен. Льосовите глини са кафяви, някъде с червеникав оттенък, средно до твърдопластични с варовити ядки.

В тектонско отношение разглежданата територия се отнася към източния склон на Севернобългарското издигане - една от крупните позитивни структури на Мизийската платформа, изразена по всички формации.

Територията, включена в границите на община Генерал Тошево, на повърхността се изгражда от седиментите на долна креда, еоцена, миоцена и кватернера.

Девонът е най – старата разкрита формация. Долният девон е развит предимно с теригенен фазиес. Преминаващият профил е представен от тъмни до черни аргилити, плътни, здрави, с тънки прослойки от алевролити и глинести варовици. Средният девон е представен от мощен халогеннокарбонатен комплекс. В основата му залягат тъмни глинести варовици и доломити с включения и прожилки от анхидрит. Горният девон е свързан с постепенен преход със средния. Изгражда се също от карбонатни скали - разнокристални варовици с редки прослойки от доломити.

Необходимо е да се отбележи, че карбонатните наслаги на горния и средния девон като правило се характеризират с повишена битуминозност. Тези обстоятелства, наред с добрите резервоарни качества на седиментите, а така също и редица други предпоставки от фациален и хидрогеоложки характер, определено сочат възможността от намирането на промишлени натрупвания от нефт и газ в утайките на горния и среден девон.

Мощността на девона е от порядъка на 2500 – 3000 м.

Карбонски седименти засега са установени в Югоизточна Добруджа и северния склон на Севернобългарското издигане. Представени са два типа фации - континентални (параличен тип) и морски. В така посочения район разрезът на карбона се изгражда изключително от пясъчници и аргилити, с прослойки от конгломерати, имащи подчинено значение, и с прослойки от въглища в горната част на формацията.

Мощността на карбона превишава 2000 м.

Седиментацията на пермските утайки е протичала при континентален режим, в условията на сравнително различен релеф, което е предопределило и техния литоложки облик - пясъчници, алентролити, аргилити и конгломерати.

Мощността на перма се изменя в широки граници, тъй като в различните райони се наблюдава различен по пълнота разрез, като на места пермът изобщо отсъства.

Триасът е представен от трите си отдела: долен, среден и горен.

В основата на профила на долния триас залягат пясъчници, които са разнозърнести, белезникави до розовочервеникави, с редки прослойки от дребнокъсови конгломерати и гравелити.

Средният триас е разкрит в най – източната част на територията. Представен е от доломити и варовици.

Мощността на карбонатната задруга е от порядъка на 250 – 300 м.

Горният триас, който е установен само в източната част на територията, е развит в своеобразен песъкливо – карбонатен фациес. Това е една мощна серия от пъстроцветни аргилити, пясъчници и варовици, незакономерно редуващи се помежду си.

Варовиците са също пъстроцветно, неравномерно глинести, слабо доломитизирани. Пясъчниците са сиви, червеникави, предимно кварцови, неравномерно зърнести.

Дебелината на пъстроцветната серия достига до 2000 м.

Юрската система е представена от двата си отдела - догер и малм, имащи повсеместно разпространение. Долна юра не е установена.

Догерът е изграден от морски песъчливо – глинести отложения - алевролити, пясъчници и аргилити. Отложенията са тъмно оцветени, богати на органично вещество. Дебелината на догера се изменя от изток на запад от няколко метра до 130 – 160 м.

Малмът е представен от варовици и доломити, които по своята литоложка характеристика не се отличават от горезалягащите валанжски карбонатни наслаги.

Долната креда е представена от наслагите на валанжа, хотрива, барема и апта. Валанжът е развит изключително с карбонатен фациес - варовици, доломитизирани варовици и доломити. Характерен белег за варовиците е тяхната напуканост и кавернозност (особено в доломитизираните варовици). Доломитите са със зърнеста структура, неравномерно силно кавернозни.

Въз основа на намерената фауна горната креда се поделя на ценоман, сенон и дан. Дебелината на ценомана е 7 – 15 м. Сенонът е значително по – широко разпространен. Представя се изключително от варовици. Общата мощност на горната креда е от порядъка на 40 – 70 м.

Еоценът на повърхността е представен от средния си етаж - лютеса. Мощността на посочената теригенна серия е около 25 – 40 м.

Мощността на олигоцена също се изменя в широки граници от 0 до 450 м.

Миоценът на повърхността е представен най – вече с горната си част - сармата. Средният миоцен (застъпен с карагана и конка) има много слабо разпространение, а долномиоценски седименти не са установени. Дебелината на средния миоцен достига до 20 м.

Сарматът е твърде широко разпространена формация в разглежданата територия. Въз основа на богата фауна той се поделя на долен, среден и горен.

Кватернерът се поделя на плеистоцен и холоцен. Плеистоценът е представен от различно дебели чакъли, над които следват червеникави песъчливи глини и льос. Льосът е най – разпространената формация в западна Добруджа. Представлява светло до жълтокафява скала, малко карбонати, фини слюдени люспести и фелдшпатови зърна. Дебелината му е от порядъка на 30 – 40 м., като в южните области те намаляват и льосовата покривка се разкъсва.

Холоценът е представен от алувиални и по – рядко делувиални утайки. Алувиът се изгражда от разнокъсови чакъли, над които се разполагат по – фини глинесто – песъчливи наноси.

В източната част на общината кватернерът, който широко покрива сарматските седименти, се представя от глини – льосовидни, слабо песъчливи, на места варовити. Наблюдават се и прослойки от сивожълтеникав финопесъчлив льос. Дебелината на кватернера тук достига до 25 м.

По отношение на сеизмичността, областта се характеризира с интензивност от VII до IX степен.

4.4. Водни ресурси

Общината не е богата на повърхностни води. Повърхностно течащи води има само в дерето край с. Изворово, част от водите на което се вливат в язовир Дрян, а останалата част продължават в Румъния и там се губят в окарстените варовици. Порьозността на льосовата покривка и окарстената варовикова основа, заедно с оскъдните валежи и слабия наклон на релефа, са комплекс от обстоятелства, определящи липсата на повърхностно течащи води и за наличието на суходолия.

В района на общината подпочвените води се установяват на значителна дълбочина от повърхността на терена. Водоносни са кавернозните и силно напукани зони на сарматските варовици, като за водоупор служат мергелни прослойки. Това е сарматския водоносен хоризонт, който е изграден от окарстени варовици с песъчлива компонента. Нивото му се установява на няколко десетки метри от повърхността /кладенци с. Сираково на дълбочина 32 м.,а при с. Дъбовик – на 52 м/.

По химичен състав водите от сарматския водоносен хоризонт са хидрокарбонатно калциеви и са годни за питейни нужди. Използват се за водоснабдяване, поливане и други цели. Режимът им на движение в зависимост от условията е най – често турбулентен, много рядко ламинарен и в значителна степен смесен, с коефициент на филтрация около 200 л./24 ч.

В община Генерал Тошево има общо 237 кладенци общинска собственост, от които 81 са потенциално опасни. Реализира се програма за обезопасяване на част от тях.

Таблица 3: Кладенци - общинска собственост по населени места в община Генерал Тошево (бр.)

Населено място	Кладенци	Опасни кладенци
с.Александър Стамболийски	13	4
с.Бежаново	26	4
с.Великово	8	4
с.Вичево	13	3
с.Градини	42	2
с.Дъбовик	2	-
с.Зограф	6	6
с.Къпиново	13	8
с.Изворово	4	4
с.Калина	5	3
с.Красен	21	6
с.Преселенци	2	-
с.Рогозина	17	3
с.Сираково	11	5
с.Спасово	16	5
с.Средина	11	5
с.Сърнено	11	11
с.Чернооково	20	8
Общо:	**237**	**81**

Най – много са кладенците в с.Градини – 42 бр., от които само 2 са потенциално опасни, а съответно най – малко са кладенците в селата Дъбовик и Преселенци – по 2 бр. В с. Сърнино всичките 11 кладенеца са потенциално опасни.

Предвид бедните водни ресурси на общината кладенците трябва да се използват пълноценно за развитие на поливно земеделие.

На територията на община Генерал Тошево няма открити минерални извори.

4.5. Полезни изкопаеми

На територията на община Генерал Тошево се срещат следните полезни изкопаеми:

- **Черни каменни въглища** – близо до границата на общината се намира добруджанския въглищен басейн. Центърът му е около с. Вранино, община Каварна.

Запасите на въглища са много големи (повече от всички запаси на въглища в България взети заедно), като качеството им е много добро - висококалорични коксуващи черни въглища.Същите, обаче, се намират на голяма дълбочина – между 300 м. и 1300 м. от повърхността и лежат под два обилни водоносни хоризонта (сарматския и валанжския). Това изисква много време на проучване и определяне начина на експлоатацията им.

- **Бентонитови глини -** намират се североизточно от с. Красен. Не са извършвани геоложки проучвания, но се предполага, че биха могли да се използват за химическата, хранителната и нефтената промишленост, тъй като притежават свойството да поглъщат определени вещества, намиращи се в газообразно или разтворено състояние. По геоложки съображения запасите са големи и находището е перспективно.
- **Глини за тухларската промишленост -** за тази цел могат да се използватльосът и льосовите глини, които покриват по – голямата част от общината.
- На територията на с. Рогозина се провеждат дейности по **проучвания за природен газ.**

4.6. Почви

Почвите са един от основните ресурси в общината. Територията на общината е заета изцяло с черноземи. Разпространени са трите подтипа:

- Карбонатни черноземи;
- Типични черноземи;
- Излужени черноземи;

Карбонатните черноземи преобладават в северозападната част на селищната система. Те заемат изцяло землищата на селата Красен, Росен, Краище, Житен. Голяма част от землищата на селата Росица, Лозница, Изворово, Сноп, Градини и територията северозападно от Кардам. Характеризират се със средно мощен хумусен хоризонт, по механичен състав са средно до тежко песъкливи – глинести, имат рохкав строеж, добър въздушен и топлинен режим. Почвената им реакция е слабо алкална. Те притежават добра водопропускливост и средна водозадържаща способност. Отличават се с добро плодородие. Главно мероприятие за получаване на високи добиви при тях е подобряване на водния им режим.

Значително разпространение на територията на общината имат и типичните черноземи. Те са разположени по – компактно в землищата на селата Спасово, Рогозина, Александър Стамболийски, Сърнино, Сираково, около с. Пчеларово, територията между селата Кардам, Писарово, Чернооково и гр. Генерал Тошево. По своите морфологични, физични и химични свойства

типичните черноземи са сходни с карбонатните черноземи, поради което са обединени в една агропроизводствена група.

Излужените черноземи са разпространени най – много в южната част на общината. Те заемат териториите южно от гр. Генерал Тошево, около селата Дъбовик, Равнец, Люляково, Малина, Преселенци, Петлешково, между Чернооково и Рогозина, около Росица, Василево, Балканци, Конаре. Тези почви се характеризират със средно мощен хумусен хоризонт. Механичният им състав е средно до тежко песъкливо глинест. Почвената им реакция е неутрална.

Макар и незначителни по площ, на отделни места се срещат плитки, ерозирали, слабопродуктивни земи. Разпространени са главно в източната част на системата около държавния горски пояс край селата Бежаново, Александър Стамболийски, Сърнино, Сираково, Калина, Василево, Балканци, около Кардам, Огражден, Генерал Тошево и др.

4.7. Защитени зони и природни забележителности. Биоразнообразие

На територията на община Генерал Тошево се намират шест защитени зони, включени в европейската екологична мрежа ”Натура 2000”, както следва:

По директива 75/409/ЕЕС за опазване на дивите птици:

- Защитена зона BG0002085 ”Чаиря” за опазване на дивите птици.
- Защитена зона BG0002115 „Било“ за опазване на дивите птици.

По Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна;

- Защитена зона BG0000130 ”Крайморска Добруджа”;
- Защитена зона BG0000569 ”Кардам”;
- Защитена зона BG0000570 ”Изворово-Краище”;
- Защитена зона BG0000572 ”Росица-Лозница”.

В община Генерал Тошево са разположени пет защитени местности:

Защитена местност „Лозница” - обявена със Заповед № РД-845/18.08.2004 г., с площ 405,4 ха. Намира се в землището на с. Лозница, община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 90-200 м. надморска височина. За територията са характерни изкуствено създадени насаждения. От дървесните преобладават дъб, липа и бор. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бъз, птиче грозде, аморфа и др. От тревните - житни треви, ягода, къпина, лепка, коприва, жълт кантарион. Най–често срещаните бозайници са благороден елен, сърна, дива свиня, заек, лисица, дива котка, язовец, белка и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, бухал, обикновена ветрушка, обикновен мишелов, козодой, папуняк и др.

Защитена местност „Бежаново” - обявена със Заповед № РД-846/18.08.2004 г., с площ 121,7 ха. Намира се в землището на с. Бежаново,

община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 50 -200 м. надморска височина. За територията са характерни изкуствено създадени насаждения. От дървесните преобладават дъб и липа. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бъз, птиче грозде, аморфа и др. От тревните - житни треви, ягода, къпина, лепка, жълт кантарион и др. Представители на бозайниците са благородният елен, сърната, дивата свиня, заекът, лисицата, дивата котка, язовецът, белката и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, бухал, обикновена ветрушка, обикновен мишелов, козодой, папуняк и др.

Защитена местност „Росица" - обявена със Заповед № РД-847/18.08.2004 г., с площ 213,1 ха. Намира се в землището на с. Росица и с. Лозница, община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 50 -200 м. надморска височина. Дървесните насаждения са от смесени гори, като преобладаващи са дъб, липа и бор. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бъз, птиче грозде, аморфа, трънка и др. От тревните са характерни типичните видове за дъбовите гори, като житни треви, ягода, къпина, лепка, коприва, жълт кантарион. Най-често срещаните бозайниците са благороден елен, сърна, дива свиня, заек, лисица, дива котка, язовец, белка, черен пор, невестулка и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, голям пъстър кълвач, пчелояд, бухал, чухал, обикновена ветрушка, обикновен мишелов, козодой, папуняк и др.

Природна забележителност „Арборетума"- обявена със Заповед №581/26.09.1981г, с площ 3,8 ха. Намира се на територията на Добруджански земеделски институт в землището на град Генерал Тошево, област Добрич. Представлява смесена гора от декоративни дървета - дендрариум. Уникална сбирка от дървесна и храстова растителност с образци от 427 редки местни и екзотични вида. Инициативата е стартирала през 1958 година с научна и образователна цел. За България дендрариумът е уникален.

Природна забележителност „Вековна гора – летен дъб"- обявена със Заповед №374/05.05.1982 г., с площ 0,2 ха. Намира се на в землището на с.Дъбовик, непосредствено до строителните граници на селото. Представлява вековна дъбова гора.

Биоразнообразие

Най – широко разпространени представители на флората в Генерал Тошево са: цер, липа, явор, ясен, орех и др. Иглолистните видове в района заемат незначителна част – 5 % и са представени от бял, черен бор и ела.

Основен показател, характеризиращ растителността на територията, е лесистостта, показваща процента на залесената територия (гори и трайни насаждения) спрямо общата площ. Лесистостта в Община Генерал Тошево е твърде ниска - 19 %, като оптималната, удовлетворяваща санитарно – хигиенните и социални изисквания се счита лесистостта над 50 % от територията. Подобна недостатъчна лесистост имат само 41 общини в страната.

В община Генерал Тошево се срещат различни видове лечебни растения от влиянието на морето, умерено – континенталния климат и основния тип почви. Най – често срещаните билки са хвощ, коприва, овчарска торбичка, горицвет, брош, липа, лайка, бял равнец, бъз, мащерка, риган, цвят и плод от глог, шипка, слез, бръшлян, бял имел, маточина, порязана трева, дяволска уста, глухарче, тетра, плод от драка и други. За общината са характерни лечебната иглика, жълт кантарион и бял имел.

Преобладаващи видове горски плодове са шипка, глог, драка, дъбови жълъди, джанка,трънка, тревен бъз, орех, кестен и други.

На територията на общината има открити и защитени видове растения. В горите до село Александър Стамболийски на ограничена територия се среща защитеният теснолист божур.

Общината се намира в близост до един от най- големите миграционни пътища на птици в Европа. В Североизточна България освен подходяшите езера за нощуване и укриване през зимата - Шабла и Дуранкулак - житницата на страната осигурява и прехрана на птиците през зимата. По-мекият климат под влияние на морето е като притегателен център за дребния и едрия дивеч. Ловът на пътпъдък, горски бекас, гургулица, гривяк и зеленоглава патица привличат все повече ловците.

На територията на ДЛ „Генерал Тошево” от представители на едрия дивеч, преобладаващи видове са благородният елен, дивата свиня и сърната. Едрият дивеч като цяло е намалял.

В общината преобладава дребният дивеч (заек) и най-вече прелетния по време на миграциите му от местата на размножаване към местата за зимуване. Съсредоточаването се получава поради заболяването от птиците на Черно море. От птиците обект на лов най- многочислени са пасажите от пътпъдък, гривяк, фазан, яребица, лиска, скорец, зеленоглава патица и др.

През последните години значително се увеличава числеността на хищниците като цяло и предимно на бялка, черен пор, чакал, лисица и дива котка.

Преобладаващите видове риби в сладководния басейн са каракуда, шаран и други.

В региона се наблюдават представители на следните видове птици: зеленоглава патица, сива чапла, щъркел и др.

4.8. Ландшафт. Зелена система

Ландшафт

Селищни ландшафти. Селищната мрежа е добре развита, обусловена от вековни традиции. Населените места основно са разположени на равнинен терен. Те са с парцелна структура, с голям по площ стопански двор, повечето с изграден център, в редки случаи с характерен архитектурно- градоустройствен образ. Въпреки общо взето еднообразния селищен ландшафт на селата, той е благоприятно повлиян от дворищното озеленяване.

Селскостопански ландшафти. Селскостопанските земи са една от основните части от територията на общината. Като ландшафт са носители на специфика, която ги отличава от всички останали селскостопански територии в страната. Макар и в не голям мащаб, поземлените участъци с наситените си цветове през всички сезони формират неповторим пейзаж, за което в много голяма степен допринасят горските полезащитни пояси. В процеса на възстановяване на поземлената собственост и свързаното с него ,,прекрояване" на поземлената структура, характерният пейзаш на селскостопанските земи прояви изключително висока устойчивост.

Горски ландшафти. Със своите разновидности горските ландшафти са тясно свързани с предназначението на горите, които са широколистни в по-голямата си част. Разнообразието им по хабитуси, колорити и възрастови различия е добра предпоставка за формиране на ландшафт в обхвата на горските територии, но се нуждаят от сериозно поддържане и дообогатяване на растителния им състав с нови дървесни и храстови видове с характерен силует и колорит.

Транспортен ландшафт. В общината транспортните ландшафти, които са свързани в мрежа и ,,прорязват" останалите ландшафти, се формират от републиканските, общинските и останалите местни пътища. Те имат две измерения - ,,вписване" в ландшафтите, през които преминават, и собствени технически, функционални характеристики. По отношение на първото измерение трябва да се отбележи, че транспортната инфраструктура е проведена съобразно природните дадености и нарушаването на ландшафтната цялост на територията е незначително. По отношение на второто, картината е различна в различните части на територията и различните пътища. От гледна точка на техническо състояние и поддръжка като правило те се влошават с намаляването на класа на пътищата. Благоприятен фактор е широко приложеното крайпътно озеленяване. По отношение на крайпътното ,,обзавеждане", обаче, има още много да се желае.

Защитени ландшафти са представени от защитените територии и защитените зони, описани в следващия раздел ,,Биологично разнообразие и защитени територии".

Територията на общината предлага завидно ландшафтно разнообразие, като много от представените видове и разновидности се отличават с подчертана индивидуалност. Преобладаващата част от ландшафтите притежават добра устойчивост. Антропогенната намеса не е довела до неблагоприятни последствия върху тях. Нарушените ландшафти са ограничено представени при варовиковите кариери.

Новият ОУП предлага в много участъци реализиране на крайпътно озеленяване с цел предпазване от снегонавявания. Така ще бъдат залесени нови 89,53 ха земеделски земи в нови 26 участъка, които ще обогатят допълнително горските територии.

На територията на Община Генерал Тошево, по данни на ИАОС има обявени 29 бр. вековни дървета, които се намират на територията на държавен горски фонд и са описани в таблицата по-долу.

Вековни дървета	Заповед за обявяване	Землище/ Местност	Години	Височина (м)	Обиколка (м)
Летен дъб – 1 брой	Заповед No.1027 от 01.12.1982 г., бр. 101/1982	с.Сираково	334	22	4,6
Летен дъб – 28 броя	Заповед No.РД-847 от 07.11.2006 г. на МОСВ	с. Пленимир	~209	~20	~2,4
Вековна гора от летен дъб	Заповед No.374/05.05.1982 г., бр. 39/1982 ДВ	с.Дъбовик	-	-	-

Зелена система. Селищни паркове и градини.

В този раздел като елементи на зелената система на общината се разглеждат следните създадени или облагородени от човека зелени площи в селищата и извън селищните територии:

- обществени паркове и градини;
- специализирани паркове и градини;
- санитарно-защитно озеленяване;
- Придружаващо транспортно озеленяване;
- озеленяване за ограничено ползване.

Горските територии, чиито средообразуващ ефект е от изключително значение за екологичната обстановка, са разгледани в друг раздел.

Обществени паркове и градини съществуват във всички населени места. Високата задоволеност се дължи от една страна на сериозното нарастване на обществените озеленени площи в селата през периода 1965-1994г., когато са се оформяли центровете на населените места, а от друга - на намаляването на числеността на селското население. Специализирани паркове и градини няма, като се изключат гробищните паркове, които ги има във всички населени места. От гледна точка на екологичната инфраструктура представителите на общинската територия на санитарно – защитното озеленяване с най – голямо значение са залесените дерета и оврази. Транспортното озеленяване има по протежение на част от извън селищните участъци на пътищата. Озеленените площи за ограничено обществено ползване са слабо представени в общината. озеленяването на спортни обекти и спортни съоръжения е инцидентно.

Община Генерал Тошево притежава значително и разнородно биоразнообразие – ценна флора и фауна, атрактивни природни феномени. Защитените територии и защитени зони по Натура 2000 покриват голяма част от територията. Селищата притежават като цяло добро обществено озеленяване, но то се отличава с незадоволително ниво на поддържане. Защитените територии са регламентирани по съответния ред, режими на ползване и защита, а защитените зони са само утвърдени, точните граници на местообитанията още

не са установени и липсват регламентирани режими за ползване и опазване. Това обстоятелство поражда определени трудности пред устройството на общинската територия.

4.9. Риск от предвидими природни бедствия

Съгласно информация от Министерство на вътрешните работи, Главна Дирекция „Пожарна безопасност и Защита на населението", РД „Пожарна безопасност и защита на населението" – Добрич, по-надору е представена информация за сигнали за бедствия и аварии – община Генерал Тошево:

Таблица 4 Информация за бедствия и аварии в община Генерал Тошево

Бедствия	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.
Общо сигнали	99	160	267	108	66	85	109
Пожари	74	153	249	92	55	76	83
Природни явления, от които	19	5	9	7	5	4	19
Наводнения				4	1	2	3
Бури	7	5	3	3	1	2	13
Снегонавявания	12		6		3		2
ПТП	2	2	2	4	4		5
Други	4		7	5	2	5	3

4.9.1. Риск от земетресения

Територията, на която е разположена Община Генерал Тошево, се характеризира с висока сеизмична активност и е сред класифицираните, като "втори ранг земетръсно-опасни участъци" по земята. Тази територия попада под въздействието както на вътрешни, така и на външни за страната сеизмогенни райони с очакван магнитут до 8 степен по скалата на Рихтер.

Територията попада в Шабленската сеизмична зона с дълбочина на земетресенията до 20 км, интензивност IX степен по скалата на МШК-64 и магнитут - 7,6 - 8.0 по скалата на Рихтер. Шабленският епицентър е от един енергиен клас с тези при Чирпан и Горна Оряховица и от местните огнища отстъпва само на Кресна. Съществен е фактът, че голяма част от Добричка област изцяло попада в пределите на Шабленската сеизмоопасна зона. Вероятността за възникване на разрушително земетресение е в диапазона 400-500 г. като от исторически сведения е известно за разрушаването на античния град Бизоне /край Каварна/ голямачаст от нос Чиракман през I в. пр. н. е. От това земетресение се е образувала и вълна тип "цунами" в Черно море.

Територията на Северна България е под влиянието на карпатските земетресения. На северозапад се намира Вранчанския сеизмичен район, а на запад Горно Оряховската сеизмична зона, които оказват влияние върху сеизмичната обстановка в района. Резултат от въз-действието му на голямо разстояние е земетресението през 1977 г. ("Свищовско" земетресение).

4.9.2. Риск и защита от наводнения

За община Ген.Тошево са характерни наводненията, предизвикани от падането на обилни дъждове или интензивно топене на снеговете. В резултат на обилен дъжд се затлачват водостоците по пътните съоръжения и водосборните дерета, което предизвиква наводняване на големи селскостопански площи, повреди по пътните и тротоарни съоръжения, заливане на жилищни и стопански сгради, съпроводено със загуби на животни, готова продукция и материални ценности.

Постоянната защита от наводнения е комплексна дейност, включваща широк кръг от инженерно-защитни, териториално-устройствени, градоустройствени, организационни и др. дейности, като: изграждане на корекции, защитни диги, дъждовни канализационни системи в населените места, предпазни събирателни скатови канали, дренажни системи в мелиоративните площи и т.н. Оперативната защита от наводнения се изразява в провеждане на дейностите по чл. 19 от Закона за защита от бедствия (2006 год.), осъществява се от Единната спасителна система и в съответствие с аварийните планове по чл. 138а от Закона за водите (1999 год.) и плановете за защита при бедствия по чл. 9 от Закона за защита при бедствия.

Идентификацията и териториалният обхват на риска от наводнения се осъществява при съблюдаване разпоредбите, включени в Глава девета: „Защита от вредното въздействие на водите“ и Глава десета „Управление на водите“ от Закона за водите.

Басейнова дирекция „Дунавски район“ (БДДР) и Басейнова дирекция „Черноморски район“ (БДЧР) определят районите със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) на базата на резултатите от Предварителна оценка на риска от наводнения (по чл.5 от Директива 2007/60/ЕО за оценка на риска от наводнения и чл. 146г, ал.1 от ЗВ) и утвърдените от министъра на околната среда и водите „Критерии и методи за определяне и класифициране на риска и определяне на РЗПРН“ – II-ра част от Методиката по чл. 187, ал. 2, т. 6 от Закона за водите.

Управлението на риска от наводнения се осъществява на национално, басейново, областно, общинско и местно ниво с обособени институционални отговорности за реализация на мерките. Определени са пет национални приоритета при управлението на риска от наводнения, именно: опазване на човешкия живот и общественото здраве; по-висока степен на защита на критичната инфраструктура; повишаване защита на околната среда; подобряване на подготвеността и реакциите на населението и подобряване на административния капацитет за управление на риска от наводнения, както и съответни цели за постигането им.

Разработени са:

- План за управление на риска от наводнения в Дунавски район за басейново управление 2016-2021г., приет с Решение № 1104 / 29.12.2016 год. на Министерски съвет[3];

[3] http://www.bd-dunav.org/content/upravlenie-na-vodite/upravlenie-na-riska-ot-navodneniia/plan-za-upravlenie-na-riska-ot-navodneniia/

- План за управление на риска от наводнения в Черноморски район за басейново управление 2016-2021г., приет с Решение № 1103 / 29.12.2016 год. на Министерски съвет.

В Програмата от мерки за намаляване на риска от наводнения са изведени следните цели и приоритети:

- осигуряване бързо отвеждане на водите при интензивни валежи и наводнения от урбанизираните територии;
- минимизиране броя на засегнатите обекти от социалната инфраструктура;
- подобряване защитата на обекти от техническата инфраструктура;
- подобряване защитата на канализационните системи;
- подобряване защитата на индустриалните обекти (основно IPCC и SEVESO обекти;
- минимизиране на засегнатите зони за защита на водите, защитените територии и защитените зони;
- повишаване подготвеността на населението за наводнения.

В писмо с Изх.№ 08-00-01/ 02.05.2018 г. БДЧР посочва, че в териториалния обхват на Община Генерал Тошево няма определени крайбрежни заливаеми ивици на реки, съгласно чл. 146, ал. 2 от Закона за водите. Територии на община Генерал Тошева не са посочени в Приложение 12 на ПУРН „Определена степен на риска по РЗПРН въз основа на интерпретиране на получената потенциална щета”.[4]

4.9.3. Риск от снегонавяване и обледеняване

Рязката промяна на температурата през зимата довежда до обилии снеговалежи, съпроводени със силен вятър. Образуват се снежни преспи и може да възникне усложнена обстановка в участъци от републиканската и общинска пътна мрежа.

Обледяват се електропреносната мрежа и откритите съобщителни съоръжения.Снежните бури и снегонавявания като бедствено явление се проявяват в община Ген.Тошево, където обширни райони остават с нарушено електро и водоснабдяване, снабдяване с храна, фураж и с прекъснати транспортни и свързочни връзки. Ежегодно около 55-65 % от общината е застрашена от снегонавявания.

Най-често снегонавявания се образуват по пътната мрежа в общината по направленията, както следва:

- Пчеларово-Узово-Зограф;
- Г.Тошево-Къпиново-Изворово;
- Г.Тошево -Равнец-Дъбовик;
- Г.Тошево-Кардам-КПП границата;

[4] https://www.bsbd.org/UserFiles/File/PURN/PURN_Pril_12.pdf

- с.Петлешково - Малина — Преселенци;
- Преселенци-Горица-Великово-Спасово;
- Рогозина- Спасово-Бежаново

4.9.3. Пожари

Пожарът е неконтролируемо горене във времето и пространството, свързано със заплаха за собствеността, живота и здравето на хората. Като стихийно бедствие той възниква при нарушаване на противопожарните изисквания от населението: при опалване на стърннщата, неконтролируема игра с огъня от деда, палене на огньове в горските участъци и лесозащитните пояси, неправилно боравене с газ за домакински нужди, повреди в електроснабдителната мрежа и др.

Рискът от възникване на пожари в обществени и жилищни сгради, и в други закрити помещения се увеличава през зимния сезон, следствие от използването на отоплителни уреди.

Най-често източниците за възникване на пожар са: късо съединение, запалване в резултат на претоварване на ел.верига /искри от ел.произход/; топлинно действие на нагревателни ел.уреди; на лампи с нажежаема жичка; искри с механичен произход; горене на твърди вещества и материали; нагряване при триене и тлеещи цигари; топлинно действие от химични реакции на техническо оборудване; самозапалване на вещества и материали, действие на открит пламък от различен произход.

Не само откритият огън може да бъде източник на запалване, а и нагрети предмети над температурата на запалване на дадено вещество и/или материал, които чрез процеса на топлопренасяне могат да предизвикат запалване на място (помещение), което не е в съседство с източника на топлина.

Опасните въздействия на пожара върху човешкия организъм често се подценяват. Те са резултат не само от високата температура, но и отделяните токсични продукти при горенето на синтетични материали, използвани в бита.

В общината има риск и от възникване на горски и полски пожари през периода от май до септември (октомври). Високите температури, продължително засушаване (липса на валежи) и изсъхване на сухата растителност в съчетание с човешка небрежност при боравене с огън и/или преднамерена дейност - палене на стърнища и суха растителност в пасища, мери и горски фонд създават условия за възникване на горски и полски пожари. Причините за възникване на горските пожари са най-често свързани с неправилно боравене с огън /човешка дейност/, природни фактори /мълнии/ и др.

И при двата вида пожари – горски и полски съществува риск от разрастване на пожара. При усложняване на метеорологична обстановка - наличие на силен вятър могат да възникнат нови огнища на горене на голямо разстояние от основното огнище на пожара, причинени от падащи искри и въглени. Пожарът може да обхване значителна територия и да се разрасне към населени места, стопански постройки, трайни насаждения (гори), сечища. При разпространение на пожара в населени места може да е необходимо да се предприемат извънредни защитни мерки: извеждане и/или евакуиране на хора към съседни общини, поради заплаха за живота и здравето им (наличието на вредни газове във въздуха, отделяни при горенето.

Приемат се следните мерки и мероприятия за опазване на горите от пожари лагеруването в горите през пожарния сезон:

- да се правят периодични съобщения по местните средства за масова информация, на листоносител кметове/ кметски наместници по места;
- да се поставят обяви за забрана на паленето на огън в горските територии и в близост до тях;
- да се информира населението за задължителните действия при откриване на пожар от тях;
- да се поставят противопожарни табели, обозначаващи горските масиви от първи клас на пожарна опасност;
- всички фирми извършващи дейности по реда на Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горски територии – държавна и в общинския горски фонд да имат изрична клауза в договорите за начина на опазване от горски пожари и действия при възникването им.

Рисковете от пожари са основно през пролетно-летния период, основно под Трасетата на ВЕ - ВН и Ср.Н., в участъците където има пропуснати при окастянето и разчистването на полосата под ВЕ, сухи клони, храсти и други леснозапалими предмети.

При работа в зоните с изсъхнали треви, храсти и селскостопански насаждения се забранява паленето на огън, пушенето на цигари, разливането на леснозапалими течности от селскостопански, строителни машини и др.

Затова са създадни сервитутните зони под тях, където е забранено да бъдат извършвани селскостопански, строителни, земни и др. работи, паркиране на машини и механизми, както и продължителен престой на външни хора по каквито и да е било причини.

Осигурява се експлоатационна полоса около ВЕ през залесени местности.

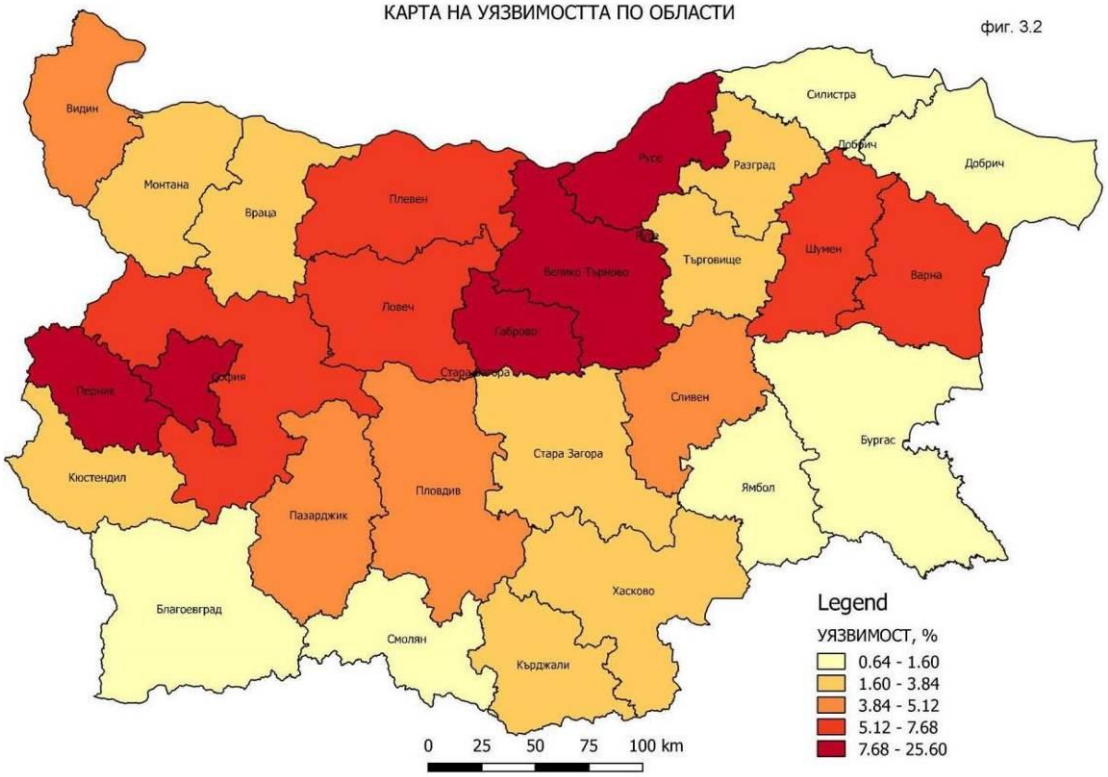
Също така има инсталирани бързодействащи релейни защити срещу къси съединения(междуфазни и земни), инсталирани в подстанциите в двата края на ВЕ.

4.9.4. Геоложки риск

Оценката на уязвимостта на територията към опасности е основен компонент на оценката на риска. Съгласно резултатите от изработения „Анализ, оценка и картографиране на геоложкия риск“ на територията на страната сумарната геоложката опасност в община Генерал Тошево, съставна община в област Добрич, е определена като висока – 47.08.

Област	Активни разломи		Ерозия		Абразия		Срутища		Свлачища		Кално-каменни порои		Пропадане на льос		Втечняване на слаби почви		Набъбване на строи-телни почви		Обща опасност
	I_{AF}	H_{AF}	I_{ER}	H_{ER}	I_{AB}	H_{AB}	I_{RF}	H_{RF}	I_{LS}	H_{LS}	I_{DF}	H_{DF}	I_{CL}	H_{CL}	I_{LQ}	H_{LQ}	I_{SW}	H_{SW}	H'_{SUM}
	-	%	-	%	-		-	%	-	%	-		-	%	-	%	-	%	%
Благоевград	0.4	1.76	0.6	5.34		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56	0.4	8.88		0.00	0.4	1.76	0.2	0.44	**26.18**
Бургас	0.2	0.88	0.2	1.78	0.6	13.32	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00		0.00	0.2	0.88	0.2	0.44	**25.30**
Варна	0.2	0.88	0.2	1.78	0.6	13.32	0.2	4.44	1.0	17.80	0.6	13.32	0.2	1.78	0.4	1.76		0.00	**55.08**
Велико Търново	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.6	13.32	0.4	7.12		0.00	0.4	3.56	0.6	2.64		0.00	**29.30**
Видин	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.4	8.88	1.0	17.80		0.00	0.2	1.78	0.4	1.76	0.4	0.88	**33.76**
Враца	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.8	14.24		0.00	0.8	7.12	0.4	1.76	0.2	0.44	**30.66**
Габрово	0.2	0.88	0.4	3.56		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00		0.00		0.00		0.00	**12.44**
Добрич	0.4	1.76	0.0	0.00	1.0	22.20	0.2	4.44	0.6	10.68		0.00	0.8	7.12	0.2	0.88		0.00	**47.08**
Кърджали	0.0	0.00	0.8	7.12		0.00	0.2	4.44	0.4	7.12	1.0	22.20		0.00		0.00		0.00	**40.88**
Кюстендил	0.4	1.76	0.6	5.34		0.00	0.8	17.76	0.2	3.56	0.2	4.44		0.00	0.2	0.88	0.2	0.44	**34.18**
Ловеч	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00	0.2	1.78	0.2	0.88		0.00	**13.32**
Монтана	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	1.0	17.80		0.00	0.6	5.34	0.2	0.88	0.2	0.44	**31.56**
Пазарджик	0.4	1.76	0.2	1.78		0.00	0.8	17.76	0.2	3.56		0.00		0.00	0.6	2.64		0.00	**27.50**
Перник	0.6	2.64	0.4	3.56		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00		0.00	0.2	0.88	0.4	0.88	**15.96**
Плевен	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.0	0.00	0.8	14.24		0.00	1.0	8.90	0.8	3.52		0.00	**29.32**
Пловдив	0.6	2.64	0.2	1.78		0.00	0.4	8.88	0.2	3.56		0.00		0.00	0.8	3.52		0.00	**20.38**
Разград	0.2	0.88	0.0	0.00		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00	0.6	5.34	0.2	0.88	0.2	0.44	**15.54**
Русе	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.4	7.12		0.00	1.0	8.90	0.6	2.64	0.2	0.44	**26.20**
Силистра	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00	1.0	8.90	0.4	1.76		0.00	**21.32**
Сливен	0.4	1.76	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00		0.00	0.2	0.88	0.2	0.44	**12.86**
Смолян	0.2	0.88	0.4	3.56		0.00	1.0	22.20	0.6	10.68		0.00		0.00	0.2	0.88		0.00	**38.20**
София	0.6	2.64	0.2	1.78		0.00	0.4	8.88	0.2	3.56	0.4	8.88		0.00	0.2	0.88	0.2	0.44	**27.06**
София (столица)	1.0	4.40	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.4	7.12	0.6	13.32		0.00	1.0	4.40	0.6	1.32	**36.78**
Стара Загора	0.6	2.64	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56	0.8	17.76		0.00	0.4	1.76	0.8	1.76	**33.70**
Търговище	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00	0.2	1.78	0.2	0.88		0.00	**13.32**
Хасково	0.4	1.76	0.4	3.56		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00		0.00	0.4	1.76	0.4	0.88	**15.96**
Шумен	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.2	3.56		0.00	0.2	1.78	0.2	0.88	0.2	0.44	**13.76**
Ямбол	0.2	0.88	0.2	1.78		0.00	0.2	4.44	0.0	0.00		0.00		0.00	0.4	1.76	0.2	0.44	**9.30**
	G_{AF} =4,4%		G_{ER} =8,9%		G_{AB} =8,9%		G_{RF} =22,2%		G_{LS} =17,8%		G_{DF} =22,2%		G_{CL} =8,9%		G_{LQ} =4,4%		G_{SW} =2,2%		

Детайлно са картирани терените с идентифицирани нива на геоложкия риск[5] -.

В община Генерал Тошево няма регистрирани свлачища.

[5] http://gis.mrrb.government.bg/KGR/risk.html

4.9.5. Риск от радиоактивно замърсяване, следствие на аварии в А Е Ц Козлодуй и Черна Вода

Възможно е Общината да се окаже в условия на повишена радиоактивност при авария в АЕЦ Козлодуй. Ще се заразят в определена степей въздуха, почвата, водата и хората от изхвърлените радионуклеиди. Радиационната обстановка на територията на учреждението може да се очаква при възникване на авария в АЕЦ и извън страната и трансграничен пренос на радиоактивни продукти.

Възможно е Общината да бъде радиоактивно замърсена от трансграничен пренос на радиоактивни вещества, като най-вероятно е това да стане при авария в АЕЦ “Черна вода” в Р. Румъния. Потенциално опасни са и централите намиращи се на територията на Украйна и други европейски страни.

4.9.6. Мерки в ОУПО на община Генерал Тошево за превантивна защита от бедствия

Общи мерки за намаляване на риска от бедствия и защита на населението (превантивни мерки) в общината:

- Непрекъснат процес на анализ, оценка и прогноза за характера и последствията от най- често проявяващите се бедствия – разработване и актуализиране на общинския план за защита при бедствия.
- Установяване на критичната инфраструктура и изготвяне на оценка на риска за всеки обект.
- Поддържане в добро състояние на общинските и местните пътища, общинските сгради, предпазните съоръжения както и отводнителните дерета.
- Упражняване на строг контрол за спазване на действаща нормативна уредба при териториално – устройственото планиране, инвестиционното проектиране, изграждането и експлоатацията на строежите.
- Осигуряване на запаси от индивидуални средства за защита за работниците и служителите в общината и за населението в общината (за неработещото население, защото собствениците, управителите или изпълнителните членове на търговски дружества и еднолични търговци са задължени да осигурят ИСЗ за работниците и служителите си съгл. Чл.13, ал.2, т.2 и т.4 от ЗЗБ. Поддържане на запасите от индивидуални средства за защита в добро състояние (обновяване, обработване, контрол – лабораторно изпитване) и на склада, в който се съхраняват.
- Поддържане в добро състояние на противопожарните хидранти и на достъпа до тях.
- Провеждане на мероприятия за усвояване на плановете за защита – организиране на учебен сбор на председателя на общинския щаб за изпълнение на плана за защита при бедствие и ежегодно проиграване на плановете за защита; организиране на задължителни обучения за служителите в общината за действие при бедствие и/или извънредна ситуация.

- Поддържане на непрекъснато денонощно дежурство в общината за оповестяване при опасност и при възникване на бедствие, пожар и извънредна обстановка; изпълнение на функциите на пост радиационно наблюдение и оповестяване (ПРНО).
- Формиране и поддържане на сили и средства за провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи на територията на общината – осигуряване на обучение, защитно облекло, застраховка и заплащане на труда на доброволците.
- Създаване на организация на действие и взаимодействие между органите за управление и силите за провеждане на мероприятия по защитата на населението и извършване на НАВР – съгласуване на планове за действие.
- Осигуряване на финансови и материални средства за комплектоване, обучение и поддръжка в постоянна готовност на органите за управление, общинския щаб за изпълнение на плана за защита при бедствия и силите за реагиране, доброволното формирование.
- Организиране на обучения за информиране на населението за възможните бедствия на територията на общината за правилата за действие и поведение при възникването им. Конкретните мерки за намаляване на риска от бедствия и защита на населението са разписани в специализираните планове - приложение към плана за защита при бедствия.

Устройствени мерки в ОУПО на община Генерал Тошево за превантивна защита от бедствия

Равнинният терен и липсата на повърхностни води и водоеми, които са разположени на високи коти, предопределят ниският и незастрашаващ живота на хората риск от **наводнения.**

Мерките за намаляване на риска от наводненията са:

Набелязване на конкретни съоръжения за възстановяване или изграждане:

- Експертен съвет, който да прецени техническото и експлоатационно състояние на язовир Дрян и водосборните дерета на гр. Генерал Тошево и селата Изворово и Красен.
- Предприемане на превантивни мерки като се спазват стриктно указанията на МОСВ и БД за прогнозни повишения на водните количества.
- Уведомяване на кметовете, кметски наместници по места, ползвателите на язовири и населението за очаквани събития относно неблагоприятни последици от вредното въздействие на водите;
- Актуализиране и проиграване на аварийните планове на водните обекти;
- Денонощно наблюдение, поддържане на минимален обем и контролирано изпускане на водите на язовира;
- Ежегодни проверки проверки от Междуведомствена комисия.

Мерки за защита на населението при наводнения

- Временно извеждане на населението и материалните ценности от засегнатите от наводнението райони;
- Временно настаняване на населението от засегнатите от наводнението населени места в предварително определени райони;
- Определяне на терени за разполагане на силите от ЕСС;
- Оценка на нуждите от храни, вода, медицински изделия, лекарствени продукти и други.
- Извършване на отводнителни мероприятия в засегнатите от наводнението райони.
- Разчистване на пътища и съоръжения от наноси, възстановяване и изграждане на диги в следствие на поражения, причинени от наводнението.
- Разчистване от удавени животни от наводнението.
- Дезинфекция, дезинсекция и дератизация в района на наводнението и мониторинг на водите.
- Организация на комуникациите за съвременно оповестяване на населението и координация на силите на ЕСС.
- Осигуряване на законност и ред при повече от едно бедстващо населено място в общината.
- Осигуряване на транспорт.
- Здравеопазване и медицинско осигуряване в района на наводнението.
- Възстановяване и подпомагане на засегнатата инфраструктура и население в района на наводнение.

Щетите от земетресения са предотвратими или ограничими единствено чрез спазване на инженерно-техническите норми при проектиране и оразмеряване на конструктивните системи на сградите за съответната земетръсна степен, която за общината е осма-девета по скалата на Рихтер.

Проблем представляват старите сгради, които са изградени без спазване на тези правила. За тях е необходимо извършването на паспортизация и опис на опасните при земетресения сгради, както и предписания за укрепването им. В устройствено отношение не са налични мерки за предотвратяването им.

Снегонавяванията са често срещано явление по пътищата на общината през зимата. Разчистването с машини не винаги помага, особено когато са съпроводени със силен вятър.

За предотвратяване на това бедствие в Общия устройствен план са проектирани ветрозащитни пояси от двете страни както на републикански, така и на общински пътни отсечки, които са най-обветрени. Разположени са в следните землища: Бежаново, Спасово, Рогозина, Сърнино, Сираково, Великово, Средина, Василево, Балканци, Калина, Горица, Преселенци, Люляково, Присад, Петлешково, Генерал Тошево, Дъбовик, Изворово, Градини и Йовково.

Общата площ на новопроектираните ветрозащитни пояси е 89,53 ха, а дължината е 29,8 км., а широчината е 30 м.

Мерките за предотвратяване на риска от **пожар** са описани по-горе в т.4.9.4.

Създаването на изолационни, пожароустойчиви полоси цели локализиране на евентуално възникнал пожар и създаване на възможност за неразрастване и лесно гасене. Тези, както и други предпазни мерки, могат да бъдат реално проектирани при изработването на новите горскостопански планове.

В текстовата част на ОУП – в част „Правила и нормативи за прилагане на ОУП" е създадена нова алинея (9) към чл. 19, с която при изготвяне на заданието за изработване на горскостопанските планове задължително да залегне изискването за създаването на осигурителни противопожарни мероприятия.

В община Генерал Тошево няма регистрирани свлачища.

5. ДЕМОГРАФСКО И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

5.1. Демография

5.1.1. Обща демографска характеристика

В Община Генерал Тошево по данни на НСИ, към 31.12.2020 г. живеят 12558 души (7.4% от населението на област Добрич). Средната гъстота на населението е ниска – 12.8 души/кв.км (под средната гъстота за област Добрич – 36.1 души/кв.км и за страната – 62.3 души/кв.км).

Общината включва 42 населени места – 1 град и 41 села. В центъра на общината – гр. Генерал Тошево е съсредоточено 47.5% (5963 д. – по данни на НСИ, 2020 г.) от населението на общината.

Населението на селата наброява 6595 д. Според броя на населението най-голямо село в общината е Кардам (838 д.[6], 2020 г.), следвано от Спасово (759 д.). Към малките села (според градоустройствената класификация) с население от 250 до 1000 жители се отнасят още 6 села (Люляково, Пчеларово, Присад, Василево, Росица, Йовково) с население в границите от 450 д. (с. Пчеларово) до 248 д. (с. Йонково). Населението на останалите 33 много малки села е до 250 жители, от които 20 села са с население под 100 жители. С най-малък брой население (под 10 жители) са Лозница, Узово, Огражден и Краище (НСИ, 2020 г.).

5.1.2. Брой и динамика на населението

По данни на НСИ за периода 2001-2020 г. броят на населението на община Генерал Тошево намалява от 19145 д. на 12558 д., или с 6587 д. (-2.2% средногодишен темп на намаление) (*табл.5, фиг.4*). Намаление на населението се наблюдава за всички населени места в общината, в т.ч. и за нейния център. Интензитетът на намаление е по-малък за гр. Генерал Тошево (-1.6% средногодишно), докато за селата той е -2.7%. Тенденция на намаление на населението се очертава и на ниво област (-1.2% общо за областта, в т.ч. за градовете -1.0%, селата в областта -1.5% –

[6] Данни на НСИ

средногодишен темп на намаление), за СИР (-0.5% общо за района, -0.2% за градовете в района, -1.3% за селата) и за страната (-0.7% за страната, -0.3% за градовете, -1.6% за селата).

Преброяването на населението през 2011 г. отчита различия от текущата демографска статистика с около 1000 д. поради натрупани отклонения в демографските данни за периода между преброяванията 2001-2011 г. След 2011 г. продължава тенденцията на намаление на населението на общината. Факторите, които обуславят измененията вброя и структурите на населението, са вътрешната и външната миграция и естественото движение на населението. По-голям дял в намалението на населението се дължи на отрицателния естествен прираст.

В ретроспективен план, според преброяванията, населението на община Генерал Тошево намалява след 1965 г., на област Добрич – след 1985 г. С влошаващи се демографски показатели се характеризира и населението на страната като цяло – за първи път населението на страната намалява през периода 1986 - 1992 г., като тази тенденция продължава и понастоящем.

Таблица № 5 **Население 2001-2020 г.**

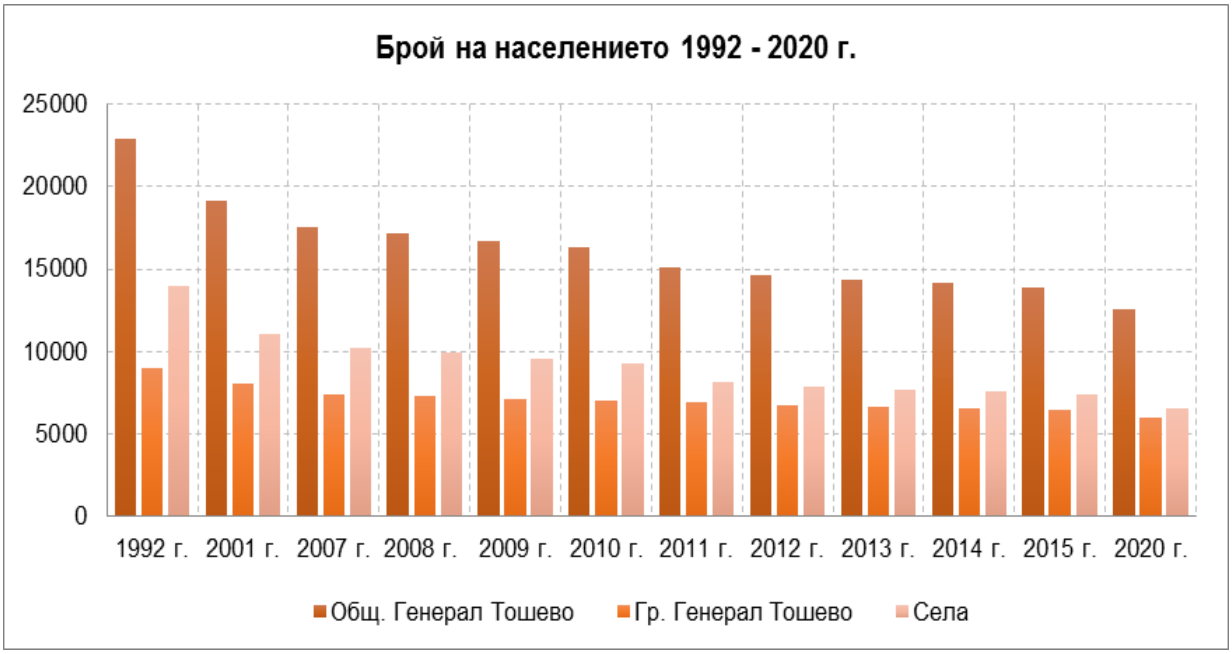
Населени места	**2001 г.**	**2007 г.**	**2008 г.**	**2009 г.**	**2010 г.**	**2011 г.**	**2012 г.**	**2013 г.**	**2014 г.**	**2015 г.**	**2020 г.**	**Прираст 2001-2020 г.**		
												общ	**ср.годишен**	
	брой											**брой**	**брой**	**%**
Общ. Генерал Тошево	**19145**	**17560**	**17171**	**16714**	**16276**	**15097**	**14609**	**14389**	**14162**	**13854**	**12558**	**-6587**	**-347**	**-2.2**
Гр. Генерал Тошево	*8042*	*7350*	*7258*	*7130*	*6979*	*6928*	*6763*	*6675*	*6551*	*6429*	*5963*	*-2079*	*-109*	*-1.6*
Села	*11103*	*10210*	*9913*	*9584*	*9297*	*8169*	*7846*	*7714*	*7611*	*7425*	*6595*	*-4508*	*-237*	*-2.7*
с. Александър Стамболийски	63	48	38	36	33	30	27	26	26	25	23	-40	-2	-6.2
с. Балканци	134	125	112	106	97	69	66	60	59	58	49	-85	-4	-5.3
с. Бежаново	137	139	130	129	132	60	62	66	61	62	45	-92	-5	-5.2
с. Василево	423	431	415	415	415	347	354	358	355	343	311	-112	-6	-1.6
с. Великово	79	67	68	64	58	42	40	40	40	37	28	-51	-3	-5.2
с. Вичово	66	54	49	43	38	30	26	23	21	21	14	-52	-3	-7.8
с. Горица	118	126	124	120	124	107	112	111	113	114	107	-11	-1	-0.5
с. Градини	88	80	75	71	64	48	43	45	43	42	36	-52	-3	-4.7
с. Дъбовик	248	232	230	219	210	160	149	149	141	136	148	-100	-5	-2.9
с. Житен	317	294	279	275	263	191	183	175	171	163	132	-185	-10	-4.4
с. Зограф	147	153	164	160	155	119	123	114	113	106	75	-72	-4	-2.9
с. Изворово	429	339	317	300	283	270	240	228	218	220	174	-255	-13	-4.9
с. Йовково	340	334	335	324	316	292	277	273	276	273	248	-92	-5	-1.6
с. Калина	104	103	100	92	87	66	64	61	61	60	62	-42	-2	-2.8
с. Кардам	1355	1129	1094	1051	1022	1019	983	978	954	927	838	-517	-27	-2.6
с. Конаре	80	68	62	52	52	48	43	39	37	34	23	-57	-3	-6.1
с. Краище	41	26	24	30	28	8	4	3	3	3	0	-41	-2	-14.0

Населени места	2001 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2020 г.	Прираст 2001-2020 г.		
												общ	ср.годишен	
	брой											брой	брой	%
с. Красен	428	352	329	312	303	261	248	233	214	204	165	-263	-14	-5.0
с. Къпиново	260	259	254	240	243	203	187	186	186	177	167	-93	-5	-2.3
с. Лозница	50	46	44	44	40	13	14	11	10	10	9	-41	-2	-8.2
с. Люляково	597	598	583	578	570	526	499	505	491	487	442	-155	-8	-1.5
с. Малина	261	271	252	241	220	199	192	189	184	178	162	-99	-5	-2.4
с. Огражден	12	7	9	10	13	4	4	4	3	3	4	-8	0	-6.3
с. Петлешково	341	284	286	283	276	200	199	197	197	195	154	-187	-10	-4.1
с. Писарово	134	106	99	91	82	78	75	69	72	71	57	-77	-4	-4.8
с. Пленимир	104	102	99	92	87	89	84	82	83	74	56	-48	-3	-2.9
с. Преселенци	443	358	355	326	310	274	263	262	260	248	214	-229	-12	-4.0
с. Присад	321	353	366	370	389	425	447	442	447	443	412	91	5	1.2
с. Пчеларово	656	641	616	609	587	482	453	465	472	473	450	-206	-11	-2.0
с. Равнец	285	291	284	273	264	244	222	215	218	222	217	-68	-4	-1.4
с. Рогозина	191	176	172	167	159	150	147	146	145	145	124	-67	-4	-2.3
с. Росен	155	131	125	112	104	84	73	69	71	68	60	-95	-5	-5.2
с. Росица	610	498	473	440	417	364	344	329	330	309	254	-356	-19	-4.7
с. Сираково	107	103	102	95	86	60	55	59	63	62	45	-62	-3	-4.3
с. Сноп	182	161	151	143	127	115	109	105	101	103	75	-107	-6	-4.5
с. Снягово	206	216	211	210	204	185	177	168	163	159	140	-66	-3	-1.9
с. Спасово	1036	966	953	950	943	895	871	851	829	815	759	-277	-15	-1.6
с. Средина	87	99	94	89	80	58	54	55	57	52	52	-35	-2	-2.6
с. Сърнино	96	94	93	82	81	62	54	52	56	53	45	-51	-3	-3.8

Населени места	2001 г.	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2020 г.	Прираст 2001-2020 г.		
												общ	ср.годишен	
	брой											брой	брой	%
с. Узово	44	33	31	34	32	15	15	16	12	10	7	-37	-2	-8.6
с. Чернооково	328	317	316	306	303	277	264	255	255	240	212	-116	-6	-2.2
Обл. Добрич	**213325**	**203138**	**201499**	**199705**	**197424**	**189677**	**186357**	**184680**	**182808**	**180601**	170298	-43027	-2265	-1.2
В градовете	142354	134876	134538	133648	132664	130580	128669	127645	126256	124214	116994	-25360	-1335	-1.0
В селата	70971	68262	66961	66057	64760	59097	57688	57035	56552	56387	53304	-17667	-930	-1.5

Източник: *НСИ*

Фиг. № 4

Източник: *НСИ*

По данни на ГД „ГРАО” населението на община Генерал Тошево по постоянен адрес към края на 2020 г. наброява 15897 души по постоянен адрес и 13865 души – по настоящ адрес. Различията с данните на НСИ се дължат на методическия подход при регистрирането на населението и на временно отсъстващите лица (*табл. 6*). Информацията в системата се актуализира периодично, което позволява да се ползват и месечни данни през текущата година. Към 15.09.2022 г. данните за броя на населението на общината са: по постоянен адрес 15455 души; по настоящ адрес 13310 души.

Паралено с националните преброявания на населението и на демографската статистика това са едни от най-достоверните данни за числеността на населението в селищата, общините, областите и другите административни единици (общински райони).

Таблица № 6 **Население 2001-2022 г.** (брой)

Населени места	31.12.2001 г.		31.12.2007 г.		31.12.2013 г.		31.12.2014 г.		31.12.2015 г.		31.12.2020 г.		31.12.2021 г.		15.09.2022 г.	
	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес
Общ. Генерал Тошево	**21191**	**20363**	**19309**	**17604**	**17431**	**15588**	**17172**	**16556**	**14626**	**15298**	**15897**	**13865**	**15600**	**13467**	**15455**	**13310**
Гр. Генерал Тошево	*9004*	*8426*	*8216*	*7589*	*7677*	*6984*	*7546*	*7328*	*6659*	*6856*	*7075*	*6462*	*6974*	*6351*	*6904*	*6283*
Села	*12187*	*11937*	*11093*	*10015*	*9754*	*8604*	*9626*	*9228*	*7967*	*8442*	*8822*	*7403*	*8626*	*7116*	*8551*	*7027*
с. Александър Стамболийски	70	69	53	53	34	30	32	28	26	30	25	26	22	23	24	24
с. Балканци	137	144	113	114	75	73	73	62	65	71	53	58	48	51	47	50
с. Бежаново	137	126	102	124	92	120	85	69	94	107	58	72	58	71	57	68
с. Василево	341	433	389	421	395	411	396	378	370	404	374	363	379	371	376	372
с. Великово	56	77	45	60	34	46	33	32	38	44	33	35	32	33	32	31
с. Вичово	59	72	34	47	16	27	14	12	24	26	7	17	5	15	5	13
с. Горица	102	107	115	116	113	120	115	108	118	124	104	116	97	112	95	110
с. Градини	75	90	53	82	35	62	34	29	51	60	26	44	24	41	22	40
с. Дъбовик	209	217	160	197	131	153	128	109	131	143	94	133	89	128	84	122
с. Житен	273	312	217	252	174	200	168	150	173	195	127	156	110	145	107	144
с. Зограф	166	152	142	156	110	135	110	87	112	136	76	90	74	88	69	81
с. Изворово	437	448	343	336	254	246	246	236	230	239	205	189	190	170	182	170
с. Йовково	865	604	843	357	836	317	844	856	315	322	859	292	864	296	858	295
с. Калина	97	116	79	106	52	88	48	46	85	86	44	80	39	72	38	71
с. Кардам	1369	1351	1199	1077	1049	952	1018	963	875	915	905	820	890	804	889	787
с. Конаре	81	82	60	64	37	39	35	29	31	38	23	23	22	21	21	21
с. Краище	38	54	21	29	10	17	9	5	11	15	2	5	2	5	2	5
с. Красен	421	435	331	344	258	257	242	216	206	242	196	182	178	170	176	172
с. Къпиново	448	334	442	261	404	218	401	385	199	217	388	202	389	190	387	186

Населени места	31.12.2001 г.		31.12.2007 г.		31.12.2013 г.		31.12.2014 г.		31.12.2015 г.		31.12.2020 г.		31.12.2021 г.		15.09.2022 г.	
	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес
с. Лозница	45	46	30	36	15	25	15	10	21	24	8	19	8	19	8	18
с. Люляково	805	690	814	578	774	531	759	749	508	517	729	493	705	460	688	459
с. Малина	291	257	272	259	224	205	218	202	182	197	193	172	188	160	185	158
с. Огражден	24	10	8	5	12	10	12	9	10	10	10	10	10	10	10	10
с. Петлешково	251	370	281	287	244	249	237	232	223	242	201	193	193	184	210	195
с. Писарово	164	163	143	116	104	68	104	98	64	67	88	52	83	51	84	52
с. Пленимир	94	105	78	99	68	82	65	55	67	84	55	56	55	56	56	58
с. Преселенци	454	452	355	361	261	286	257	247	263	281	228	221	220	208	213	200
с. Присад	404	426	460	442	481	478	486	496	483	482	500	455	497	427	496	419
с. Пчеларово	583	598	574	595	524	542	539	545	542	551	555	543	554	525	569	532
с. Равнец	316	287	316	267	276	235	278	285	250	239	289	253	283	228	281	228
с. Рогозина	199	225	181	185	178	169	178	171	163	167	169	146	164	141	163	130
с. Росен	142	147	116	118	78	79	77	68	69	79	61	65	57	62	55	61
с. Росица	716	665	610	486	505	380	496	466	321	369	431	280	424	275	412	268
с. Сираково	103	133	102	108	72	79	72	59	69	81	46	61	38	52	37	51
с. Сноп	169	170	131	152	92	110	87	79	101	103	61	79	58	75	58	78
с. Снягово	306	275	349	200	331	188	326	318	167	185	313	155	317	159	317	158
с. Спасово	1171	1128	1055	1003	1015	943	1001	987	916	926	977	899	968	894	957	876
с. Средина	81	79	84	85	75	71	77	70	70	69	62	66	60	64	59	63
с. Сърнино	98	104	84	101	67	71	70	64	63	74	55	44	50	38	45	37
с. Узово	43	40	18	19	11	20	10	7	14	17	5	11	4	8	3	6
с. Чернооково	347	344	291	317	238	272	231	211	247	264	187	227	178	214	174	208

Източник: *ГД "ГРАО"*

5.1.3. Естествен и механичен прираст на населението

Естественият прираст на населението се формира от раждаемостта и смъртността. Състоянието на *раждаемостта* е един от индикаторите за демографската характеристика на населените места и териториалните единици. Демографските данни на НСИ за 2020 г. показват, че в община Генерал Тошево броят на родените е 92 д. (таблица 7).Коефициентът на раждаемост (брой родени на 1000 д. от населението) средно за общината през 2020 г. е 7.3‰, като за разглеждания период е в диапазона от 9.1‰ (2013 г.) до 7.1‰ (2015 г.). Раждаемостта на 1000 д. от населението в общинския център е 7.9‰ (2020 г.).

В териториален аспект общината е със стойности на раждаемостта през 2020 г., близки до средните за за област Добрич (7.2‰), но под средните за за СИР (8.1‰) и страната (8.5‰). Развитието на естественото възпроизводство на населението на общината по данни на НСИ се вижда от данните в таблица 7.

Таблица № 7

Естествен прираст на населението

	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2015 г.			2020 г.		
	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст
брой															
Общ.Ген. Тошево	**158**	**355**	**-197**	**144**	**332**	**-188**	**132**	**323**	**-191**	**99**	**320**	**-221**	**92**	**300**	**-208**
Гр. Ген. Тошево	61	96	-35	47	111	-64	67	106	-39	46	114	-68	47	132	-85
Села	97	259	-162	97	221	-124	65	217	-152	53	206	-153	45	168	-123
Обл. Добрич	**1903**	**2871**	**-968**	**2061**	**2969**	**-908**	**1614**	**2858**	**-1244**	**1478**	**3017**	**-1539**	**1224**	**3262**	**-2038**
На 1000 чов. от населението															
Общ.Ген. Тошево	**8.3**	**18.5**	**-10.2**	**8.2**	**18.9**	**-10.7**	**9.1**	**22.3**	**-13.2**	**7.1**	**22.8**	**-15.7**	**7.3**	**23.9**	**-16.6**
Гр. Ген. Тошево	7.6	11.9	-4.3	6.4	15.1	-8.7	10.0	15.8	-5.8	7.1	17.6	-10.5	7.9	22.1	-14.2
Села	8.7	23.3	-14.6	9.5	21.6	-12.1	8.4	27.9	-19.5	7.0	27.4	-20.4	6.8	25.5	-18.7
Обл. Добрич	**8.9**	**13.4**	**-4.5**	**10.1**	**14.6**	**-4.5**	**8.7**	**15.4**	**-6.7**	**8.1**	**16.6**	**-8.5**	**7.2**	**19.1**	**-11.9**

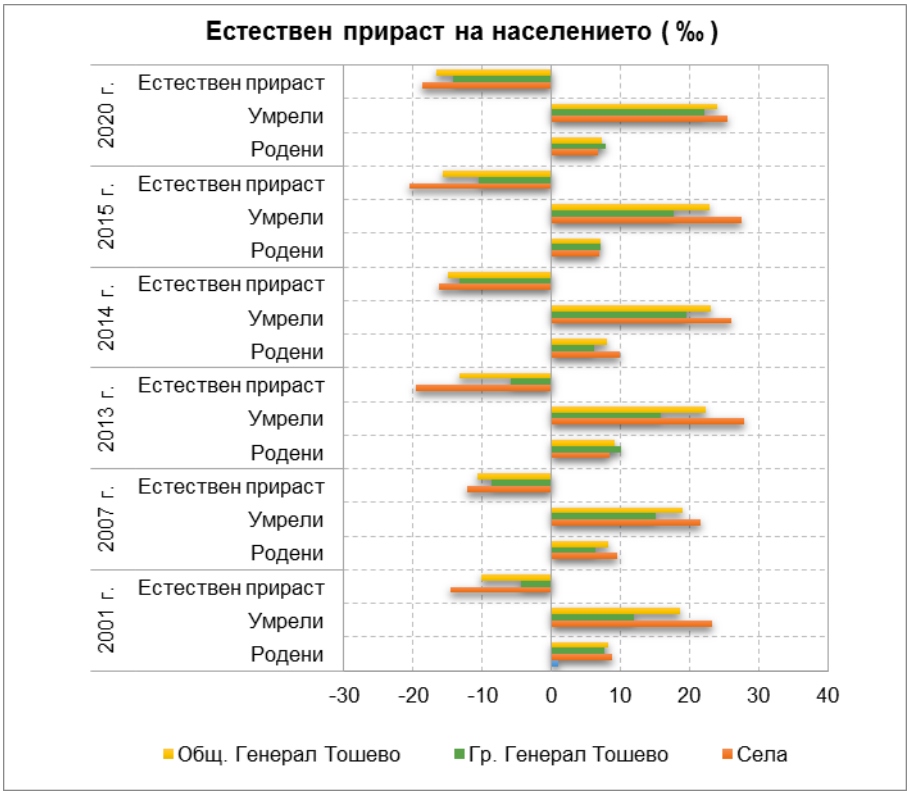
Източник: *НСИ*

Смъртността (в т.ч. коефициентът на смъртност) на населението е вторият основен компонент, формиращ естествения прираст на населението. През разглеждания период броят на умрелите лица в общината се движи в диапазона 300-355 д. годишно (като през 2020 г. техният брой е 300 д.). Това формира коефициент на смъртност за периода в рамките на около 19-24‰, в т.ч. за 2020 г. 23.9‰ (за област Добрич – 19.1‰, за СИР– 16.8‰, за страната – 18.0‰ през 2020 г.). Докато раждаемостта на населението на общината е под средните стойности за областта и страната, то смъртността е по-висока, поради застаряване на населението.

Естественият прираст на населението на общината е отрицателен, в

диапазона между минус 10‰ и минус 16‰, като през 2020 г. той е -16.6‰, в т.ч. за гр. Генерал Тошево -14.2‰, за селата -18.7‰ (*табл. 7, фиг. 5*). За сравнение средно за област Добрич стойностите на показателя са съответно -11.9‰ – общо, -10.5‰ за градовете и -14.9‰ за селата в областта; за СИР -8.7‰ – общо, за градовете -6.9‰, селата в района -13.7‰). страната през 2020 г. естественият прираст е -9.5‰, в т.ч за градовете -7.1‰, за селата -16.0‰; Данните показват, че естественият прираст на населението на община Генерал Тошево е с по-високи отрицателни стойности от средните за областта, СИР и за страната.

Фиг. № 5

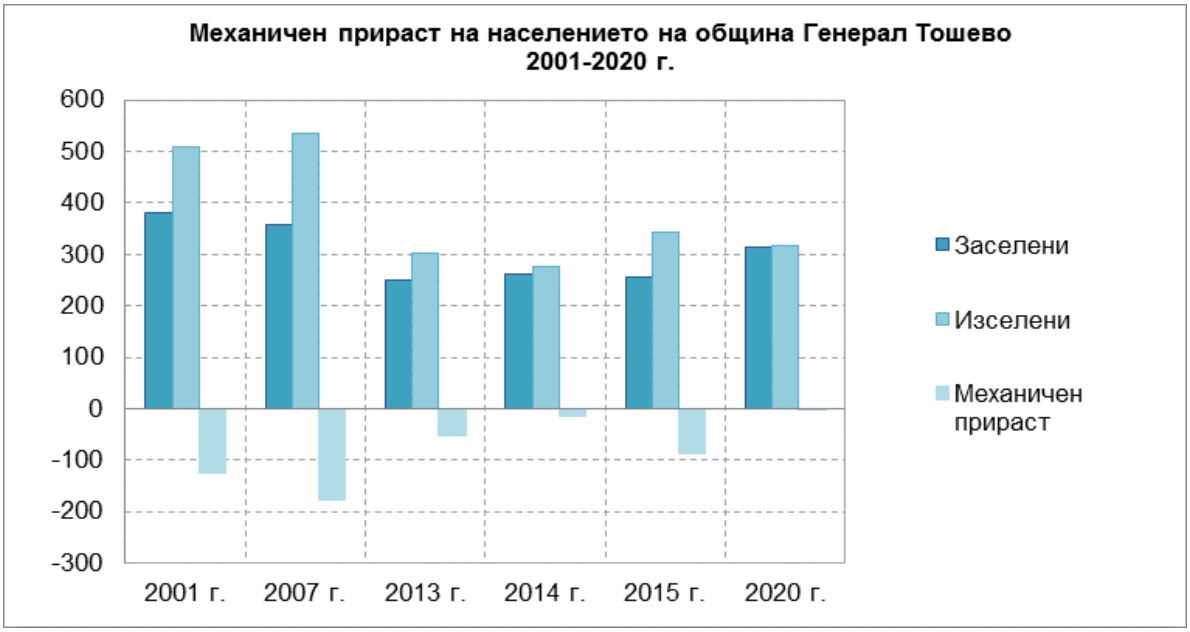

Източник: *НСИ*

За равнището на раждаемостта и възпроизводството на населението основно значение оказват родилните контингенти и тяхната фертилност. Към 2020 г. родилните контингенти на общината са 2161 (жени във възрастовата група 15-49 г.). Характерно е, че около 90% от раждания се осъществяват от жените на възраст от 15 до 34 години, които през 2020 г. са 1090 и са намалели спрямо 2007 г. с около 20%. Намаляващият брой на родилните контингенти и на най-фертилната възрастова група от тях ще окаже влияние на възпроизводството на населението през следващите години.

Механичното движение на населението на община Генерал Тошево се формира от броя на изселените и на заселените лица. През 2020 г. в общината са се заселили 314 души, а изселените са 316. Това формира нулев механичен прираст, докато през предходния период механичният прираст е отрицателен, но с намаляващ интензитет. За отбелязване е, че механичният прираст на град Генерал Тошево е положителен през 2020 г., макар и минимален. Населението на селата като цяло се характеризира с отрицателен прираст (табл. 7, *фиг. 6*).

В сравнителен план, средните коефициенти за движение на населението на община Генерал Тошево съпоставени със съответните за област Добрич и страната, показват че демографските параметри в общината имат специфични проявления.

Фиг. № 6

Източник: *НСИ*

От 2007 г. механичното движение на населението съгласно методиката на НСИ включва лицата, които са променили настоящия си адрес не само в рамките на страната, но и извън нея. Заселените по области, общини и населени места включват и лицата, изселени от чужбина и заселили се в страната. Изселените от областите, общините и населените места включват и лицата, заселили се в чужбина. Механичният прираст е резултат от вътрешната и външната миграция. Вътрешната миграция на населението се отнася за мигриралите лица. Данните са получени въз основа на обработените съобщения за промяна на настоящия адрес на лицата в страната. *Данните за външната миграция обхващат само лицата, които са декларирали* пред административните власти промяната на своя настоящ адрес от страната в друга държава и от други държави в страната.

Таблица № 7 **Механичен прираст на населението** (брой)

Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.			2020 г.		
	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
Общ. Генерал Тошево	**381**	**508**	**-127**	**357**	**535**	**-178**	**249**	**302**	**-53**	**262**	**277**	**-15**	**256**	**343**	**-87**	**314**	**316**	**-2**
Гр. Генерал Тошево	*121*	*160*	*-39*	*122*	*160*	*-38*	*60*	*105*	*-45*	*67*	*103*	*-36*	*74*	*128*	*-54*	*127*	*108*	*19*
Села	*260*	*348*	*-88*	*235*	*375*	*-140*	*189*	*197*	*-8*	*195*	*174*	*21*	*182*	*215*	*-33*	*187*	*208*	*-21*
с. Александър Стамболийски	0	2	-2	0	2	-2	0	1	-1	1	0	1	0	0	0	0	0	0
с. Балканци	1	6	-5	8	8	0	0	0	0	1	0	1	7	4	3	1	1	0
с. Бежаново	2	6	-4	3	13	-10	6	1	5	3	2	1	3	2	1	3	3	0
с. Василево	10	9	1	11	11	0	7	4	3	14	11	3	3	15	-12	7	2	5
с. Великово	8	2	6	0	6	-6	1	0	1	0	0	0	0	2	-2	0	6	-6
с. Вичово	10	4	6	0	4	-4	0	3	-3	0	1	-1	2	1	1	1	0	1
с. Горица	6	6	0	5	14	-9	2	2	0	1	3	-2	1	0	1	0	3	-3
с. Градини	3	5	-2	4	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	5	2	3
с. Дъбовик	5	10	-5	7	4	3	7	7	0	7	5	2	11	7	4	26	3	23
с. Житен	23	5	18	7	15	-8	5	3	2	3	3	0	6	6	0	4	2	2
с. Зограф	2	2	0	5	2	3	7	17	-10	4	0	4	5	13	-8	1	0	1
с. Изворово	16	16	0	10	8	2	7	10	-3	4	5	-1	9	3	6	5	12	-7
с. Йовково	0	5	-5	2	3	-1	4	4	0	5	3	2	2	6	-4	4	6	-2
с. Калина	4	4	0	2	1	1	4	2	2	3	3	0	2	0	2	4	4	0
с. Кардам	6	25	-19	19	24	-5	23	13	10	17	10	7	17	17	0	17	17	0
с. Конаре	1	1	0	0	1	-1	2	1	1	0	0	0	1	1	0	0	2	-2
с. Краище	5	1	4	1	0	1	0	1	-1	0	0	0	1	0	1	0	0	0
с. Красен	7	23	-16	7	15	-8	4	14	-10	1	12	-11	4	6	-2	5	5	0
с. Къпиново	3	0	3	10	11	-1	8	5	3	12	6	6	12	12	0	5	8	-3

Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.			2020 г.		
	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
с. Лозница	1	4	-3	11	2	9	1	2	-1	0	1	-1	1	0	1	0	0	0
с. Люляково	11	10	1	3	24	-21	10	3	7	2	14	-12	8	9	-1	10	8	2
с. Малина	3	10	-7	3	2	1	8	4	4	5	2	3	5	3	2	8	3	5
с. Огражден	0	0	0	0	1	-1	0	0	0	0	1	-1	0	0	0	1	0	1
с. Петлешково	7	29	-22	11	10	1	3	4	-1	8	7	1	3	5	-2	1	6	-5
с. Писарово	1	5	-4	1	3	-2	3	2	1	6	0	6	1	1	0	3	4	-1
с. Пленимир	2	4	-2	3	5	-2	6	5	1	8	7	1	2	5	-3	3	9	-6
с. Преселенци	13	15	-2	6	16	-10	3	0	3	6	3	3	3	6	-3	7	9	-2
с. Присад	4	9	-5	11	15	-4	3	10	-7	10	9	1	6	13	-7	2	12	-10
с. Пчеларово	10	22	-12	21	27	-6	24	6	18	20	11	9	25	12	13	13	13	0
с. Равнец	10	6	4	13	13	0	6	8	-2	8	1	7	9	0	9	2	5	-3
с. Рогозина	1	6	-5	5	10	-5	1	5	-4	3	8	-5	4	5	-1	1	3	-2
с. Росен	4	1	3	1	12	-11	1	0	1	3	0	3	3	3	0	2	0	2
с. Росица	15	22	-7	14	28	-14	1	13	-12	9	5	4	1	16	-15	6	13	-7
с. Сираково	7	3	4	1	5	-4	3	0	3	3	0	3	2	1	1	0	3	-3
с. Сноп	4	4	0	3	8	-5	4	1	3	4	6	-2	7	0	7	1	3	-2
с. Снягово	2	7	-5	2	7	-5	6	13	-7	1	5	-4	0	4	-4	2	0	2
с. Спасово	25	33	-8	9	22	-13	14	22	-8	9	25	-16	10	16	-6	27	26	1
с. Средина	6	12	-6	2	6	-4	1	0	1	3	1	2	2	6	-4	1	1	0
с. Сърнино	2	3	-1	3	2	1	0	1	-1	4	0	4	2	3	-1	7	2	5
с. Узово	0	2	-2	1	5	-4	2	0	2	0	2	-2	0	2	-2	0	0	0
с. Чернооково	20	9	11	10	8	2	0	10	-10	7	2	5	2	10	-8	2	12	-10

Източник: НСИ

5.1.4. Основни демографски структури

5.1.4.1 Структура на населението по пол

Таблица № 8

Структура на населението по пол 2001-2020 г.

Населени места	2001 г.			2007 г.			2015 г.			2020 г.		
	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже
Общ.Ген.Тошево	**9494**	**9651**	**101.7**	**8673**	**8887**	**102.5**	**6812**	**7042**	**103.4**	**6130**	**6428**	**104.9**
Гр. Ген. Тошево	*4005*	*4037*	*100.8*	*3613*	*3737*	*103.4*	*3163*	*3266*	*103.3*	*2910*	*3053*	*104.9*
Села	*5489*	*5614*	*102.3*	*5060*	*5150*	*101.8*	*3649*	*3776*	*103.5*	*3220*	*3375*	*104.8*
с. Александър Стамболийски	30	33	110.0	21	27	128.6	11	14	127.3	10	13	130.0
с. Балканци	71	63	88.7	59	66	111.9	33	25	75.8	24	25	104.2
с. Бежаново	63	74	117.5	73	66	90.4	32	30	93.8	21	24	114.3
с. Василево	208	215	103.4	209	222	106.2	163	180	110.4	157	154	98.1
с. Великово	41	38	92.7	37	30	81.1	20	17	85.0	17	11	64.7
с. Вичово	35	31	88.6	28	26	92.9	11	10	90.9	9	5	55.6
с. Горица	57	61	107.0	60	66	110.0	52	62	119.2	52	55	105.8
с. Градини	39	49	125.6	35	45	128.6	20	22	110.0	15	21	140.0
с. Дъбовик	113	135	119.5	106	126	118.9	66	70	106.1	77	71	92.2
с. Житен	154	163	105.8	147	147	100.0	84	79	94.0	63	69	109.5
с. Зограф	78	69	88.5	76	77	101.3	48	58	120.8	37	38	102.7
с. Изворово	210	219	104.3	168	171	101.8	116	104	89.7	90	84	93.3
с. Йовково	175	165	94.3	174	160	92.0	131	142	108.4	117	131	112.0
с. Калина	53	51	96.2	55	48	87.3	35	25	71.4	32	30	93.8
с. Кардам	677	678	100.1	569	560	98.4	441	486	110.2	395	443	112.2
с. Конаре	45	35	77.8	40	28	70.0	19	15	78.9	14	9	64.3
с. Краище	21	20	95.2	13	13	100.0	1	2	200.0	0	0	0.0
с. Красен	210	218	103.8	178	174	97.8	105	99	94.3	83	82	98.8
с. Кълиново	122	138	113.1	121	138	114.0	86	91	105.8	83	84	101.2
с. Лозница	29	21	72.4	24	22	91.7	7	3	42.9	6	3	50.0
с. Люляково	293	304	103.8	289	309	106.9	223	264	118.4	206	236	114.6
с. Малина	128	133	103.9	137	134	97.8	94	84	89.4	84	78	92.9
с. Огражден	7	5	71.4	4	3	75.0	1	2	200.0	1	3	300.0
с. Петлешково	172	169	98.3	136	148	108.8	89	106	119.1	73	81	111.0
с. Писарово	68	66	97.1	53	53	100.0	38	33	86.8	28	29	103.6
с. Пленимир	46	58	126.1	51	51	100.0	38	36	94.7	30	26	86.7

Населени места	2001 г.			2007 г.			2015 г.			2020 г.		
	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже
с. Преселенци	211	232	110.0	173	185	106.9	117	131	112.0	99	115	116.2
с. Присад	156	165	105.8	179	174	97.2	213	230	108.0	189	223	118.0
с. Пчеларово	328	328	100.0	300	341	113.7	230	243	105.7	206	244	118.4
с. Равнец	146	139	95.2	155	136	87.7	107	115	107.5	107	110	102.8
с. Рогозина	102	89	87.3	91	85	93.4	72	73	101.4	62	62	100.0
с. Росен	77	78	101.3	66	65	98.5	31	37	119.4	26	34	130.8
с. Росица	299	311	104.0	254	244	96.1	160	149	93.1	139	115	82.7
с. Сираково	60	47	78.3	55	48	87.3	31	31	100.0	21	24	114.3
с. Сноп	85	97	114.1	78	83	106.4	55	48	87.3	39	36	92.3
с. Снягово	103	103	100.0	115	101	87.8	88	71	80.7	72	68	94.4
с. Спасово	501	535	106.8	464	502	108.2	394	421	106.9	370	389	105.1
с. Средина	44	43	97.7	48	51	106.3	35	17	48.6	32	20	62.5
с. Сърнино	45	51	113.3	45	49	108.9	25	28	112.0	22	23	104.5
с. Узово	20	24	120.0	15	18	120.0	5	5	100.0	5	2	40.0
с. Чернооково	167	161	96.4	159	158	99.4	122	118	96.7	107	105	98.1
Обл. Добрич	104987	108338	103.2	99216	103922	104.7	88255	92346	104.6	82505	87793	106.4

Източник: *НСИ*

Половата структура на населението е с пропорции, които са сходни със средните за областта и страната. Броят на жените в общината (6428 д. – 2020 г.) е по-голям от този на мъжете (6130 д.) (*табл. 8*). Броят на жените на 100 мъже е 104.9, като по населени места се наблюдават различия.

5.1.4.2 Възрастова структура

За периода 2001-2020 г. настъпват изменения във възрастовата структура на населението на общината (*табл. 9, фиг. 7*). Налице е процес на демографско остаряване, особено сред населението на селата.

- През 2001 г. под 15-годишна възраст са били 2581 д. – 13.5% от населението на общината. През 2020 г. техният брой намалява на 1630 д. – 13.0%.
- Намалява населението във възрастовата група 15-64 години от 12188 д. (63.7%) през 2001 г. на 7434 д. (59.2%) през 2020 г.
- Населението над 65 години намалява като абсолютен брой поради общото намаление на населението от 4376 д. през 2001 г. на 3494 д. през 2020 г., но като относителен дял нараства от 22.8% (2001 г.) на 27.8% (2020 г.).

Таблица № 9

Структура на населението по основни възрастови групи 2001-2020 г. (брой)

Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.			2020 г.		
	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+
Общ. Ген Тошево	**2581**	**12188**	**4376**	**2047**	**11231**	**4282**	**1854**	**8789**	**3746**	**1856**	**8580**	**3726**	**1780**	**8361**	**3713**	**1630**	**7434**	**3494**
Гр. Ген. Тошево	*1177*	*5554*	*1311*	*819*	*5128*	*1403*	*734*	*4439*	*1502*	*728*	*4308*	*1515*	*706*	*4175*	*1548*	*744*	*3658*	*1561*
Села	*1404*	*6634*	*3065*	*1228*	*6103*	*2879*	*1120*	*4350*	*2244*	*1128*	*4272*	*2211*	*1074*	*4186*	*2165*	*886*	*3776*	*1933*
с. Ал. Стамболийски	4	32	27	1	23	24	0	17	9	0	18	8	0	18	7	0	16	7
с. Балканци	9	76	49	12	69	44	2	36	22	2	35	22	3	36	19	4	28	17
с. Бежаново	22	70	45	18	77	44	15	30	21	15	29	17	17	29	16	14	24	7
с. Василево	76	263	84	85	257	89	88	203	67	87	202	66	80	198	65	57	202	52
с. Великово	14	49	16	5	49	13	5	26	9	4	25	11	4	23	10	4	16	8
с. Вичово	5	37	24	1	32	21	0	10	13	0	10	11	0	12	9	0	8	6
с. Горица	26	70	22	34	77	15	45	61	5	45	62	6	43	66	5	38	61	8
с. Градини	1	39	48	2	36	42	2	18	25	1	18	24	1	16	25	0	13	23
с. Дъбовик	12	106	130	10	93	129	14	55	80	15	51	75	9	49	78	7	56	85
с. Житен	34	173	110	25	161	108	14	92	69	14	83	74	7	81	75	7	62	63
с. Зограф	24	90	33	32	83	38	27	59	28	25	67	21	22	63	21	8	46	21
с. Изворово	27	245	157	13	196	130	20	121	87	21	117	80	22	116	82	16	87	71
с. Йовково	58	244	38	43	255	36	27	196	50	28	194	54	29	185	59	29	161	58
с. Калина	6	55	43	3	55	45	0	27	34	1	25	35	1	24	35	5	27	30
с. Кардам	143	851	361	96	673	360	74	530	374	69	514	371	64	498	365	58	445	335
с. Конаре	4	31	45	0	31	37	1	23	15	1	23	13	1	21	12	1	9	13
с. Краище	1	21	19	0	11	15	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	0	0
с. Красен	33	255	140	23	209	120	9	120	104	10	108	96	10	97	97	7	66	92

Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.			2020 г.		
	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+
с. Къпиново	26	140	94	22	150	87	14	112	60	12	111	63	13	108	56	18	99	50
с. Лозница	2	28	20	2	33	11	0	10	1	0	9	1	0	9	1	0	5	4
с. Люляково	98	367	132	98	368	132	84	303	118	78	294	119	78	292	117	59	272	111
с. Малина	24	152	85	22	146	103	15	91	83	16	87	81	14	85	79	11	76	75
с. Огражден	0	9	3	0	6	1	0	3	1	0	3	0	0	3	0	0	3	1
с. Петлешково	70	244	27	39	210	35	35	132	30	35	133	29	36	127	32	21	105	28
с. Писарово	7	65	62	4	59	43	4	34	31	4	36	32	4	37	30	1	30	26
с. Пленимир	5	45	54	8	47	47	4	41	37	1	44	38	0	41	33	3	29	24
с. Преселенци	42	265	136	24	210	124	15	144	103	18	139	103	19	132	97	19	116	79
с. Присад	57	231	33	65	260	28	118	293	31	121	289	37	120	288	35	102	276	34
с. Пчеларово	129	364	163	93	384	164	93	246	126	95	252	125	95	257	121	85	275	90
с. Равнец	36	179	70	42	178	71	34	133	48	37	132	49	36	137	49	34	134	49
с. Рогозина	18	128	45	32	112	32	38	87	21	41	83	21	40	82	23	25	79	20
с. Росен	5	84	66	7	64	60	6	27	36	5	28	38	5	28	35	4	19	37
с. Росица	99	375	136	71	303	124	40	185	104	39	182	109	33	169	107	31	139	84
с. Сираково	17	56	34	18	55	30	8	34	17	9	37	17	8	37	17	5	25	15
с. Сноп	11	98	73	3	93	65	4	52	49	4	46	51	4	50	49	0	39	36
с. Снягово	39	149	18	37	162	17	30	125	13	29	121	13	27	117	15	17	98	25
с. Спасово	163	632	241	165	584	217	178	482	191	182	474	173	177	474	164	155	461	143
с. Средина	12	52	23	18	62	19	10	35	10	14	31	12	10	29	13	5	32	15
с. Сърнино	0	53	43	7	41	46	6	20	26	8	22	26	6	22	25	2	25	18
с. Узово	4	31	9	1	22	10	0	10	6	0	9	3	0	7	3	0	6	1
с. Чернооково	41	180	107	47	167	103	41	126	88	42	128	85	36	122	82	34	106	72
Обл. Добрич	**33720**	**147659**	**31946**	**28077**	**142155**	**32906**	**26137**	**122823**	**35720**	**25825**	**120520**	**36463**	**25356**	**118205**	**37040**	**23864**	**107871**	**38563**

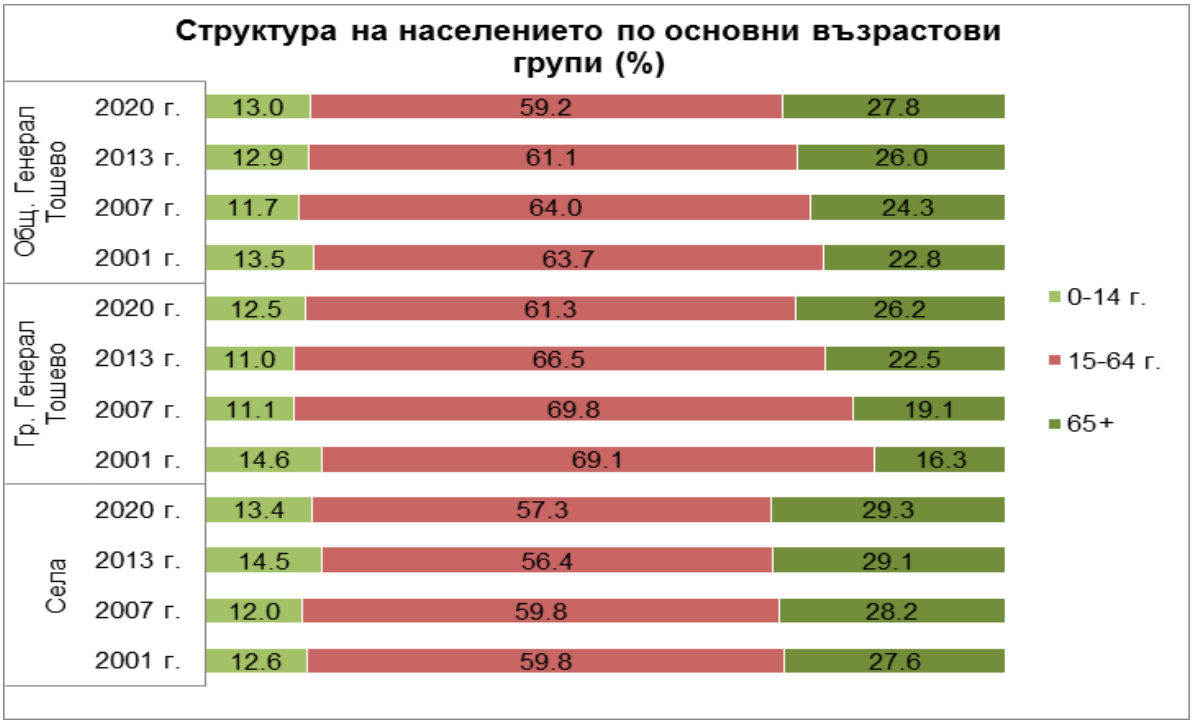
Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.			2020 г.		
	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+
	Относителен дял - %																	
Общ.Ген.Тошево	**13.5**	**63.7**	**22.8**	**11.7**	**64.0**	**24.3**	**12.9**	**61.1**	**26.0**	**13.1**	**60.6**	**26.3**	**12.8**	**60.4**	**26.8**	**13.0**	**59.2**	**27.8**
Гр. Ген. Тошево	*14.6*	*69.1*	*16.3*	*11.1*	*69.8*	*19.1*	*11.0*	*66.5*	*22.5*	*11.1*	*65.8*	*23.1*	*11.0*	*64.9*	*24.1*	*12.5*	*61.3*	*26.2*
Села	*12.6*	*59.8*	*27.6*	*12.0*	*59.8*	*28.2*	*14.5*	*56.4*	*29.1*	*14.8*	*56.1*	*29.1*	*14.5*	*56.4*	*29.1*	*13.4*	*57.3*	*29.3*
с. Ал.Стамболийски	6.3	50.8	42.9	2.1	47.9	50.0	0.0	65.4	34.6	0.0	69.2	30.8	0.0	72.0	28.0	0.0	69.6	30.4
с. Балканци	6.7	56.7	36.6	9.6	55.2	35.2	3.3	60.0	36.7	3.4	59.3	37.3	5.2	62.1	32.7	8.2	57.1	34.7
с. Бежаново	16.1	51.1	32.8	12.9	55.4	31.7	22.7	45.5	31.8	24.6	47.5	27.9	27.4	46.8	25.8	31.1	53.3	15.6
с. Василево	18.0	62.2	19.8	19.7	59.7	20.6	24.6	56.7	18.7	24.5	56.9	18.6	23.3	57.7	19.0	18.3	65.0	16.7
с. Великово	17.7	62.0	20.3	7.5	73.1	19.4	12.5	65.0	22.5	10.0	62.5	27.5	10.8	62.2	27.0	14.3	57.1	28.6
с. Вичово	7.6	56.1	36.3	1.9	59.3	38.8	0.0	43.5	56.5	0.0	47.6	52.4	0.0	57.1	42.9	0.0	57.1	42.9
с. Горица	22.0	59.4	18.6	27.0	61.1	11.9	40.5	55.0	4.5	39.8	54.9	5.3	37.7	57.9	4.4	35.5	57.0	7.5
с. Градини	1.2	44.3	54.5	2.5	45.0	52.5	4.4	40.0	55.6	2.3	41.9	55.8	2.4	38.1	59.5	0.0	36.1	63.9
с. Дъбовик	4.8	42.8	52.4	4.3	40.1	55.6	9.4	36.9	53.7	10.6	36.2	53.2	6.6	36.0	57.4	4.7	37.9	57.4
с. Житен	10.7	54.6	34.7	8.5	54.8	36.7	8.0	52.6	39.4	8.2	48.5	43.3	4.3	49.7	46.0	5.3	47.0	47.7
с. Зограф	16.4	61.2	22.4	20.9	54.3	24.8	23.7	51.8	24.5	22.1	59.3	18.6	20.8	59.4	19.8	10.7	61.3	28.0
с. Изворово	6.3	57.1	36.6	3.9	57.8	38.3	8.8	53.1	38.1	9.6	53.7	36.7	10.0	52.7	37.3	9.2	50.0	40.8
с. Йовково	17.1	71.8	11.1	12.9	76.3	10.8	9.9	71.8	18.3	10.1	70.3	19.6	10.6	67.8	21.6	11.7	64.9	23.4
с. Калина	5.8	52.9	41.3	2.9	53.4	43.7	0.0	44.3	55.7	1.6	41.0	57.4	1.7	40.0	58.3	8.1	43.5	48.4
с. Кардам	10.6	62.8	26.6	8.5	59.6	31.9	7.6	54.2	38.2	7.2	53.9	38.9	6.9	53.7	39.4	6.9	53.1	40.0
с. Конаре	5.0	38.8	56.2	0.0	45.6	54.4	2.6	59.0	38.4	2.7	62.2	35.1	2.9	61.8	35.3	4.3	39.2	56.5
с. Краище	2.4	51.3	46.3	0.0	42.3	57.7	0.0	33.3	66.7	0.0	33.3	66.7	0.0	33.3	66.7	0.0	0.0	0.0
с. Красен	7.7	59.6	32.7	6.5	59.4	34.1	3.9	51.5	44.6	4.7	50.5	44.8	4.9	47.6	47.5	4.2	40.0	55.8
с. Къпиново	10.0	53.8	36.2	8.5	57.9	33.6	7.5	60.2	32.3	6.5	59.7	33.8	7.3	61.1	31.6	10.8	59.3	29.9
с. Лозница	4.0	56.0	40.0	4.4	71.7	23.9	0.0	90.9	9.1	0.0	90.0	10.0	0.0	90.0	10.0	0.0	55.6	44.4

Населени места	2001 г.			2007 г.			2013 г.			2014 г.			2015 г.			2020 г.		
	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+	0-14г.	15-64г.	65+
с. Люляково	16.4	61.5	22.1	16.4	61.5	22.1	16.6	60.0	23.4	15.9	59.9	24.2	16.0	60.0	24.0	13.3	61.6	25.1
с. Малина	9.2	58.2	32.6	8.1	53.9	38.0	8.0	48.1	43.9	8.7	47.3	44.0	7.9	47.8	44.3	6.8	46.9	46.3
с. Огражден	0.0	75.0	25.0	0.0	85.7	14.3	0.0	75.0	25.0	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	75.0	25.0
с. Петлешково	20.5	71.6	7.9	13.8	73.9	12.3	17.8	67.0	15.2	17.8	67.5	14.7	18.5	65.1	16.4	13.6	68.2	18.2
с. Писарово	5.2	48.5	46.3	3.8	55.7	40.5	5.8	49.3	44.9	5.6	50.0	44.4	5.6	52.1	42.3	1.8	52.6	45.6
с. Пленимир	4.8	43.3	51.9	7.8	46.1	46.1	4.9	50.0	45.1	1.2	53.0	45.8	0.0	55.4	44.6	5.4	51.8	42.8
с. Преселенци	9.5	59.8	30.7	6.7	58.7	34.6	5.7	55.0	39.3	6.9	53.5	39.6	7.7	53.2	39.1	8.9	54.2	36.9
с. Присад	17.8	72.0	10.2	18.4	73.7	7.9	26.7	66.3	7.0	27.1	64.7	8.2	27.1	65.0	7.9	24.8	67.0	8.2
с. Пчеларово	19.7	55.5	24.8	14.5	59.9	25.6	20.0	52.9	27.1	20.1	53.4	26.5	20.1	54.3	25.6	18.9	61.1	20.0
с. Равнец	12.6	62.8	24.6	14.4	61.2	24.4	15.8	61.9	22.3	17.0	60.6	22.4	16.2	61.7	22.1	15.7	61.8	22.5
с. Рогозина	9.4	67.0	23.6	18.2	63.6	18.2	26.0	59.6	14.4	28.3	57.2	14.5	27.6	56.6	15.8	20.2	63.7	16.1
с. Росен	3.2	54.2	42.6	5.3	48.9	45.8	8.7	39.1	52.2	7.0	39.5	53.5	7.4	41.2	51.4	6.7	31.7	61.6
с. Росица	16.2	61.5	22.3	14.3	60.8	24.9	12.2	56.2	31.6	11.8	55.2	33.0	10.7	54.7	34.6	12.2	54.7	33.1
с. Сираково	15.9	52.3	31.8	17.5	53.4	29.1	13.6	57.6	28.8	14.3	58.7	27.0	12.9	59.7	27.4	11.1	55.6	33.3
с. Сноп	6.0	53.9	40.1	1.9	57.8	40.3	3.8	49.5	46.7	4.0	45.5	50.5	3.9	48.5	47.6	0.0	52.0	48.0
с. Снягово	18.9	72.4	8.7	17.1	75.0	7.9	17.9	74.4	7.7	17.8	74.2	8.0	17.0	73.6	9.4	12.1	70.0	17.9
с. Спасово	15.7	61.0	23.3	17.1	60.5	22.4	20.9	56.7	22.4	22.0	57.2	20.8	21.7	58.2	20.1	20.4	60.8	18.8
с. Средина	13.8	59.8	26.4	18.2	62.6	19.2	18.2	63.6	18.2	24.6	54.4	21.0	19.2	55.8	25.0	9.6	61.6	28.8
с. Сърнино	0.0	55.2	44.8	7.4	43.7	48.9	11.5	38.5	50.0	14.3	39.3	46.4	11.3	41.5	47.2	4.4	55.6	40.0
с. Узово	9.1	70.5	20.4	3.0	66.7	30.3	0.0	62.5	37.5	0.0	75.0	25.0	0.0	70.0	30.0	0.0	85.7	14.3
с. Чернооково	12.5	54.9	32.6	14.8	52.7	32.5	16.1	49.4	34.5	16.5	50.2	33.3	15.0	50.8	34.2	16.0	50.0	34.0
Обл. Добрич	**15.8**	**69.2**	**15.0**	**13.8**	**70.0**	**16.2**	**14.2**	**66.5**	**19.3**	**14.1**	**66.0**	**19.9**	**14.0**	**65.5**	**20.5**	**14.0**	**63.4**	**22.6**

Източник: *НСИ*

Следва да се отбележи, че с най-влошена възрастова структура се очертават много малките населени места. По-добър е възрастовия състав на града и до известна степен на някои от селата - Кардам, Спасово, Присад, Люляково, Пчеларово. В големите и средните села населението е със сравнително нормална възрастова структура, докато в малките села възрастовата структура е нарушена (с. Лозница, с. Краище, с. Узово, с. Сърнино, с. Вичово,с. Росен и др).

Фиг. №7

Източник: *НСИ*

Процес на остаряване на населението се наблюдава и на областно, регионално и национално ниво.

Разпределението на населението на общината във възрастовите групи под, във и над трудоспособна възраст през 2020 г. по данни на НСИ е както следва: 1743 д. – 13.9% (под трудоспособна възраст), 6906 д. – 55.0% (във трудоспособна възраст) и 3909 д. – 31.1% (над трудоспособна възраст) (*табл. 10, фиг. 8*). В сравнение с областта и страната различията са основно в трудоспособните контингенти (които са по-малък дял от населението на общината, спрямо областта и страната) и надтрудоспособното население (което е с по-висок относителен дял в сравнение с областта и страната). За град Генерал Тошево структурата на населението според тези три възрастови групи (под, във и над трудоспособна възраст) е по-благоприятна в сравнение с тази на населението в селата по отношение на трудоспособните контингенти, които съставляват 57.1% (3404 д.) от населението на града, докато за селата техният дял е 53.1% (3502 д.), дисперсно разположени в 41 населени места.

Структурните съотношения по пол са в съответствие с изискванията за трудоспособната възраст при мъжете и жените, което дава дифенцирани показатели, т.е. мъжете преобладават в трудоспособна възраст и съответно са с по-малък дял сред населението в над трудоспособна възраст в сравнение с жените.

Това разпределение обаче не дава възможност за изследване на динамиката на развитие на структурата на населението, тъй като възрастовите граници на трудоспособната и над трудоспособната възраст се изменят ежегодно.

Таблица № 10

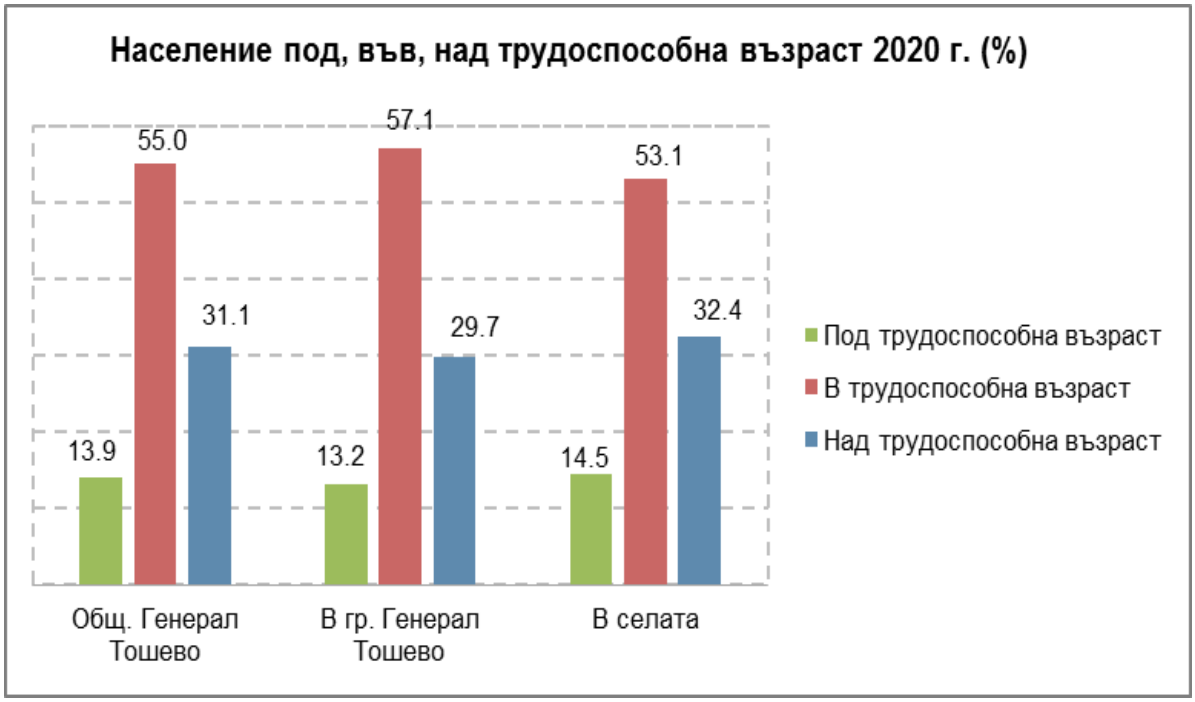
Население под, във и над трудоспособна възраст - 2020 г.

Възрастови групи	**Общо**			**В градовете**			**В селата**		
	Всичко	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**
	Брой								
Община Генерал Тошево	**12558**	**6130**	**6428**	**5963**	**2910**	**3053**	**6595**	**3220**	**3375**
Под трудоспособна възраст	1743	875	868	788	412	376	955	463	492
В трудоспособна възраст	6906	3786	3120	3404	1827	1577	3502	1959	1543
Над трудоспособна възраст	3909	1469	2440	1771	671	1100	2138	798	1340
Област Добрич	**170298**	**82505**	**87793**	**116994**	**55868**	**61126**	**53304**	**26637**	**26667**
Под трудоспособна възраст	25616	13192	12424	17393	9005	8388	8223	4187	4036
В трудоспособна възраст	100750	52967	47783	70161	36155	34006	30589	16812	13777
Над трудоспособна възраст	43932	16346	27586	29440	10708	18732	14492	5638	8854
Р България	**6916548**	**3349715**	**3566833**	**5043186**	**2416899**	**2626287**	**1873362**	**932816**	**940546**
Под трудоспособна възраст	1064035	546875	517160	801130	411577	389553	262905	135298	127607
В трудоспособна възраст	4139056	2167804	1971252	3087531	1588668	1498863	1051525	579136	472389
Над трудоспособна възраст	1713457	635036	1078421	1154525	416654	737871	558932	218382	340550
	Относителен дял - %								
Община Генерал Тошево	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
Под трудоспособна възраст	13.9	14.3	13.5	13.2	14.2	12.3	14.5	14.4	14.6
В трудоспособна възраст	55.0	61.7	48.5	57.1	62.8	51.7	53.1	60.8	45.7
Над трудоспособна възраст	31.1	24.0	38.0	29.7	23.0	36.0	32.4	24.8	39.7
Област Добрич	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
Под трудоспособна възраст	15.0	16.0	14.2	14.9	16.1	13.7	15.4	15.7	15.1
В трудоспособна възраст	59.2	64.2	54.4	60.0	64.7	55.7	57.4	63.1	51.7

Възрастови групи	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Над трудоспособна възраст	25.8	19.8	31.4	25.1	19.2	30.6	27.2	21.2	34.0
Р България	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
Под трудоспособна възраст	15.4	16.3	14.5	15.9	17.0	14.8	14.0	14.5	13.6
В трудоспособна възраст	59.8	64.7	55.3	61.2	65.8	57.1	56.2	62.1	50.2
Над трудоспособна възраст	24.8	19.0	30.2	22.9	17.2	28.1	29.8	23.4	36.2

Източник: *НСИ*

фиг.№ 8

Източник: *НСИ*

Намаляващият брой на населението има негативно отношение към процеса на „ограничаване" на контингентите от лица в училищна възраст. Това рефлектира и върху условията за функциониране на училищната мрежа. Подобна констатация се подкрепя от статистическите данни за *специфичните възрастови групи* от населението (*табл. 11, фиг. 9*).Такива са групите (2020 г.):

- от 0 до 2 годишна възраст – 272 д.;
- от 3 до 6 годишна възраст – 388 д.;
- от 7 до 14 годишна възраст – 970 д.;
- от 15 до 18 годишна възраст – 470 д.

Таблица № 11

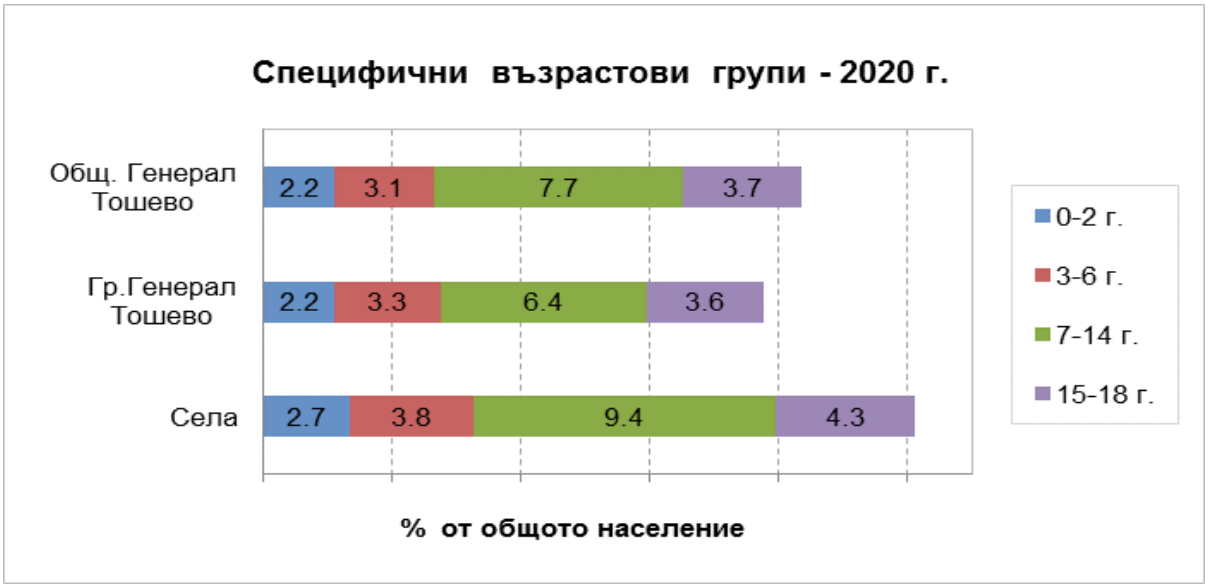
Структура на населението по специфични възрастови групи 2020 г.

Населени места	Общо население	Възрастови групи							
		0-2	3-6	7-14	15-18	0-2	3-6	7-14	15-18
	Брой	Брой				Относителен дял - %			
	2020 г.								
Общ. Генерал Тошево	**12558**	**272**	**388**	**970**	**470**	**2.2**	**3.1**	**7.7**	**3.7**
Гр. Генерал Тошево	*5963*	*132*	*197*	*384*	*212*	*2.2*	*3.3*	*6.4*	*3.6*
Села	*6595*	*179*	*248*	*617*	*284*	*2.7*	*3.8*	*9.4*	*4.3*
с. Ал. Стамболийски	23	0	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0.0
с. Балканци	49	1	0	2	0	2.0	0.0	4.1	0.0
с. Бежаново	45	3	4	8	3	6.7	8.9	17.8	6.7
с. Василево	311	13	21	42	22	4.2	6.8	13.5	7.1
с. Великово	28	0	0	3	2	0.0	0.0	10.7	7.1
с. Вичово	14	0	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0.0
с. Горица	107	7	13	22	9	6.5	12.1	20.6	8.4
с. Градини	36	0	0	1	1	0.0	0.0	2.8	2.8
с. Дъбовик	148	0	1	8	2	0.0	0.7	5.4	1.4
с. Житен	132	0	2	5	7	0.0	1.5	3.8	5.3
с. Зограф	75	5	8	7	6	6.7	10.7	9.3	8.0
с. Изворово	174	4	2	12	3	2.3	1.1	6.9	1.7
с. Йовково	248	9	7	16	9	3.6	2.8	6.5	3.6
с. Калина	62	1	0	0	0	1.6	0.0	0.0	0.0
с. Кардам	838	11	11	46	21	1.3	1.3	5.5	2.5
с. Конаре	23	0	1	0	0	0.0	4.3	0.0	0.0
с. Краище	0	0	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0.0
с. Красен	165	6	0	7	2	3.6	0.0	4.2	1.2
с. Къпиново	167	1	2	10	2	0.6	1.2	6.0	1.2
с. Лозница	9	0	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0.0
с. Люляково	442	15	15	44	24	3.4	3.4	10.0	5.4
с. Малина	162	0	3	8	3	0.0	1.9	4.9	1.9
с. Огражден	4	0	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0.0
с. Петлешково	154	5	11	18	6	3.2	7.1	11.7	3.9
с. Писарово	57	0	1	2	1	0.0	1.8	3.5	1.8
с. Пленимир	56	0	1	1	1	0.0	1.8	1.8	1.8
с. Преселенци	214	6	8	13	6	2.8	3.7	6.1	2.8
с. Присад	412	16	36	67	26	3.9	8.7	16.3	6.3
с. Пчеларово	450	13	22	55	30	2.9	4.9	12.2	6.7
с. Равнец	217	10	4	19	16	4.6	1.8	8.8	7.4

Населени места	Общо население	Възрастови групи							
		0-2	3-6	7-14	15-18	0-2	3-6	7-14	15-18
	Брой	Брой				Относителен дял - %			
с. Рогозина	124	6	9	18	4	4.8	7.3	14.5	3.2
с. Росен	60	0	1	3	2	0.0	1.7	5.0	3.3
с. Росица	254	9	6	21	11	3.5	2.4	8.3	4.3
с. Сираково	45	1	1	5	5	2.2	2.2	11.1	11.1
с. Сноп	75	0	0	1	1	0.0	0.0	1.3	1.3
с. Снягово	140	3	5	16	7	2.1	3.6	11.4	5.0
с. Спасово	759	28	42	105	35	3.7	5.5	13.8	4.6
с. Средина	52	2	0	5	6	3.8	0.0	9.6	11.5
с. Сърнино	45	1	2	3	2	2.2	4.4	6.7	4.4
с. Узово	7	0	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0.0
с. Чернооково	212	3	9	24	9	1.4	4.2	11.3	4.2
Обл. Добрич	**170298**	**4440**	**6559**	**14122**	**6835**	**2.6**	**3.9**	**8.3**	**4.0**

Източник: *НСИ*

Фиг. № 9

Източник: *НСИ*

За целите на ОУПО в сферата на устройствените решения на социалната инфраструктура (подсистема „Образование“) е важно да бъдат анализирани специфичните възрастови структури по населени места. Статистическите данни показват, че само в някои населени места съществува демографски ресурс за функциониране на учебни заведения (гр. Генерал Тошево, селата Кардам, Красен, Преселенци, Спасово) и детски заведения (Генерал Тошево, Кардам, Красен, Преселенци, Спасово, Василево, Люляково, Петлешково, Присад, Пчеларово).

Общият ***коефициент на възрастова зависимост*** за общината е 68.9%, тоест на 100 лица във възрастовата група 15-64 навършени години се падат 69 лица

под 15 и на 65 и повече години. Това съотношение е по-неблагоприятно от средното за областта (57.9%), СИР (54.9%) и за страната (56.7%).

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез***коефициента на демографско заместване***, който показва съотношението между броя навлизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60-64 г.). За общината това съотношение е 65.5, което показва, че 100 лица излизащи от трудоспособна възраст се заместват от 66 влизащи в трудоспособна възраст. Заравнение за област Добрич коефициентът на демографско заместване е 68.9, за СИР – 72.5, страната – 67.1.

5.1.4.3 Образователна структура

Структурата на населението по образователен ценз се наблюдава при преброяванията. За периода до 2011 г. образователната структура на населението на 7 и повече навършени години се подобрява в сравнение с предходните преброявания, с тенденция на увеличение на броят и делът на населението с висше и средно образование и намаляване на броя на лицата с по-ниско образование.

Към 1.02.2011 г. броят на лицата с висше образование е 1118 д., или 7.9% от населението на 7 и повече години (*табл. 12*). В сравнение с предходното преброяване относителният дял на висшистите се увеличава с 2.8 процентни пункта.

Таблица № 12

Структура на населението по образование - 2011 г.

	Население на 7 и повече години	Висше (университетско и колежанско)	Средно	Основно	Начално и незавършено начално	Никога не посещавали училище	Дете (до 7 години вкл., което още не посещава училище)
Брой							
Общ. Генерал Тошево	**14237**	**1118**	**4580**	**4996**	**3138**	**375**	**30**
Гр. Генерал Тошево	6602	845	2864	1779	1033	74	7
Села	7635	273	1716	3217	2105	301	23
Относителен дял - %							
Общ. Генерал Тошево	**100.0**	**7.9**	**32.2**	**35.1**	**22.0**	**2.6**	**0.2**
Гр. Генерал Тошево	100.0	12.8	43.5	26.9	15.6	1.1	0.1
Села	100.0	3.6	22.5	42.1	27.6	3.9	0.3

Източник: *НСИ, преброяване на населението*

Данните показват, че 32.2% (4580 д.) от населението на община Генерал Тошево на 7 и повече години е със средно образование, като за последните десет

години увеличението е със 7.5 процентни пункта. С основно образование са 4996 д. – 35.1%. Начално и незавършено начално образование имат 22.0% (3138 д.) от жителите на общината, а 375 души (2.6%) никога не са посещавали училище и са неграмотни.

Населението на общинския център – Генерал Тошево е с по-високо образователно равнище в сравнение със средното за общината. Високообразованото население (с висше университетско и колежанско и със средно образование) в гр. Генерал Тошево е повече от половината (56.3%) от населението на 7 и повече години в града. В селата на общината най-висок с най-висок дял са лицата с основно образование. Ромското население в общината е с по-нисък образователен ценз, което е характерно и за страната като цяло.

5.1.4.4 Етническа структура

Етническата структура на населението, както и образователната се наблюдава при преброяванията. За втори път при преброяванията у нас се прилага принципът на доброволен отговор. Лицата, които са се възползвали от правото на доброволен отговор на въпроса за етническо самоопределение, са 92.9% от населението на общината (средно за областта - 91.7%,за СИР - 90.4%, за страната - 90.7%).

От отговорилите на доброволния въпрос за етническа принадлежност в община Генерал Тошево, при преброяването на населението през 2011 г., от българската етническа група се самоопределят 75.7% от населението на общината(75.4% за област Добрич, 75.6% за СИР, 84.8% за страната). Българската етническа група в община Генерал Тошево обхваща 10619 д. от лицата, доброволно декларирали етническото си самоопределение (*табл. 13*). От турската етническа група към 1.02.2011 г. са се самоопределили 9.1% - 1270 д. (съсредоточени предимно в населените места Генерал Тошево, Йовково, Снягово, Росица, Спасово). За сравнение населението от турската етническа група за област Добрич е 13.5%, за СИР - 16.4%, за страната - 8.8%. Ромският етнос към 01.02.2011 г. наброява1811 души с относителен дял 12.8%, *според самоопределението на лицата* (предимно в населените места Генерал Тошево, Присад, Пчеларово, Спасово, Василево, Равнец, Люляково). Делът на ромският етнос за област Добриче 8.8%, за СИР - 5.8%, за страната - 4.9%. Към други етнически групи са се самоопределили 233 души, или 1.7%.

Установилите се демографски тенденции се отразяват върху броя на всички етнически групи в общината, в резултат на което не настъпват съществени изменения в етническата структура на населението в годините между последните две преброявания.

Таблица № 13

Население по етническа група - 2011 г.

	Брой лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност общо	Етническа група				Не се самоопределят
		българска	турска	ромска (циганска)	друга	
Брой						
Общ. Ген. Тошево	**14032**	**10619**	**1270**	**1811**	**233**	**99**
Гр. Ген. Тошево	6464	5821	157	447	22	17
Села	7568	4798	1113	1364	211	82

	Брой лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност общо	Етническа група				Не се самоопределят
		българска	турска	ромска (циганска)	друга	
Обл. Добрич	**173899**	**131114**	**23484**	**15323**	**1609**	**2369**
Относителен дял - %						
Общ. Ген. Тошево	**100.0**	**75.7**	**9.1**	**12.8**	**1.7**	**0.7**
Гр. Ген. Тошево	100.0	90.1	2.4	6.9	0.3	0.3
Села	100.0	63.4	14.7	18.0	2.8	1.1
Обл. Добрич	**100.0**	**75.4**	**13.5**	**8.8**	**0.9**	**1.4**

Източник: *НСИ, преброяване на населението*

5.1.4.5 Основни изводи. Тенденции в демографското развитие

- Броят на населението на общината е с тенденция на намаление, но с по-нисък интензитет през последните години.
- Очертаните тенденции в естественото движение на населението бележат възпроизводство с отрицателен естествен прираст.
- Налице е намаление на родилните контингенти и на най-репродуктивната възрастова група (15-34 г.) (обща тенденция за страната и областта).
- Нето-миграцията е с намаляващ интензитет, по-изявена е временната трудова миграция, свързана с пазара на труда.
- Структурата на населението по пол е сравнително балансирана.
- Наблюдава се тенденция на постепенно застаряване на населението на общината (характерна и за областта и страната).
- Възпроизводството на трудоспособното население е по-неблагоприятно от средното ниво за областта и страната – 100 лица излизащи от трудоспособна възраст се заместват от 66 д. (средно за областта - 69 и страната – 67 д.).
- Образователният ценз на населението на общината е под средното ниво за областта и страната.
- В етническата структура на населението основна етнически група е българската, която обхваща повече от ¾ от населението на общината. Ромският (циганският) етнос *според доброволното самоопределение на населението* съставлява 12.8% от населението на общината, а населението от турската етническа група – 9.1%. Не се очертават съществени изменения в етническата структура на населението на общината за периода между последните две преброявания, различията са в резултат на общото намаление на населението.

5.2. Икономически активности

5.2.1. Диагноза на състоянието

Икономически активното население определя параметрите на работната сила. Данните на НСИ[7] показват, че общият брой на икономически активните лица в общината във възрастовата група над 15 г. е 5467 д. (41.2% от населението в същата възрастова група), а на икономически неактивните лица – 7795 д. (58.8%). Това е индикатор за непълно използване на трудовия потенциал на населението в общината. За сравнение за страната стойностите на показателя са съответно 52.1% (икономически активни лица от населението на 15 и повече години) и 47.9% (икономически неактивни лица), а за област Добрич – 49.4 и 50.6%.

Таблица № 14

Население на 15 и повече години по икономическа активност – 2011 г.

Населени места	Население на 15 и повече год.	Икономически активни		Икономически неактивни	
	брой	брой	отн.дял - %	брой	отн.дял - %
Общ. Генерал Тошево	**13262**	**5467**	**41.2**	**7795**	**58.8**
Гр. Генерал Тошево	*6178*	*3121*	*50.5*	*3057*	*49.5*
Села	*7084*	*2346*	*33.1*	*4738*	*66.9*
с. Ал. Стамболийски	30	11	36.7	19	63.3
с. Балканци	66	23	34.8	43	65.2
с. Бежаново	52	9	17.3	43	82.7
с. Василево	269	86	32.0	183	68.0
с. Великово	37	17	45.9	20	54.1
с. Вичово	30	8	26.7	22	73.3
с. Горица	72	44	61.1	28	38.9
с. Градини	46	10	21.7	36	78.3
с. Дъбовик	149	21	14.1	128	85.9
с. Житен	178	42	23.6	136	76.4
с. Зограф	89	17	19.1	72	80.9
с. Изворово	249	49	19.7	200	80.3
с. Йовково	258	87	33.7	171	66.3
с. Калина	66	17	25.8	49	74.2
с. Кардам	933	301	32.3	632	67.7
с. Конаре	47	13	27.7	34	72.3
с. Краище	8	-	-	8	100.0
с. Красен	247	73	29.6	174	70.4
с. Къпиново	186	63	33.9	123	66.1
с. Лозница	13	3	23.1	10	76.9
с. Люляково	436	202	46.3	234	53.7

[7] Преброяване на населението, 2011 г.

Населени места	Население на 15 и повече год.	Икономически активни		Икономически неактивни	
	брой	брой	отн.дял - %	брой	отн.дял - %
с. Малина	186	68	36.6	118	63.4
с. Огражден	4	-	-	4	100.0
с. Петлешково	172	102	59.3	70	40.7
с. Писарово	75	22	29.3	53	70.7
с. Пленимир	81	31	38.3	50	61.7
с. Преселенци	262	83	31.7	179	68.3
с. Присад	322	119	37.0	203	63.0
с. Пчеларово	405	163	40.2	242	59.8
с. Равнец	201	30	14.9	171	85.1
с. Рогозина	117	22	18.8	95	81.2
с. Росен	79	14	17.7	65	82.3
с. Росица	321	82	25.5	239	74.5
с. Сираково	51	21	41.2	30	58.8
с. Сноп	112	30	26.8	82	73.2
с. Снягово	156	68	43.6	88	56.4
с. Спасово	728	283	38.9	445	61.1
с. Средина	46	17	37.0	29	63.0
с. Сърнино	57	11	19.3	46	80.7
с. Узово	15	5	33.3	10	66.7
с. Чернооково	233	79	33.9	154	66.1

Източник: *НСИ, преброяване на населението*

В категорията на икономически активното население от значение е броят на заетите лица. Структурата на икономически активното население се определя от броя (съответно относителния дял) на заетите и безработните лица.

През периода 2011-2020 г. на фона на общото намаление на населението на община Генерал Тошево икономически активните лица също бележат неголямо намаление като абсолютен брой (от 5467 д. през 2011 г. на 5405 д. през 2020 г.), но като относителен дял нарастват от 41.2% през 2011 г. на 49.5% през 2020 г. (*табл. 15*). Аналогична тенденция се наблюдава и на ниво област, район и за страната.

Таблица № 15

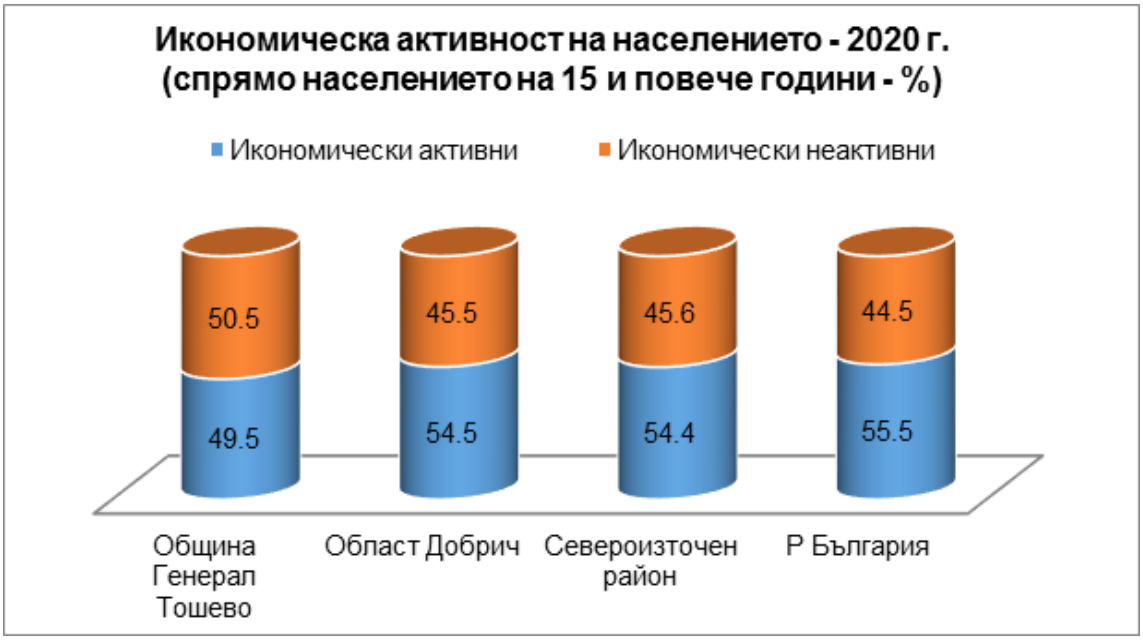
Население на 15 и повече години по икономическа активност – 2020 г.

	Население на 15 и повече години	Икономически активни	
	брой	брой	отн.дял - %
Общ. Генерал Тошево	**10928**	**5405**	**49.5**
Обл. Добрич	146434	79873	54.5
Североизточен район	787231	427876	54.4

	Население на 15 и повече години	Икономически активни	
	брой	брой	отн.дял - %
Р България	5917534	3282740	55.5

Източник: *НСИ*

Фиг. № 10

5.2.2. Пазар на труда

5.2.2.1 Структура на заетостта

Броят на ***заетите лица*** е един от индикаторите за състоянието на икономиката. Разпределението на заетите лица по икономически сектори в отчетените нефинансови предприятия за периода 2014-2019 г. е показано в таблица 16.

Таблица № 16

Заети лица* в отчетените нефинансови предприятия по икономически сектори по А3

	Общо	Селско, горско и рибно стопанство	Индустрия	Услуги	**Общо**	Селско, горско и рибно стопанство	Индустрия	Услуги
	Община Генерал Тошево				**Област Добрич**			
2014 г.								
брой	**2225**	1134	361	730	**37965**	5705	9863	22397
отн.дял - %	**100.0**	51.0	16.2	32.8	**100.0**	15.0	26.0	59.0
2015 г.								
брой	**2113**	1133	279	701	**36448**	5653	9385	21410
отн.дял - %	**100.0**	53.6	13.2	33.2	**100.0**	15.5	25.8	58.7
2016 г.								
брой	**2125**	1180	282	663	**37778**	5864	9332	22582
отн.дял - %	**100.0**	55.5	13.3	31.2	**100.0**	15.5	24.7	59.8
2017 г.								

	Общо	Селско, горско и рибно стопанство	Индустрия	Услуги	**Общо**	Селско, горско и рибно стопанство	Индустрия	Услуги
брой	**2113**	1172	300	641	**37906**	5881	9130	22895
отн.дял - %	**100.0**	55.5	14.2	30.3	**100.0**	15.5	24.1	60.4
2018 г.								
брой	**2195**	1244	285	666	**37867**	5972	8913	22982
отн.дял - %	**100.0**	56.7	13.0	30.3	**100.0**	15.8	23.5	60.7
2019 г.								
брой	**2089**	1161	270	658	**36807**	5872	8262	22673
отн.дял - %	**100.0**	55.6	12.9	31.5	**100.0**	16.0	22.4	61.6

* Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост
Източник: НСИ

С най-висок дял в общината са заетите в селското, горското и рибното стопанство (55.6% от общо заетите през 2019 г.), следвани от сферата на услугите (31.5%). В индустрията делът на заетите лица съставлява 12.9% от общо заетите в общината (*фиг. 12*)

В сектора на услугите с висок дял на заетите са икономическите дейности, свързани с търговията (11.4%), както и в образованието (10.3% от общо заетите).

Фиг. № 12

Източник: *НСИ*

За периода 2014-2019 г. броят на *заетите* лица в общинската икономика на Генерал Тошево бележи следното развитие:

- Общият брой на заетите лица намалява от 2225 д. през 2014 г. на 2089 д. през 2019 г.;

- С най-голямо намаление се очертава преработващата промишленост;
- В образованието заетите лица се запазват;
- В селското, горското и рибното стопанство за периода е налице запазване на заетите лица, измененията са в неголям диапазон.

5.2.2.2 Безработица

По отношение на коефициента (равнището) на ***регистрираната безработица*** към 2021 г. (11.67% средногодишно равнище на безработица), община Генерал Тошево е в значително по-неблагоприятна позиция от средното равнище за област Добрич (4.91%), СИР (5.54%) и за страната (5.53%) (*табл. 17, фиг. 13)*. Средногодишният брой на регистрираните в бюрото по труда безработни лица в общината през 2021 г. е 631 д. През целия анализиран период равнището на безработица е високо – над средното ниво за областта, СИР и страната. В структурата на безработните лица към 2021 г. лицата с продължителност на безработица повече от една година са 44 д. – 7.0%.

Таблица № 17

Равнище на безработица 2007-2021 г. (ср.год.)

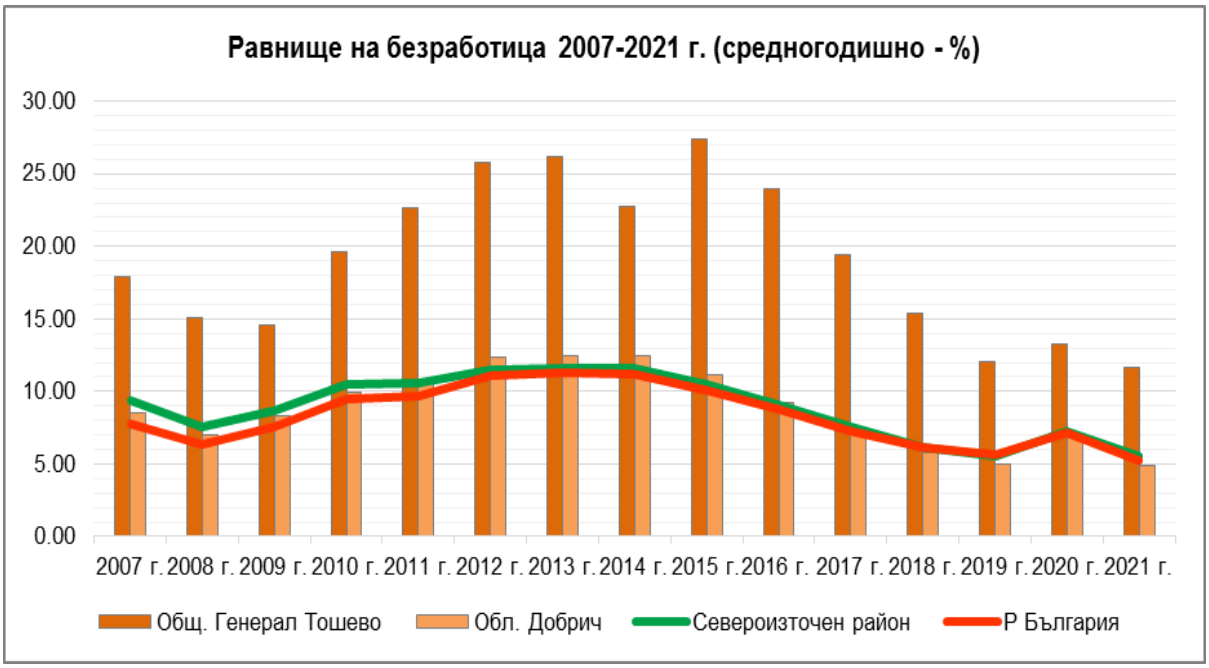
	Иконом. активни	**Регистр. безработни**	**Регистр.безработни до 29 г. вкл.**		**Регистр.безработни с регистрация над 1г.**		**Равнище на безраб.**
	брой	**брой**	брой	%	брой	%	**%**
2007 г.							
Общ. Ген. Тошево	8233	**1474**	334	22.6	965	65.4	**17.91**
Обл. Добрич	105343	**8941**	1823	20.4	4946	55.3	**8.49**
Р България	3704336	**286980**	57883	20.2	165856	57.8	**7.75**
2008 г.							
Общ. Ген. Тошево	8233	**1245**	267	21.4	736	59.1	**15.12**
Обл. Добрич	105343	**7381**	1320	17.9	3422	46.4	**7.01**
Р България	3704336	**233719**	41657	17.8	115669	49.5	**6.31**
2009 г.							
Общ. Ген. Тошево	8233	**1203**	288	24.0	458	38.1	**14.61**
Обл. Добрич	105343	**8814**	1535	17.4	2264	25.7	**8.37**
Р България	3704336	**280980**	59628	21.2	82763	29.5	**7.59**
2010 г.							
Общ. Ген. Тошево	8233	**1614**	328	20.3	666	41.2	**19.60**
Обл. Добрич	105343	**10494**	1760	16.8	3135	29.9	**9.96**
Р България	3704336	**350944**	63500	18.1	110845	31.6	**9.47**
2011 г.							
Общ. Ген. Тошево	6368	**1444**	283	19.6	719	49.8	**22.67**
Обл. Добрич	88653	**9333**	1628	17.4	3277	35.1	**10.53**
Р България	3438920	**332601**	63690	19.1	118135	35.5	**9.67**

	Иконом. активни	Регистр. безработни	Регистр.безработни до 29 г. вкл.		Регистр.безработни с регистрация над 1г.		Равнище на безраб.
	брой	брой	брой	%	брой	%	%
2012 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**1394**	283	20.3	678	48.6	**25.79**
Обл. Добрич	79873	**9894**	1796	18.2	3033	30.7	**12.39**
Р България	3438920	**364537**	74779	20.5	118832	32.6	**11.10**
2013 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**1418**	278	19.6	537	37.9	**26.23**
Обл. Добрич	79873	**9955**	1671	16.8	3012	30.3	**12.46**
Р България	3282740	**371380**	74720	20.1	121954	32.8	**11.31**
2014 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**1609**	275	17.1	620	38.5	**29.77**
Обл. Добрич	79873	**9978**	1462	14.7	3219	32.3	**12.49**
Р България	3282740	**367836**	64449	17.5	137924	37.5	**11.21**
2015 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**1482**	218	14.7	844	57.0	**27.42**
Обл. Добрич	79873	**8870**	1159	13.1	3270	36.9	**11.11**
Р България	3282740	**330816**	51447	15.6	146778	44.4	**10.08**
2016 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**1293**	148	11.4	785	60.7	**23.92**
Обл. Добрич	79873	**7360**	863	11.7	2477	33.7	**9.21**
Р България	3282740	**286814**	38442	13.4	118931	41.5	**8.74**
2017 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**1051**	110	10.5	613	58.3	**19.44**
Обл. Добрич	79873	**5660**	660	11.7	1588	28.1	**7.09**
Р България	3282740	**236752**	33600	14.2	87706	37.0	**7.21**
2018 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**833**	111	13.3	346	41.5	**15.41**
Обл. Добрич	79873	**4629**	557	12.0	914	19.7	**5.80**
Р България	3282740	**202994**	26785	13.2	65074	32.1	**6.18**
2019 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**650**	84	12.9	38	5.8	**12.03**
Обл. Добрич	79873	**3974**	431	10.8	417	10.5	**4.98**
Р България	3282740	**185266**	24001	13.0	47871	25.8	**5.64**
2020 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**716**	94	13.1	70	9.8	**13.25**
Обл. Добрич	79873	**5431**	599	11.0	434	8.0	**6.80**
Р България	3282740	**236500**	29814	12.6	47072	19.9	**7.20**

	Иконом. активни	Регистр. безработни	Регистр.безработни до 29 г. вкл.		Регистр.безработни с регистрация над 1г.		Равнище на безраб.
	брой	брой	брой	%	брой	%	%
2021 г.							
Общ. Ген. Тошево	5405	**631**	66	10.5	44	7.0	**11.67**
Обл. Добрич	79873	**3922**	359	9.2	302	7.7	**4.91**
Р България	3282740	**181486**	20230	11.1	42745	23.6	**5.53**
2022 г. (м.септември)							
Общ. Ген. Тошево	5405	**477**	46	9.6	96	20.1	**8.83**
Обл. Добрич	79873	**2354**	257	10.9	350	14.9	**2.95**
Р България	3282740	**138380**	16127	11.7	32423	23.4	**4.22**

Източник: *Агенцията по Заетостта*

Фиг. № 13

Източник: *Агенцията по Заетостта*

5.2.2.3 Основни изводи и тенденции на развитие на пазара на труда

- Състоянието на пазара на труда е в пряка зависимост от социално-икономическото развитие на общината;
- За периода 2011-2021 е налице неголямо намаление на абсолютният брой на икономически активното население, но като относителен дял се очертава нарастване, тъй като общото население намалява с по-голям темп, тенденция характерна и за областта, СИР и за страната;
- В структурата на наетите лица най-голям дял съставляват заетите в икономическите дейности: „селско, горско и рибно стопанство”; „търговия,

ремонт на автомобили и мотоциклети"; „образование"; „преработваща промишленост".

- Регистрираната безработицата е висока, характеризираща се с динамика. Равнището на безработица за общината (11.67%, 2021 г.) е над средното за областта (4.91%), за СИР (5.54%) и за страната (5.23%). Най-голям относителен дял във възрастовата структура на безработните лица в общината имат тези над 50-годишна възраст, в образователната – с основно и по-ниско образование, в професионалната – безработните лица без специалност и професия и сред ромското население.

5.3. Икономическо развитие

5.3.1. Състояние и тенденции

Анализът на стопанската дейност е извършен на базата на информация от НСИ, от регистъра на статистическите единици, от ОПР за периода 2014-2020 г. и Доклада за междинна оценка на ОПР (2014-2020 г.) на община Генерал Тошево и други данни, използвани за устройствени проучвания.

През анализирания период селското стопанство запазва структуроопределящата си роля в общинската икономика и увеличава своя обем. Секторът на услугите, сред които се откроява търговията, като цяло отбелязва по-малки промени като участие в структурата на произведената продукция от общинската икономика. Преработващата промишленост бележи ръст на произведената продукция.

В общината през 2015 г. са регистрирани общо 654 броя предприятия в нефинансовия сектор (*табл. 18*), в т.ч.:

- микропредприятия с персонал до 9 заети - 601 бр., или 91.9% от всички предприятия в община Генерал Тошево (93.4% средно за област Добрич, 92.4% - средно за страната);
- малки предприятия с персонал 10-49 заети са регистрирани 52 бр., или 8.0% (5.8% средно за област Добрич,6.2% - средно за страната);
- средни предприятия –с персонал 50-249 заети - 1 бр. (0.7% средно за област Добрич,1.2% - средно за страната).

Таблица № 18

Предприятия (без финансовите) по групи според броя на заетите в тях

Предприятия	**2013 г.**	**2014 г.**	**2015 г.**	**2019 г.**
Микро - до 9 заети	582	559	601	594
Малки - 10 - 49 заети	59	61	52	..
Средни - 50 - 249 заети	1	1	1	..
Общо	**642**	**621**	**654**	**641**

Източник: *Отдел „Статистически изследвания" - Добрич*

Обликът на общинската икономика дават предприятията с до 9 д. зает персонал, които представляват 92% от всички регистрирани предприятия.

През периода най-голям е броят на фирмите, които са ангажирани предимно селскостопанско производство (41.3% от всички предприятия в общината, 2015 г.). На второ място е търговията, ремонт на автомобили и мотоциклети – 24.5% и преработващата промишленост (6.6%).

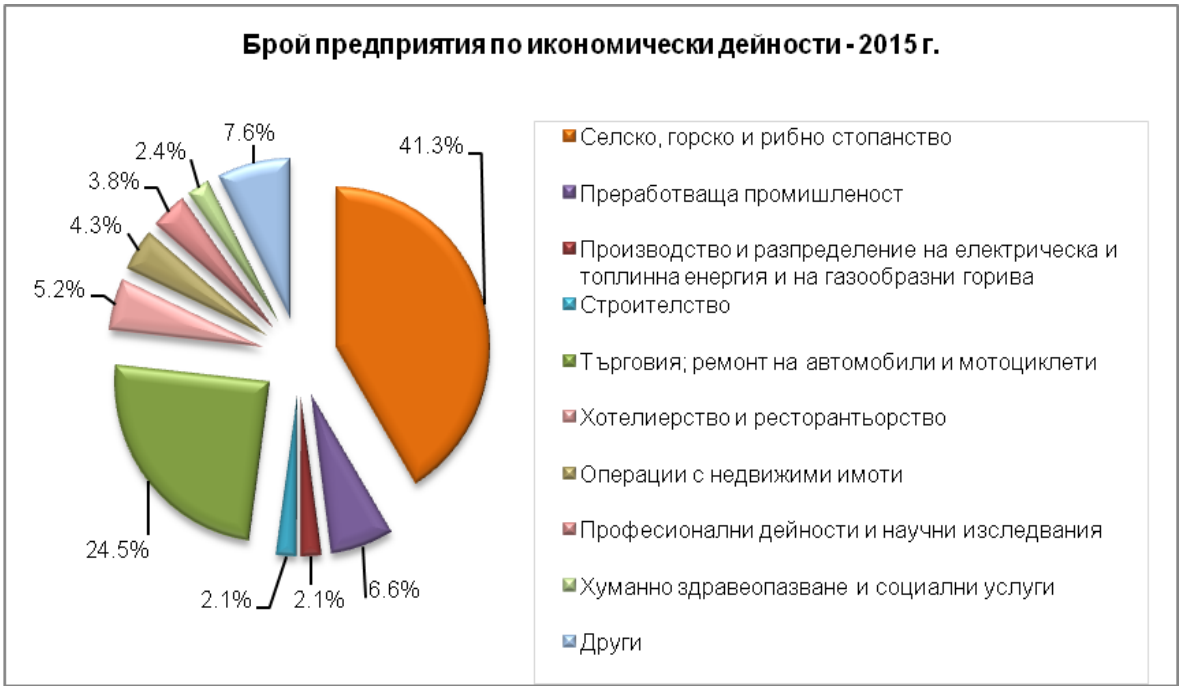
Таблица № 19

Брой предприятия (без финансовите) за периода 2013-2015 г.

Отраслови сектори*	**2013 г.**	**2014 г.**	**2015 г.**
Селско, горско и рибно стопанство	261	247	270
Преработваща промишленост	39	43	43
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	13	15	14
Строителство	11	13	14
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	167	155	160
Транспорт, складиране и пощи	22	19	27
Хотелиерство и ресторантьорство	35	36	34
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения	3	-	-
Операции с недвижими имоти	23	28	28
Професионални дейности и научни изследвания	28	28	25
Административни и спомагателни дейности	5	5	6
Хуманно здравеопазване и социални услуги	18	16	16
Други дейности	14	11	13
Общо за община Генерал Тошево:	**642**	**621**	**654**

Заб.: **В таблицата не са включени предприятията, за които липсват данни или са конфиденциални*
Източник: *ТСБ - Добрич*

Фиг. № 14

Предприемаческата активност в община Генерал Тошево (47 регистрирани предприятия на 1000 жители през 2015 г., 51 през 2019 г.) е под средните показатели за областта и страната (съответно 52 - 2015 г. и 56 - 2019 г. за областта; 54 – 2015 г. и 61 – 2019 г. за страната - предприятия на 1000 жители).

Общите приходи от дейността на нефинансовите предприятия в община Генерал Тошево се характеризират с динамика, като през 2013 г. те са били 270641 хил.лв, през 2015 г. нарастват на 304780 хил.лв, а през 2019 г. на 366761 хил.лв (*табл. 20, фиг. 15*). Най-висок ръст на реализираните приходи за наблюдавания период е отбелязан в икономическите дейности „операции с недвижими имоти".

Стойността на *произведената продукция*през 2013 г. е 167105 хил.лв., постепенно нараства и през 2015 г. достига 198378 хил.лв (8.9% от произведената продукция в област Добрич през 2015 г.); през 2019 г. стойностите на показателя за общината са 189489 хил.лв.

Нетните приходи от продажби също бележат нарастване от 223676 хил.лв през 2013 г. на 239961 хил.лв през 2015 г. и на 299654 през 2019 г. Общината реализира 7.0% през 2015 г. и 7.8% през 2019 г. от нетните приходи от продажби в областта.

Таблица № 20

Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия в община Генерал Тошево по икономически дейности 2013-2015 г. (хил.лв)

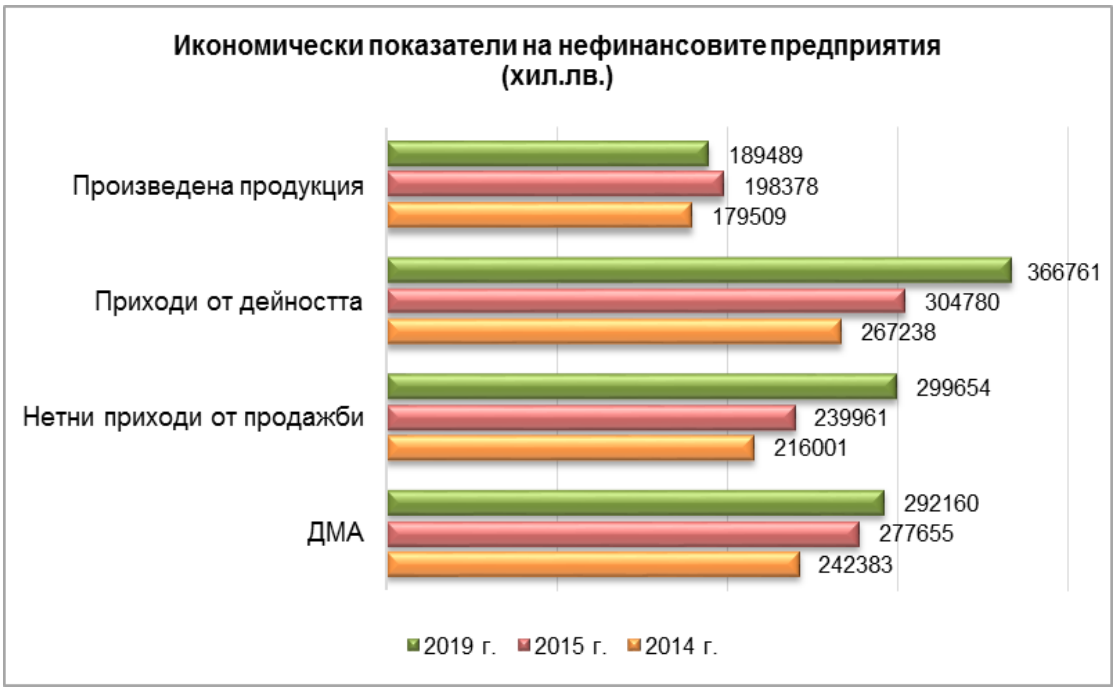
Икономическа дейност	Произведена продукция			Приходи от дейността			Нетни приходи от продажби			Разходи за дейността		
	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Селско, горско и рибно стопанство	140928	148228	159385	196809	193136	216886	158442	149323	158764	170231	164925	186444
Преработваща промишленост	5120	7262	10245	10332	10184	14214	5723	7925	11623	11347	11584	15639
Произ. и разпре-деление на ел. и топлинна енергия	5780	5060	5212	6413	6003	5793	6251	5703	5604	6633	6118	6053
Строителство	462	-	6483	487	-	6593	445	-	6430	632	4123	4316
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството	8869	8450	8949	48765	45764	51179	45636	42129	48875	47178	44319	49026
Транспорт, складиране и пощи	3274	2326	2709	3840	2473	3254	3672	2354	2821	3685	2212	2798
Хотелиерство и ресторантьорство	840	648	863	1760	1534	1820	1706	1411	1578	1652	1515	1815
Операции с недвижими имоти	281	840	1863	370	856	2071	272	599	-	332	695	2010
Проф дейности и научни изследвания	423	492	1030	642	663	1106	436	461	874	816	801	1252
Административни и спомагателни дейности	34	51	24	35	66	33	34	51	23	26	44	31

Икономическа дейност	Произведена продукция			Приходи от дейността			Нетни приходи от продажби			Разходи за дейността		
	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Здравеопазване и социална работа	808	845	874	834	857	922	811	844	896	729	732	752
Други дейности	47	139	491	47	157	660	47	43	453	95	153	480
Общо:	**167105**	**179509**	**198378**	**270641**	**267238**	**304780**	**223676**	**216001**	**239961**	**243636**	**237773**	**270694**

Източник: *Отдел „Статистически изследвания" - Добрич*

Най-интензивно развитие бележат секторите „Селско, горско и рибно стопанство", „Преработваща промишленост", „Строителство", „Операции с недвижими имоти" и „Професионални дейности и научни изследвания".

Фиг.№ 15

Източник: *Отдел „Статистически изследвания" - Добрич*

Нетните приходи от продажби на 1 жител (в хил.лв.) в общината през 2015 г. са 17.32. За периода 2010-2019 г. те бележат нарастване (*табл. 21, фиг. 16*). За сравнение средните стойности на показателя за област Добрич са по-високи, а за страната те са 2 пъти по-високи, но тенденцията е към постепенно нарастване за периода, както общината, така също и за областта и страната, като различията в стойностите на показателя през периода се запазват.

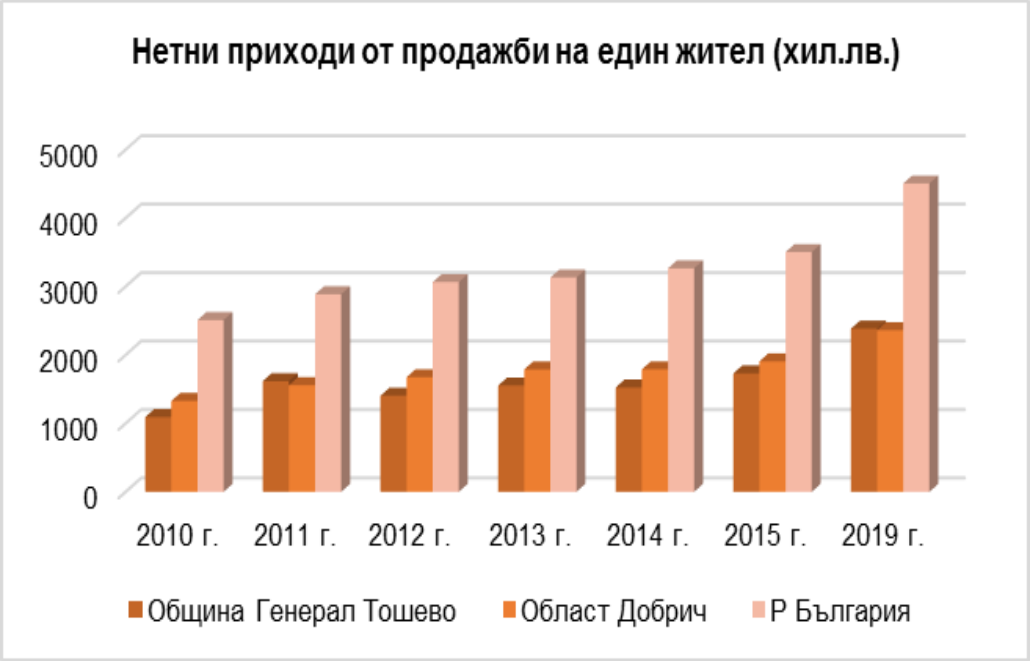
Таблица № 21

Нетни приходи от продажби на един жител (хил.лв.)

	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2019 г.
Община Ген. Тошево	1094	1618	1406	1554	1525	1732	2386
Област Добрич	1330	1559	1676	1790	1791	1908	2362
Р България	2511	2888	3066	3133	3265	3504	4506

Източник: *НСИ*

Фиг. № 16

Източник: *НСИ*

5.3.2. Анализ на развитието по сектори

5.3.2.1 Селско, горско и рибно стопанство

Селското стопанствое водещ традиционен икономически отрасъл за всички населени места в общината, като то е основна икономическа дейност в селата. Представено е от подотраслите растениевъдство и животновъдство.

Регистрирани са 525 земеделски стопанства (2016 г.) и 9 земеделски кооперации.

Средната използвана земеделска площ (ИЗП) на земеделските стопани в общината по данни на МЗХГ е 471.8 дка, при средно за област Добрич – 335.3 дка и за страната – 101.3 дка.

Територията на община Генерал Тошево заема значителна част от областната територия (20.8%). Големият размер на земеделските територии – 87.4% от площта на общината (от които над 95% обработваеми) е фактор за развитие на *растениевъдството.* За развитие на растениевъдството в общината са налице благоприятни природогеографски условия (релеф, климат, почви, води).

По данни на ОС „Земеделие" обработваемата земеделска земя в общината към 2016 г. е 836500 дка, разпределена по начин на трайно ползване: ниви - 786153 дка; трайни насаждения - 5066 дка; лозя - 2575 дка и пасища - 42706 дка.

По данни на ОДЗ – Добрич, в община Генерал Тошево се отглеждат следните видове земеделски култури:

- Зърнено-житни култури (пшеница, ечемик, царевица за зърно, тритикале);
- Технически култури:
    - Маслодайни (слънчоглед, рапица, соя);

- Индустриални (тютюн);
- Медицински и ароматни култури (лавандула).

- Зърнено-бобови култури (фасул, леща);
- Трайни насаждения:
  - Овощни видове (ябълки, круши, сливи, кайсии, череши);
  - Лозя;
- Зеленчуци (пипер, домати, дини, пъпеши);
- Фуражни (царевица за силаж, фуражен грах);

В структурата на засетите площи най-голям е делът на зърнено-житните култури (основно пшеница, както и ечемик и царевица за зърно), следвани от техническите маслодайни култури (слънчоглед). Характерни за общината са също така насажденията от дини и пъпеши. Традиционни за общината са трайните насаждения от ябълки, круши и сливи. През последните години има интерес към отглеждане на лавандула.

Разпределението на земеделските територии, в т.ч. на обработваемата земя по населени места е представено на фиг. 17.

Фиг.№ 17

Налице са благоприятни предпоставки за високоефективно използване на земеделските земи.

Основните аспекти в развитието на растениевъдството в общината са следните:

- Природните условия (почвено-климатични) имат важно значение за специализацията на селскостопанските култури.
- Според засетите площи с най-висок дял са зърнено-житните и техническите маслодайни култури.
- Трайните насаждения и зеленчукопроизводството са с възможности за развитие.

На територията на общината съществуват благоприятни условия за развитие на *животновъдството*, което е втори водещ селскостопански отрасъл.

В общината се отглеждат основно говеда и биволи, свине, кози, овце, птици, пчелни семейства (*табл. 22*). Данните показват, че броят на повечето отглеждани животни през периода 2013-2016 г. бележи нарастване. Най-голямо увеличение е налице при свиневъдството. Увеличение на броя на животните бележи и овцевъдството. Броят на птиците също се увеличава. Броят на козите след период на спад през последните години нараства. С неголеми изменения се характеризират говедовъдството, биволовъдството и пчелните семейства.

Таблица № 22

Брой отглеждани животни в община Генерал Тошево 2013-2016 г.

Показатели	**2013 г.**	**2014 г.**	**2015 г.**	**2016 г.**
Говеда и биволи	2249	2550	2701	2678
Свине	1800	1800	7202	8642
Кози	421	766	711	532
Овце	5567	6564	7758	7554
Птици	98000	99199	94580	137143
Пчели	6193	6272	7716	6514

Източник: *ОДЗ - Добрич*

Като цяло може да се направи извода, че потенциалът за развитие на селското стопанство на територията на общината е много добър. Комбинацията от климатични и почвени условия позволява на територията на общината да се отглеждат високодобивни земеделски култури традиционни за общината и да се развива животновъдството.

Горските територии на общината се включват към *ДГС Генерал Тошево*[8]. Площта на горските територии на община Генерал Тошево е 70412 дка, или 7.2% от общата територия, с надморска височина до 250 м.

По данни от ТП на ДГС - Генерал Тошево по вид собственост горите в общината са разпределени както следва:

- Частна собственост- 352.50 ха;
- Общинска собственост-3.30 ха;
- Държавна собственост-7128.70 ха.

Общата лесистост в община Генерал Тошево е 7.7%. Преобладават широколистните гори. В района на община Генерал Тошево са разпространени следните дървесни видове: летен дъб, благун, келяв габър, акация, гледичия, космат дъб, мъждрян, явор, сребролистна липа и др. От тях са сформирани както чисти насаждения, така и смесени широколистни, широколистно-иглолистни дървостои. На територията на ДГС - Генерал Тошево, успешно се развиват култури от акация, черен

[8] ДГС „Генерал Тошево" включва територията на общини Генерал Тошево и Крушари. Държавно горско стопанство „Генерал Тошево" е териториално поделение към Североизточно държавно предприятие ДП - Генерал Тошево.

бор, планински ясен, червен дъб, среброяистна липа, американски ясен, орех, махалебка и др.От храстите най-характерни представители на флората са шипка, глог, птиче грозде, смрадлика, леска, аморфа, къпина, бъз, дрян. Тревната покривка е представена от котешката стъпка, житни треви, коприва, ягода, лайка, жълт кантарион, лепка, кукувича прежда и др.

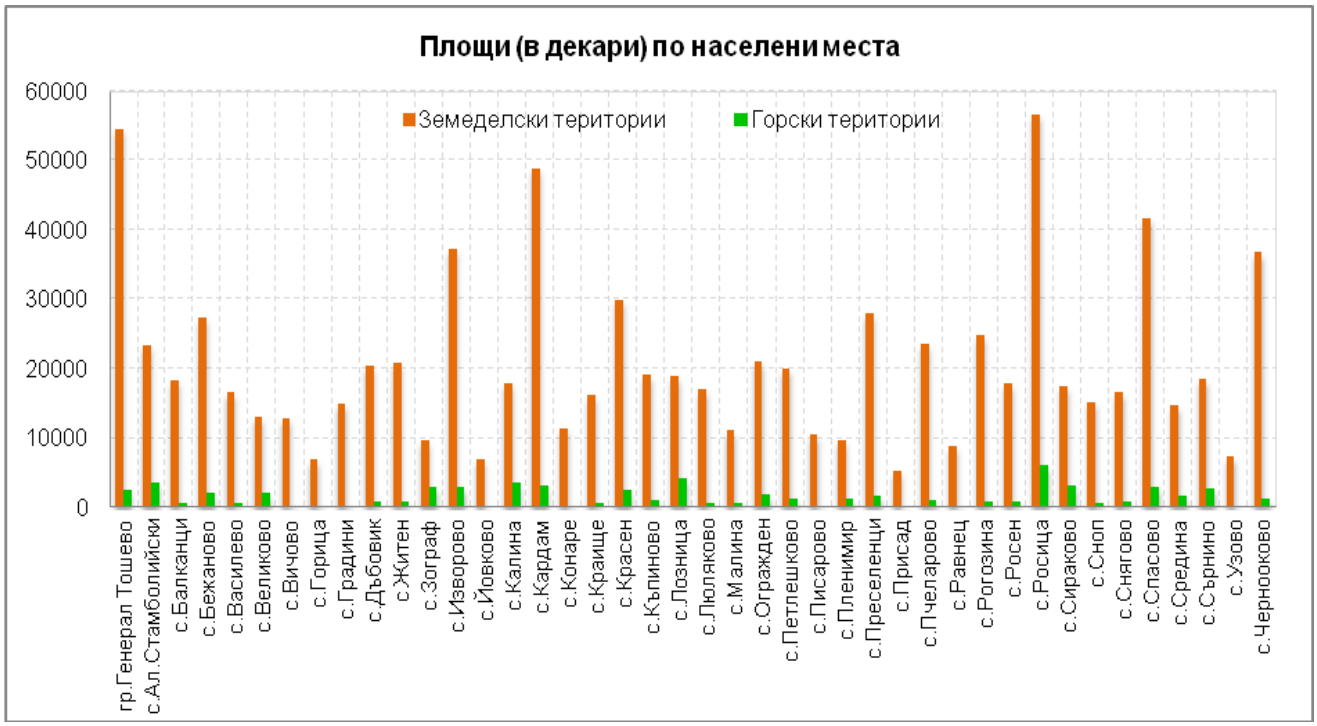
Таксационните характеристики на горските територии по ЛУП са следните:

- средна възраст-28 години;
- среден запас на 1 ха-79 куб.м;
- среден бонитет -III;
- средна пълнота 0.79.

На горската територия в община Генерал Тошево са обособени следните защитени природни обекти: защитени местности: „Росица" -с площ 213.1 ха.;„Лозница"- с площ 405.4 ха.; „Бежаново" - с площ 121.7 ха.

Разпределението на горските и земеделските територии по населени места е представено на фиг. 18.

Фиг. № 18

Горските полезащитни пояси заемат 49% от общата залесена площ на общината, разпределени равномерно. Предназначението на полезащитните пояси е с противоерозионно и снегозадържащо значение, водещо до увеличаване на добивите в селското стопанство.

Обществени екосистемни ползи от горските територии, като резултат от специализираните дейности по управлението им обхващат:

- поддържане на традиционния ландшафт;
- защита срещу ерозия на почвата;
- защита на инфраструктурни обекти и съоръжения;
- обезпечаване на количеството и качеството на водата;

- поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми;
- производство на дървесни и недървесни горски продукти;
- специфични функции.
- осигуряване на условия за рекреация и туризъм;
- забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата.

5.3.2.2 Промишленост

Промишлеността в общината е по-слабо развита в сравнение със селското стопанство. Представена е от предприятия на преработващата промишленост – предимно малки и средни предприятияв сферата на хранително-вкусовата промишленост, в т.ч. млекопреработване, на базата на селскостопански суровини.Развиват се и шивашко и обувно производство, производство на електроуреди, на строителни материали, мебелно производство.

В структурата на местната икономика, предприятията в този сектор заемат 6.6% относителен дял.

На територията на общината функционират следните преработвателни предприятия:

„РОЛЕС” АД - производство на сирене;

„ДОБРУДЖА” ЕООД - производство на хляб, хлебни и сладкарски изделия;

„ЕСТЕР ОЙЛ НАЧЕВИ” ООД- производство на етерични масла и натурални ароматични продукти;

„ЛОРД 7” ООД-производство на хляб, сладкарски изделия и ядки. Фирмата е с инвестиционни намерения за производство на консерви и изграждане на логистичен център в града.

„ГЕН ТО МЕЛЛ” ООД мелница за производство на различни видове брашна с капацитет 100 тона на 24 часа.

„ЕКОБУЛСТАНДАРТ” ООД - предприятие от хранително-вкусовата промишленост - преработка на плодове и зеленчуци.

На територията на град Генерал Тошево са разположени две складови и промишлени зони: Югоизточна и Северозападна зона. Югоизточната зона е на 1 км от международна ж.п. линия. Има интерес към ново производство - за отглеждане на зеленчуци, гъби и цветя.

Фирми в Югоизточната индустриална зона: Еврохолц (производство на градинска мебел и дървени къщи); Бата-кабел.

Фирми в Северозападната индустриална зона: Геотерм (търговия с горива и земеделска продукция); Божур - Стоян Стоянов (зърнопроизводство и услуги); Държавен резерв Варна - база Генерал Тошево (съхранение на зърно).

"Керамик-ГТ” АД е с основен предмет на дейност - производство на строителна керамика (тухли). В момента заводът е спрял основната си дейност, поради липса на пазар на предлаганите продукти - тухли, но в перспектива дружеството не възнамерява да се продава или закрива производствените бази в град Генерал Тошево. Търсят се варианти за нови дейности и има намерения за инвестиране в нови технологии и разширяване на производството.

Като продължение на Северозападната зона на околовръстния път на град Генерал Тошево е изградена нова индустриална зона на площ от 120 дка. Зоната е на 6 обособени терена с осигурено ел.захранване, вода, газификация и добра транспортна достъпност.

5.3.2.3 Търговия и услуги

Търговията и услугите, заемат значителен дял в икономиката на община Генерал Тошево през последните години. 24.5% от предприятия развиват търговска дейност. Общественото обслужване на населението е сравнително добре обезпечено с разнообразни магазини, офиси и ателиета за услуги. Преобладават фирмите, занимаващите се с търговия на дребно с хранителни и промишлени стоки.

На територията на общината функционират:

- 90 фирми, развиващи разнообразни дейности;
- 13 бензиностанции, в 7 от тях се предлага и природен газ, а в 10 и дизел;
- В гр. Генерал Тошево функционират 23 заведения, от които 5 - ресторанта, заведения за бързо обслужване – 14 бр., кафе-сдкарници – 2 бр., бар – 2 бр.

Застрахователните услуги са добре развити и се извършват от частни лица, които са представители на почти всички големи застрахователни компании.

Телефонните услуги се осъществяват от мобилните оператори на: A1, Vivacom, Yettel.

В град Генерал Тошево представителства имат фирми от национален мащаб като „ЕнергоПро” - България, „Български пощи” ЕАД, от структурите на областно равнище офиси в града поддържат „ВиК” ЕООД - гр. Добрич[9].

5.3.2.4 Туризъм

В развитието на туристическата функция на общината от значение е изградената туристическа инфраструктура. Сред нея основно място заемат средствата за подслон и местата за настаняване (*табл. 23*).

Таблица № 23

Средства за подслон и места за настаняване

Показатели	Мерна единица	2011г.	2012[2]г.	2013г.	2014г.	2015г.
Средства за подслон и места за настаняване[1]	брой	1	1	2	2	2
Легла	брой	22	22	42	42	42
Леглоденонощия	брой	8030	8052	15330	15310	15330
Стаи	брой	12	11	20	20	20
Реализирани нощувки - общо	брой	..	..	..	..	..
Пренощували лица - общо	брой	..	..	..	..	..

[9]Информация от ОПР на община Генерал Тошево 2014-2020 г.

Показатели	Мерна единица	2011г.	2012[2]г.	2013г.	2014г.	2015г.
Приходи от нощувки - общо	лв.	..	..	..	..	..
Хотели	брой	1	1	1	1	1
Легла	брой	22	22	22	22	22
Легладенонощия	брой	8030	8052	8030	8010	8030
Стаи	брой	12	11	11	11	11
Реализирани нощувки	брой	..	..	..	..	..
Пренощували лица	брой	..	..	..	..	..
Приходи от нощувки	лв.	..	..	..	..	..

[1] Включват се категоризирани средства за подслон и места за настаняване с над 10 легла, функционирали през съответната година.

[2] От 2012 г. изследването се провежда в съответствие с Регламент 692/2011 на Европейския парламент и Съвета относно европейска статистика на туризма.

Източник: *НСИ*

От таблицата се вижда, че туризмът не е развит достатъчно на територията на общината. За периода 2011-2015 г. е налице увеличение на легладенонощията, респ. на туристите.

В общината са изградени и функционират следните места за настаняване:

- Самостоятелни стаи „Дияна” - 11 бр. легла;
- Семеен хотел „Питърс” – 22 бр. легла;
- Самостоятелни стаи „Узунов Палас” - 20 бр. легла;
- Самостоятелни стаи „Тасос” – 11 бр. легла[10];
- Къща за гости с.Калина – 10 бр. легла.

Община Генерал Тошево има предпоставки и потенциал за развитие на ловен туризъм.

Територията на ДГС „Генерал Тошево” е разделена на 36 ловностопански района и 1 държавен ловностопански район. Държавният ловностопански район Генерал Тошево обхваща следните ловни комплекси –„Суха река”, „Александрия”, „Асеновец” и за територията на община Генерал Тошево: „Лозница”, „Дрян”, „Пчеларово”, „Великово” и „Бежаново”.

На територията на ДГС„Генерал Тошево” от представители на едрия дивеч, преобладаващи видове са благородния елен, дивата свиня и сърната. Едрият дивеч като цяло бележи намаление.

За района преобладава дребния дивеч (заек) и най-вече прелетните птици по време на миграциите от местата на размножаване към местата за зимуване. Съсредочието се формира поради заобикалянето от птиците на Черно море. От птиците обект на лов най-многочислени са пасажните пъдпъдъци, гривяк, фазан, яребица, лиска, скорец, зеленоглава патица и др.

[10]Информация от ОПР на община Генерал Тошево 2014-2020 г.

През последните години значително се е увеличила числеността на хищниците като цяло и предимно на бялка, черен пор, чакал, лисица и дива котка.

На територията на общината са ограничени водните площи, които се ползват като рекреационни обекти. Характерен в това отношение е язовир „Дрян". Преобладаващите видове риби в сладководния басейн са каракуда, шаран и други. В региона се наблюдават представители на следните видове птици: зеленоглава патица, сива чапла, щъркел и др.

На територията на община Генерал Тошево движимите и недвижими културни ценности, регистрирани в Министерство на културата представляват интерес за туристи и гости и са предпоставка за развитие на културен и алтернативен туризъм. Регистрирани са 6 защитени зони на територията на общината, които дават възможности за развитие на екотуризъм и алтернативен туризъм.

Регулярно провежданите теренни археологически проучвания на обекти са с важно за историята на общината значение. Проучени са Ранносредновековната крепост „Калето" край с. Изворово и крепостта край с. Преселенци. Направени са първоначални сондажни проучвания край с. Кардам и с. Средина. Направен е оглед на други обекти, които биха представлявали интерес за археолозите и предстои провеждането на проучвания край селата Василево и Калина.

В общината има предпоставки за развитие на някои видове туризъм и предоставянето на тематично ориентирани туристически услуги: селски туризъм; културно-исторически; ловен и риболовен; познавателен туризъм.

5.4. Обитаване и жилищен фонд

5.4.1. Обща характеристика и структура на жилищния фонд

Жилищните сгради в общината са 8274 (НСИ, 2019 г.). На човек от населението в общината се пада 45.0 кв.м жилищна площ и 6.4 кв.м – спомагателна площ (*фиг. 19*).Средната полезната площ на едно жилище е 71.4 кв.м. В град Генерал Тошево стойностите на показателите отнесени към населението – „полезна площа на човек от населението", „жилищна и спомагателна площ на човек от населението" са по-ниски в сравнение с тези в селата, поради по-високите темпове на намаление на числеността на селското население. Жилищната площ на човек от населението в град Генерал Тошево е 36.0 кв.м, а в селата на общината – 53.0 кв.м; спомагателната площ в града на човек от населението е 5.3, докато за селата тя е 7.4 кв.м.

Таблица № 24

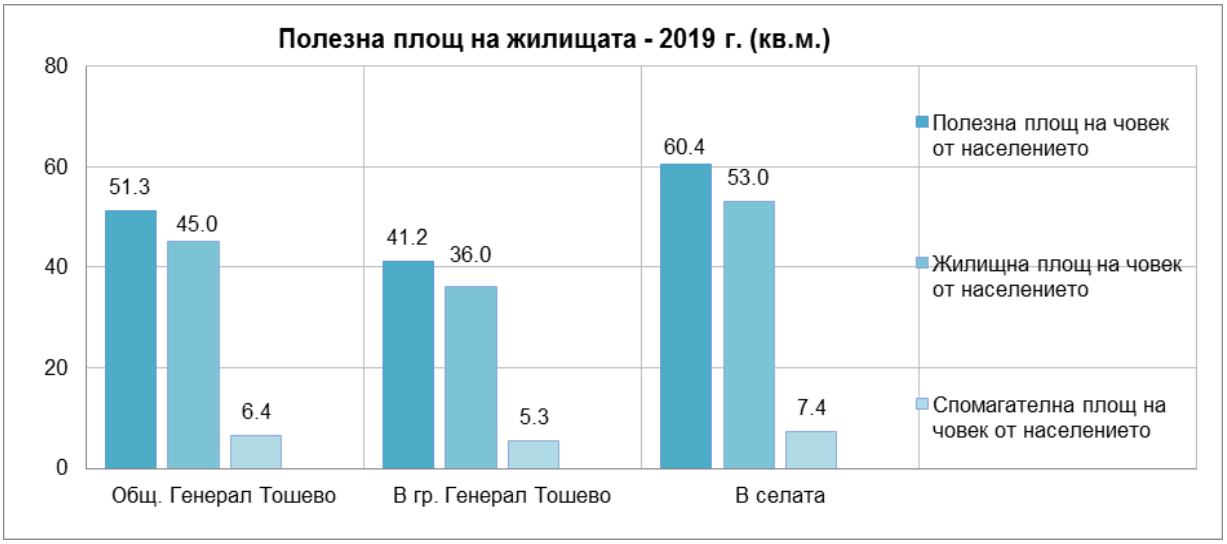
Основни характеристики на жилищния фонд и въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища в община Генерал Тошево

Показатели	**Мярка**	**2011 г.**	**2012 г.**	**2013 г.**	**2014 г.**	**2015 г.**	**2019 г.**
Жилищен фонд							
Жилищни сгради	***брой***	8266	8267	8267	8268	8270	8274
По материал на външните стени на сградата							
стомано-бетонни и панелни	брой	106	106	106	106	106	106
тухлени	брой	7170	7171	7171	7172	7174	7178

Показатели	Мярка	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2019 г.
други	брой	990	990	990	990	990	990
Жилища	***брой***	***9172***	***9173***	***9173***	***9174***	***9176***	***9180***
По брой на стаите							
едностайни	брой	140	140	140	140	140	140
двустайни	брой	1609	1610	1610	1610	1611	1612
тристайни	брой	4700	4700	4700	4700	4701	4703
четиристайни	брой	2039	2039	2039	2040	2040	2041
петстайни	брой	474	474	474	474	474	474
с шест и повече стаи	брой	210	210	210	210	210	210
Полезна площ	***кв. м***	***654521***	***654570***	***654570***	***654732***	***654883***	***655422***
жилищна	кв. м	517138	517177	517177	517317	517428	573962
спомагателна	кв. м	81372	81378	81378	81388	81420	81460
площ на кухни	кв. м	56011	56015	56015	56027	56035	56035
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища							
Сгради	брой	1	1	-	1	2	6
Жилища	брой	1	1	-	1	2	6
Полезна площ	кв. м	45	49	-	162	151	182
в т.ч. жилищна	кв. м	45	39	-	140	111	133

Източник: *НСИ*

Фиг. № 19

По данни от преброяването на населението и жилищния фонд (2011 г.) обитаваните жилища в общината са 66.8% (средно за област Добрич 73.8% от жилищата са обитавани). В гр. Генерал Тошево 83.9% от жилищата са обитавани,

докато в селата делът на обитаваните жилища е 60.5%. По населени места се наблюдават различия, което се вижда от фиг. 20.

Фиг. № 20

Източник НСИ

5.4.2. Жилищни сгради по години на построяване

Повече от половината от жилищния фонд е изграден в периода до 1960 г. (58.3%) (*табл. 25, фиг. 21*). Годините от втората половина на 20 в. (1960-1990) са добавили втория по големина дял – 37.2%. Възпроизводството на жилищата след началото на прехода (1990-2000 г.) е значително по-малко (3.1%) в сравнение с предходния период. След 2000 г., към фонда са добавени 1.4%. За град Генерал Тошево е характерно, че до 1960 г. са изградени 38.4% от жилищата, през 1960-1990 г. – 54.4%, през последното десетилетие на миналия век (1990-2000 г.) са изградени 6.1% от жилищата в града и след 2000 г. – 1.1%. В селата ситуацията е по-различна, т.е жилищният фонд е по-стар. Над 2/3 (67.9%) от жилищата са изградени до 1960 г., 28.9% са изградени в периода 1960-1990 г., 1.7% през 1990-2000 г. и 1.5% от жилищата в селата са изградени след 2000 г.

Таблица № 25

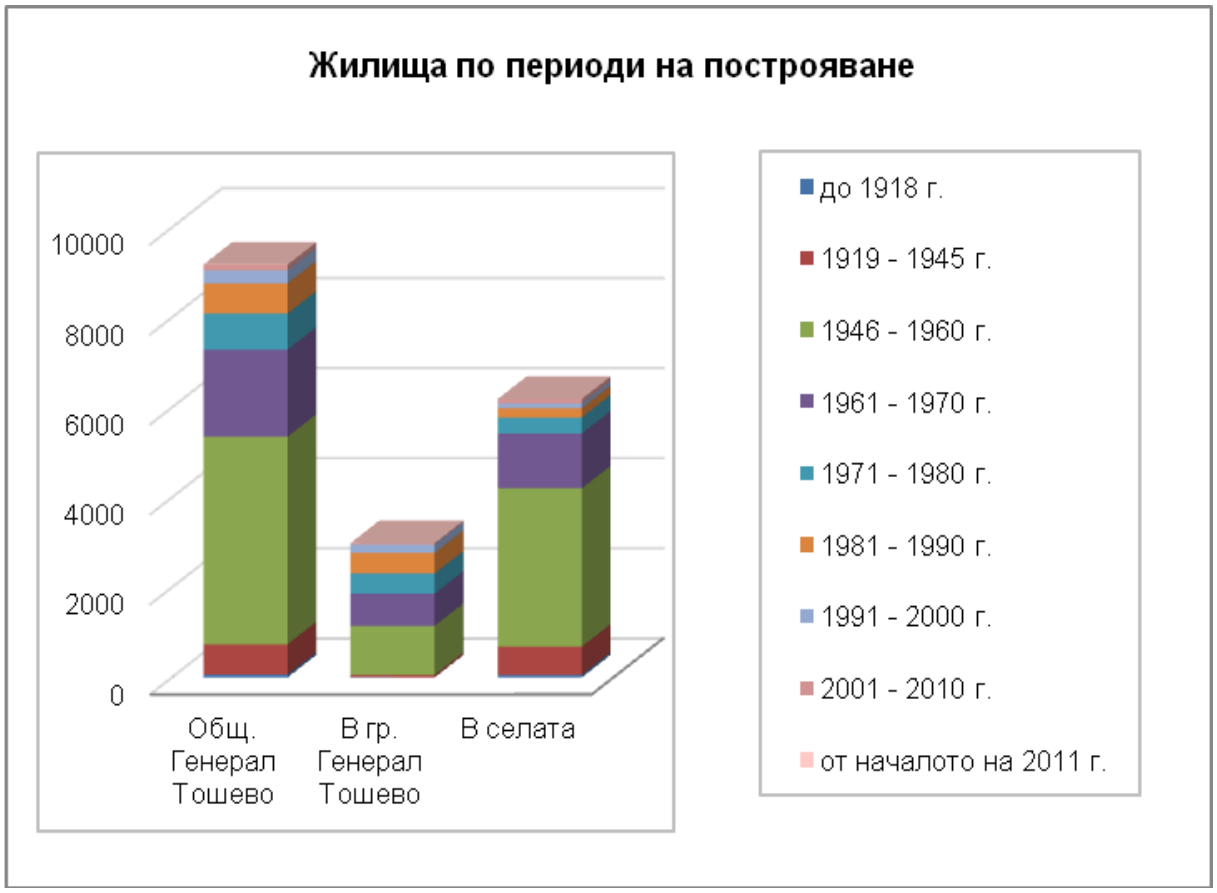
Жилища към 31.12.2019 г. по периоди на построяване

	Жилища - общо	до 1918г.	1919 - 1945 г.	1946 - 1960г.	1961 - 1970г.	1971 - 1980г.	1981 - 1990г.	1991 - 2000г.	2001 - 2010г.	от 2011 г.
	Брой									
Общ.Ген.Тошево	**9180**	**60**	**678**	**4612**	**1937**	**802**	**671**	**287**	**125**	**8**
Гр. Ген.Тошево	2988	2	51	1094	716	448	460	183	30	4
Селата	6192	58	627	3518	1221	354	211	104	95	4
	Относителен дял - %									
Общ.Ген.Тошево	**100.0**	**0.7**	**7.4**	**50.2**	**21.1**	**8.7**	**7.3**	**3.1**	**1.4**	**0.1**

	Жилища - общо	до 1918г.	1919 - 1945 г.	1946 - 1960г.	1961 - 1970г.	1971 - 1980г.	1981 - 1990г.	1991 - 2000г.	2001 - 2010г.	от 2011 г.
Гр. Ген.Тошево	100.0	0.1	1.7	36.6	24.0	15.0	15.4	6.1	1.0	0.1
Селата	100.0	0.9	10.1	56.8	19.8	5.7	3.4	1.7	1.5	0.1

Източник: *НСИ*

Фиг. № 21

5.4.3. Жилища по етажност на сградите

Повечето от жилищата в общината са в едноетажни жилищни сгради – 7849 бр. – 85.5% (НСИ, 2019 г.). Жилищата в двуетажните жилищни сгради са 722 – 7.9% (*табл. 26*). За сравнение средно за Добричка област жилищата в едноетажните жилищни сгради са 48.8%, а в двуетажните – 11.6%, което е дължи на по-високата етажност на сградите в областния център. Жилищата в триетажните жилищни сгради в общината са 1.1%, в четириетажните – 1.2% и в пететажните – 4.3%. В град Генерал Тошево жилищата в едноетажни жилищни сгради са 64.1% от всички жилища в града, в двуетажните те са 16.1%, в триетажните – 2.9%, в четириетажните – 3.6% и в пететажните жилищни сгради – 13.3%. В селата над 90% от жилищата са в едноетажни жилищни сгради (95.8%), в двуетажните те са 3.9% и в триетажните – 0.3%.

Таблица № 26

Жилища към 31.12.2019 г. по етажност на сградите

	Жилища - общо	Етажност на сградите				
		едно-етажни	дву-етажни	три-етажни	четири-етажни	пет-етажни
	Брой					
Общ. Генерал Тошево	**9180**	**7849**	**722**	**105**	**108**	**396**
В гр. Генерал Тошево	2988	1916	480	88	108	396
В селата	6192	5933	242	17	0	0
	Относителен дял - %					
Общ. Генерал Тошево	**100.0**	**85.5**	**7.9**	**1.1**	**1.2**	**4.3**
В гр. Генерал Тошево	100.0	64.1	16.1	2.9	3.6	13.3
В селата	100.0	95.8	3.9	0.3	0.0	0.0

Източник: *НСИ*

5.4.4. Структура на жилищата по форма на собственост

Данните от таблица 27 показват, че 96.9% от жилищата в общината са частни на физически лица. За отбелязване е, че преобладаващата част от жилищата в област Добрич и в страната също са частни на физически лица – съответно 93.9% за област Добрич и 95.9% средно за страната.

Таблица № 27

Жилища към 31.12.2019 г. по форма на собственост

	Жилища - общо	Форма на собственост		
		Държавни или общински	Частни на юридическо лице	Частни на физическо лице
	Брой			
Общ. Генерал Тошево	**9180**	**219**	**70**	**8891**
В гр. Генерал Тошево	2988	42	6	2940
В селата	6192	177	64	5951
	Относителен дял - %			
Общ. Генерал Тошево	**100.0**	**2.4**	**0.7**	**96.9**
В гр. Генерал Тошево	100.0	1.4	0.2	98.4
В селата	100.0	2.9	1.0	96.1

Източник: *НСИ*

5.4.5. Структура на жилищните сгради според конструкцията

По вида на *конструкцията*, жилищният фонд към 2019 г. е представен в три обобщени категории – панелни и стоманобетонни, тухлени и други. Панелните и стоманобетонните жилищни сгради са 1.3% (106 бр.), по-голяма част от тях изградени

в град Генерал Тошево. Категорията „тухлени" жилищни сгради са най-масовият вид – 86.7% (7178 бр.) от всички жилищни сгради в общината (8274 бр.) (*фиг. 22*). С друг вид конструкция са 12.0% (990 бр.) от жилищните сгради в общината.

Фиг. № 22

5.4.6. Жилища по брой на стаите

От общия брой на жилищата в общината над 2/3 са тристайни и двустайни . Четиристайните жилища в общината също са с висок дял, като съставляват 22.2% от общия им брой, тези с 5 стаи – 5.2%, а тези с 6 и повече стаи – 2.3%. Едностайните жилища са 1.5% от общия брой жилища в общината (*табл. 28, фиг. 23*).

Фиг. № 23

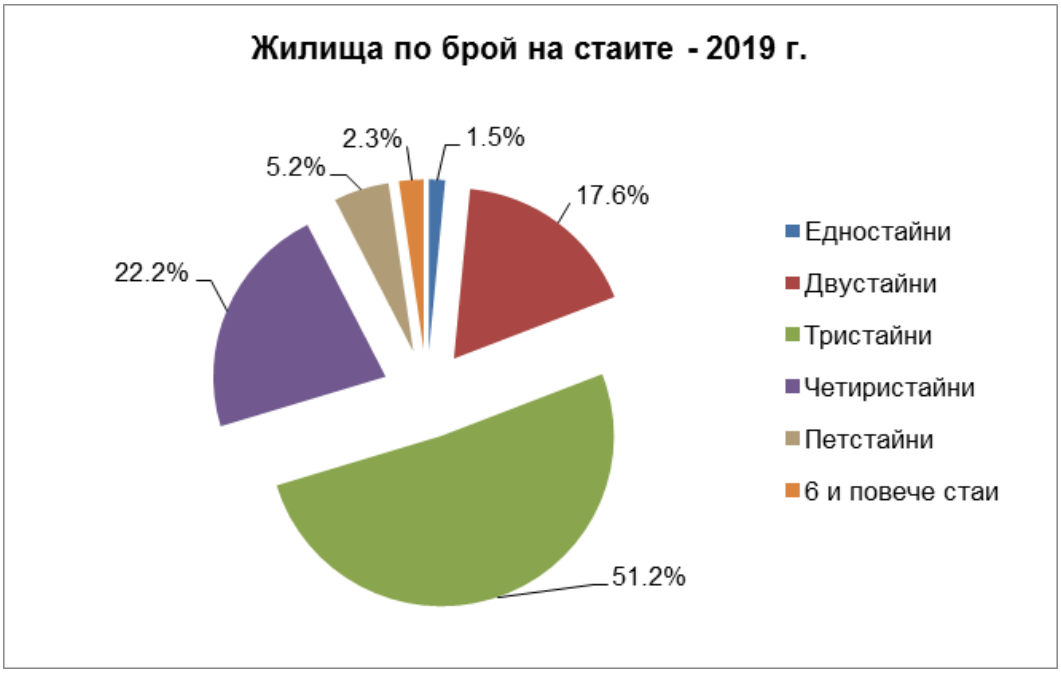

Таблица № 28

Жилища по броя на стаите

Показатели	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2019 г.
Брой						
Жилища - общо	**9172**	**9173**	**9173**	**9174**	**9176**	**9180**
едностайни	140	140	140	140	140	140
двустайни	1609	1610	1610	1610	1611	1612
тристайни	4700	4700	4700	4700	4701	4703
четиристайни	2039	2039	2039	2040	2040	2041
петстайни	474	474	474	474	474	474
с шест и повече стаи	210	210	210	210	210	210

Източник: *НСИ*

На 1000 човека от населението в община Генерал Тошево се падат 719 жилища (596 за област Добрич и 571 за страната) (НСИ, 2019 г.), в т.ч. за град Генерал Тошево – 496, а за селата 919, но една част от жилищата в селата са необитаеми. Средно в едно жилище в община Генерал Тошево живеят 1.5 души (1.8 за област Добрич и 1.8 за страната).

5.4.7. Благоустроеност на жилищата

Статистическите данни показват, че: 80.3% от жилищата в общината имат като съвкупност електрически ток, водопровод, канализация (изградена в град Генерал Тошево); 13.4% имат като съвкупност електрически ток, водопровод, канализация, централно/местно отопление; 3.6% имат само ел.ток и водопровод; 2.6% – само ел.ток; без благоустроеност са 0.1% от жилищата в общината (*табл. 29*).

Таблица № 29

Жилища към 31.12.2019 г. по благоустроеност

	Жилища общо	ел. ток, водопровод, канализация, централно, местно отопл.	ел. ток, водопровод, канализация	ел. ток, водопровод	ел. ток	водопровод, канализация	водопровод	без благоустр.
	Брой							
Общ. Ген. Тошево	**9180**	**1226**	**7370**	**332**	**242**	**0**	**1**	**9**
В гр. Ген. Тошево	2988	737	2216	24	7	0	1	3
В селата	6192	489	5154	308	235	0	0	6
	Относителен дял - %							
Общ. Ген.Тошево	**100.0**	**13.4**	**80.3**	**3.6**	**2.6**	**0.0**	**0.0**	**0.1**
В гр. Ген. Тошево	100.0	24.7	74.2	0.8	0.2	0.0	0.0	0.1
В селата	100.0	7.9	83.2	5.0	3.8	0.0	0.0	0.1

Източник: *НСИ*

Данните за наличие на компютър и достъп до интернет показват, че 37.2% от обитаваните жилища в общината имат компютър, а с достъп до интернет са 34.8%[11], т.е почти всички жилища, в които има компютър са свързани и с интернет. В центъра на общината град Генерал Тошево повече от половината (53%) от обитаваните жилища имат компютър, докато в селата техният дял е 23%.

По данни от преброяването на жилищния фонд през 2011 г. свързаните с обществено водоснабдяване обитавани жилища са 98.3%. Със собствен водоизточник са 0.9% от жилищата в общината. Със смесен тип водоснабдяване (обществено и собствен водоизточник) са 0.5% от жилищата, а 0.3% нямат източник на вода.

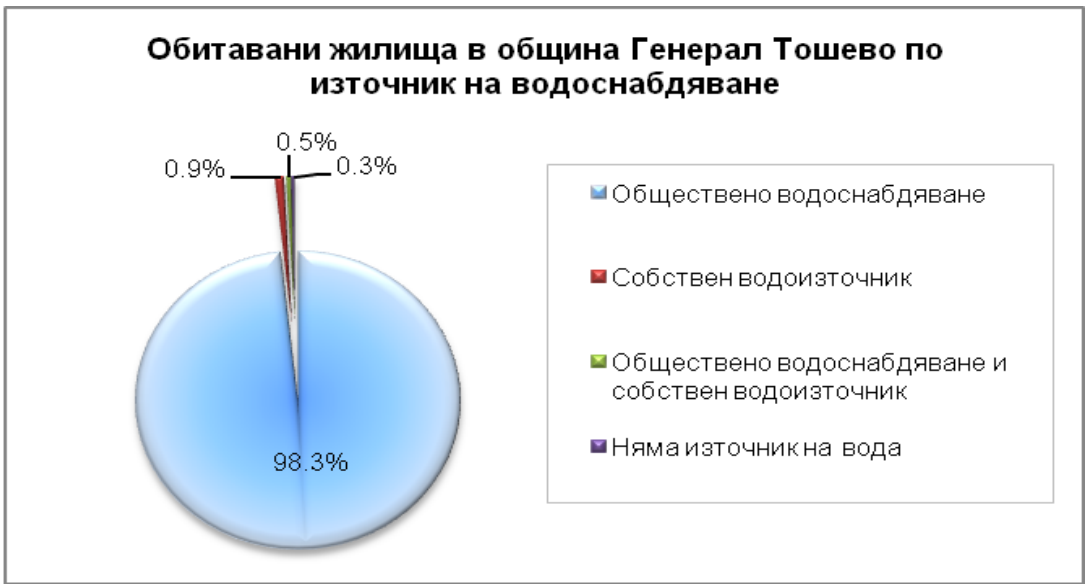
Таблица № 30

Обитавани жилища в община Генерал Тошево по източник на водоснабдяване

	Община Генерал Тошево			**Област Добрич**		
	Общо	гр.Ген.Тошево	селата	Общо	В градовете	В селата
	Брой					
Общо	**5800**	**2481**	**3319**	**67385**	**46086**	**21299**
Обществено водоснабдяване	5700	2473	3227	66279	45799	20480
Собствен водоизточник	53	3	50	252	63	189
Обществено водоснабдяване и собствен водоизточник	27	3	24	551	131	420
Няма източник на вода	20	2	18	303	93	210
	Относителен дял - %					
Общо	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
Обществено водоснабдяване	98.3	99.7	97.3	98.4	99.4	96.2
Собствен водоизточник	0.9	0.1	1.5	0.4	0.1	0.8
Обществено водоснабдяване и собствен водоизточник	0.5	0.1	0.7	0.8	0.3	2.0
Няма източник на вода	0.3	0.1	0.5	0.4	0.2	1.0

Източник: *НСИ, обл. Добрич, преброяване на населениетои жилищния фонд - 2011 г.*

Фиг. № 24

[11] НСИ, преброяване на населението и жилищния фонд, 2011 г.

В град Генерал Тошево 44.3% от обитаваните жилища са свързани с обществена канализация[12], докато в селата жилищата са свързани основно с попивни и септични ями или други пречиствателни съоръжения, като с най-голям дял са жилищата, които ползват попивни ями (*табл. 31, фиг. 25*).

Таблица № 31

Обитавани жилища в община Генерал Тошево по наличие на канализация

	Община Генерал Тошево			**Област Добрич**		
	Общо	В гр.Ген.Тошево	В селата	Общо	В градовете	В селата
	Брой					
Общо	**5800**	**2481**	**3319**	**67385**	**46086**	**21299**
Свързани с обществена канализация	1241	1099	142	40395	39389	1006
Свързани с изгребна яма	489	270	219	3530	1619	1911
Свързани със септична яма или друго пречиствателно съоръжение	1006	589	417	6962	2673	4289
Свързани с попивна яма	2879	499	2380	14948	2040	12908
Няма канализация	185	24	161	1550	365	1185
	Относителен дял - %					
Общо	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
Свързани с обществена канализация	21.5	44.3	4.3	60.0	85.5	4.7
Свързани с изгребна яма	8.4	10.9	6.6	5.2	3.5	9.0
Свързани със септична яма или друго пречиствателно съоръжение	17.3	23.7	12.6	10.3	5.8	20.1
Свързани с попивна яма	49.6	20.1	71.6	22.2	4.4	60.6
Няма канализация	3.2	1.0	4.9	2.3	0.8	5.6

Източник: *НСИ, обл. Добрич, преброяване на населението и жилищния фонд - 2011 г.*

5.4.8. Жилищен фонд в община Генерал Тошево по населени места

По данни на НСИ при преброяването на населението през 2011 г. жилищните сгради в общината са 8265 бр. В гр. Генерал Тошево са 2229 жилищни сгради. В селата на общината жилищните сгради са 6036, като най-много са изградени в Кардам (638), Спасово (449), Изворово (330), Пчеларово (326) и т.н. 85% от жилищните сгради в гр. Генерал Тошево са обитавани, докато в селата се наблюдават различия по населени места (*табл. № 32*). Най-много жилищни сгради за временно обитаване има в населените места Къпиново, Пленимир и Пчеларово.

[12]НСИ, преброяване на населението и жилищния фонд, 2011 г.

Таблица № 32

Жилищни сгради по вид на сградата в община Генерал Тошево по населени места- 2011 г.

Населени места	Общо	Вид на сградата			
		жилищна обитавана	жилищна необитавана	жилищна за временно обитаване (вила)	жилищна за колективно домакинство
Общ. Генерал Тошево	**8265**	**5443**	**2743**	**79**	**-**
Гр. Генерал Тошево	*2229*	*1871*	*358*	-	-
Села	*6036*	*3572*	*2385*	*79*	-
с. Александър Стамболийски	44	26	18	-	-
с. Балканци	94	62	32	-	-
с. Бежаново	107	55	52	-	-
с. Василево	190	135	54	1	-
с. Великово	39	17	20	2	-
с. Вичово	64	16	48	-	-
с. Горица	33	29	4	-	-
с. Градини	96	45	51	-	-
с. Дъбовик	209	91	118	-	-
с. Житен	211	92	119	-	-
с. Зограф	64	44	20	-	-
с. Изворово	330	193	136	1	-
с. Йовково	191	99	92	-	-
с. Калина	71	33	38	-	-
с. Кардам	638	457	179	2	-
с. Конаре	73	30	43	-	-
с. Краище	79	4	70	5	-
с. Красен	288	138	150	-	-
с. Къпиново	193	91	68	34	-
с. Лозница	40	9	31	-	-
с. Люляково	260	177	83	-	-
с. Малина	145	102	41	2	-
с. Огражден	16	2	14	-	-
с. Петлешково	21	21	-	-	-
с. Писарово	100	40	60	-	-
с. Пленимир	93	71	7	15	-
с. Преселенци	221	150	71	-	-
с. Присад	117	107	10	-	-
с. Пчеларово	326	227	88	11	-
с. Равнец	163	89	74	-	-

Населени места	Общо	Вид на сградата			
		жилищна обитавана	жилищна необитавана	жилищна за временно обитаване (вила)	жилищна за колективно домакинство
с. Рогозина	66	47	19	-	-
с. Росен	119	47	72	-	-
с. Росица	282	167	115	-	-
с. Сираково	56	22	34	-	-
с. Сноп	140	61	79	-	-
с. Снягово	63	51	11	1	-
с. Спасово	449	324	123	2	-
с. Средина	56	41	15	-	-
с. Сърнино	95	32	61	2	-
с. Узово	30	12	17	1	-
с. Чернооково	164	116	48	-	-

Източник: *НСИ, област Добрич. Преброяване на населението и жилищния фон - 2011 г.*

Жилищата в общината през 2011 г. наброяват 9172. По населени места основните характеристики на жилищата са представени на таблица 33.

Таблица № 33

Основни характеристики на жилищата по населени места

Населени места	Жилища - брой	Жилищни помещения–бр.		Полезна площ - кв.м.	
		общо	в т.ч. стаи	общо	в т.ч. жилищна
Общ. Генерал Тошево	**9172**	**35287**	**29498**	**654519**	**517286**
Гр. Генерал Тошево	*2984*	*12246*	*9908*	*247869*	*193238*
Села	*6188*	*23041*	*19590*	*406650*	*324048*
с. Ал. Стамболийски	44	138	111	2801	2220
с. Балканци	94	330	299	6519	5750
с. Бежаново	107	335	328	7062	6249
с. Василево	190	672	506	13561	10458
с. Великово	39	145	119	2567	2057
с. Вичово	64	244	226	3678	3036
с. Горица	33	103	76	1216	920
с. Градини	96	334	259	5086	3835
с. Дъбовик	209	854	761	15181	12556
с. Житен	211	725	663	10963	9484
с. Зограф	64	201	198	3774	3262
с. Изворово	330	1333	1068	22442	16062
с. Йовково	191	658	577	11327	8517

Населени места	Жилища - брой	Жилищни помещения–бр.		Полезна площ - кв.м.	
		общо	в т.ч. стаи	общо	в т.ч. жилищна
с. Калина	71	270	222	5115	4267
с. Кардам	657	2793	2214	52252	39767
с. Конаре	74	297	262	4727	4017
с. Краище	79	313	251	3936	3387
с. Красен	293	1001	910	15847	12784
с. Къпиново	193	697	561	11974	9135
с. Лозница	40	155	119	2435	1990
с. Люляково	267	1087	925	19901	15915
с. Малина	147	600	473	10960	8514
с. Огражден	16	44	36	875	674
с. Петлешково	156	373	329	7729	6017
с. Писарово	100	316	274	6094	5161
с. Пленимир	90	385	332	6559	4808
с. Преселенци	221	854	733	16858	12382
с. Присад	117	408	335	8073	6435
с. Пчеларово	318	1149	1005	20470	16760
с. Равнец	164	506	488	9817	8358
с. Рогозина	66	206	199	3405	3127
с. Росен	119	429	370	7805	6580
с. Росица	275	1076	885	16160	12997
с. Сираково	56	256	252	3898	3476
с. Сноп	140	499	401	8927	6845
с. Снягово	63	241	192	3680	3011
с. Спасово	449	1665	1416	31256	25205
с. Средина	56	217	178	3580	2719
с. Сърнино	95	332	327	6163	5602
с. Узово	30	103	95	1370	1172
с. Чернооково	164	697	615	10607	8537

Източник: *НСИ, област Добрич. Преброяване на населението и жилищния фонд - 2011г.*

5.4.9. Домакинства и семейства

Домакинствата в община Генерал Тошево по данни от преброяването на населението и жилищния фонд през 2011 г. наброяват 6224. В град Генерал Тошево живеят 43.7% от домакинствата. Средната численост на едно домакинство е 2.4 (*табл. 34*). С най-нисък брой членове в едно домакинство са Лозница, Узово, Дъбовик и Краище, а с най-висок – Присад, Горица, Рогозина и Снягово.

Таблица № 34

Домакинства и семейства по населени места

Населени места	Домакинства			Семейства		
	брой	лица в домакинствата	среден брой членове в едно домакинство	брой	лица в семействата	среден брой членове в едно семейство
Общ. Генерал Тошево	**6224**	**15029**	**2.4**	**4408**	**11800**	**2.7**
Гр. Генерал Тошево	*2722*	*6904*	*2.5*	*2073*	*5604*	*2.7*
Села	*3502*	*8125*	*2.3*	*2335*	*6196*	*2.7*
с. Ал. Стамболийски	13	30	2.3	7	18	2.6
с. Балканци	39	69	1.8	17	42	2.5
с. Бежаново	31	60	1.9	13	35	2.7
с. Василево	125	343	2.7	98	289	2.9
с. Великово	18	41	2.3	14	35	2.5
с. Вичово	16	30	1.9	8	20	2.5
с. Горица	31	103	3.3	26	89	3.4
с. Градини	25	48	1.9	16	36	2.3
с. Дъбовик	97	158	1.6	43	94	2.2
с. Житен	96	191	2.0	61	139	2.3
с. Зограф	44	118	2.7	29	88	3.0
с. Изворово	143	267	1.9	75	181	2.4
с. Йовково	105	292	2.8	90	255	2.8
с. Калина	32	66	2.1	17	44	2.6
с. Кардам	476	1018	2.1	297	751	2.5
с. Конаре	25	48	1.9	15	32	2.1
с. Краище	5	8	1.6	3	6	2.0
с. Красен	139	259	1.9	77	177	2.3
с. Къпиново	93	202	2.2	59	154	2.6
с. Лозница	10	13	1.3	2	4	2.0
с. Люляково	194	521	2.7	155	416	2.7
с. Малина	97	199	2.3	60	145	2.4
с. Огражден	2	4	2.0	1	3	3.0
с. Петлешково	89	198	2.2	50	153	3.1
с. Писарово	42	78	1.9	23	52	2.3
с. Пленимир	46	89	1.9	22	52	2.4
с. Преселенци	140	273	2.0	77	191	2.5
с. Присад	114	420	3.7	129	377	2.9
с. Пчеларово	208	481	2.3	130	364	2.8
с. Равнец	96	242	2.5	73	196	2.7

Населени места	Домакинства			Семейства		
	брой	лица в домакинствата	среден брой членове в едно домакинство	брой	лица в семействата	среден брой членове в едно семейство
с. Рогозина	48	148	3.1	41	124	3.0
с. Росен	47	84	1.8	26	58	2.2
с. Росица	170	362	2.1	105	271	2.6
с. Сираково	23	60	2.6	18	48	2.7
с. Сноп	60	115	1.9	33	77	2.3
с. Снягово	60	185	3.1	56	156	2.8
с. Спасово	319	890	2.8	255	720	2.8
с. Средина	24	58	2.4	13	37	2.8
с. Сърнино	35	62	1.8	20	44	2.2
с. Узово	10	15	1.5	3	6	2.0
с. Чернооково	115	277	2.4	78	217	2.8
Обл. Добрич	**73557**	**187690**	**2.6**	**56030**	**153696**	**2.7**

Източник: *НСИ, обл. Добрич. Преброяване на населениетои жилищния фонд - 2011 г.*

Семействата в община Генерал Тошево наброяват 4408. Средният брой на членовете в едно семейство е 2.7, като по населени места се очертават различия. С най-малък среден брой членове в семейството са Лозница, Краище и Узово, а с най-много – Горица, Петлешково, Зораф, Огражден, Рогозина.

Анализът на семействата според вида им, показва, че пълните нуклеарни семейства, съставени от двама съпрузи с никога не встъпвали в брак деца съставляват 40.4% от всички семейства в общината.

Непълните нуклуарни семейства, съставени от един родител с неженени деца съставляват 12.9% от семействата в общината (основно майки с неженени деца и по-малко бащи с неженени деца).

При преброяването на населението (2011 г.) в съжителство без брак са 655 семейства - 14.9% от семействата в общината (14.2% - за област Добрич, 13.7% - за страната). В юридически брак са близо ¾ от семействата в общината (72.2%), при средно за област Добрич - 71.8% и за страната - 71.6%.

Данните от последното преброяване (2011 г.) показват, че в община Генерал Тошево според броя на членовете в семейството, 56.2% се състоят от 2 членове, 24.2% - от 3 чл., 16.6% - от 4 чл. и 3.0% се състоят от 5 и повече членове. Стойностите на показателя за общината са сходни с тези за област Добрич – съответно 49.4% (семейства от 2 чл.), 30.4% (от 3 чл.), 17.6% (от 4 чл.) и 2.6% (от 5 и повече членове). В сравнение с предходните преброявания (1985 г., 1992 г., 2001 г.) в общината, както и в областта е налице тенденция на увеличаване на семействата с 2 и 3 членове и намаляване на броя на семействата с 4, с 5 и с повече членове.

5.5. Социална инфраструктура и услуги

5.5.1. Образование

За образованието в общината е характерно, че то е с публичен характер. Към настоящия етап няма учебни институции, които се финансират от частния сектор. Функционалният обхват на системата на образованието се определя от контингентите от лица в съответната възраст (подлежащи на предучилищно обучение и в училищна възраст) и степента на развитост на обслужващите функции на общината.

На територията на община Генерал Тошево през учебната 2016-2017 г. функционират седем ***училища***:

- ***една професионална гимназия*** *(с държавно финансиране):*
  - ПГ по земеделие „Тодор Рачински" - гр. Генерал Тошево
- ***едно средно общообразователно училище*** *(общинско):*
  - СУ „Никола Йонков Вапцаров" - гр. Генерал Тошево
- ***пет основни училища****(общински):*
  - ОУ „Христо Смирненски" - гр. Генерал Тошево;
  - ОУ „Христо Ботев" - с. Кардам;
  - ОУ „Йордан Йовков" - с. Спасово;
  - ОУ „Васил Левски" - с. Преселенци;
  - ОУ „Йордан Йовков" - с. Красен.

По данни на НСИ в общинските училища през учебната 2016-2017 г. са се обучавали общо 1014 ученици (*табл. 35*). За периода 2007-2017 г. броят на учениците в учебните заведения в общината намалява с около 12%.

Таблица № 35

Община Генерал Тошево - Училища, паралелки, учители* и учащи *в общообразователни и специални училища* по учебни години

Учебни години	Учи-лища	I-IV клас			V-VIII клас			IX-XII клас		
		Паралелки	Учители	Учащи	Паралелки	Учители	Учащи	Паралелки	Учители	Учащи
2007-2008	7	22	30	501	29	46	556	8	16	174
2008-2009	6	29	32	518	30	43	488	7	13	154
2009-2010	6	28	32	547	26	41	458	6	12	118
2010-2011	6	28	33	535	24	40	455	5	8	107
2011-2012	6	28	32	515	24	39	451	4	10	97
2012-2013	6	28	31	492	25	38	506	4	8	92
2013-2014	6	26	29	486	22	37	523	4	8	100
2014-2015	6	26	29	487	24	34	514	4	8	99
2015-2016	6	23	30	443	22	40	482	4	8	96
2016-2017	6	27	33	461	23	36	463	4	8	90

** Без директори и помощник-директори с преподавателска заетост.*

Напусналите от I до VIII клас училище за периода 2010-2016 г., предимно по социални и семейни причини, по данни на НСИ се движат в границите 38-66 учащи, като през учебната 2015/2016 г. техният брой е 66. Основно това са ученици от ромския етнос.

Всичките 6 общински училища в община Генерал Тошево са със статут на средищни[13], а училищата в с. Спасово и с. Красен са и със статут на защитени[14].

- ***детски градини:***

В общината функционират 12 детски градини:

- ДГ (ОДЗ) „Пролет” - гр. Генерал Тошево;
- ДГ (ОДЗ) „Радост” - гр. Генерал Тошево;
- ДГ „Първи юни” - гр. Генерал Тошево;
- ДГ - с. Василево;
- ДГ „Дъга” - с.Кардам;
- ДГ - с. Красен;
- ДГ - с. Люляково;
- ДГ - с. Петлешково;
- ДГ „Слънчо” - с. Преселенци;
- ДГ - с. Присад;
- ДГ „Дора Габе” - с. Пчеларово;
- ДГ - с. Спасово.

По данни на НСИ в детските градини в общината през учебната 2016-2017 г. са записани 388 деца в 20 детски групи. Средната пълняемост на група е 19 деца, което е в нормативните граници (18-22 деца в една група). Капацитетът на детските градини е достатъчен за обхванатите деца в тях. Педогическият персонал е 40 д., в т.ч. детски учители - 38.

През учебните години на периода 2007-2017 г. се очертава намаление на обхванатите деца с около 14% и намаление на броя на детските градини с 3.

Таблица № 36

Динамика в броя и капацитета на детските градини в община Ген. Тошево за периода 2007-2017 г.

Учебна година	Детски градини	Деца	Места		Педагогически персонал		Детски групи	Средна пълняемост на група
			общо	на 100 деца	общо	в т.ч. детски учители		
2007/2008	15	472	657	139.2	47	45	23	21
2008/2009	15	468	657	140.4	47	45	23	20
2009/2010	15	475	581	122.3	47	45	24	20

[13]„Средищно училище” е общинско училище, което се намира в най-близкото населено място на територията на общината, където се обучават учениците от населените места, в които няма училище.

[14] „Защитено училище” е училище, което ако бъде закрито, би се нарушил достъпът до образование.

Учебна година	Детски градини	Деца	Места		Педагогически персонал		Детски групи	Средна пълняемост на група
			общо	на 100 деца	общо	в т.ч. детски учители		
2010/2011	15	491	587	119.6	47	45	24	20
2011/2012	15	498	597	119.9	47	45	24	21
2012/2013	15	496	587	118.4	47	45	24	21
2013/2014	13	503	584	116.1	47	45	24	21
2014/2015	12	463	560	121.0	41	39	23	20
2015/2016	12	431	567	131.6	43	41	23	19
2016/2017	12	388	510	131.4	40	38	20	19

Заб.: *Без несамостоятелните полудневни детски градини.*

Източник: *НСИ*

Към 2016 г. в Община Генерал Тошево функционират два Центъра за подкрепа за личностно развитие, едно Ученическо общежитие и един общински Център за работа с деца.

Основни изводи:

- В община Генерал Тошево е развита инфраструктура на образованието, даваща възможности за получаване на средно и основно образование. Това е обусловено от обслужващите функции на общината и броят на децата и учениците. Наблюдава се намаление на броя на децата и учениците в общината (тенденция, характерна и за областта и страната);
- Очертава се тенденция на преждевременно отпадналите от училище ученицида бъдат основно от ромската етническа група, което дава отражение на образователното равнище на това население -– проблем не само със социални, но и с икономически измерения.

Образованието като приоритетна дейност в общината е насочено към: постигане на максимален обхват на децата в задължителна училищна възраст; осигуряване на равен достъп до качествено образование на всички ученици; подобряване на материално-техническата база чрез извършване на основни и текущи ремонти на училищата и детските градини в общината, които не са били обект на ремонтни дейности в предходен период; повишаване на енергийната ефективност на училищата и детските градини.

5.5.2. Здравеопазване

Структурата на здравеопазването, в т.ч. и на здравната инфраструктура в общината са определени и застъпени в Регионалната здравна карта на област Добрич. Съобразно неяв община Генерал Тошево здравеопазването е представено от извънболнична лечебна помощ. Болничната помощ на населението на общината се осъществява основно от МБАЛ в гр. Добрич. До 2012 г. в град Генерал Тошево функционира болнично заведение - МБАЛ „Бялата лястовица”, което се закрива, а дейността на МЦ се разширява и се прави основен ремонт с ново оборудване и обособяване на модерен стационар с 10 легла за лежащо болни.

Извънболничната помощ включва първична извънболнична медицинска помощ и стоматологична помощ (*табл. 37*). Извънболничната медицинска помощ се осъществява от общопрактикуващи лекари (ОПЛ), индивидуални практики за специализирана медицинска помощ (ИПСМП), практики за първична медицинска помощ по дентална медицина (ППМПДМ).

Таблица № 37

Община Генерал Тошево - Здравеопазване (Брой)

Показател	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.
Лечебни и здравни заведения					
Болнични заведения - общо	-	1	-	-	-
легла	-	65	-	-	-
многопрофилни болници	-	1	-	-	-
легла	-	65	-	-	-
Лечебни заведения за извънболнична помощ - общо	1	1	1	1	1
легла	2	2	2	2	2
в т.ч. медицински центрове	1	1	1	1	1
легла	2	2	2	2	2
Медицински кадри към 31.12.					
Лекари - общо	13	29	17	16	16
в т.ч. Общопрактикуващи	13	12	12	11	11
Лекари по дентална медицина	8	8	5	6	7
Медицински специалисти по здравни грижи	14	42	25	25	26
Детски ясли и деца в детските ясли					
Детски ясли - общо	2	2	2	2	2
места	40	38	40	40	40
Деца - общо	31	33	35	35	37
момчета	14	16	15	15	17
момичета	17	17	20	20	20

Източник: *НСИ*

Здравната карта за медицинско обслужване на населението наобщина Генерал Тошевое представена от „Медицински център- Генерал Тошево", самостоятелни медицински практики и самостоятелни стоматологични практики. В общината функционира и Център за спешна медицинска помощ.

Броят на медицинските кадри се регулира с действащата Областна здравна карта. На територията на общината са регистрирани 13 практики на общопрактикуващи лекари (ОПЛ), като 7 от тях са в град Генерал Тошево, а 6 в селата: Кардам, Спасово, Красен, Василево, Пчеларово и Житен.

Регистрирани са общо 6 бр. практики на лекари по дентална медицина, като 4 са в град Генерал Тошево, а 2 в селата: Спасово и Кардам.

Индивидуална практика за специализирана медицинска помощ е една, представена от Амбулатория за СМП по АГ със специалист акушер-гинеколог.

На територията на общината функционират здравни служби в 8 населени места: Пчеларово, Василево, Кардам, Житен, Росица, Спасово, Красен, Преселенци. Здравните служби са в общински сграден фонд, който е в лошо състояние и се нуждае от основен ремонт.

Здравна помощ се предоставя и в здравни кабинети в детските заведения и училищата.Ученическото здравеопазване в общината се осигурява от 21 медицински кабинета и се обслужва от 16 медицински специалисти.

В община Генерал Тошево функционират *2 детски ясли* в центъра на общината с 40 места, като децата в тях са 37 (данни на НСИ, 2015 г.)

Сградите на здравните служби се нуждаят от сериозна поддръжка, ремонт и оборудване. От особена значимост е достъпността и равнопоставеността на здравноосигурените лица при получаване на медицинска помощ, но следва да се отбележи, че населението на малките и особено на отдалечените населени места среща сериозни трудности при осигуряването ѝ.Необходимо е да се създават условия за устройване на лекарите в населените места, които обслужват, с цел осигуряване на непрекъсната медицинска помощ.Проблем за част от населението, предимно от ромския етнос е липсата или прекъснато здравно осигуряване.

5.5.3. Социални услуги

Община Генерал Тошево развитата социална дейност е на основата на анализ на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги в общината, в партньорство със заинтересованите страни в общината. Тя обхваща уязвими общности иразлични възрастови групи на територията на общината.

Социалните услуги в зависимост от средата, в която се предоставят са социални услуги, които се предоставят ***в общността*** и социални услуги, които се предоставят ***в специализирани институции***. В община Генерал Тошево се предоставят само социални услуги в общността.

Социалните услуги, които се предоставят в общността на територията на общината са следните:

- ***Домашен социален патронаж***

Социалната услуга – „Домашен социален патронаж" (ДСП) се предоставя на територията на общината от 1980 г. ДСП е насочена предимно към хората в пенсионна възраст, хора с увреждания, ветерани от войните и военноинвалиди. Обслужват се около 300 д. от 22 населени места. Община Генерал Тошево разполага с модерна, добре обзаведена кухня и кухненско оборудване както и 5 бр. специализирани леки автомобили за извозване на храната.

Домашен социален патронаж предлага следните видове услуги: доставка на храна по домовете, поддържане на лична и битова хигиена, закупуване на хранителни продукти и вещи от първа необходимост, заплащане на ел.енергия, вода и телефон, закупуване на лекарства, съдействие при снабдяване с технически помощни средства, медицински прегледи, при изготвяне на документи за ТЕЛК, за настаняване в Дом, административни услуги, поддържане на социални контакти и др.

Управленският персонал в социалната сфера към община Генерал Тошево е разположен в сградата на общинска администрация в гр.Генерал Тошево.

- ***Обществена трапезария***

Социалната услуга „Обществена трапезария" се предоставя от 2009 г. в община Генерал Тошево чрез Домашен социален патронаж по проект, с капацитет 90 бенефициенти. Услугата се финансира от фонд „Социална закрила" към МТСП.

- ***Личен асистент***

Социалната услуга „Личен асистент" се предоставя от 2010 г. от община Генерал Тошево по проект „Подкрепа за достоен живот" по ОП „РЧР" в шест населени места на 23 лица, които са в невъзможност да се обслужват самостоятелно.

- ***Домашен санитар***

Община Генерал Тошево предоставя социалната услуга „Личен асистент", „Социален асистент" и „Домашен санитар"(от 01.2013 г.) по проект към схема „Помощ в дома" - ОП „РЧР" чрез Звено за услуги в домашна среда на 100 потребители в 14 населени места. Бенефициентите на услугата са пълнолетни лица, с ТЕЛК 50% и над 50%, възрастни, тежко болни и самотни хора.

- ***Клуб на пенсионера***

В община Генерал Тошево функционират 18 клуба на пенсионера, 1 клуб на инвалида и 1 клуб на пенсионирания учител, развиващи дейност съответно в:

- гр. Генерал Тошево (клуб на пенсионера – 2 бр.; клуб на пенсионера в кв. „Пастир" – 1 бр.; клуб на инвалида – 1 бр.; клуб на пенсионирания учител – 1 бр.);
- клубове на пенсионера в населените места: Кардам (1 бр.); Спасово (1 бр.); Василево (1 бр.); Изворово (2 бр.); Люляково (1 бр.); Житен (1 бр.); Красен (1 бр.); Преселенци (1 бр.); Пчеларово (1 бр.); Чернооково (1 бр.); Дъбовик (1 бр.); Присад (1 бр.); Росица (1 бр.); Равнец (1 бр.).

По отношение на услугите, насочени към рисковите групи, в община Генерал Тошево се наблюдават недостатъчно налични социални услуги, които да задоволят необходимите потребности:

- На територията на общината липсват социални услуги за деца;
- Голям е броят на чакащите за настаняване в специализирани институции за възрастни и хора с увреждания;
- Липсват услуги от резидентен тип за възрастни с увреждания;
- Липсват развити услуги в семейна среда, като Дневен център за възрастни с увреждания и Център за социална рехабилитация и интеграция.

Най-развита социална услуга в общността за възрастни хора е Домашният социален патронаж, който би могъл да разшири обхвата на дейностите за подобряване на социалната подкрепа на потребителите, чрез включване на мобилни екипи за лица ползващи услугата в отдалечените населени места.

Основни изводи:

- Съществува добра координация между институциите на местната и държавната власт при решаване на социалните проблеми на населението от общината;
- Работи се в посока на изграждане на знания и формиране на трайни умения за интегрирането на децата, уязвимите групи и възрастните хора в обществото;
- Общината е мотивирана за разкриване на социални услуги в общността и търси възможности, чрез проекти и програми за развитието им.

5.5.4. Култура и културни дейности

Културният календар на община Генерал Тошево е разнообразен. Основните обекти за развитие на културни дейности в община Генерал Тошево са читалищата. Традиционно от общината и народните читалища се организират: Общински фолклорен празник „Цветница", Добруджански фолклорен събор „Богородица", Великденско Добруджанско надсвирване, Празници на хумора, Седмица на детската книга и изкуствата за деца, Празници на гр. Генерал Тошево, Национален конкурс за млади изпълнители „Иван Георгиев", Национален литературен конкурс за млади поетеси „Дора Габе", Фестивал на градската песен „Подари ми море", Фестивал на детския танц „Бялата лястовица", Събор на преселените от северна Добруджа българи в с. Дъбовик, Еньовски събор на родовете и традициите „Край язовир Дрян" в с. Красен, „Йовкови празници", Празници на хляба, житото и Добруджа в с. Спасово, Фолклорни събори в с. Пчеларово, с. Зограф, с. Сноп и др. Съставите към читалищата се представят успешно на редица национални и регионални конкурси. В селата на общината се чества празник на селото, честват се годишнини на исторически личности, празници на читалищата и др.

На територията на община Генерал Тошево функционират 24 читалища, регистрирани в Окръжен съд гр. Добрич и в Регистъра на народните читалища към Министерство на културата (*табл. 38*).

Таблица № 38

Община Генерал Тошево - читалища

Населени места	Действащи читалища
гр. Генерал Тошево	НЧ „Светлина - 1941"
гр. Генерал Тошево, кв. „Пастир"	НЧ „Иван Вазов- 1946"
с. Балканци	НЧ „Стефан Караджа - 1942"
с. Василево	НЧ „Александър Гичев - 1907"
с. Дъбовик	НЧ „Дора Габе - 1940"
с. Житен	НЧ „Христо Ботев- 1908"
с. Зограф	НЧ „Наука - 1940"
с. Изворово	НЧ „Съединение - 1943"
с. Йовково	НЧ „Йордан Йовков - 1942"
с. Калина	НЧ „Калина - 1965"
с. Кардам	НЧ „Пробуда - 1941"
с. Красен	НЧ „Йордан Йовков - 1896"
с. Люляково	НЧ „Йордан Йовков - 1943"

Населени места	Действащи читалища
с. Малина	НЧ „Стефан Караджа - 1942”
с. Петлешково	НЧ „Тодор Рачински - 2011”
с. Преселенци	НЧ „Нов живот - 1941”
с. Пчеларово	НЧ „Св. Св. Кирил и Методий - 1897”
с. Рогозина	НЧ „Христо Ботев - 1942”
с. Росица	НЧ „Йордан Йовков - 1941”
с. Сноп	НЧ „Васил Левски - 2007”
с. Спасово	НЧ „Отец Паисий - 1897”
с. Чернооково	НЧ „Стефан Караджа - 1941”
с. Присад	НЧ „Димитър Ганев - 2014”
с. Росен	НЧ „Светлина - 2014”

Източник: *Министерство на културата*

Съгласно &4, ал.1 от преходните и заключителни разпоредби на ЗНЧ, на всички читалища е предоставен за безвъзмездно ползване и стопанисване ползвания преди влизане в сила на Закона за народните читалища сграден фонд. С решения на Общински съвет - Генерал Тошево е предоставено правото на безвъзмездно ползване на части от сгради на по-късно създадените читалища - в селата Калина, Зограф, Балканци, Сноп, Петлешково, Присад и Росен. В селата Люляково, Балканци, Рогозина, Калина, Йовково, Сноп, Петлешково, Присад и Росен читалищата се помещават в една сграда заедно с кметствата и кметските наместничества[15].

В читалищата се развива самодейна културна дейност (музикална, танцова, фолклорна, образователно-просветна), разполагат с библиотечен фонд. Почти всички читалища имат осигурен достъп до интернет. Пет народни читалища от общината работят по Програма „Глобани библиотеки – България” (читалищата в гр. Генерал Тошево, с. Пчеларово, с. Красен, с. Кардам и с. Спасово).Към НЧ „Светлина 1941” в гр. Генерал Тошево традиционно функционира Обединена детска школа по изкуствата, в която децата се обучават в класове по пиано, акордеон, народно пеене, поп и рок пеене, народни танци, модерен балет и др.С решения на ОбС гр. Генерал Тошево е предоставена безвъзмездно земеделска земя от ОПФ на народните читалища, които не притежават собствена земеделска земя - читалищата в гр. Генерал Тошево, кв. „Пастир”, с. Люляково, с. Йовково, с. Сноп, с. Житен, с. Петлешково, с. Присад и с. Росен.

Финансовите средства за издръжка на читалищата в общината обаче са недостатъчни.Материално-техническата база на повечето читалища (озвучителна и компютърна техника, осветление, инструментариум и др.) е недостатъчна или е морално остаряла с изключение на НЧ „Светлина-1941” - гр. Генерал Тошево, което е много добре оборудвано с техника по различни програмии се явява методически център на останалите читалища в общината.Най-належащи основни ремонти са необходими за сградите на НЧ „Св. Св. Кирил и Методий 1897” с. Пчеларово и НЧ

[15] Годишна програма за развитие на читалищната дейност в община Генерал Тошево през 2018 г.

„Съединение 1943” с. Изворово, както и ремонт и реставриране на Мелницата в с. Изворово като туристически обект (културен туризъм).На основание чл. 23, ал. 2 от Закона за народните читалища, поради недостиг на средства в читалищата за ремонт и поддръжка на читалищните сгради, в бюджет 2018 са предвидени средства за ремонти на НЧ: ел. инсталация с. Люляково; стълбище с. Житен; сграда с. Пчеларово; санитарен възел кв. „Пастир”; сграда с. Зограф; зала с. Сноп.

Очаква се финансирането на ремонтите на НЧ „Пробуда 1941“ с. Кардам и НЧ „Отец Паисий 1897“ с. Спасово, както и пространството около Историческия музей - община Генерал Тошево да се реализира с европейски средства по Програма за трансгранично сътрудничество, съфинансирана от Европейски съюз със средства от Европейския фонд за регионално развитие - ИНТЕРРЕГ V-A Румъния - България 2014-2020[16].

Читалищни библиотеки, по смисъла на Закона за обществените библиотеки, работят в 15 от читалищата в община Генерал Тошево. Библиотеките са регистрирани в регистъра на обществените библиотеки към Министерство на културата.В три от читалищата работят библиотечни сбирки – фондът им е под 3000 библиотечни единици. Останалите шест читалища не развиват библиотечна дейност, но е започнало набирането на литература за библиотечна колекция.

Политиката на общината и на читалищните настоятелства в областта на читалищната дейност е насочена към:

- утвърждаване ролята на читалищата като културни институциии места за провеждане на културни мероприятия, съхраняващи и развиващи традиционните ценности на населението, взаимовръзка с миналото, с традициите, скултурата, краеведческа дейност;
- превръщане на читалищата в съвременни културно-информационни центрове;
- подобряване на материалната база;
- осигуряване на средства за поддръжката и нормалното функциониране на читалищните сгради и дейности.

Богатата духова и материална култура на населението е представена в трите музейни експозиции: Исторически музей – гр. Генерал Тошево;с. Дъбовик (посветена на Дора Габе); с. Красен (посветена на Йордан Йовков). В гр. Генерал Тошево функционира лятно кино.

Молитвените домове (православни храмове и джамии) на територията на община Генерал Тошево и състоянието на сградният им фонд са представени в таблица 39.

Таблица № 39

Община Генерал Тошево - Молитвени домове

Населени места	**Православни храмове и джамии**	**Състояние на сградния фонд**
гр. Ген. Тошево	храм „Св. Димитър”	за текущ ремонт
с. Красен	храм „Св. Николай”	добро състояние

[16] Община Генерал Тошево – Програми, проекти и планове

Населени места	Православни храмове и джамии	Състояние на сградния фонд
	храм „Успение Богородично”	новопостроен, отлично състояние
с. Изворово	храм „Покров на Света Богородица”	основен ремонт 2011 г.
	параклис	новоизграден
с. Житен	храм „Св. Св. Кирил и Методий”	добро състояние
с. Кардам	храм „Св. Троица”	след ремонт
с. Василево	храм „Св. Еразъм Охридски”	новопостроен, 2013 г.
с. Преселенци	храм „Св. Георги”	основно ремонтиран, 2011 г.
с. Пчеларово	храм „Йоан Богослов”	добро състояние
с. Спасово	храм „Вознесение Господне”	ремонтиран
	джамия	
с. Средина	храм „Св. Димитър”	новопостроен, 2010 г.
с. Дъбовик	храм „Св. Георги”	ремонтиран
с. Люляково	храм „Св. Св. Апостоли Петър и Павел”	новпостроен, 2011 г.
	джамия	
с. Йовково	джамия	ремонтирана
с. Къпиново	джамия	ремонтирана
с. Равнец	джамия	
с. Чернооково	храм „Рождество Богородично”	помещение в стара къща, определена за църква
с. Малина		в процес на създаване на православен храм
с. Калина		в строеж на православен храм
с. Росица		в строеж на параклис

Източник: *ОПР на община Генерал Тошево 2014 - 2020 г.*

В общината действащи са 17 православни храмове, 5 мюсюлмански джамии и 2 молитвени домове (в гр. Генерал Тошево и в с. Кардам). Следва да се отбележи, че поддържането на молитвените домове се осъществява с ограничени финансови средства и ресурси. Изградените молитвени домове са посещавани от населението на общината по повод религиозни обреди.

5.5.5. Спорт

Природо-географските условия и съществуващата материална база са добра предпоставка за развитие на спортно-туристическата дейност, спортен лов и риболов. Осигурява се достъп до спортните обекти на всички жители на общината, т.е. акцентът в развитието на спорта е насочен към „спорт за всички”.

Спортната инфраструктура в общината се състои от[17]:

- 4 стадиона (в гр. Генерал Тошево, с. Кардам, с. Василево, с. Люляково);
- 10 игрища;
- 4 спортни площадки;
- 1 басейн (в гр. Генерал Тошево).

В учебните заведения в общината са изградени зали и площадки за развитието на спорта, но се нуждаят от поддържане.

Стадион „Спортист" в гр. Генерал Тошево е ремонтиран и е в много добро състояние. Стадионите в селата Кардам, Василево и Люляково и се нуждаят от ремонти[18]. В село Чернооково има стадион, но само като площ, други съоръжения няма. Комплекс „Басейна" е отдаден на концесия, ремонтиран е и предоставя възможности за отдих на населението и развитие на водните спортове в общината.

В община Генерал Тошево са изградени редица клубове както в града, така и в селата. Сред най-успешно развиващи дейност са: Спортен клуб по тенис на маса; Спортни клубове по волейбол и баскетбол; Клуб по конен спорт; Клуб по силов трибой; Футболни клубове в гр. Генерал Тошево и в селата Василево и Люляково; Отбор по хокей на трева; Туристическо дружество и др.

През 2008 г. е учреден Спортен клуб по хокей на трева, който има участия в Държавни първенства на открито и в зала през есента. Отборът по хокей на трева е национално представен и се нуждае от подходящо игрище.

Гр. Ген.Тошево е домакин на национални турнири по баскетбол, тенис на маса, на срещи от аматьорската волейболна лига и на регионални първенства по конен спорт.

5.5.6. Други услуги

Комуналните услуги се развиват на принципа на търсенето и предлагането. Тези услуги най-бързо реагират на пазарната ситуация. При тях преобладава частната инициатива. Това рефлектира върху териториалната структура на подсистемата, която в известна степен е загубила йерархичния си характер и комплексното си устройство.

Мрежата от търговски обекти е съставена от отделни по-малки обекти, разпръснати на територията на селата в общината, която осигурява локалното обслужване на населението.

Търговските обекти са неравномерно разположени на територията на общината. По-голяма част от тях са изградени и функционират в центъра на общината град Генерал Тошево и в по-големите населени места (Кардам, Красен, Преселенци, Пчеларово, Петлешково, Росица, Люляково, Спасово и др.). В някои от малките населени места няма търговски обекти, което затруднява обслужването на населението с търговски стоки, предимно хранителни стоки[19]: с. Александър Стамболийски; с. Горица; с. Бежаново и с. Конаре (само доставка на хляб) и др.

[17] Данни на община Генерал Тошево
[18] Анкетни проучвания
[19] Анкетни данни

6. ПРОГНОЗИ ДЕМОГРАФСКО И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

6.1. Демографски прогнози

Основните документи, които са съобразени при разработването на прогнозата на населението на общината, са:

- Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012 г.-2030 г.);
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.;
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.;
- Прогнози на НСИ за населението на страната;
- ОП „Развитие на човешките ресурси 2014-2020 г.;
- Общински план за развитие на община Генерал Тошево 2014-2020 г.,
- Демографска стратегия на община Генерал Тошево 2010-2020 г.

В условията на демографски преход, от режим на нарастване на населението към режим на намаляване и остаряване, стратегията за демографско развитие е изградена върху концепцията за баланс на населението, при която водеща е идеята за *повишаване качеството на живот*.

Комплексният анализ на основните параметри на демографската ситуация в общината показва, че поради голямата инерционност, с която се характеризират демографските процеси, нарастване на броя на населението *от демографска гледна точка* не може да бъде обосновано в периода до 2035 г.

Направеният анализ на състоянието и тенденциите в демографското развитие на общината и населените места очертава някои основни черти, които определят насоките в развитието на населението през прогнозния период:

Първата група от демографските параметри е свързана с процесите на раждаемост, смъртност и миграция на населението:

- намаляване на броя на родените деца, поради спад на общата фертилност и намаляване на броя на жените във фертилна възраст, най-вече в селата;
- запазване на високата обща смъртност;
- променящ се семеен модел с увеличаващо се предпочитание към съжителство без брак;
- емиграция предимно на млади хора и семейства в активна репродуктивна и трудоспособна възраст;
- запазване на териториалните различия в демографското развитие на населените места: с по-благоприятни параметри се характеризира общинският център и някои от селата; малките населени места са с нарушени демографски структури.

Според прогнозните разчети, независимо от очакваното слабо повишение, равнището на раждаемост ще остане под необходимото за разширено възпроизводство на населението. В резултат на това, въпреки предвижданото увеличаване на средната продължителност на живота, ще се запазят ниските нива на естествено възпроизводство. Дори положителен миграционен прираст трудно може да компенсира негативното развитие на естествените възпроизводствени процеси. В този смисъл основното реалистично решение на посочената група проблеми е забавяне на негативното развитие на демографските процеси, след което да се постигне стабилизирането им в населените места на общината.

Втората група е свързана с качествените параметри на възпроизводството на населението:

- остаряване на населението и намаляване на броя на населението в активна трудоспособна възраст;
- незадоволително състояние на репродуктивното здраве, особено сред ромския етнос;
- в образователната структура на населението на общината неграмотните млади хора са предимно сред ромската етническа общност.

Повишаването на качествените параметри на възпроизводството на населението е основна компонента в прогнозата за демографско развитие на общината.

В съответствие с действащите нормативни изисквания за изработване на ОУП (ЗУТ и Наредба № 8 на МРРБ) и на Стратегията за демографско развитие на община Генерал Тошево,е изработена тривариантна прогноза за част „Демография“.Прогнозатае съобразена с прогнозния срок за действие на ОУП.

Отчитайки степента на влияние на факторите със стимулиращ и със задържащ характер се предлагат следните варианти на прогнозата:

- Песимистичен вариант;
- Реалистичен вариант;
- Оптимистичен вариант.

Като цяло, прогнозата и по трите варианта е с хипотезен характер и отчита сегашната динамика на естествен и механичен прираст и очакваните тенденции в раждаемостта, смъртността, а така също и предвижданията за фертилността на жените, заселванията и изселванията.

При прогнозиране на демографското развитие на община Генерал Тошево се използват класическите демографски методи за прогнозиране. Тези чисто демографски методи на прогнозиране се съпоставят с очакваните въздействия и на фактори с подчертан социално-икономически характер.

И при трите варианта на демографската прогноза се залага *основно въздействие да имат благоприятните фактори за развитието на населението*. Тяхното влияние е с различна степен на проявление при отделните варианти. Важно уточнение, което следва да се има предвид при демографската прогноза на община Генерал Тошево, е, че тя е съобразена с тенденциите в очакваното развитие на

населението, заложени в демографските прогнози за страната и за област Добрич, изработени от Националния статистически институт.

Тези тенденции, взети като ориентир в демографската прогноза, са съобразени с досегашните тенденции в развитието на населението на община Генерал Тошево – обект на диагнозата.

6.1.1. Прогноза за броя на населението в община Генерал Тошево

В основата на прогнозните разчети за броя на населението, както и за неговата възрастова структура, се залагат предвижданията за:

- повъзрастовата раждаемост (със съответните натрупвания във времевите етапи на прогнозния период);
- повъзрастовата смъртност на населението, свързана с процесите на застаряване на населението и влиянието на социално-значимите заболявания на населението;
- миграцията на населението.

В съответствие с възприетия методически подход, прогнозните разчети за демографското развитие на община Генерал Тошево до 2035 г. се предлагат по определените три варианта, а именно:

- Песимистичен вариант, базиран на очакваното влияние на фактори, свързани с относително неблагоприятно развитие на социално-икономическата сфера в общината и продължаващо влошаване на демографските процеси и *преобладаване на задържащите фактори за развитие на демографските процеси;*
- Реалистичен, при който е заложено запазване на тенденциите от досегашното демографско, социално-икономическо и инфраструктурно развитие на община Генерал Тошево, но *при благоприятно неутрализиране на част от задържащите фактори;*
- Оптимистичен вариант, основаващ се на *вероятностното доминиращо влияние на фактори, които ще оказват относително благоприятно въздействие върху демографските процеси* (основно на очаквано по-благоприятно развитие на възпроизводството на населението) и на икономиката, развитие на модерен аграрен сектор, развитие на техническата и социалната инфраструктура и др.

Важна особеност на демографската прогноза за община Генерал Тошево (и по трите варианта) е, че се залагат не много различаващи се прогнозни предвиждания за числовите величини на коефициента на фертилност (определя се от контингента жени в детеродна възраст), брачността, броя на живородени момичета и др. Причината за това е, че в прогнозния период няма обективни основания да се счита, че в контингента жени във фертилна възраст ще настъпят съществени промени. С очакваното нарастване на коефициента на раждаемост (по оптимистичния вариант) се залага и хипотезата да настъпят не много големи промени и в броя на жените във фертилна възраст след 2020 г.

Характерно за община Генерал Тошево е, че делът на фертилните контингенти (18.1% – 2016 г.), отрицателният естествен прираст (-14.9‰ – 2016 г.) и фертилността,

която е под границата на заместване на поколенията (под 2.1[20]), са по-неблагоприятни от средните параметри за страната (21.8% фертилни контингенти, -6.0‰ естествен прираст, 1.54 фертилност), СИР (22.3% фертилни контингенти, -5.0‰ естествен прираст, 1.50 фертилност) и област Добрич (21.0% фертилни контингенти, -7.3‰ естествен прираст, 1.53 фертилност).

По населени места се наблюдават различия. Очертават се няколко групи населени места в общината:

- с фертилни контингенти над средното ниво за общината са град Генерал Тошево (1249 жени в детеродна възраст от 15 до 49 г., 19.5% от населението на града) и средно големите села (с население от 250 до 1000 ж.) - Кардам, Спасово, Люляково, Пчеларово,Присад, Василево, Росица, Йовково;
- с фертилни контингенти около средното ниво са общината са 10 села (с население 150-250 ж.) - Петлешково, Преселенци, Равнец, Снягово, Чернооково, Изворово, Красен, Къпиново, Малина, Житен;
- с фертилни контингенти под средното ниво за общината са 5 села (с население 100-150 ж.) - Рогозина, Дъбовик, Горица, Зограф, Сноп;
- с фертилни контингенти с много нисък дял са 18 населени места (с население под 100 ж.).

Прогнозата на населението по варианти (песимистичен, реалистичен, оптимистичен) е представена в таблица 40.

Таблица № 40

Прогноза за броя на населението на община Генерал Тошево по периоди и варианти

Община Ген. Тошево	Година	Брой население
Песимистичен	2025 г.	13243
	2030 г.	12877
	2035 г.	12654
Реалистичен	2025 г.	13500
	2030 г.	13382
	2035 г.	13278
Оптимистичен	2025 г.	13522
	2030 г.	13496
	2035 г.	13474

При ***песимистичния вариант*** се очаква населението на общината да продължи постепенно да намалява с по-малък интензитет, като към края на прогнозния период (2035 г.) да достигне 12654 д. По-нататъшното намаляване и остаряване на населението е резултат от продължителното действие на общи и

[20] Данни на НСИ

специфични тенденции, предвид реалната възрастова структура, намаленият брой на жените във фертилна възраст и отрицателното естествено възпроизводство. Социално-икономическите промени през последните 2 десетилетия също допринесоха за неблагоприятните процеси във възпроизводството на населението.

При ***реалистичния вариант*** се предвижда запазване числеността на населението и неголямо намаление (13278 д. - 2035 г.) с подкрепа на нето-миграцията в резултат на приемане на постоянно местожителствона хора на средна и по-напреднала възраст с предпочитания към местните условия на живот. С натрупването на положителни въздействия и подобряването на средата за живот може да се очаква, че демографските процеси ще се стабилизират. Проблемите, свързани с развитието на населението, не са само демографски, те са главно социално-икономически. Независимо от стабилизирането на населението, в резултат на дълготрайното неблагоприятно развитие на демографските процеси не се очакват съществени промени във възрастовата структура. Ще се запази структурата в териториалното разпределение на населението на общината по населени места. Важно значение (според демографската стратегия на страната) придобива образованието, способностите, уменията и здравословното състояние на хората, т. е. човешкия капитал. Особено важно е дългосрочният характер на демографските и социално-икономическите въздействия за постигането на устойчиви резултати.

При ***оптимистичния вариант*** числовите стойности на разчетите за броя на населението отчитат хипотезата за конвергентност с вариант на прогнозата на НСИ и се основават на очакванията за влиянието на относително по-благоприятни демографски и икономически фактори. Очаква се постепенно леко намаление на населението (13474 д. - 2035 г.), обусловено предимно от социално-икономическото развитие, забавяне на негативните демографски процеси и механичен прираст с неголям интензитет главно на контингенти в трудоспособна и надтрудоспособна възраст. *Състоянието на пазара на труда има важна роля в демографското развитие на общината.* Заложена е и хипотезата, че броят на населението в подтрудоспособна възраст ще стабилизира своя относителен дял. Същото се отнася и за естественото движение на населението. Този вариант на прогнозата е по-благоприятен за развитие на населението в общината, защото се базира на стимулиране на възможностите за неговото развитие по естествен път. Социологическите изследвания показват, че трудовата реализация, осигуряването на по-добър жизнен стандарт и обучение имат съществено значение за демографското поведение. Търсенето на решения на демографските проблеми на всички нива е свързано с икономическото развитие и заетостта[21]. Може да се очаква, че бъдещите благоприятни изменения в средата ще водят до благоприятни изменения във възпроизводствените процеси на населението.

Върху стабилизирането на демографската структура, може да се въздейства чрез създаване на нови възможности за заетост, предоставяне на достатъчно и качествени социални и културни услуги, и подобряване на средата за живеене и отдих. Интервенциите и подпомагането на развитието на тези сферидо известна степен ще неутрализира обезлюдяването на селата.

[21]В много страни от ЕС семейната политика е ориентирана и свързана с политиката по заетостта.

6.1.2. Прогноза на населението по възрастови групи

Процесът на застаряване на населението на общината ще продължи и в перспектива. Поради по-добродемографско развитие, този процес ще бъде по-слабо изразен в град Генерал Тошево, където ще запази характера си относително по-благоприятната възрастова структура. Много малкитенаселени места се характеризират с намален контингент на население в под трудоспособна възраст. В перспектива те се очертават с влошена възрастова структура.

Разпределението на населението на общината във възрастовите групи под, във и над трудоспособна възраст през 2016 г. по данни на НСИ е както следва: 1896 д. – 13.95% (под трудоспособна възраст), 7464 д. – 54.90% (в трудоспособна възраст) и 4235 д. – 31.15% (над трудоспособна възраст) (*табл. 41*). В сравнение с областта и страната различията са в по-ниският относителен дял на трудоспособните контингенти и по-високият дял на населението в надтрудоспособна възраст.

Прогнозните разчети за основните възрастови групи в община Генерал Тошево са следните:

Таблица № 41

Община Генерал Тошево - Прогноза на населението във възрастовите групи - под, във и над трудоспособна възраст - 2035 г. (варианти)

Варианти на прогнозата	Общ брой	Под трудоспособна възраст	В трудоспо-собна възраст	Над трудоспо-собна възраст	%	Под трудоспо-собна възраст	В трудоспо-собна възраст	Над трудоспо-собна възраст
Песимистичен	12654	1760	6900	3994	100.00%	13.91%	54.53%	31.56%
Реалистичен	13278	1850	7290	4138	100.00%	13.93%	54.90%	31.16%
Оптимистичен	13474	1882	7404	4188	100.00%	13.97%	54.95%	31.08%

Прогнозните разчети за възрастовата структура на населението по реалистичния вариант на прогнозата за община Генерал Тошево се основават на хипотезата, че броят на населението в трите основни възрастови групи ще намалее леко на фона на общото намаление. Този вариант на възрастовата структура се очертава като възможен в най-висока степен като се базира на сегашното състояние на естественото и механично движение на населението, което ще продължи да оказва влияние и през следващите години, особено при превес на благоприятните фактори. Освен това, при прогнозиране броя на населението в трудоспособна възраст се залага и очакваната промяна на възрастта за пенсиониране през този период.

За целите на образователната инфраструктура и за планирането на потребността от детски заведения и училища, както и за тяхната териториална локализация, се представят и прогнозни разчети за специфичните възрастови групи, които за прогнозния период не се очертава да имат съществени изменения (*табл.42*).

Таблица № 42

Прогноза за броя на населението по основни възрастови групи в община Генерал Тошево - 2016-2035 г. (варианти)

	Варианти								
	Песимистичен			**Реалистичен**			**Оптимистичен**		
	2020 г.	**2025 г.**	**2035 г.**	**2020 г.**	**2025 г.**	**2035 г.**	**2020 г.**	**2025 г.**	**2035 г.**
Общо	**13243**	**12877**	**12654**	**13500**	**13382**	**13278**	**13522**	**13496**	**13474**
0-14 г.	1710	1660	1627	1743	1726	1710	1750	1748	1746
15-64 г.	7955	7734	7600	8112	8040	7977	8132	8114	8105
65+	3578	3483	3427	3645	3616	3590	3640	3634	3623
0-2 г.	302	292	285	307	305	302	310	312	314
3-6 г.	433	422	412	442	436	433	444	442	440
7-14 г.	975	946	930	994	985	975	996	994	992
15-18 г.	483	470	462	493	490	486	495	497	500

6.1.3. Прогноза за населението по населени места

За целите на ОУП демографската прогноза е диференцирана по населени места. *По населени места* прогнозата на населението на общината е представена в следващата таблица 43.

Таблица № 43

Прогноза на населението по населени места в община Генерал Тошево - 2016-2035 г.(брой)

	Реалистичен вариант		
Населени места	2025 г.	2030 г.	2035 г.
Общ. Генерал Тошево	**13500**	**13382**	**13278**
Гр. Генерал Тошево	***6300***	***6266***	**6222**
Села	***7200***	***7116***	***7056***
с. Ал. Стамболийски	22	20	20
с. Балканци	53	51	50
с. Бежаново	61	58	57
с. Василево	338	333	330
с. Великово	32	30	30
с. Вичово	20	18	18
с. Горица	115	114	112
с. Градини	39	37	37
с. Дъбовик	135	132	130
с. Житен	151	148	146
с. Зограф	101	100	100
с. Изворово	210	208	206

Населени места	Реалистичен вариант		
	2025 г.	2030 г.	2035 г.
с. Йовково	268	266	265
с. Калина	59	57	56
с. Кардам	900	896	894
с. Конаре	32	31	30
с. Краище	3	3	3
с. Красен	190	188	185
с. Къпиново	172	170	168
с. Лозница	10	10	10
с. Люляково	476	472	470
с. Малина	168	166	164
с. Огражден	3	3	3
с. Петлешково	188	186	184
с. Писарово	69	67	65
с. Пленимир	70	68	66
с. Преселенци	248	245	243
с. Присад	444	442	440
с. Пчеларово	462	458	455
с. Равнец	224	222	220
с. Рогозина	134	132	130
с. Росен	65	63	62
с. Росица	293	290	288
с. Сираково	55	53	51
с. Сноп	93	91	90
с. Снягово	150	148	146
с. Спасово	800	797	794
с. Средина	51	50	50
с. Сърнино	50	50	49
с. Узово	10	9	8
с. Чернооково	236	234	231

От таблицата се вижда, че за перспективния период не се очертават съществени изменения и териториално преразпределение на населението в отделните населени места, поради голямата инерционност на демографските процеси.

По отношение на естествените възпроизводствени процеси може да се отбележи, че почти всички генерации живородени момичета, които ще формират фертилните контингенти до 2020 г., са вече родени и числеността им е известна.

Около половината от тях също са родени, включващи се в състава до 2035 г. При това положение оценките за очакваната численост на най-фертилната група на фертилния контингент на населението на общината и населените места са валидни с голяма вероятност. Различията между отделните варианти и параметрите на възпроизводство са в зависимост от множество други фактори, в т. ч. от миграционните процеси, фертилността и социално-икономическото развитие.

6.2. Прогнози за икономическо развитие и заетост

6.2.1. Мотивация на целевата концепция за икономическото развитие на общината в дългосрочна перспектива

Целевата концепция за развитие на общината се определя от множество фактори, които са резултат на специфичните местни социално-икономически характеристики, фактори и условия, както и националните и регионални стратегически документи.

Общинският план за развитие (ОПР) 2014-2020 г. има за цел да развие и целенасочи развитието на общината според специфичните местни ресурси и потенциали. Визията за развитие на общината в ОПР е: „Генерал Тошево – добруджанска община с плодородна земя, утвърден земеделски център с развита преработвателна промишленост, чиста природа, съхранени културни традиции, привлекателен за живот и работа на млади хора.”

Основните цели и приоритети на ОПР са следните:

Главна цел на ОПР е постигане на икономически растеж с високи равнища на заетост, основани на потенциала и ресурсите на общината, подобряване на техническата инфраструктура и преодоляване на демографската криза и бедността.

Постигането на икономически растеж е свързано най-вече с насърчаване на инвестициите, предприемачеството и оползотворяване на местния потенциал.

Необходимо е да се насърчава разкриването на нови предприятия, високо-технологични производства, иновации, повишаване адаптивността на работниците и фирмите и интензифицирането на процеса за създаване на работни места.

Високото равнище на заетост е важно условие за постигане на по-бърз и траен растеж, социално сближаване и повишаване на доходите. Увеличаването на броя на хората, участващи в пазара на труда, е най-добрият начин за съхраняване на икономическата, социалната и териториалната устойчивост на общината и ще допринесе за преодоляване на демографската криза и бедността.

Реализирането на Главната цел следва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между местните власти, бизнеса и НПО. Необходимо е да се използват всички възможности за съвместни проекти и дейности, включително в условията на междуобщинско и трансгранично сътрудничество.

Стратегически цели на ОПР:

- Цел 1: Икономическо развитие, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство и съпътстващи дейности и услуги за намаляване на безработицата и повишаване на доходите.

- Цел 2: Запазване и развитие на човешкия капитал, чрез подобряване качеството и стандарта на живот, ограничаване на демографската криза, насърчаване на образованието и социалното включване.
- Цел 3: Балансирано териториално развитие и свързаност, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата инфраструктура и жизнената среда, съхраняване и опазване на природното богатство и културните традиции.

Комплексът от приоритети, мерки и дейности за реализацията на стратегическите цели ще бъде насочен в няколко основни области на въздействие, както следва:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, прилагане на иновативни решения , ресурсна ефективност, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт.
- Съхраняване на демографския потенциал и развитие на човешките ресурси със специална грижа към младите хора – ограничаване дела на ранно напусналите училище, увеличаване броя на младежите с висше образование и задържането им за живот и работа в общината.
- Подобряване на средата на обитаване – по-добра вътрешна свързаност между населените места в общината, подобрена инфраструктура, достъпни услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство.

На тази база са изведени четири приоритета за действия, насочени към постигането на специфични цели в различни сфери на развитието на общината.

Приоритет 1: Развитие на местната икономика чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство, промишлеността, съпътстващи дейности и услугите;

Приоритет 2: Подобряване качеството и стандарти на живот, повишаване на доходите, заетостта и задържане на младите хора в района;

Приоритет 3: Подобряване на жизнената среда, изграждане на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и прирдното богатство;

Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, образователни, здравни, социални и културни услуги.

6.2.2. Сценарии/хипотези за развитие на икономиката и система “Труд”

За целите на ОУП на община Генерал Тошево разработените прогнози имат вариантен характер. Представени са два варианта – тенденциален /реалистичен/ и умерено оптимистичен /целеви/. Основа на вариантите е динамиката и характера на досега протичащите процеси, както и общите тенденции и поставените стратегически цели в развитието на националната, регионалната и общинската икономика. Отчитат се и предвижданията на целевите прогнози за развитието на националната икономика, доколкото динамиката на икономическия растеж в страната и общите предпоставки за развитие на националната икономика ще окаже влияние върху растежа на общинската икономика.

Вариантите се базират на следите хипотези:

– Първият, до голяма степен тенденциален или реалистичен вариант, се базира на хипотезата за реализиране на умерен икономически растеж за целия прогнозен период на основата на усвояване на потенциалите на общината, подкрепа от страна на общинската администрация за подобряване на всички видове инфраструктура, бизнес услугите, насърчаване на икономическите субекти активно да усвояват средства по европейски и национални програми, поява на нови малки и средни предприятия и диверсификация на местната икономика.

– Вторият (умерено оптимистичен или целеви) вариант отчита тенденциите в развитието на икономиката и заетостта в общината, но той се базира на вероятностното доминиращо влияние на фактори, които ще оказват благоприятно въздействие върху развитието на икономиката, оптимистична прогноза за цялостното икономическо развитие на страната, обвързване на предприемаческата среда с необходимите елементи на техническата инфраструктура, лесно и удобно взаимодействие с елементи на пазарната инфраструктура, удобен достъп до различните елементи на социалната инфраструктура и повишаване на тяхното качество, инвестиционна активност от страна на общинската администрация и бизнеса.

И по двата сценария развитието на система “Труд” се характеризира с динамично развитие. Липсва хипотеза, която да води до негативни предвиждания за развитието на тази подсистема.

6.2.3. Прогноза за структурата на икономиката на община Генерал Тошево

Работната хипотеза за прогнозната секторно-отраслова структура на икономическия комплекс на община Генерал Тошево отчита насоките, определящи мястото и значимостта на отделните сектори в икономическата и социална база на общината.

Прогнозните разчети общо за икономическия сектор на община Генерал Тошево се разработват на базата на средногодишни темпове, заложени в стратегически и планови документи на национално ниво, както и с потенциалите на общината. Структурните особености в залаганите темпове на растеж по оптимистичния вариант на прогнозата отчитат заложените хипотези за мястото и значимостта на отделните сектори в социално-икономическия и инфраструктурен комплекс на община Генерал Тошево, а именно – водещо място на индустрията.

Основните параметри на прогнозните разчети за динамиката на икономиката са представени в Таблица 44.

Таблица 44

Средногодишни темпове на нарастване на икономиката на община Генерал Тошево по показателя „Произведена продукция”

	2018-2025 г.		2025-2035 г.	
	Тенденциален/ реалистичен	**Целеви (умерено оптимистичен)**	**Тенденциален / реалистичен**	**Целеви (умерено оптимистичен)**
Селско, горско и рибно стопанство	4.0%	4.8%	4.4%	4.7%
Индустрия (промишленост и строителство)	4.7%	5.2%	4.5%	5.0%
Услуги	4.3%	5.7%	5.4%	6.0%

Първият, тенденциален вариант на прогнозата, предвижда средногодишни темпове на растеж 4 - 5% през целия прогнозен период.

Вторият (целеви умерено оптимистичен) вариант прогнозира темпове и структура на икономиката, необходими за постигане на едно сравнително по-високо равнище на развитие. Той е разработен при условие на преобладаващо действие на фактори със стимулиращо въздействие върху развитието на общинската икономика. Реализацията на втория вариант предполага наличие на целенасочени управляващи въздействия. Предвидените средногодишни темпове по този вариант са в рамките на 4.8-6.0 % средногодишен растеж.

6.2.4. Прогнозиране на заетостта

Прогнозата на заетостта се основава на:

- ✓ прогнозите за броя на икономически активното население на общината;
- ✓ броя на заетите лица в социално-икономическия и инфраструктурен комплекс на общината. Представената от НСИ база е 3000 души заети лица на територията на общината през 2016 г., което включва местното икономически активно население, така и евентуално ежедневна трудова миграция от съседни общини;
- ✓ прогнозите за динамиката и структурата за развитие на икономическия комплекс на общината;
- ✓ очакваното увеличаване на пенсионната възраст на работната сила в периода до 2020 г.;
- ✓ заложена тенденция за включване на икономически неактивните лица (лицата извън работната сила) в пазара на труда.

Конкретните прогнозни разчети за броя на заетите лице в община Генерал Тошево по двата варианта към 2020 г., 2025 г. и 2035 г. са представени в таблица 45.

Таблица 45

Прогноза за броя на заетите лица в община Генерал Тошево

Показатели /варианти	Прогнозна стойност към:		
	2020 г. състояние	2025 г. прогноза	2035 г. прогноза
Тенденциален (реалистичен) вариант			
Заети лица (брой)	3900	4200	4450
Умерено оптимистичен (целеви) вариант			
Заети лица (брой)	4200	4550	4700

Забележка. Прогнозирана е само заетостта в рамките на общината, като за базови данни са използвани данни за заетите лица на НСИ.

Маржът между отделните варианти не е голям И при двата варианта общината е изправена пред предизвикателството активно да привлича инвестиции и разкрива нови работни места. Това би дало възможност да се привлече работна сила и от съседни общини.

Прогнозната структура на икономиката на община Генерал Тошево по основни сектори на икономиката по показателя Заети лица е показана в долната таблица.

Таблица 46

Прогнозна структура на икономиката на община Генерал Тошево по основни сектори по показателя „Произведена продукция”

Сектори	2020 г.	2025 г.	2035 г.
Тенденциален/реалистичен	**100.0%**	**100.0%**	**100.0%**
Селско и горско стопанство	69.0%	65.0%	62.0%
Индустрия	20.0%	22.0%	23.0%
Услуги	11.0%	13.0%	15.0%
Целеви (умерено оптимистичен)	**100.0%**	**100.0%**	**100.0%**
Селско и горско стопанство	67.0%	60.0%	58.0%
Индустрия	23.0%	25.0%	25.0%
Услуги	12.0%	15.0%	17.0%

Следва да се отбележи, че прогнозната структура по двата варианта не се отличава съществено, доколкото тя се предопределя от факторите и условията, характерни за общината, като местни ресурси, икономически и инфраструктурен потенциал и доминиращото развитие на индустрията. Новата структура към хоризонт 2035 г. и 2035 г. с повишено участие на услугите, което ще бъде характерно за цялата икономика на областта и страната.

6.2.5. Прогнози за икономическото развитие по сектори

6.2.5.1 Първичен сектор

Развитието на селското стопанство се предопределя от благоприятните природо-климатични условия и опита и традициите на местното население. Територията на общината притежава висок потенциал (физико-географски и икономически) за развитие на аграрния сектор. Обработваемата земя е над 80 % от цялата територия на общината, отличава се с висока бонитировъчна оценка и продуктивност, което е показател за възможности за развиване на ефективно земеделие. Ливадите и пасищата представляват 4.4%.

Земеделските територии и обработваемата земя варират в широк диапазон по населени места, като най-големи са техните площи в Генерал Тошево, Кардам, Росица, Спасово, Изворово, Чернооково, Красен, Преселенци.

Преобладаващите високи екологични характеристики на земите допълнително повишават тяхната ценност за селскостопанско производство и подкрепят желанието на общината да развива екологично земеделие. Основната специализация в растениевъдството е зърнени, технически и фуражни култури.

Наблюдава се процес на окрупняване в по-големи масиви чрез арендуване на частни земеделски земи, предимно зърно- производството. В ИЗП преобладава едрото земеделие, насочено главно към производство на зърнено-житни и технически култури. В растениевъдството доминират стопанствата от групата с голяма ИЗП (между 1000 и 10000дка) и много голяма ИЗП (над 10000 дка). За тях е характерно предимно монокултурно производство. По-малките стопанства практикуват по-разнообразни производствени модели. Големите селскостопански производители са интегрирани с хранителната верига на световния пазар.

Съществуват и предпоставки за обвързване на селското стопанство с преработвателната промишленост с цел оползотворяване на местните суровини и повишаване на добавената стойност на произведената продукция.

Хипотезата за развитие на аграрния сектор се гради върху допусканията за реализиране на следните мерки в перспектива:

- Разнообразяване на земеделските култури, чрез увеличаване на трайните насаждения (лозя, овощни градини);
- Изграждане и модернизиране на хидромелиоративна инфраструктура;
- Развитие на полско и оранжерийно зеленчукопроизводство.

Развитие на животновъдството чрез:

- Изграждане и модернизация на складови бази в селата;
- Изграждане на база за заготовка на семена село Люляково;
- Създаване, модернизация и разширяване на животновъдните обекти;
- Изграждане на нови животновъдни ферми;
- Внедряване на стандарти за качество и изиквания за хуманно отглеждане на животните.

Горското стопанство е с перспективи да съхрани функциите си на горски масиви с дървопроизводителни и защитни функции. В перспектива според лесоустройствения план се предвижда да се запази структурата на горите по основни дървесни видове и по функции.

Перспективите за поддържане и развитие на горските ресурси и развитие на ловно стопанство включват:

- Залесяване на пустеещи и на неземеделски земи;
- Подобряване превенцията срещу горски пожари;
- Повишаване икономическата стойност на горите.

6.2.5.2. Вторичен сектор

Промишлените фирми са важни за осигуряването на работни места, ограничаването на миграцията на населението и устойчивото развитие на общината. Фактор за устойчивото развитие на общината е по-нататъшното стимулиране на сектора на малките и средни предприятия и развитието на местното предприемачество.

Редица фактори в общината създават възможност за развитие на предприемаческа активност. Устройствените решения целят да изградят устройствените предпоставки за засилване на инвестиционната активност.

Прогнозите за развитие на вторичния сектор, отчитани в работната хипотеза, са:

- Устройственото планиране в община Генерал Тошево следва да създаде условия за изграждане и функциониране на преработвателни мощности и стимулиране на предприемачеството чрез разширяване на терените за стопански дейности;
- Като възможност за развитие на селата се търсят възможности и се предлага нови стопански терени, целящи стабилизиране на работната сила на селата и на миграционните процеси;
- Развитие на производствата на хранително-вкусовата промишленост;
- Диверсификация на промишлените дейности чрез изграждане на нови малки и микро-предприятия в различни отрасли в зависимост от пазарното търсене.

Устройствените решения, подкрепящи развитието на стопанския сектор в общината, отчитат изискванията, заложени в проучванията на инвеститорския интерес, анализа на предварителния проект на ОУПО и Заданието за разработване на ОУПО, Общинския план за развитие на общината 2014-2020 г. и прогнозните разчети. Възприет е подход за осигуряване на площно и локализационно разнообразните изисквания на потенциалните инвеститори, които е трудно да бъдат предвидени, особено в една перспектива от 15-20 години, но по един щадящ природните ресурси на общината начин. Практиката показва, че липсата на подходящи терени според изискванията на различните инвеститори, които да бъдат планирани в общия устройствен план, и след това в съответните подробни планове и осигурени с мерки за подходящо инфраструктурно осигуряване, вкл. чрез прилагане на форми на публично-частно партньорство, могат да отклонят инвеститорите, които искат бързо да бъде решен техният проблем.

Устройствената концепция на стопанските дейности включва:

- запазване и увеличаване на съществуващите производствени и складови зони в общината;
- създаване на условия на ново пространствено концентриране на дейности в привлекателни за инвеститорите места с оглед динамизиране на икономическото развитие на общината;
- преодоляване на териториални дисбаланси в икономическата активност чрез предоставяне на нови устройствени възможности за стопанска дейност на отделните части на общината.

Проектът предвижда предимно производствени и складово-производствени зони.

6.2.5.3. Туризъм и отдих

Развитието на туризма и отдиха в общитата се определя като приоритет на общинската администрация.

В тази връзка се предвижда:

- Възстановяване, опазване, експониране, социализиране, оборудване на туристически атракции, въвеждане на техники и програми за интерпретация и анимация и др.;
- Създаване на специализирана устройствена схема за развитие на туризъм в общината включена в общинска концепция за пространствено развитие;
- Развитие на туристическата инфраструктура, необходима за нуждите на атракциите и подобряване на транспортния достъп;
- Набелязване и маркиране на туристически маршрути;
- извършване на благоустройствени мероприятия по прилежащите територии, изграждане на дървени сглобяеми бунгала, набелязване и маркиране на туристически маршрути.

В общината приключи трансграничен проект за развитие на алтернативни форми на туризъм в община Генерал Тошево и румънското кметство Мурфатлар.

Предвидени са дейности за набелязване и маркиране на три туристически, два вело маршрута и един маршрут за конна езда. Това са:

Първи туристически маршрут с екопътека

А. Автомобилем маршрут - 40 к.м.

с. Кардам - гр. Ген Тошево - с. Красен (музей на И. Иовков) - с. Росен -с. Росица /Защитена зона Росица-Лозница/.

Б. Пешеходен маршрут- 4 км.

с. Росен - язовир Дрян (еко-пътека - макадамов път).

Втори туристически маршрут Автомобилем -15 км, пешеходен - 2км

гр. Ген Тошево - село Равнец - село Дъбовик (паметник експозиция "Дора Габе","Добруджанска къща", вековна гора).

Трети туристически маршрут Автомобилен-20 км, пешеходен -2км.

село Кардам - с. Спасово -с. Бежаново (защитена зона)

Четвърти ту ристически маршрут Автомобилеи - 2Ок.».

гр. Генерал Тошево- село Преселенци - с. Василево

Вело маршрути

1. Генерал Тошево - Добруджански земеделски институ т - Природна забележителност „Аборетум"

Степен на трудност: ниска Дължина: 7 км

Терен: асфалт, горски път

2. с.Кардам - границата с Румъния

3. Резюме на маршрута:

4. Информационен център Генерал Тошевс - с0 Кардам Степен на трудност: средна

Дължина: 10 км Терен: асфалт, горски път

Маршрут за езда

Резюме на маршрута: Конна база Генерал Тошево — Пчеларовска гора

Стенен на трудност: средна Дължина: 10 км

Терен: полски път, край полезащитни пояси

6.3. Прогнози за развитие на социалната инфраструктура

Стратегическата целева рамка за разработване на прогнозите за развитие на социалната инфраструктура са посочените стратегически и планови документи. Основните параметри са дефинираните в Общинския план за развитие на община Генерал Тошево 2014-2020 г. приоритети и цели, които отчитат специфичните местни особености и са насочени към подобряване на основните услуги за населението, така че да се осигури подходящ достъп до образование, здравеопазване, култура, развлечения и спорт, услуги за децата и уязвимите групи, информационни и комуникационни услуги, както и за подобряване на благоустройството на населените места чрез обновяване на сградния фонд на социалния сервиз, улиците, парковете, културни и исторически сгради.

В основата на прогнозите за развитие на социалните дейности в периода на действие на ОУП на община Генерал Тошево се залагат съответните хипотези за развитието и устройственото планиране на социалната инфраструктура, необходима за нормалното функциониране на тези дейности.

Като важен фактор за определяне на бъдещите потребности от различните видове инфраструктура е прогнозният брой на населението, което е основният

потребител на услугите с подчертан социален характер.

Прогнозните проучвания за развитието на социални дейности като Образование, Здравеопазване, Социално подпомагане и др. се основават на:

- *алтернативни хипотези* за функционално-пространственото прогнозно развитие на съответните социални дейности;
- *прогнозни разчети,* разработени на базата на действащите норми и нормативи за потребности;
- *предложения за териториална насоченост* на потребностите от нова социална инфраструктура, при доказана необходимост и на териториално преструктуриране на съществуващата инфраструктура на образованието, здравеопазването и др. както и на прогнозните технико-икономически параметри, касаещи развитието на социалната инфраструктура в общината.

Нормите и нормативите *за образователната инфраструктура*(предучилищно обучение), използвани за прогнозата са следните:

- *нормата за пълняемост на 1 група в детските градини* – от 18 до 22 деца;
- *норматив за обхват на децата* (в % от 100 деца от 3 до 6 годишна възраст).

За училищата действащи са следните нормативи, определени със Закона за народната просвета, с правилника за неговото приложение и с конкретни наредби:

- *нормативно определен минимум за броя на учениците в една паралелка* - 8 ученика;
- *нормативно определен минимум за броя на децата в една група в детските заведения* - 12 деца;
- *стандарти за държавни дейности* (за численост на персонала и за издръжка на делегирани от държавата дейности), в т.ч. и за годишна издръжка на 1 ученик и на едно дете, диференцирани по видове и степени училища и детски градини. Числовите величини на тези финансови по своя характер нормативи се определят ежегодно и централизирано с акт на Министерския съвет.

В стратегическите и планови документи за развитието на системата „Образование" е заложен *стандарта* за осигуряване на *„класна стая за всяка отделна паралелка"* и *едносменно обучение* в училищата.

От нормативите в сферата на *здравеопазването*, като потребности от лекари и стоматолози в извънболничната медицинска помощ, е приет този за *задължителните нормативи за обхват* (пациентска листа на един общопрактикуващ лекар и стоматолог):

- *обхват на пациентите, обслужвани от един лекар* (пациентска листа) – долна граница - 800 д. и горна граница - 3000 д.;
- *минимално време* за извършване на прегледите - 20 минути*;*
- *стандарт за бърза и неотложна медицинска помощ* - до 30 мин. след заявката.

6.3.1. Образование

Броят и капацитетът на заведенията за предучилищно обучение и на общообразователните училища са функция от броя на лицата в съответните възрастови групи и нормативите за пълняемост на група в детските заведения и на паралелка в училищата. Прогнозите за лицата в съответните възрастови групи и по трите варианта не променят съществено техния брой в прогнозния хоризонт. При норматив за реален обхват за децата, подлежащи на предучилищно обучение (коефициент 0.95) и на ученици в общото основно образование – коефициент 0.95-0.98) и в общото средно образование (коефициент 0.83-0.85), очакваният брой на децата в детските заведения и на учениците (по реалистичния вариант) към 2035 г. ще бъде сходен с този през базисната година с неголеми отклонения, като за целта се работи с оптимистичния вариант на демографската прогноза.

Броят на децата и на учениците по останалите варианти на прогнозата се отклонява, но в неголям диапазон и не могат да окажат съществено влияние върху броя и капацитета на образователните институции.

На територията на общината съществуващите към момента детски и образователни заведения (детски градини и училища) са с капацитет достатъчен за прогнозния брой деца и ученици.

Не се предвижда разкриване на нови обекти на образователната инфраструктура, а създаване на възможности за поддържане, модернизиране и обновяване на обектите на обучение и образование.

В сферата на образованието се открояват следните приоритети:

- Осигуряване на равен достъп до качествено образование на всички ученици, подлежащи на задължително обучение, в т.ч. на децата в риск и децата от малцинствените групи и намаляване на броя на отпадащите от образователната система;
- Ефикасност при разходването на финансовия ресурс;
- Създаване на подходящи условия за здравословно хранене на учениците;
- Подобряване на материално-техническата база чрез извършване на основни и текущи ремонти (от значение е и изграждането на съоръжения за достъпна архитектурна среда за деца и ученици с увреждания).

Прогнозните разчети показват, че няма да има необходимост от разкриване на нови детски и учебни заведения, а от осъвременяване, поддържане, подновяване и подобряване на МТБ, изпълнение на проекти за топлотехническа ефективност и ремонт на отоплителните инсталации, което да гарантира благоприятна среда за обучение и възпитание на децата и учениците.

6.3.2. Здравеопазване

Прогнозата за потребността от лекари и стоматолози в общината се обосновава с възприетите нормативи за минималния и максималния брой на пациентската листа. И по трите варианта на прогнозата наличният брой на общопрактикуващите лекари и стоматолози е в рамките на действащите нормативи за удовлетворяване на потребностите на населението от първична извънболнична помощ.

При усреднен норматив за брой на пациентска листа 1400 д. (при нормален относителен дял на здравноосигурените лица) потребностите от общопрактикуващи лекари на територията на община Генерал Тошево по отделните варианти не се различава съществено. Причината за това е, че прогнозният брой на населението по отделните варианти варира в не много широки граници, което на практика не дава съществено отражение върху броя на общопрактикуващите лекари. Към хоризонта на действие на ОУП на община Генерал Тошево прогнозният брой на общопрактикуващите лекари в голяма степен ще зависи от здравния статус на населението. Прогнозните разчети за броя на стоматолозите показва, че има баланс на потребностите.

Необходим е ремонт и обновяване на здравните служби (функциониращи в населените места: Пчеларово, Василево, Кардам, Житен, Росица, Спасово, Красен, Преселенци), осигуряване на мобилност и повишаване достъпността до медицински услуги, особено в малките и отдалечени населени места.

През прогнозния период е необходимо поддържане и подобряване на МТБ на здравните заведения и на достъпа до за качествено здравеопазване и здравни услуги.

6.3.3. Социални дейности

Акцент в прогнозата за развитието на социалните дейности се поставя на бъдещите потребности от социална инфраструктура, предназначена за задоволяване на специфични потребности на социалните рискови контингенти от населението (инвалиди и лица с други увреждания; възрастни хора; сираци; деца с физически и умствени увреждания; бездомни лица и др.).

За по-доброто задоволяване на потребностите от инфраструктура свързана със социалното подпомагане е обоснована необходимостта от:

- Разширяване на капацитета, обхвата и дейността на Домашен социален патронаж, създаване на мобилни екипи към ДСП; Разширяване на социалната услуга „Обществена трапезария” за социално слаби лица (с обхват до 120 д.); Продължаване на услугата „Подкрепа за независим живот” чрез „Център за почасово предоставяне на социални услуги” (до 200 потребители на услугите: личен асистент, социален асистент,домашен помощник);
- Изграждане на Дневен център за възрастни хора;
- Изграждане на Дневен център за деца с увреждания;
- Изграждане на Център за социална рехабилитация и интеграция;
- Разкриване на Приют за бездомни лица с капацитет 12 местав помещения на първия етаж в сградата на Медицински център - Генерал Тошево;
- Изграждане на Център за обществена подкрепа;
- Изграждане на Защитено жилище;
- Създаване на Дом за стари хора със стационар.

Изпълнението на тези дейности може да бъде осигурено освен от общинския бюджет и чрез включването в програми за финансиране и съфинансиране на проекти със средства от ЕС, националния бюджет и публично-частно партньорство.

6.3.4. Култура

Важен ресурс за културния живот в общината и за туризма е недвижимото културно наследство. Културният календар на общината е богат на събития, свързани както с националните празници, така и с традициите на населението.

Прогнозните разчети за потребностите от инфраструктурата на културата, включваща обекти, които се характеризират на площен признак се определят на основата на следните нормативи: обекти от типа на „музеи", „библиотеки" и др. – 50 м^2 на 1000 д.; брой места в киносалони (вкл. и в читалищни салони) – 20 места/1000 д.

Развитието на културните институции изисква финансови ресурси за тяхното поддържане, както и експониране и опазване на културното наследство. Предвид системния недостиг на средства във фокуса са сградите и съоръженията на читалищата.

В сферата на културата се открояват следните дейности:

- Ремонт и оборудване на читалищата в селата Пчеларово, Изворово, Люляково, Красен, Кардам, Спасово, Житен, Зограф, Сноп;
- Ремонт и оборудване на лятното кино в гр. Генерал Тошево;
- Изграждане на паркинг и облагородяване на парковото пространство на Историческия музей в гр. Генерал Тошево;
- Ремонт на Музей в с. Красен;
- Преустройство на мелницата в с.Изворово в музей във връзка с развитието на алтернативни форми на туризъм и разширяване на спектъра от дейности;
- Реновиране, поддържане и опазване на религиозните храмове на територията на община Генерал Тошево.

В сферата на културата се планира осигуряване на съответните условия за провеждане на вече утвърдените събития от културния календар на община Генерал Тошево и разширяване и разнообразяване на същия.

6.3.5. Спорт

Аналитичните проучвания за наличните спортни обекти на територията на община Генерал Тошево показват, че като брой и площ те са в рамките действащите нормативи. Една част от тези нормативи се покриват от площните параметри на училищната спортна база.

Насоките за развитие на спортната инфраструктура са свързани с:

- Модернизация на съществуващата материална база и подкрепа за развитие на местните спортните клубове и млади спортни таланти;
- Ремонт и обновяване на стадионите в селата: Кардам, Люляково и Василево;
- Изграждане на нови, обновяване и обезопасяване на съществуващите детски и спортни площадки;
- Адаптиране на детските площадки и спортни съоръжения в детските градини

и училища към нормативните изисквания за безопасност;

- Изграждане на спортно игрище за хокей на трева в гр. Генерал Тошево;
- Изграждане на вело- алеи в град Генерал Тошево и на туристически маршрут: Генерал Тошево - с.Дъбовик - с. Изворово - с. Красен - с. Дрян.

Важно значение има също така развитието на масовата физическа култура или т.нар. „спорт за всички" на територията на общината, предпоставка за включване на различни форми на двигателна активност, на спорт и туризъм и на оздравителен спорт.

7. ОБЩА СТРУКТУРА И БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

В настоящия раздел са показани обобщени данни относно начина на трайно ползване на поземлените фондове в общината. Използвана е информация от цифровия модел на картите за възстановената собственост на землищата на всички населени места.

Съобразно него общата площ на общината възлиза на 98224 ха. Тя е заета предимно от земеделски земи – 85,2 %, от които обработваемите са 78602 ха (80,02%), следват ливади и пасища – 4267 ха (4,34 %), трайните насаждения - 507 ха (0,52 %) и необработваеми земи – 428 ха (0,44 %). Горите и горските територии са 7759 ха, или 7,98 %.

Жилищните терени са 3477 ха (3,54 %), транспортно-комуникационните – 1821 ха (1,85 %), стопанските терени – 970 ха (0,99 %) и т.н.

С общият устройствен план се предвижда незначителна промяна на площите на отделните видове територии.

Най-голямо е увеличението на терените за складово-производствена дейност – с 417 ха. Това увеличение е за сметка на стопанските терени, които са разположени в близост до строителните граници на населените места – 399 ха. Следват обработваемите земеделски земи – 104 ха, транспортни терени – 8 ха, сметища - 44 ха.

Освен складово-производствените, увеличават се жилищните – с 14 ха и пасища и ливади – с 3,9 ха – за сметка на сметищата.

Увеличена е и площта на горските териотории с 86 ха поради проектираните ветрозащитни пояси, разположени около пътищата, които през зимата стават непроходими от снегонавявания.

С новия ОУП най-голямо намаляване на площта е при обработваемите земеделски земи – със 104 ха, от които 86 ха се отреждат за горските територии (ветрозащитните пояси).

Доминиращите тенденции, проявени през последните 10 – 15 г. и продължени с новия ОУП, са свързани с намаляване на относителния дял на земеделските земи за сметка на селищно и извънселищно урбанизиране, за развитие на икономическия сектор чрез реализиране на нови производствено – складови и стопански обекти, крайпътно ветрозащитно озеленяване, развитие на отдиха и др.

БАЛАНС НА ТЕРИТОРИЯТА КЪМ ПРЕДВАРИТЕЛЕН ПРОЕКТ НА ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

Наименование на териториалния елемент	Площ на съществуващи елементи		Площ на проектни елементи	
	в ха	в %	в ха	в %
ТЕРИТОРИИ С НАЙ-ОБЩО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ				
1. Жилищни функции	**3477**	**3.540%**	**3491**	**3.555%**
2. Обществено обслужващи функции	**3**	**0.003%**	**6**	**0.006%**
3. Складово-производствени дейности	**196**	**0.199%**	**604**	**0.615%**
4. Стопански терени	**970**	**0.988%**	**570**	**0.581%**
5. Рекреационни дейности, курортни и вилни зони	**0**	**0.000%**	**1**	**0.001%**
5. Озеленяване, паркове и градини	**3**	**0.003%**	**5**	**0.005%**
6. Спорт и атракции	**17**	**0.017%**	**20**	**0.020%**
7. Земеделски територии, в т.ч.:				
7.1. обработваеми земи - ниви	**78602**	**80.023%**	**78515**	**79.935%**
7.2. обработваеми земи - трайни насаждения	**507**	**0.516%**	**499**	**0.508%**
7.3. необработваеми земи	**428**	**0.436%**	**410**	**0.417%**
7.4. Ливади и пасища	**4267**	**4.344%**	**4306**	**4.384%**
8. Горски територии	**7759**	**7.899%**	**7845**	**7.986%**
9. Водни площи	**44**	**0.045%**	**44**	**0.045%**
10. Транспорт и комуникации	**1821**	**1.854%**	**1814**	**1.847%**
11. Техническа инфраструктура	**12**	**0.012%**	**18**	**0.018%**
ДРУГИ ТЕРИТОРИИ				
12. Гробищни паркове	**44**	**0.045%**	**46**	**0.046%**
13. Скали, пясъци, мочурища и дерета	**5**	**0.005%**	**5**	**0.005%**
ЗАЩИТЕНИ И НАРУШЕНИ ТЕРИТОРИИ				
А) Защитени зони от Натура 2000				
1. Защитена зона "Крайморска Добруджа" - BG0000130	*6363.19*	*-*	*6363.19*	*-*
2. Защитена зона "Кардам" - BG0000569	*918.92*	*-*	*918.92*	*-*
3. Защитена зона "Изворово - Краище" - BG0000570	*1082.27*	*-*	*1082.27*	*-*
4. Защитена зона "Росица - Лозница" - BG0000572	*1811.98*	*-*	*1811.98*	*-*
5. Защитена зона "Чаиря" - BG0002085	*349.39*	*-*	*349.39*	*-*
6. Защитена зона "Било" - BG0002115	*1709.75*	*-*	*1709.75*	*-*
Б) Защитени територии				
1. Защитена местност "Бежаново"	*121.70*	*-*	*121.70*	*-*
2. Защитена местност "Лозница"	*405.41*	*-*	*405.41*	*-*
3. Защитена местност "Росица"	*213.13*	*-*	*213.13*	*-*
4. Природна забележителност "Арборетума"	*3.80*	*-*	*3.80*	*-*
5. Природна забележителност "Вековна гора - летен дъб"	*0.20*	*-*	*0.20*	*-*
В) Защитени територии за опазване на Културно-историческото наследство	**0.004**	**0.000%**	**0.004**	**0.000%**
Г) Територии за възстановяване и рекултивация	**44**	**0.045%**	**0**	**0.000%**
Д) Мини и кариери	**27**	**0.027%**	**27**	**0.027%**
ОБЩА ПЛОЩ	**98224**	**100.000%**	**98224**	**100.000%**

8. ФУНКЦИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И УСТРОЙСТВО НА ИЗВЪНСЕЛИЩНИТЕ ТЕРИТОРИИ

8.1. Земеползване и устройство на териториите със земеделски земи

Селското стопанство е било и продължава да бъде важна съставна част от икономиката на региона. Благоприятното съчетание на природо- климатичните условия и големия процент на земеделските земи на територията на общината, са реална предпоставка за висока степен на развитие на земеделието. Общината включва значителна част от аграрния потенциал на областта. Установената териториална специализация на селското стопанство отговаря на природния потенциал.

Като цяло икономическата ефективност не съответства на възможностите за интензивно производство. Този извод е индикиран от липсата на външни пазари, централизирани поръчки, свития вътрешни пазар, липсата на ефективна система за кредитиране, прилагането на остарели технологии, лошото заплащане на труда и амортизирания машинен парк, които превръщат до известна степен селското стопанство в непривлекателен отрасъл.

Отрасловата структура на селското стопанство в община Генерал Тошево е насочена към производството на основните зърнени култури, а именно: пшеница, царевица, слънчоглед, фасул, ечемик и др.

Наличната складова база на територията на общината се представлява от ТД ”Държавен резерв” с вместимост над 100 000 т. зърно, зърнобази в с. Кардам – 60 000 т., с. Спасово – 12 000 т. и с. Красен – 12 000 т., а така също и складова база на “Арис-импорт- експорт”- гр. Генерал Тошево с наличности за съхранение на 5 000 т. и с перспектива за 10 000 тона зърно на съхранение и възможности за авто - и ЖП-товарище и разтоварище.

Наличието на лицензиран публичен склад, с вместимост 18 000 т. на фирма “Ролес”- АД с. Кардам, дава още една възможност на зърнопроизводителите по- добре да реализират продукцията си.

Общинска служба по земеделие гр.Ген.Тошево разполага с динамичен регистър на картата на възстановената собственост /КВС/, обединяваща данни от плана за земеразделяне, карта на стари реални граници и създадени по реда на ЗСПЗЗ и карта на възстановяване на собствеността върху гори и горски фонд, създадена по реда на ЗВСГЗГФ в цифров вид, като промените в регистрите се извършват на основание Наредба № 49 от 05.11.2004 г. При представяне на необходимата документация и съгласно чл. 78а от ППЗСПЗЗ за промяна начина на трайно ползване за други земеделски нужди. В тази връзка към настоящия момент обработваемата площ — нива е 786018 дка; трайни насаждения /без лозя/ - 2547дка; лозя — 2526дка; пасища— 42669дка.

Използвана земеделска площ и площ със селскостопанско предназначение. През периода 2015—2017г. са сключени споразумения по чл.37, ал.2 от ЗСПЗЗ и са заявениза обработване в реални граници по декларации по чл.69 и заявления по чл.70 от ППЗСПЗЗ следните площи:

- Стопанска 2015/2016 г. — Ппощи на споразумение - 641047,863 дка; Площи в реални граници — 1 16448,24 дка; Общо — 757496,103 дка.

- Стопанска 2016/2017 г. — Площи на споразумение - 627697,336 дка; Площи в

реални граници — 148180,639 дка; Общо — 775877,975 дка.

- Стопанска 2017/2018 г. — Площи на споразумение 616370,754 дка; Площи в реални граници 154838,298 дха; Общо — 771209,052 дка.

На 5 км. от гр. Ген.Тошево се намира Добруджански земеделски институт, основан през 1951 г. След 1962 г. институтът се специализира като научно-изследователско учреждение по селекция и семепроизводство на обикновена пшеница, ечемик, тритикале, хибриди и сортове слънчоглед, фасул, леща, нахут, бурчак, секирче и фий. Разработва технологии за отглеждане на тези култури. Голяма част от пшеничните площи в страната са засети с негови сортове.

Другият подотрасъл – животновъдството, е засегнат в най- голяма степен от провеждането на структурната реформа. То бе поставено в пряка зависимост от производствените програми на преработвателните фирми, липса на ритмично производство, а често пъти прекъсване по различни причини.

В момента животновъдната продукция в общината се осигурява от частния сектор. Развито е говедовъдството, свиневъдството, овцевъдството и птицевъдството. Несигурният пазар на продуктите от животински произход, недостатъчния контрол върху вноса на тези продукти, нелоялната конкуренция и ниските изкупни цени сериозно задържат развитието на животновъдството в общината. Високата цена на фуражите, липсващия или амортизиран сграден фонд, отсъствието на координация в действията, ясно изразена последователна и дългосрочна политика на съгласувани действия между растениевъдство, животновъдство и преработваща индустрия са важни рестриктивни фактори.

Към настоящия момент селското стопанство е гъвкаво и реагира адекватно на променящите се потребности на пазара. При използването на специфичните дадености от почви и климат, екологично чиста околна среда, в съчетание с богат производствен опит, то произвежда продукция, която се преработва на място в областта до висококачествени конкурентноспособни продукти, ориентирани към местния и външния пазар. Приоритетното развитие на селското стопанство ще осигури растеж в икономиката на община Генерал Тошево. Ускоряването на действията за постигането на целите ще доведат до по- бързото нарастване на заетостта и доходите на местното население.

Като цяло може да се обобщи следното: Община Генерал Тошево е селскостопански район и е необходимо да се развиват интегрирани степени от икономически дейности, допълващи или свързани със земеделието, които може да поставят основата на устойчиво икономическо развитие на района.

Броят на отглежданите животни в общината за последните три години е, както следва:

Таблица 48 Броят на отглежданите животни по видове

Животни по видове	2015	2016	2017
Говеда и биволи	4083	4357	4355
Свине	7922	15040	15192
Кози	1965	1956	2054
Овце	9104	9819	9604
Птици	129590	166003	178801
Пчели	12486	14044	12986
Зайци	320	280	280

Коне	12	10	10

Брой земеделски стопанства по юридически статут:

- За 2017 г.: Акционерни дружества (АД) – 2; Еднолични търговци(ЕТ) – 29; Еднолични дружества с ограничена отговорност (ЕООД) – 47; Кооперации – 9; Дружества с ограничена отговорност(ООД) – 19; Събирателни дружества (СД) – 1; Физически лица – 427; Други – 3.

- За 2016 г.: Акционерни дружества (АД) – 3; Еднолични търговци(ЕТ) – 30; Еднолични дружества с ограничена отговорност (ЕООД) – 49; Кооперации – 9; Дружества с ограничена отговорност(ООД) – 16; Събирателни дружества (СД) – 1; Физически лица – 420; Други – 3.

- За 2015 г.: Акционерни дружества (АД) – 3; Еднолични търговци(ЕТ) – 29; Еднолични дружества с ограничена отговорност (ЕООД) – 37; Кооперации – 9; Дружества с ограничена отговорност(ООД) – 17; Събирателни дружества (СД) – 1; Физически лица – 419; Други – 3.

Среден добив от декар от основни култури

	2015 г.	2016 г.	2017г.
Зърнени култури			
пшеница	565	600	630
ечемик	500	610	540
тритикалс	500	300	-
царевица за зърно	510	550	630
фасул	120	88	120
леща	-	70	180
Технически култури			
слънчоглед	240	270	260
рапица	300	300	310
соя	100	140	240
тютюн	170	200	-
Фуражни култури			
царевица за силаж	3500	3800	2800
фуражен грах	160	222	200
Пресни зеленчуци			
пипер	1500	-	1050
домати	-	-	1120
дини	1350	1600	1870
пъпеши	620	950	900

Трайни насаждения			
	2015 г.	2016 г.	2017г.
ябълки	300	500	320
круши	500	420	210
кайсии	-	-	-
сливи	310	250	310
череши	255	168	170
лавандула	750	600	600

Засети и засадени площи с основни култури (дка)

	2015 г.	2016 г.	2017г.
Зърнени култури			
пшеница	226880	210200	243200
ечемик	3265	2760	1021
тритикалс	410	800	-
царевица за зърно	297400	298500	246700
фасул	3000	320	2800
леща	-	100	100
Технически култури			
слънчоглед	130600	149300	165200
рапица	66685	62290	69840
соя	20400	105250	3500
тютюн	100	15	-
Фуражни култури			
царевица за силаж	1500	1800	2600
фуражен грах	1608	1896	1909
Пресни зеленчуци			
пипер	98	-	165
домати	-	-	30
дини	1200	4380	4500
пъпеши	350	500	200

Трайни насаждения	Среден добив (дка)		
	2015 г.	2016 г.	2017г.
ябълки	15	15	15
круши	12.50	17.50	17.50

кайсии	-	-	-
сливи	51.33	51.33	51.33
череши	283	395.50	395.50
лавандула	1200	3450	7800

ОД „ Земеделие“ Добрич и ОСЗ Генерал Тошево не разполагат с данни и информация за поливните площи в общината.

8.2. Земеползване и устройство на горските територии

Горскостопански план

Инвентаризацията на горските територии в териториалния обхват на дейност на ТП-ДГС Генерал Тошево е извършена в периода 2014-2015 г.

Горски план на ТП-ДГС Генерал Тошево е утвърден със Заповед №659/31.05.2016 г. на Изпълнителния Директор на изпълнителна агенция по горите – гр. София ГСП от 2015 г. включва данни от резултатите от проведената инвентаризация. Горскостопански план.План за защита от пожари на горските територии и Ловностопанско устройство.

Площ на горските територии в Община Генерал Тошево

Общата площ на горските територии в Община Генерал Тошево е в размер на 7758,5 ха.

Разпределението на горските територии в община Генерал Тошево по видове собственост е както следва:

Община	**Видове собственост хектари**						
	Държ. Собств.	**Общ. Собств.**	**Физ. лица**	**Юрид. лица**	**Рел. Собств.**	**Съсоб-ственост**	**Общо**
Г.Тошево	7234,4	114,2	351,5	53,7	4,7	-	7758,5
Общо	7234,4	114,2	351,5	53,7	4,7	-	7758,5
%	93,2	1,5	4,5	0,7	0,1	-	100,0

- **Видов състав на горите в Община Генерал Тошево**

На територията на Община Генерал Тошево с най-голямо участие в горските територии е акацията, след това цера и гледичията. Спо-малко участие са летен дъб, благун, космат дъб, планински ясен, мъждрян,американски ясен, обикновен габър, келяв габър, бряст, явор, клен, мекиш, сребролистна липа, махалебка, круша, джанка иОрех. Същите участват в насаждения поотделно и/или смесени с други дървесни видове, както с естествен, така и с изкуствен произход.

Залесени площи за периода 2011-2016 г. бъдещи действия по залесяване на горски територии в община Генерал Тошево.

За периода 2011-2016 г. на територията на община Генерал Тошево са залесени 281,3 дка – горски територии – държавна собственост.

Съгласно ГСП от 2015 г. за периода 2015-2024 г. на територията на община Генерал Тошево са предвидени да бъдат залесени площи в размер на 737 дка редуцирана площ /74 дка средногодишно/.

Стопанска дейност- приходите на ТП ДГС Генерал Тошево от добив на дървесина и ловна дейност за 2016 г. са 1 564 187,00 лв.

Схема на нарушените територии, предназначени за възобновяване, терени за рекултивация; към момента на територията на община Генерал Тошево няма данни за такива терени.

С ОУП се предвижда създаването на ветрозащитни пояси с цел предпазването на пътища от снегонавявания.Отделни участъци от тях ще бъдат изградени в 28 землища на общината. По този начин ще бъдат създадени допълнително общо 86 ха горски площи.

На територията на община Генерал Тошево са обявени следните защитени зони и територии по закона за биологичното разнообразие:

Природни забележителности

- Природна забележителност „Арбуретума“ – за опазване на редки местни и неместни дървесни видове с площ 3,8 ха, намираща се в стопанския двор на Института за пшеница и слънчоглед(с код в Регистъра на ЗТ и ЗЗ в РБ №429) – обявена със Заповед №581 от 26.09.1981 г. на КОПС при ПС, бр.83/1981 г. на Държавен вестник.
- Природна забележителност „Вековна гора – летен дъб“ – за опазване на вековна гора от летен дъб, намираща се в землището на с.Дъбовик на 100 метра от селото по пътя с.Дъбовик – гр.Добрич, с площ 0,2 ха. Код в регистъра на ЗТ и ЗЗ в РБ №440) – обявена със заповед №374 от 05.05.1982 г., бр.39/1982 на ДВ.

Защитени месности

- Защитена местност „Росица“ (в регистъра на ЗТ и ЗЗ в РБ №423); обявени със заповед № РД-847 от 18.08.2004 г. на МОСВ – отдели и подотдели;110;1111107-1109 с обща площ 213,13 ха;

- Защитена местност „Лозница“ (в Регистъра на ЗТ и ЗЗ в РБ №421) – обявена със Заповед № РД-845 от 18.08.2004 г.; бр.81/2004 Държавен вестник – отдели и подотдели; 101 а-ф. и. 1-7; 102 а-п.с.т. 1-7;103 а-с, 1-5;104;105 в-д,ж,з 1,2,1102-1105. С обща площ 405,41 ха;

- Защитена местност „Бежаново“(в Регистъра на ЗТ и ЗЗ в РБ №422) – обявена със Заповед № РД -846 от 18.08.2004 г., бр. 81/2004 Държавен вестник – отдели и подотдели: 155 а-х. 1-8, с обща площ 121,7 ха, от която 74,2 ха залесена и 47,5 ха незалесена.

Защитените зони в общината са следните:

- Защитена зона местообитания „Крайморска Добруджа“ с код BG0000130 – обявена със Заповед №РД-793 от 20.12.2018 г. бр. 10/2019 на Държавен вестник 2-2-

130-793-2018 с обща площ 6657,7 ха, от която 6363,19 ха попадат в територията на община Генерал Тошево;

- Защитена зона местообитания „Кардам“ с код BG0000569 – приета с Решение №122 от 02.03.2007 г., бр.21/2007 на Държавен вестник с обща площ 918,92 ха, изцяло намираща се на територията на общината;

- Защитена зона местообитания „Изворово Краище“ с код BG0000570 – приета с Решение №122 от 02.03.2007 г., бр.21/2007 на Държавен вестник с обща площ 1082,27 ха, изцяло намираща се на територията на общината;

- Защитена зона местообитания „Росица Лозница“ с код BG0000572 – приета с Решение №122 от 02.03.2007 г., бр.21/2007 на Държавен вестник с обща площ 1811,98 ха, изцяло намираща се на територията на общината;

- Защитена зона птици „Чаиря“ с код BG0002085 – приета със Заповед № РД - 551 от 05.09.2008 г., бр.83/2008 на Държавен вестник с обща площ 1451,57 ха, от която 349,39 ха попадат в територията на община Генерал Тошево;

- Защитена зона птици „Било“ с код BG0002115 – приета със Заповед № РД - 330 от 28.04.2014 г., бр.41/2014 на Държавен вестник с обща площ 8620,61 ха, от която 1709,75 ха попадат в територията на община Генерал Тошево;

Ловна дейност на територията на Община Генерал Тошево

Ловната територия на територията на Община Генерал Тошево е разпределена на ловностопански райони със Заповеди №№РД – 46 – 1506/17.08.2001 г. и РД-49-228/10.11.2003 г. на МЗГ, както и Заповеди на ДАГ с №№932/09.06.2009 г. и 933/09.06.2009 г., като същите разделят ловностопанските райони на ловностопански комплекси към Държавен ловностопански район „Генерал Тошево“ и предоставени ловностопански район на ловните дружини. На територията на Община Генерал Тошево са обособени 6 броя ЛСК към ДЛР и 20 броя предоставени ловностопански района на ловните дружини обединени в С „ДЛР“ – Генерал Тошево.

Основното направление на дивеча в ТП – ДГС Генерал Тошево, в това число на територията на Община Генерал Тошево ще бъде подобряване условията за развитие на здрави и жизнени популации на наличните видове с оглед повишаване на възможностите за трофеен отстрел и животни за разселване, добив на дивечово месо, развитие на организирания ловен туризъм и ловен спорт, обогатяване на ловната фауна. Главният вид дивеч в ТП – ДГС Генерал Тошево е диференциран териториално. С оглед на максималното използване на съществуващите дивечови местообитания, различна гъстота на задивечаване и поставените цели за развъждане е определен главния вид дивеч. За главен вид в ЛСК „Лозница“, ЛСК „Асеновец“, ЛСК „Пчеларово“, ЛСК „Дрян“, ЛСК „Великово и ЛСК „Бежаново“ към ДЛР на ТП „ДГС Генерал Тошево“ е благороден елен със съпътстващи видове сърна и дива свиня. В ЛСР на ловните дружини главен вид дивеч е сърната, със съпътстващи видове благороден елен и дива свиня, както и заек, фазан и яребица на определени местообитания.

9. СЕЛИЩНА МРЕЖА И НАСЕЛЕНИ МЕСТА

9.1. Историческо развитие на селищата

Първите исторически сведения за общинския център град Генерал Тошево датират от 1573 год. в списъците на джелепкешаните. Там селището е упоменато с името Касъм, което носи до 1942 г. Името Генерал Тошево е придобито след заседание на Министерския съвет на Царство България от 19.09.1941г. Тогава е решено да се дадат нови имена на железопътните гари в Добруджа и Македония. По линията Ботево – Кардам е посочено старото име на гара Касъм да се смени на Генерал Тошев. Това решение предопределя няколко месеца по-късно смяната на името на околийския център Касъм. Със заповед № 2191 от 27.06.1942 г. е решено "с. Касъм да се преименува в с. Генерал Тошево".

През 1956 г. с. Маловец е слято със с. Генерал Тошево и заличено от списъка на населените места. С указ № 5, обнародван на 08.01.1963 г., с. Пастир също е слято с Генерал Тошево и остава като квартал с дотогавашното си име.

През 2002 г. е поставен въпроса името на града да бъде променено на Генерал Тошев. Получен е аргументиран отговор, че името трябва да остане Генерал Тошево.

През последните 40 – 50 г. една част от населените места в рамките на общинските граници са заличени.

По – долу поместваме техните имена, както и старите (предимно турски) имена на селата и града.

- **Александър Стамболийски** (Сахтиянлък, Симеонововo) – разположено е на 35 км. източно от Генерал Тошево и на 13 км. югоизточно от Рогозина и Спасово.
- ***Асеновец*** (Хасанча, Хасанджа) – село, което вече не съществува.

Намирало се е на около 20-25 км. северозападно от Генерал Тошево. Принадлежи към категорията на изчезналите селища. В миналото е било в състава на ОНС–Росица, Генерал Тошевска околия. През 1900 г. е било включено в Каралийска (Красенска) община, околия Добричка – записано като Хасанча. През 1938 г. Асеновец спада към общински център с. Росица. До 1955 г. е в околия Добричка, а от 1956 – отново в околия Генерал Тошевска. Селото е разрушено и заличено от списъка на населените места в България с Указ № 202/02.03.1976 г.

- **Балканци** (Юнуз чулар, Юлус чолар) – разположено е на 17 км. юг-югоизточно от Генерал Тошево и на 2 и 7 км. югозападно от Василево и Средина. В дворовете на селото, по оградите, или на улиците се виждат мраморни колони, каменни плочи (някои с латински надписи) и други архитектурни детайли. Може да се предполага, че те са пренесени в селото от близко разположената местност “Калето” край с. Василево. На около 100 м. южно от Балканци има останки от старобългарско селище, а на 500 м. от него – друго селище от същото време.
- Бе**жаново** (Голям качамак, Качамак-голям, Беженари) – разположеное на 40 и 7 км. източно от Генерал Тошево и Спасово, близо до границата с Румъния, край шосето Кардам-Дуранкулак. Тук са открити два долиума, цистов гроб с кремация в правоъгълна каменна кутия и останки от трако-римско селище.

- ***Малки качамак*** (Кючук качамак) – спада към категорията наизчезналите населени места в България. Намирало се е на 2,0-2,5 км. североизточно от днешното с. Бежаново и на десетина километра от Спасово. През 1878 г. новата граница между България и Румъния пресича селото на две части, като по-голямата от тях остава в румънска територия. Населението го напуска и това е причината то да изчезне.

- ***Белоклас*** (Богдаили, Богдалий, Богданлий) – бивше самостоятелносело, слято със с. Красен с Указ № 582/29.12.1959 г. Намирало се е на 18 км. север-северозападно от Генерал Тошево.

- **Василево** (Курт думан) – разположено е на 15 км. югоизточно отГенерал Тошево, 5-6 км. югозападно от Великово и Средина, и на десетина километра югоизточно от Малина. От последното село започва суходолие, което минава през Преселенци, Горица, Калина и Средина и продължава на изток – към Черно море. От селото Балканци пък започва друго суходолие, което минава край Василево и се влива в описаното вече по-горе, между селата Горица и Калина. На 1,0 км. западно от Василево това суходолие заобикаля от три страни високо плато, където има останки от укрепено селище.

- **Великово** (Семизлер) – разположено е 15 км. югоизточно от Генерал Тошево и на 2,5 км. северно от Средина, по въздушна линия. На 300 м. западно от селото, край днешното гробище, е открит некропол.

Вичово–Вичево (Хюсеинч кьой) – разположено е на 38 км. източно от Генерал Тошево и на 5 км. северно от Спасово.

- **Генерал Тошево** (Касъм кьой, Касъм, рум. Свети Димитър) – град в област Добрич. Център на община. Разположен е на 24 км. североизточно от Добрич. През 1956 г. към Генерал Тошево е присъединено бившето село ***Маловец*** (Мамуч кьой, Момуч кьой, Мюмюнча), а с Указ № 5/08.01.1963 г. и селото ***Пастир*** (Чобан куюсу) – сега квартал на града.

Горица (Орманджик) – разположено е 12 км. югоизточно от Генерал Тошево, на 2 км. източно от Преселенци и 3-4 км. запад-северозападно от Калина и Великово. В землището на това село е открита първата праисторическа находка от територията на община Генерал Тошево – каменна брадва с кръгъл отвор за дръжка, подобна на медните брадви от енеолитната епоха (V хилядолетие пр. Хр.).

- ***Горняк*** (Поряз, рум. Кривац и Апостол Тома) – бивше село в състава на община Кардам. Намирало се е на 16 км. североизточно от Генерал Тошево и на 0,8-1,0 км. от границата с Румъния. Заличено е от списъка на населените места в България с Указ № 5/08.01.1963 г.

- **Градини** (Дурбалий, Дорбали, Козлуджа) – разположено е 17 км. северозападно от Генерал Тошево, 0,6 км.юг-югоизточно от Сноп, на 3 км. северозападно от Узово и и на 4-5 км. югозападно от Изворово.

- **Дрян** (Дурасии, Турасъ, Дураси Каранлък) – бивше село от категорията на изчезналите населени места. Намирало се е на 18 км. северозападно от Генерал Тошево, в състава на някогашната община Красен. Заличено от списъка на населените места в България с Указ № 5/08.01.1963 г.

- **Дъбовик** (Харманлък) – разположено е на 8 км. западно от ГенералТошево и 5 км. югоизточно от Пчеларово.

- **Житен** (Чамурлий, Богданлий Чамурлий, Богдайлъ Чамурлий) – разположено на 17 км. северозападно от Генерал Тошево, на 0,7 км. североизточно от Сноп и на 6-7 км. западно от Изворово. В околностите на селото е открит римски водопровод.

- **Зограф** (Касаплий) – разположено 15 км. северозападно от Генерал Тошево, на 0,5 км. североизточно от Пчеларово и 3-4 км. югозападно от Къпиново.

- **Изворово** (няма стари имена, защото възниква в ново време). Намира се на 15 км. север-северозападно от Генерал Тошево. Създадено е след сливане на три бивши самостоятелни села – Горен извор, Долен извор и Добромирци.

- Горен извор (Горно Мусу бей, Муса бей, Муси);

- Долен извор(Долно Мусу бей, Чифлик махле, Чифлик Мусу бей). На възвишението край селото има останки от римска крепост. Местността е известна с името „Калето";

- Добромирци(рум. Негрени, създадено през румънско време).

- **Йовково** (Джухуд куюсу, Шохуд куюсу, Чифут куюсу) – разположено е на 18 км. североизточно от Генерал Тошево, на 3 км. Кардам и на 3 км. югоизточно от Огражден.

- **Калина** (Емирлер) – разположено е на 13 км. югоизточно от Генерал Тошево, на приблизително същото разстояние южно от Чернооково и между селата Василево и Средина.

- ***Малка Калина (чифлик Малък Емирлер)*** – спада към категорията на изчезналите населени места. Намирало се е на 13 км. югоизточно от Генерал Тошево и на около 1,0 км. от днешното село Калина.

- **Кардам** (Харман куюсу) – разположено е на 15 км. североизточно от Генерал Тошево, на 4 км. източно от Снягово и 3 км. южно от Огражден. В ново време близките самостоятелни села **Малки Кардам** (Мирча вода) и **Яснец** (Неби куюсу) са слети с Кардам – Указ № 317/13.12.1955 г.

- **Конаре** (Селим куюсу) – разположено е на 20 км. югоизточно от Генерал Тошево и на 4-6 км. южно от Василево и Средина.

- **Краище** (Йенедже кьой, Ениджe Хайдар, рум. Граничени) – разположено на 24 км. северно от Генерал Тошево, на 2 км. източно от Росен и на 6 км. североизточно от Красен.

- **Красен** (Каралии) – разположено е на 18 км. север-северозападно от Генерал Тошево, на 11 км. южно от Росица и на 2 км. западно от Росен. Между селата Красен и Росица има останки от трако-римско селище, а в землището на Красен са открити колони с рунически знаци и монета на император Константин I Велики.

- ***Крушово*** (Араклар) – спада към групата на изчезналите селища в състава на бившата Спасовска община. Намирало се е на около 38-40 км. югоизточно от Генерал Тошево. Граничело е: на 400-500 м. източно и северозападно със Сираково; на 7,0 км. северно с Рогозина; на 4,0 км. западно с Великово; на 7,0 км. южно с Травник и на 3,0 км. югозападно със Средина. С Указ № 513/24.11.1959 г. Крушово е слято със Сираково.

- **Къпиново** (Мелеклер, Мелек каръ, Мелек кадъ), слято със селото ***Светлик*** (Айдън бей, Тепе Айдън) с Указ № 5/08.01.1963 г. Разположено е на 8 км. северозападно от Генерал Тошево, на 3 км. североизточно от Зограф и на 5-8 км. западно от Снягово и Кардам.
- ***Кърк йолар (Кърккънчълар)*** – това селище спада към бившите, изчезнали населени места. Намирало се е на около 35 км. изток-североизточно от Генерал Тошево, на 6-7 км. североизточно от Спасово и на около 1 км. от българско-румънската граница. Мястото е отстояло на 3,0 км. от стопанския двор на Бежаново. Напуснато е от обитателите си след Руско-турската война от 1877-1878 г.
- **Лозница** (Дели Юсуф куюсу, Дели Юсуф, рум. Падурени) – разположено е на 36 км. север-северозападно от Генерал Тошево и на 3 км. северно от Росица.
- **Люляково** (Кара бакъ) – разположено е на 5 км. югоизточно от Генерал Тошево, на 6-7 км. североизточноизточно от Присад, на 3,5 км. югозападно от Писарово и 5 км. северозападно от Преселенци.
- ***Малджилар, Малджълар*** – селото не принадлежи буквално към изчезналите населени места в България, а е присъединено към Генерал Тошево. Намирало се е в днешната югозападна част на града на площ около 200 декара.
- **Малина** (Голям Чорал, Големи Чорал, Малиново) – разположено на 9 км. южно от Генерал Тошево, на 5 км. западно от Преселенци и на 10 км. север-северозападно от Балканци.
- ***Орлово*** (Малък чорал, Мали чорал, Чорал-малки) – изчезнало село, което се е намирало на 5 км. южно от Генерал Тошево, между селата Малина и Петлешково. С Указ № 369/28.10.1958 г. селото е заличено от списъка на населените места в България.
- **Огражден** (Хасарлък) – разположено на 18 км. североизточно от Генерал Тошево, на 4 км. от Снягово, на 3 км. северно от Кардам и на десетина километра югоизточно от Изворово.
- **Петлешково** (Герзалар) – разположено е на 4 км. южно от Генерал Тошево и на 1 км. от Присад, на 4-5 км. северозападно от Малина и Преселенци.
- **Писарово** (Кара Язъджи) – разположено е на 6-7 км. източно от Генерал Тошево, на 4 км. североизточно от Люляково и на 6 км. западно от Чернооково.
- **Пленимир** (Салман, Саламан) – разположено на 9-10 км. югозападно от Генерал Тошево, запад-югозападно от селата Равнец, Петлешково и Малина.
- ***Предел*** (Мурфатча) – спада към категорията на изчезналите населени места в България. Разположено е било на около 30 км. източно от Генерал Тошево. Намирало се е в бившата община Спасово. Граничело е със следните села: на 5,0 км. югоизточно със Спасово; на 3,5 км. източно с Вичово; на 4,0 км. югозападно с Рогозина; на 400 м. на север – с българско-румънската граница и на 10 км. на северозапад – с Кардам. Обитателите на Предел започват да се изселват през 1950 г., а с Указ № 369/28.10.1958 г. селото е заличено в списъка на населените места в България.

- **Преселенци** (Баш Хасарлък) – разположено е на 10 км. югоизточно от Генерал Тошево, север-северозападно от селата Малина, Калина и Великово, и на 5 км. северозападно от Василево.
- **Присад** (Хашладжа кьой) – разположено е на 3 км. южно от Генерал Тошево, между селата Равнец и Люляково.
- **Пчеларово** (Али бей, Ели бей, Ели бей кавагъ) – разположено е 13 км. северозападно от Генерал Тошево, на 2 км. югозападно от Зограф и на 5 км. северозападно от Дъбовик и Равнец.
- **Равнец** (Пири факъ, Пири факих) – разположено е на 5 км. югозападно от Генерал Тошево, между селата Дъбовик и Присад.
- **Рогозина** (Хасър куюсу) – разположено на 27 км. изток-североизточно от Генерал Тошево, между селата Кардам и Спасово в посока северозапад-югоизток.
- **Росен** (рум. Санду Алдя) – разположено е на 22 км. север-северозападно от Генерал Тошево, на 4 км. източно от Красен и на 4 км. западно от Краище.
- **Росица** (Саръджа, Горна Саръджа, Шах Вели /Шах Вели махле-присъединено към Росица/, рум. Фундени) – разположено на 31 км. север-северозападно от Генерал Тошево, на 3 км. югозападно от с. Лозница.
- **Сираково** (Етимелий, махала Крушево) – намира се на 18 км. югоизточно от Генерал Тошево, между селата Великово и Сърнино. На десния бряг на дълбоко суходолие, на 3 км. южно от Сираково и срещу махалата Крушево има останки от укрепено селище от римската епоха и Първото българско царство.

Сноп (Есетлии) – разположено 22 км. северозападно от Генерал Тошево и Изворово, на 1 км. южно от Житен и 0,8 км.северно от Градини.

- **Снягово** (Кара агач, Байчево, Кара дурмуш) – разположено е на 8 км. североизточно от Генерал Тошево, на 2 км. северозападно от шосето за Кардам. Това са били две села, едното от които вече не съществува и спада към категорията на изчезналите селища. В ново време (около 5 години след заличаването на Кара дурмуш от списъка на населените места) името Снягово е дадено на съседното му село Байчево – разположено северно от Генерал Тошево, между Къпиново и Кардам в посока изток-запад. Заличеното село Кара дурмуш се е намирало между Генерал Тошево и Кардам, почти по средата на разстоянието между тях, отдясно на асфалтираното шосе Добрич-Кардам.
- **Спасово** (Сюлейманлък) – разположено е на 33 км. източно от Генерал Тошево, на 6 км. югоизточно от Рогозина и на 7 км. западно от Бежаново.
- **Средина** (Орта куюсу) – разположено е на 21 км. югоизточно от Генерал Тошево – по пътя за Каварна, на 5 км. североизточно от Василево и южно от Калина и Великово, край суходолието което идва от Преселенци и завива към Великово.
- **Сърнино** (Караджалар) – разположено е 24 км. изток-югоизточно от Генерал Тошево, на 4 км. южно от Спасово, на 4-5 км. североизточно от Средина (по въздушна линия) и на 6 и 3 км. от Великово и Сираково.

- ***Ташйолу*** – днес такова населено място не съществува. Намирало се е на границата на землищата на селата Белгун, Септемврийци, Било, Александър Стамболийски и Сърнино. Изчезнало (изселено) е към началото на XIX в.
- **Узово** (Узлар, Огузлар) – разположено е на 18 км. северозападно от Генерал Тошево, на 5 км. от Къпиново, на 4 км. северно от Пчеларово и на 6 км. югозападно от Изворово.
- **Чернооково** (Карагьоз куюсу, Черно око, Черноок) – разположено е на 22 км. източно от Гененерал Тошево и на 7 км. югоизточно от Кардам.

9.2. Структура на селищната мрежа

Селищната мрежа на Генерал Тошево е добре изградена и териториално балансирана. Състои се от 42 населени места – 1 град и 41 села. Дисбалансът (поляритетът) в развитието се проявява преди всичко при демографските, икономическите и функционалните характеристики на селищата в общината.

Съгласно йерархическата система на Националната концепция за пространствено развитие на България за периода 2013 – 2025 г., Генерал Тошево е определен на 4 – то ниво – малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини.

Административният център на общината попада в списъка с 67 града за подкрепа от Оперативна програма "Региони в растеж" за програмен период 2014 – 2020 г. и ще има специално заделен ресурс за проекти, дейности и мерки в рамките на град Генерал Тошево, детайлизирани в интегриран план за градско възстановяване и развитие за същия седем годишен период.

Урбанистичната класификация на селищата е поляризирана – един град, 2 големи села – Спасово и Кардам (над 1000 жители), 4 средно големи села – Пчеларово, Росица, Йовково и Люляково (500 – 1000 жители), 11 средни села – Петлешково, Преселенци, Присад, Равнец, Снягово, Чернооково, Василево, Изворово, Красен, Къпиново и Малина (200 – 500 жители), 6 малки села - Писарово, Рогозина, Горица, Дъбовик, Житен и Зограф (100 – 200 жители) и 18 много малки села - Пленимир, Росен, Сираково, Сноп, Средина, Сърнино, Узово, Александър Стамболийски, Балканци, Бежаново, Великово, Вичово, Градини, Калина, Конаре, Краище, Лозница и Огражден (под 100 жители).

Урбанизираността на територията на общината е 44% градско, спрямо 56% селско население (при 73% за страната в полза на градското).

По данни от Община Генерал Тошево населението по постоянен адрес в общината към 2017 г. е 16556 или със 1074 души по – малко от 2012 г., когато е 17630. Населението в гр. Генерал Тошево към 15 юни 2013 г. е с 13 души по-малко спрямо 2012 г.

Най- малките села по население в община Генерал Тошево към 15 юни 2013 г. са с.Узово, с. Краище и с. Огражден с по 12 души, Вичово – 16 и Лозница – 19 души. Най-голямото село е Кардам – 1054 души.

С най-малка площ на землището е с. Присад (5,693 кв.км.), а с най-голяма съответно с. Росица (64,615 кв.км.).

Икономическият потенциал на градското население по принцип е по-висок от този при селското население. Това се обуславя от различния начин на живот и възможностите за трудова реализация.

Развитието на селищната мрежа в общината е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в гр. Генерал Тошево. Останалите селища са относително изолирани, с предимно възрастни хора, които се занимават със земеделие в лични стопанства. Почти всички хора, живеещи на село, са постоянно пребиваваши там. Като цяло икономическият потенциал на градското население в общината е по-висок от този при селското население. Това се обуславя от различния начин на живот и възможностите за трудова реализация. Всички селища разполагат с изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване, водоснабдяване, съобщителни връзки и транспортен достъп, но нямат изградена канализация.

Като физическа структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана е върху цялата територия на общината. Дисбалансът (поляритетът) се проявява при демографските, икономическите и функционалните характеристики на селата. По тази причина и поради големия брой населени места, общината има нужда от целево създаване на няколко вторични опорни центъра, различни от град Генерал Тошево, които да гарантират балансираното развитие на района в бъдеще.

Отчитайки географското разположение спрямо общинския център, броя на жителите на селата, осигуреността им с обществени и обслужващи функции и други фактори, като естествени вторични пунктове за развитие можем да определим следните 6 опорни центъра:

-Източен опорен център – с. Спасово;

-Западен опорен център – с. Пчеларово;

-Северен опорен център – с. Красен;

-Североизточен опорен център – с. Кардам;

-Южен опорен център с две водещи села –с. Люляково и с. Преселенци;

-Югоизточен опорен център – с. Василево.

За да се постигне балансирано териториално развитие на община Генерал Тошево, в тези села трябва да се инвестира за подобряване на инфраструктурата и развитие на обслужващите функции и услуги, разнообразяване на икономическите дейности, съживяване, създаване на работни места и задържане на младите хора.

Източният опорен център – с. Спасово обхваща селата: Вичово, Бежаново, Александър Стамболийски, Рогозина, Сърнино и Чернооково.

Югоизточният опорен център – с. Василево обхваща селата: Балканци, Калина, Конаре, Великово, Сираково и Средина.

Южният опорен център с две водещи села – с. Люляково и с. Преселенци – включва още селата: Горица, Писарово, Присад, Петлешково, Планимир, Равнец, Малина.

Западният опорен център – с. Пчеларово обхваща селата: Дъбовик, Зограф, Градини, Сноп, Житен и Узово.

Северният опорен център – с. Красен включва селата: Изворово, Краище, Росен, Росица и Лозница.

Североизточен опорен център – с. Кардам обхваща още селата: Йовково, Снягово, Огражден и Къпиново.

9.3. Планова и проектна осигуреност

За територията на общината има изработен териториално устройствен план на селищна система Генерал Тошево с прогноза до 1990 г., но той не е носител на обективна информация. Центърът на общината и повечето населени места имат планове, както следва:

Таблица 49. Планова и проектна осигуреност

Населено място	Кадастр. план година	Регул. план година	Трасиране година	ЗРП година
гр. Генерал Тошево	1964г.	1970г.	1972г.	1990г.
с. Пленимир	1968г.	1970г.	1975г.	-
с. Присад	1968г.	1974г.	-	-
с. Люляково	1951г.	1953г.	1957г.	1989г.
с. Писарово	1950г.	1953г.	1964г.	-
с. Равнец	1956г.	1956г.	1960г.	-
кв.Пастир	1950г.	1950г.	1954г.	-
с.Капиново	1954г.	1954г.	1957г.	-
с.Спасово	1964г.	1973г.	1974г.	-
с.Бежаново	1953г.	1954г.	1955г.	-
с.Ал.Стамболийски	1947г.	1950г.	1952г.	-
с.Рогозина	1954г.	1955г.	1963г.	-
с.Сърнено	1951г.	1954г.	1955г.	-
с.Вичево	1962г.	1965г.	1965г.	-
с.Сираково	-	-	-	-
с.Кардам	1947г.	1952г.	1952г.	1990г.
с.Чернооково	1953г.	1953г.	1953г.	-
с.Йовково	1963г.	1965г.	1966г.	-
с.Снягово	1962г.	1964г.	1965г.	-
с.Огражден	-	-	-	-
с.Василево	1946г.	1948г.	1950г.	-

Населено място	Кадастр. план година	Регул. план година	Трасиране година	ЗРП година
с.Балканци	1947г.	1954г.	1955г.	-
с.Великово	1951г.	1953г.	1953г.	-
с.Конаре	1952г.	1953г.	1954г.	-
с.Калина	1967г.	-	-	-
с.Преселенци	1950г.	1952г.	1953г.	-
с.Малина	1966г.	1967г.	1968г.	-
с.Красен	1948г.	1950г.	1952г.	-
с.Извор	1948г.	1950г.	1955г.	-
с.Д.Извор	1948г.	1950г.	1952г.	-
с.Росен	1956г.	1959г.	1964г.	-
с.Житен	1951г.	1953г.	1954г.	-
с.Сноп	1952г.	1953г.	1954г.	-
с.Градини	1956г.	1959г.	1962г.	-
с.Пчеларово	1943г.	1949г.	1949г.	-
с.Узово	1957г.	1959г.	1962г.	-
с.Дъбовик	1946г.	1949г.	1955г.	-
с.Зограф	1967г.	1968г.	1969г.	-
с.Росица	1950г.	-	-	-
с.Светлик	1977г.	-	-	-
с.Петлешково	има рег.план /....	-	-	-
с.Лозница	-	-	-	-
с.Средина	-	-	-	-
с.Горица	-	-	-	-
с.Краище	-	-	-	-

Както се вижда от горната таблица почти всички устройствени планове са стари и са изработени при предходните социално – икономически условия и нормативна уредба. Застроително – регулационни планове има за три населени места, включително града. Най – новият от тях е одобрен през 1990 г. Регулационните планове на четири населени места са от 1970-1974 г., а за повечето от селата са от преди 1960 г. Девет от селата нямат изработени регулационни планове.

Изготвянето на нови планове в цифров вид ще облекчи максимално техническата служба на общината, а от друга страна ще даде възможност за максимална точност при издаване на скици, визи и други.

9.4. Развитие и устройство на населените места и извънселищните урбанизирани територии

Селищната мрежа в общината е стабилизирана и никакви промени в нея не се очакват. Групирането на по-голямата част от населението на общината в общинския център гр. Ген Тошево, определя и ситуирането на водещи административни и социално-битови функции в него. Застрашени от обезлюдяване са много от малките села.

Поради специфичния равнинен терен селищата са със сравнително компактна структура.

Една част от сградния фонд е в лошо състояние, поради факта, че през последните 25 години голяма част от селата са обезлюдени.

Поради намаления брой на обитателите в населените места на общината, възниква въпросът за използването и стопанисването на съществуващия жилищен фонд, една значителна част, от който не се поддържа.

Необходимо е създаването на устройствени предпоставки, за да се привлекат нови икономически субекти, способни да диверсифицират икономическата база на селищата в общината.

Подробният анализ на състоянието на селищната мрежа и на формиращите я населени места, показват изявените проблеми и изводите мотивират следните устройствени изисквания:

- Селищното развитие на гр. Генерал Тошево, като действителен опорен център в селищната мрежа на общината, като се отчитат тенденциите в демографското развитие, развитие на социалната и техническата инфраструктура, инветиционната активност и др. ;
- Създаване на устройствени правила за регулиране на инвестиционния интерес за ново строителство в населените места и за урбанизация на прилежащите им територии за обитаване и други функции - производствени, рекреационни и пр.;
- Усвояване за нови функции на изоставените обществени сгради в селищните центрове;
- Развитие на системата за социална инфраструктура в съответствие с актуалните потребности на населението;
- Екологосъобразни трансформации на урбанизираните територии.

Новият ОУП - Ген. Тошево предвижда разширяване на строителните граници на населените места. За някои от тях това се налага, поради неточност на картите на възстановената собственост и несъответствие между показаните в тях строителни граници и реалните граници по действащите регулационни планове.

В повечето населени места, извън регулационните граници, съществуват жилищни имоти, частично застроени с жилищни сгради, включително и постоянно обитавани, както и стопански постройки. В този случай, външните регулационни граници на населеното място са коригирани нееднократно, по силата на различни министерски постановления.

По КВС, тези терени са показани извън строителните граници, като „други урбанизирани територии". С общия план, по целесъобразност, голяма част от тях се приобщават в строителните граници.

С новия план се предвиждат и промени по отношение на терените за стопанска дейност. Това се отнася за тези от тях, които граничат със строителните граници на населените места – те се преотреждат за устройствен зонотип Пп – за предимно производствени дейности и се включват в строителни граници.

С това се цели да се облекчат бъдещите процедури, свързани с възможностите за реализиране на инвестиционни проекти.

Развитието на населените места след гр. Генерал Тошево ще бъде разгледано по азбучен ред.

Урбанизираните територии, които са извън новите проектни граници на населените места, са с най-разнообразни функции: складово-производствени, стопански, транспортни, за инженерна инфраструктура, за обществено обслужване, за отдих, за спорт и атракции, за гробищни паркове и др.

Повечето от тях, в плана са развити в непосредствена близост до населените места, като зони за приложение на труд от устройствен тип Пп – предиммно производствена зона. Този вид зона дава възможност за реализиране на богат спектър от обекти с най-различни функции.

Тези терени са проектирани предимно около по-големите места – Генерал Тошево, Кардам, Спасово, Красен, Йовково, Васильово, Пчеларово и др.

В землищата на някои населени места, са проектирани, на подходящи за това места - спортни терени. Целта е, общата спортна площ в общината, да достигне норматив от над 20 кв. м. / жител.

Терените свързани с краткотрайния отдих, са предпочетени около селата с красива околна среда, на места, които имат директен транспортен достъп, с цел избягване – създаването на нови пътища.

Около път II-29, са проектирани зони с допустима промяна на предназначението. В тях при облекчен режим за смяна на предназначението на земеделските земи, могат по целесъобразност, в перспектива да се реализират обекти, свързани с обществено обслужване, отдих, транспортно обслужване, логистични бази и др..

Терени за изграждане на ветроенергийни и соларни паркове ще се разполагат само върху земеделски земи извън категории I - VI.

9.4.1. Град Генерал Тошево

В комуникационно отношение Генерал Тошево е добре обезпечен с достъп до главната транспортна инфраструктура.

Основната пътна артерия е второстепенния път N29 Добрич - Генерал Тошево – Йовково - р.Румъния, който в момента преминава през центъра на града. С новия ОУП се предвижда доизграждане на обходния път, който е започнат от западната част, с цел да заобиколи града от югоизточна посока до включването му в изходящия път към с. Йовково и КППС Румъния.

Съществуващата жп линия Добрич - Кардам, пресича града в посока югозапад - североизток, като двете части са свързани комуникационно, чрез два охраняеми жп прелеза.

Уличната мрежа на града се отличава с много добри геометрични х-ки. Тя е проведена, така че оформя правилни и оптимални по големина квартали и осигурява комуникационен достъп до всички имоти.

В планировъчно отношение, жилищната зона представлява компактна стр-ра, която е характерна за населени места възникнали на равен терен и при липса на природни особености. Обществено–обслужващият център заема средищно положение. Всички жилищни терени са включени в строителните зони на града.

Слкадово-производствените и стопански терени са разположени периферно на жилищните квартали предимно на юг, изток и север.

Сега площта на населеното място, заключена в регулационните граници е 422,57 ха.

С новия общ устройствен план, Генерал Тошево придобива всички перспективи за развитие, като един от опорните центрове на Добричка област.

За по-голяма прегледност ще проследим развитието на града и околоградксата зона от изходящият път II–29 по посока на часовниковата стрелка.

Продължението на югоизточния обход на града до достигането на изходящия за с. Кардам път II-29,ще се реализира върху следните видове терени:

- обработваема земеделска земя – 1,3 ха

- горска територия – 0,6 ха

Останалата част от 1,1 ха, са върху съществуващи черни селскостопански пътища.

Съществуващите на североизток от града сметища, в близост до земеделищната граница със село Кардам и в близост до II-29 с обща площ 11,76 ха, ще се рекултивират за пасища.

Складово-производствен терен на югоизток, непосредствено до строителните граници се включва в тях – с площ 1,52 ха.

В строителните граници се включват също:

- Стопански терен с площ 16,31 ха на югоизток
- Стопански терен на юг – 4,6 ха (до гробищата)
- Складово-производствен терен на северозапад до входящия път – 6,8 ха (бившата база на Петрол)
- Складово-производствен терен – 4,84 ха (на юг до Карперат)

– В северната част до път III-2903 с обща площ 17,18 ха, от които 13,57ха – стопански терен и 3,61 ха земеделска земя – за складовово-производствен терен.

– Малко по на изток (до гробищата), 3,78 ха сметище ще се рекултивира за пасище

– Още по на север, друго сметище също ще се рекултивира за пасище с площ 5,39 ха

– По на юг (срещу кариерата) в регулация ще се включи терен за стопанска дейност и заедно с прилежащият до него ще се отредят за складово-производствена дейност

– На изток, северно от жп линия в строителните граници на града ще се включи съществуващ складово-производствен терен

Останалите урбанизирани терени в землището на Генерал Тошево ще останат със същите функции.

Общата площ на територията в новите строителни граници на града се увеличава на 499,34 ха – с 76,77 ха повече.

9.4.2. Село Александър Стамболийски

Разположено в източната периферия на общината на границата с община Шабла, селото е едно от най-малките. До него води общински тупиков път DOB3043, който се отделя от третокласния - 2904.

Прилежащото суходолие, разделя населеното място на две части, които се свързват с черен път. Единствно входящата улица е асфалтирана.

Необходима е автобусна връзка със Спасово – Сърнино – Белгун – Каварна, която е и пряка линия за Варна – поне два пъти седмично.

Качеството на питейната вода е много лошо. Няма интернет връзка и сериозен търговски обект. Населеното място е откъснато и самотно, въпреки че се обитават двадесет жилищни сгради.

Въпреки малката си застроеност, с плана се запазват строителните граници.

Територията наоколо е равна, оголена и обветрена. Има добри условия за ветрогенераторни паркове, един от които е реализиран. Необходимо е да се прокара път от селото към гробищата.

9.4.3 Село Балканци

Заема най-южната част на общината на границата с община Балчик, с която свързва общински път DOB 1047, който е в много лошо състояние.

Северната част (на север от пътя) е със смесени функции - стопанска дейност и обитаване.

Западните квартали са слабо застроени, поради което липсва и благоустройство, докато в източните, има около тридесет обитаеми жилища.

Водопроводната мрежа е от стари етернитови тръбии авариите са често явление.

В селото има вековен дъб (на около 600 г.) в общински имот 800 м2. Това е добра предпоставка за изграждането на парк.

Необходимо е чакалиране на пътя от селотокъм гробищата. За целта може да се използва материал, който остава от рехабилитацията на пътя Василево–Балканци - границата на общината.

Планът не предвижда промяна на строителнителните граници на село Блаканци

9.4.4. Село Бежаново

Селото е разположено в най-източната част на общината на границата с община Шабла на изток и с Р. Румъния на север.

През него преминава третокласния път III-2904, който го свързва със село Кардам (от там с Генерал Тошево и Добрич), и с КПП Дуранкулак на изток.

Планът предвижда този път да бъде прекласифициран от трети във втори клас.

Източно от Бежаново преминава живописно суходолие. През него може да бъде маркиран част от туристически маршрут-екопътека, велоалея и др., който ще обхваща по-голяма територия в посока село Александър Стамболийски – Сърнино – Сираково – Великово – Калина. Селото не променя обхвата на строителните си граници.

Със своята отдалеченост от силно урбанизираните територии и красивата природна среда, Бежаново привлича все повече обитатели и почиващи. Не случайно в селото функционира къща за гости с десет легла, а и има нагласа за откриване на още.

9.4.5. Село Василево

Със своите 408 обитатели, селото е сред тези, които са със средна стойност на демографското развитие. То е равно отдалечено от морския бряг на Балчик и Каварна и се намира сред красива и озеленена природна среда.

Непосредствено до строителните граници се намират шест застроени имота, с обща площ 1,0 ха, които с плана се включват в регулация.

В близост до центъра съществува зелена площ от 15 дка. Тя се нуждае от поддържане и обзавеждане с елементи на парковия дизайн-беседки, пейки и др..

Съществуващите гробища се разширяват на юг с 0,15 ха върху земеделска обработваема земя.

Прилежащият на югозапад от селото спортен терен се включва в регулация.

Към строителните граници на селото се приобщават и съществуващите до него стопански терени северно от път III- 296, които са с обща площ 13,38ха.

9.4.6. Село Великово

То е малко населено място, което се пресича от третокласния път 9701. Прилежащото на юг от него суходолие е добре озеленено и внася живописност на средата.

Жителите на селото очакват нови транспортни връзки с Генерал Тошево, Добрич и съседните общини.

Належащо е подобряване на ВИК мрежата.

С плана се запазват строителните му граници.

9.3.7. Село Вичово

То е сред най-малките по площ и население, населено място. До него води тупиков общински път DOB 3042, който достига на 1км до румънската граница и е в много лошо състояние.

Неблагоустроено и с чести ВИК аварии, селото очаква инициативни инвеститори, които ще открият своята бизнес среда.

Запазват се строителните му граници.

9.4.8. Село Градини

То е най-южното от трите села, които почти са свързани едно с друго-на разстояние около 250м са следващите две-Сноп и Житен.

Свързва ги общинския път DOB 1122, около който има полетаот горски терени и пасища.

Селото е в голяма степен обезлюдено и в строителните си граници има големи незастроени имоти - разширение на жилищна зона не е необходимо.

Необходимо е разширение на съществуващите гробища на запад с площ 0,1 ха върху обработваема земеделска земя.

Малък терен с площ 1,2 дка, който се намира между жилищната зона и прилежащият на запад стопански терен, ще се рекултивира и заедно със стопанския терен ще се включи в строителните граници с функция за складово-производствена дейност.

Черният път, който отвежда от село Градини до село Изворово ще се рехабилитира и ще се трансформира в общински.

9.4.9. Село Горица

Макар едно от най-малките по площ, селото е жизнено със своите 110 обитатели.

Прилежащата на юг, суха долина, разнообразява равнинният пейзаж със своя озеленен масив.

Въпреки че през него преминава третокласен път, транспортното обслужване е незадоволително. Необходимо е поне веднъж в седмицата да има автобусен транспорт до град Добрич, както и по-често до Генерал Тошево. Не се налага разширение на жилищната зона. Прилежащият на запад стопански терен, с плана се приобщава към строителните граници на селото и се трансформира в устройствена зона тип Пп .

9.4.10. Село Дъбовик

Наименованието на селото произтича от наличната на юг дъбота горичка, с около 20 защитени столетни дървета.

В жилищната зона има резерви за още застрояване и въпреки това тя се разширява малко на запад. Това представлява тясна ивица бивши дворове, които по силата на министерско постановление е била отрязана и трансформирана в

земеделска земя. С новия план тя се включва в строителните граници, като общата и площ е 1,18 ха.

Към строителните граници на селото се придава и наличния на запад стопански терен, който придобива функция за складово-производствена дейност.

В източната част до селото съществува жилищен имот, който също се включва в регулация - той е с площ 1,0 ха и по НТП е земеделска земя.

Намиращото се на северозапад селище с плана се рекултивира за 3,96 ха пасище.

9.4.11. Село Житен

Селото лежи на общинския път DOB 1122, а западната му землищна граница е контактна с община Крушари. Добре е озеленено, а на север съществува горска територия.

Има личен лекар, читалище, футболен стадион 9,3 дка.Населението е 120 човека.

Няма регулационен план. Уличната настилка е лоша, а водопроводната мрежа е от стари етернитови тръби(от 1958 г), с които често стават аварии. Необходимо е периодично почистване на коритото на реката.

Няма транспорт до Добрич. Трябва да се открие автобусна линия – сутрин за Генерал Тошево – Изворово – Красен – Житен – Пчеларово – Добрич. След обяд – Пчеларово – Житен – Красен – Изворово – Генерал Тошево.

С плана прилежащите на запад стопански терени с обща площ 11,4 ха се включват в строителните граници с функция Пп.

9.4.12. Село Зограф

Селото е малко по площ, а обитателите по постоянен адрес - 74 човека. Живописно е, включително с преминавощото дере, което се нуждае от корекция и почистване.

Лоша улична настилка и чести водопроводни аварии.

Автобуси до Генерал Тошево пътуват само два пъти седмично.

В югозападния край на землището е разположена горска територия - „Касаплийска гора”. Същата отдадена концесия за тридесет години, като в нея се развива ловна дейност.

Границите на жилищната зона не се променят. С ОУП, към строителните граници се приобщават двата стопански терени, прилежащи на югоизток и югозапад от селото с обща площ 4,2 ха.

9.4.13. Село Изворово

Състои се от три части - Долен Извор, Горен Извор и Добромирци, в които живеят общо 230 човека. Разстоянието между тях е малко и е заето от земеделски земи на изток и горска територия на запад.

Селото се свързва с общинския център чрез третокласния път III - 2903, който е в много лошо състояние и се нуждае от рехабилитация.

Към регулацията на Долен Извор (северната част), се включва малък имот земеделска земя, който е застроен и е сплощ 0,5 ха – намира се в горната част, на запад от строителната граница.

Разширяват се гробищата върху терен с площ 0,18 ха земеделска земя - пасища, в западна посока.

Към строителните граници се включва стопанския терен, разположен на югоизток от тази част и е с площ 8,40 ха, както и малък имот земеделска земя с площ 0,53 ха.

Към южната част (Горен Извор), се включва към строителните граници стопанския терен, граничещ на изток с площ 24,77 ха, както малък имот земеделска земя с площ 1,64 ха.

9.4.14. Село Йовково

То е едно от големите (опорни) селища в общината. Лежи на второкласният път II – 29 и жп линия, които пресичат Българо-Румънската граница в КПП Йовково.

В комуникационно отношение, проблеми във входящо и изходящото движение няма.

Може много да се желае по отношение на Благоустройството на тази „входна врата” на България, особено относно озеленяването.

Прилежащият на север - производствен склад и жилищен терен се отреждат, като устройствена зона, чиято площ е 3,23 ха.

9.4.15 Село Калина

Калина е малко (60 човека население) симпатично, но неблагоустроено селце, с красива природа - цялата му прилежаща южна територия е заета от живописното суходолие, посока на село Бежаново и Р. Румъния.

В дерето има традиционно място за отдих - „Първомайска поляна”, в което освен природни, съществуват и благоустройствени елементи на отдих.

Не случайно в селото функционира къща за гости, която е осъществена по европейска програма. Очакват се още реализации в тази насока.

Силно пожелателно от обитателите е благоустрояването и асфалтиране на улиците, както и почистване на долината около моста.

9.4.16. Село Кардам

То е второто по големина на население в общината - 960 жители по постоянен адрес.

През него преминава второкласният път II – 29, който го разсича и жп линия, която го тангира от юг, чийто трасета продължават към КПП в село Йовково.

Уличната мрежа е в много лошо състояние, както трите съществуващи парка и стадиона, за разлика от централният площад, който е запазен.

ВиК и ел. мрежите, създават чести аварии. Липсва газификация, въпреки че съществуващият газопровод преминава на 1500 м северозападно от селото и има силен интерес от гражданите.

Кардам се обслужва от лекар, зъболекар, аптека, шест хранителни магазини, училище, детска градина, поща, домашен социален патронаж и др..

В рамките на урбанизираните територии, могат да се отредят терени за изваряване на етерични маслени култури.

Южно от центъра, непосредствено до регулацията, съществуват шест жилищни имота, които по НТП се водят обработваеми земи. Същите се намират извън зоната по Натура 2000 и с плана се приобщават към строителните граници, като устройствена зона тип Жм.

Други два имота (земеделски земи - ниви), също са променени от тип Жм, но остават, като селищни образувания.

Общата площ, за промяна на предназначението от обработваеми земи в жилищна зона е 1,86 ха.

Прилежащите от северната страна два стопански терена, както и по един от южната и източната страна, всичките с площ 34,5 ха, се включват в строителните граници.

Същото се отнася и за шест имота земеделска земя с обща площ 1,37 ха, които се намират непосредствено на изток от регулацията.

На юг от Кардам съществува транспортен терен с площ 4,64 ха. С ОУП той променя функцията си и става Пп.

Друг терен на изток от него с площ 9,79 ха, който е за соларен парк, връща първоначалния си начин на трайно ползване и става земеделска земя.

Малък терен - необработваема земеделска земя с площ 1 ха, с плана поема функцията на терен за инженерна инфраструктура (на границата със землището на Генерал Тошево).

9.4.17. Село Конаре

То е малко по площ и население (30 души). Землището му е най-южното и опира на юг до община Каварна, с която го свързва третокласният път III – 296.

Равнинният терен е предпоставка за силно обветряне от северозападните и североизточните ветрове, което е стимулирало много инвеститори да сменят предназначението на 34 участъка земеделска земя, с цел изграждане на ветрогенераторни паркове. Променените икономически условия, които в последствие се влошиха едва не доведе до същинското им финансиране и изграждане.

Селото притежава всички неблагоприятни позиции, каквито имат повечето населени места в общината - липсващо благоустройство, лоши улици, чести аварии с водата и оскъдно транспортно обслужване.

Необходими са следните автобусни линии: Генерал Тошево – Конаре - Генерал Тошево - два пъти в седмицата; Каварна – Конаре - Каварна - един път седмично; Добрич – Конаре – Добрич - един път седмично.

Намиращият се на изток от селото стопански терен е предвиден за включване в строителните му граници.

9.4.18. Село Краище

Намира се на североизточния край на общината на около 250 м от румънската граница. До него води тупиков общински път DOB 3038.

Селото не е толкова малко по площ, колкото малко са жителите му - 4 човека.

Прилежащият на юг стопански терен се включва в строителните граници с площ 10,7 ха. Това би дало възможност на предприемачи да развият някаква дейност по европейски програми.

9.4.19. Село Красен

Обитателите по постоянен адрес са 270, но жилищната зона има много по-голям капацитет. То е пътно кръстовище - в него влизат и излизат два общински пътя - DOB 1122, DOB 3038 и третокласния III – 2903.

Селото е издължено 3,5 км посока север-юг, а средната му широчина е около 550 м.

Улиците и зелените площи са в лошо състояние, а авариите с водопреносната мрежа - чести.

Стопанските и складово-производствени терени в северозападната част на селото с обща площ 15,18 ха, се включват в строителните граници. Същото се отнася и за стопанския терен на запад с площ 2,24 ха. Всички те се определят за складово-производствени зони.

Необходимо е разширение на гробищата върху земеделски земи - пасища с обща площ 2,24 ха.

Необходима е автобусна линия до Добрич.

9.4.20. Село Къпиново

Намира се в първия кръг от най-близко разположените села, около общинския център. Силно издължено е (4 км), около третокласния път III-2903, който преминава през него.

Състои се от две части, отдалечени на около 330 м една от друга.

Селото има 380 обитатели по постоянен адрес и е плътно обиколено от земеделска земя. От западната страна на северната част съществува стопански терен с площ 7,5 ха, който се включва в регулацията на селото с функцията на складово-производствен терен. В северната част на землището, група от 4 имота с НТП за трайни насаждения се отреждат за складово-производствени терени. Те са с обща площ 5,15 ха. На юг от тези имоти, непосредствено след ветрозащитния пояс, друга група от 3 имоти също се отреждат за складово-производствени дейности. По опорен план те са земеделски земи и общата им площ е 12 ха.

9.4.21. Село Лозница

Общинския път DOB 3035 завършва на тупик в Лозница. То заема най-северната част на общината, а землищните му граници на изток и север контактуват с границите на Румъния.

Северната част около селото е заета от озеленена горска територия, която е регламентирана като „Защитена местност Лозница“.

С плана към строителните граници се приобщава стопански терен в северозападна посока с площ 18,1 ха, който е от устройствен тип Пп.

Селото е с оскъден брой жители - 10, но добрия природен ресурс е надежда за развитие.

9.4.22. Село Люляково

Селото лежи на 3 км югоизточно от общинския център, с който го свързва третокласния път III – 296 за град Каварна. То е малко по площ, добре е планирано, а населението му е 750 жители по постоянен адрес.

В северозападната част съществуват още резерви за жилищно застрояване, докато складово-производствената дейност е групирана източно от селото. Тук се намират и два издължени сметищни терена. По-северният от тях, ще се рекултивира за складово-производтствена дейност с площ 3,99 ха и заедно с прилежащите стопански терени с площ 15,80 ха, ще се включат в строителните граници на селото, като устройствена зона от тип Пп. По-южният, който е с площ 2,3 ха, ще се рекултивира за пасище.

Частично подменена водопроводна мрежа. Предстои подмяна на останалата част.

9.4.23. Село Малина

Лежи на третокласен път III – 9701 в южната част с община Балчик с двеста обитатели с постоянен адрес.

От Малина започва озелененото суходолие, което отвежда на изток и север до границата с Румъния. С изключение на село Александър Стамболийски (където го разсича) през останалите осем населени места (включително и село Малина) суходолието преминава от южните им страни.

Съответно, всички стопански обекти са групирани от северната страна на селото.

С ОУП те влизат в строителните граници с обща площ 15,85 ха, като складово-производствени терени.

Съществуващият на югоизток транспортен терен променя функцията си на спортен.

Гробището се разширява на север върху обработваема земеделска земя (нива), върху площ от 1,2 ха.

В източната част (извън регулация) се намира един застроен имот с площ 0,15 ха, който се включва в регулация.

9.4.24. Село Огражден

То е от най-малките села, които се намират до границата с Румъния.

До него отвежда изходящият от село Кардам черен път, който завършва в Огражден.

Селото е изключително слабо урбанизирано, в него живеят десет обитатели.

Единствено арендаторите, които обработват земеделските земи дават признак за съживяване.

С плана не се променят границите на селото.

Проектира се нов общински път, който се покрива с съществуващия черен път с надеждата, че все някога ще стане.

9.4.25. Село Петлешково

Граничи с община Балчик, с която го свързва третокласен път 9002.

Тук се намира Добруджанския земеделски институт, а също и частният Аграрно-научен индустриален парк.

Населението е приблизително 230 обитатели.

Цялото населено място е добре планирано и богато озеленено. Запазва строителните си граници.

Необходимо е да се отреди подходящо място за гробищен парк.

Необходимо е последната прибираща се маршрутка от град Добрич, да се отбива и през село Петлешково.

На юг от Петлешково се намира природната забележителност „Арборетума“.

9.4.26. Село Писарово

То е от най-близкия първи кръг села около Генерал Тошево с 98 жители по постоянен адрес.

Като повечето села, се нуждае от Благоустройство и подмяна на водопроводната мрежа. В югозападният ъгъл, един жилищен имот, който сега по НТП е нива се вкарва в регулация с площ 0,17 ха.

На запад, стопански терен с площ 1 ха, се приобщава към строителните граници, като производствен.

9.4.27. Село Пленимир

С малка по площ жилищна зона и население 60 обитатели. Намира се на границата с община Добрич на югоизток от Генерал Тошево.

Жилищната зона остава непроменена.

Съществуващите на север стопански имоти, които са с обща площ 2,1 ха, влизат в строителните граници, като складово-производствени.

9.4.28. Село Преселенци

Намира се в най-южната част на общината. В него се пресичат третокласния път III – 296 и III – 9701, по който селото е издължено 3 км. Населението е 174 обитатели.

Лежащото на юг суходолие е добре озеленено и изцяло попада в охранителна зона по Натура 2000.

В източния край се намира рекултивирано сметище, което е пасище - площта е 2,05 ха.

На запад друго сметище, което след рекултивацията, е складово-производствен терен и заедно с прилежащия стопански терен ще се включи в строителните граници, като производствен с площ 4,08 ха.

От северната страна, друг стопански терен с площ 8,94 ха, също ще влезе в регулация, като Пп.

Отводнителния канал, който минава през селото е възстановен след наводненията през юни 2017 г.

Генерален ремонт на водопроводната мрежа е необходим.

9.4.29. Село Присад

То е най-близкото населено място до Генерал Тошево, с който го свързва път III – 9002, като отстои на около 2 км в югоизточна посока. Населението му е 490 обитатели.

На изток, извън регулацията се намират жилищни имоти с площ 0,56 ха, които с новия ОУП се включват.

Северностоящото сметище ще се рекултивира и с площ 1,17 ха ще стане пасище.

Прилежащите до регулацията, стопански обекти с обща площ 4,53 ха, с плана ще се включат в строителните граници.

9.4.30 Село Пчеларово

Разположено е в близост, на запад от общинския център, а западната му землищна граница опира до община Добрич - селска.

То е едно от големите села, които са сравнително стабилизирани в демографско отношение и изграденост на жилищният фонд.

Съществуващите сметища на изток и западса предвидени за рекултивация и създаване на пасища с обща площ 0,83 ха.

Прилежащите на юг терени за транспортна стопанска и производствени дейности ще се обединят в единна устройствена зона от тип Пп и ще се включат в строителните граници на селото, като общата площ е 10,95 ха.

Необходимо е коригиране (удълбочаване) на съществуващото дере, също и ремонт на водопроводната мрежа.

Липсва автобусен превоз до град Добрич.

9.4.31 Село Равнец

Отстои на 4 км западно от Генерал Тошево и е на 250 м от второкласния път, който отвежда до него и в обратна посока до Добрич.

Покрай него минава и железопътната линия за Кардам и има жп спирка.

Населението е 285 жители по постоянен адрес, а жилищната зона е сравнително плътно застроена, около 25% от жилищата са необитаеми.

С ОУП съществуващите строителни терени на изток се включват в регулация, като складово-производствени.

Двете малки сметища на север и запад, които са с обща площ от 0,8 ха се предвиждат за регулация за пасища.

Състоянието на уличната мрежа и тротоарите е в лошо състояние, както и водопроводната мрежа.

9.4.32. Село Рогозина

То е на запад от Генерал Тошево и лежи на третокласния път III – 290, който тръгва от село Кардам , през село Чернооково за село Дуранкулак.

Северната му землищна граница е границата ни с Румъния, от която отстои на 6 км.

Гробището, което се намира на запад от селото се разширява на юг с 0,05 ха върху пасища. Строителните му граници остават непроменени. Мюсюлманското гробище, което се намира на запад от селото се разширява на юг към път III – 2904 с 0,1 ха.

Строителните граници се запазват непроменени.

9.4.33. Село Росен

Росен е малко населено място (58 обитатели по настоящ адрес), в северната част на общината и на 3 км от румънската граница на запад. Населението е 68 човека.

Съществуващият голям стопански терен, на изток се приобщава към строителните граници, като устройствена зона тип Пп с площ 18,7 ха.

Улиците и тротоарите в селото са в окаяно състояние.

Необходимо е спешно почистване на речното корито.

В южната част на язовира, с плана, се урегулира терен за отдих с площ 0,5 ха - върху необработваема земеделска земя.

9.4.34. Село Росица

Селото заема северната част на общината на границата с р. Румъния, като до него се достига чрез третокласния път III – 2903, около който селото е развито издължено в посока север-юг.

От южната част на селото се отделя - в западна посока (към община Крушари) третокласния път III – 2932, отвеждащ до град Добрич, който е в много лошо състояние. В същото състояние са и останалите улици, без главната улица. Водопроводната мрежа дава чести аварии.

В Росица не живеят малко хора – те са 466 по постоянен адрес и 321 по настоящ.

В селото има две български гробища и едно турско, като турското е разширено на изток върху площ от 0,21 ха, която е пасище.

В северната и западната част, непосредствено до регулацията, съществуват два стопански имота. С новия план те се включват в строителните граници, като складово-производствени, с обща площ 21,4 ха.

Необходимо е да се изгради общинският път до Лозница.

9.4.35 Село Сираково

Малко населено място (40 обитатели), което лежи на път III – 9701, в южната част на границата с община Каварна.

От южната му страна се намира живописното суходолие, което продължава на изток от Румъния.

В много лошо състояние са улиците и водопроводната мрежа.

Има вековен дъб в суходолието, между село Сираково и село Сърнино. Планът предвижда около него да се устрои терен за отдих с площ 2 дка, който ще бъде със сезонен характер. Ще бъдат изградени леки преместваеми сгради, които ще имат леглова база и обществено обслужване.

Прилежащия на изток стопански терен ще бъде включен в регулация, като зона Пп с площ 9,2 ха.

Необходимо е поне три пъти в седмицата да бъде осъществен автобусен превоз до Генерал Тошево и Добрич

9.4.36. село Сноп

То е едно от трите почти свързани населени места заедно с Градини (на 200 м южно) и Житен (на 300м северно), които лежат на общинския път DOB 1122.

Селото е застроено със 124 къщи, от които 70 бр. са необитаеми, а 54 са обитаеми от 101 жители по настоящ адрес. То остава със съществуващите си строителни граници. В западната част е построен фотоволтаичен парк (Фотон) за производство на ел. енергия.

Желанието на жителите е да бъде построен православен храм (или поне параклис), а също така да се подобри коренно водоснабдяването.

Наложително е и почистването на речното корито, както и реализиране на автобусна линия до гр. Добрич – поне 3 пъти седмично.

9.4.37 Село Снягово

Намира се между общинският център и село Кардам, като се свързва с второкласния път II – 29, чрез общинския път DOB 3036, който завършва на тупик в населеното място.

Селото е малко по площ – в него живеят 318 жители по постоянен адрес. Извън строителните му граници съществуват жилищни имоти, които обаче по начина на трайно ползване се водят като обработваеми земеделски земи – ниви. Те се намират от западната и северната страна на селото и са с обща площ 5,35 ха. Голяма част от тях са застроени, включително с постоянно обитавани сгради. Със ОУПО те се включват в строителните граници.

В регулация се включва и стопанския терен разположен на юг, но вече с функции за Пп, който е с площ 9,63 ха.

9.4.38 Село Спасово

То е едно от опорните селища на общината с 906 жители по постоянен адрес и сравнително добра демографска характеристика.

Намира се в източната част на общината и в него се пресичат два третокласни пътя - III - 2904 (за Дуранкулак) и III – 2963 (за Каварна), които се нуждаят от рехабилитация.

През селото по дължината му преминава дере, което е много живописно и озеленено. В някои участъци то се нуждае от реконструкция и почистване. Много лошо е качеството на питейната вода и голяма част от уличната мрежа.

В западната част на селото се намират жилищни имоти извън регулация, които са с площ 3,76 ха. С ОУП те се включват в жилищната зона.

В североизточната част се намират стопански терени с площ 13,31 ха, както и малък терен необработваема земеделска земя с площ 0,78 ха, които също се включват в строителните граници на селото, като складово-производствена зона Пп.

Същото се отнася и за прилежащите на юг стопански имоти, които са с обща площ 12,97 ха.

Един участък необработваема земеделска земя (на североизток от селото), ще промени своята функция на пасище с площ 4,15 ха.

Гробищата на север, почти са изчерпали своя капацитет и с плана се разширяват върху пасища с площ 0,42 ха.

9.4.39 Село Средина

Заема югоизточната част на общината, като на юг граничи с община Каварна. Селото е с 70 жители и завършва на тупик с общинския път DOB 3048, който е в окаяно състояние.

Поради отдалечеността пътуването до Генерал Тошево става с предварителни заявки, които следва поне да се спазват.

В селото има стари кладенци, които трябва да се обезопасят.

С дарения е изграден православен храм, което не е прецедент за общината.

Съществуващите гробища са с изчерпан капацитет и следва да се разширят с площ 0,85 ха.

Към имоти в селото има интерес за закупуване, което дава възможност за развитие на селски туризъм.

9.4.40 Село Сърнино

Намира се в южната общинска територия, като на юг граничи с община Каварна, с която я свързва третокласния път III - 2963, а чрез III - 9701 се свързва с разположените на запад населени места около суходолието. Пътищата са в лошо състояние. Населението е малко – 38 жители.

Много лошо е транспортното обслужване на Сърнино, както с Генерал Тошево, така и с Добрич, а до Каварна няма транспорт.

Много лошо е състоянието на улиците и питейното водоснабдяване. Крайно необходимо е разширението на гробищата, които се намират в строителните граници.

Крайната регулация на селото остава непроменена.

9.4.41 Село Узово

Това е едно от най-малките по площ и жители населено място – 7 жители по постоянен адрес. Лежи на тупик към общинския път DOB 3031, а транспортното обслужване е лошо – няма връзка с Добрич.

Половината от улиците са черни – без настилка, а водопроводната мрежа с чести аварии.

Прилежащите на юг стопански терени, които са с площ 8,19 х, се включват в регулация.

9.4.42 Село Чернооково

Лежи на третокласния път III – 2904 от Кардам до Дуранкулак. Има път от Чернооково през Писарово до Генерал Тошево, който е използван от военните и е много лош. С плана се предвижда да стане общински и да се рехабилитира.

Населението по постоянен адрес е 211 обитатели. В източната част извън регулацията се намират жилищни имоти, 24 от които са застроени, от които 15 са обитаеми.

С ОУП те се включват в строителни граници, като променят предназначението си от обработваеми земеделски земи с обща площ 7,07 ха на малко етажно жилищно застрояване Жм.

В североизточната част, в плана се включват в регулация стопански терени с площ 8,8 ха.

Съществуващото дере трябва да се поддържа почистено, а авариите във водопровода, своевременно да се отстраняват.

Необходимо е да се потърси подходящ терен за разширяване на гробищата.

10. КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО.ОБЕКТИ И ТЕРИТОРИИ С РЕЖИМ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКА ЗАЩИТА ПО ЗАКОНА ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗПОЛОЖЕНИЕ

10.1. Обща характеристика и кратка историческа справка

Територията на община Генерал Тошево, обхващаща 982 238 кв. километра в най-североизточната част на страната граничи с Република Румъния и общините Добрич, Каварна, Шабла, Балчик и Крушари. Разстоянието на общинския център Генерал Тошево от Добрич е около 24 км. Селищата на общината са отдалечени на 40-70 км. от Черно море. Общината има 42 села, като по-големите са Кардам, Спасово, Красен, Росица, Василево, Преселенци. В недалечното минало е имало и други 19 села, които вече не съществуват – едни поради изселване по различни причини и в различно време, а други са били присъединени към някои от по-големите им съседни села, или към града Генерал Тошево (Прил.5). Общината има население общо 14600 жители, от които около 6700 души живеят в общинския център, а останалите – в селата.

Релефът на общинската територия е предимно равнинен и покрит от 1,20 до 1,60 м. дебел слой чернозем, на места нарязан и разнообразяван от по-малки или по-големи суходолия (в далечното минало те са били долини на реки). Някои от тях са

ориентирани на север към Дунавската долина, а други – на изток, към Черно море, от което земите на общината са отдалечени на 40 до 70 км. Климатът е умерено-континентален, с обилни снеговалежи през зимата и топло слънчево лято. Той, както и преобладаващите умерени, понякога силни север-североизточни ветрове, е обусловен от една страна от влиянието на морето, а от друга от обстоятелството, че земите на Долния Дунав и Добруджа географски представляват южния край северно-причерноморските степи. Липсата на биоклиматични бариери от север-североизток определят екологичната, а и общоклиматичната характеристика на тази територия днес, а и в древността. Последното има глобално отражение и върху културно-историческото й наследство – с други думи, появата и трайното им заселване от човека в най-дълбока древност.

Към днешна дата в земите на община Генерал Тошево има около 70 000 декара добре подържани горски масиви, а обработваемите земеделски площи възлизат на 795 000 декара. Основните отглеждани земеделски култури са пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед – на места зеленчукови и овощни градини, леща, боб, рапица и някои други. Развита е предимно леката хранително-вкусова промишленост, свързана с преработка на фермерската продукция. Има малки и средни предприятия за хляб, месни консерви, млечни продукти, слънчогледово масло, колбаси и др. Машиностроителната, дървообработващата и керамичната промишленост присъстват по-слабо.” [7]

Най-ранните селища в региона са възникнали през ранния неолит, за което се съди по откритите каменни брадви и чукове с огладен повърхност. Носител на бронзовата култура в тобластта са траките от племената гети и кробизи. По-късно тези земи били завладен от Александър Македонски, а след неговата смърт стават владение на Лизимах, подвърждение за което са множеството намерени техни монети. На няколко места в общината са намерени амфори с печати, които свидетелстват за добросъседските отношения през III век пр. Хр. между гетите и гръцките колонии и активните търговски връзки на местното тракийско население чрез черноморските колонии с останалите гръцки градове.

При завлядяването на Добруджа от римляните и включването на земите на кробизите и гетите в провинция Долна Мизия постепенно класово общество измества родово-общинните отношения. С реформата на Диоклециян (284-305г.) днешна Добруджа е отделена в провинция Малка Скития – важна погранична област за римската империя – добре населена през периода I-Vв. с изградени множество селища, градове, крепости и пътища. Белезите на материалната култура говорят за смесено население – римско и тракийско, което живее в симбиоза, почитайки и старите си култове, вярвания и традиции (намерени са множество оброчни плочки на Хермес, Херакъл, Хеката и др., като особено интересна е брозновата статуетка на Херакъл от с. Преселенци – ярък представител на малката скулптура). От този период има открити забележителни творения на изкуството, най-впечатляваща от които е ръката от слонова кост с орехова черупка, в която има изображение на тракийския конник, намерена при с. Красен.

Повечето от трако-римските поселения са неукрепени, разположени най-често край днешните суходолия, където тогава са били речните долини. Селищата са достигали площ до 80 дка, но все още не може да се изгради точна представа за архитектурният им облик (въпреки намерените на места фрагменти от колони, капители, архитрави, олтари, корнизи, статуи, гробници и др.), тъй като липсва

цялостно археологическо проучване. Селищата са били свързани чрез добре развита система от пътища.

Укрепените населени места са разположени на естествено защитени места, като най-уязвимата им част е била защитена чрез укрепителни съоръжения. Тяхната площ е зависисела от характеристиките на терена. Археологическите изследвания показват, че някои от трако-римските селища са били разрушени през IV-VI век, но някои са били укрепени и преживели тази бурна епоха на преселения и нашествия. Малко от тях възникват през V-VI век, но повечето продължават да функционират и през Средновековието. По-голямата част от средновековните български селища са разположени на открито върху или близо до римските такива, както и край съходолията. Цялата област е била добре населена и укрепена погранична територия за Първата българска държава. За епохата на ранния феодализъм се съди по оскъдни писменни източници, от които става ясно, че тя е била наречена Карвунска земя.[10]

През следващите четири века вътрешността на Добруджа е подложена на нашествия от варварските племена, нахлуващи от север – татари, печенеги, кумани, узи, в резултат и на климатични особености, българското население емигрира от тези територии и се установява в по-защитените зони край брега на р. Дунав и Ломовете в Русенско, Източния Предбалкан и Подбалкан.

През XV век районът е все още слабонаселен, българските крепости и селища край брега на р. Дунав страдат от постоянните сблъсъци на Османската империя с кръстоносците и власите. Поради това българите все по-често напускат крайдунавския регион и образуват селища на по-голямо разстояние от реката.

През втората половина на XVIII до средата на XIXвек Добруджа, разположена на основния и стратегически най-кратък път на Русия към османската столица, става арена на пет големи руско-турски военни сблъсъка – войните от 1768-1744г, 1787-1791г., 1806-1812г.,1828-1829г. и 1853-1856г. Тези войни предизвикват сериозни демографски, политически, и етнографски промени, като водят до голям стопански срив, местното население е натоварено с допълнителни данъци и повинности и е задължено да осигурява и подпомага войската, да участва в изграждането на крепости и отбранителни съоръжения. По това време на територията се разгарят и сепаратистки бунтове и аянски размирици, при които са разграбени много селища. Военните стълкновения пораждат големи миграционни движения, които водят до сериозни демографски промени. Голяма част от местното население тръгва към слабо заселените територии на Бесарабия, Крим и Приазовието (първата голяма изселническа вълна е през 1768-1744г, но особено тежки са последствията от войните от 1806-1812г. и 1828-1829г.). Това води до обезлюдяване на Добруджа до степен, че немският маршал Х. Молтке, който посещава Добруджа между 1836 и 1839 година я определя като „истинска пустиня, която буди учудване у всекиго, че такава може да съществува в сърцето на Европа”. Голяма част от старото българско местно население „се изселва във Влашко.

През Руско-турската война от 1828-1829г. временно са освободени Източния Подбалкан, Странджа, Източна и Одринска Тракия. Българите, които активно са подкрепяли руските войски, са принудени да се изселят от родните си места при подписването на Одринския мирен договор през 1830г. и над 100 000 българи тръгват към руските губернии. Част тях остават за постоянно в някои добруджански селища, а част от преселниците от Русия правят опит да се върнат през 1832г., зимата ги спира в

региона и те заселват обезлюдената Добруджа, стимулирани от плодородната земя и данъчните облекчения от османските власти.

В следствие на гореизложеното българският етнически елемент в Добруджа се стабилизира, постепенно настъпва стопанско оживление, множество занаятчии, скотовъдци и сезонни работници от цяла България остават да живеят тук за постоянно. Етническата картина остава твърде пъстра с власи, арменци, руси, евреи, гърци, турци.

По силата на Букурещкия мирен договор от 1913г., потвърдено от Ньойския мирен договор от 27.11.1919г. Южна Добруджа е предадена на Кралска Румъния, което води до политически, стопански, културни и религиозни проблеми за българското население на областта.

С Крайовската спогодба от 1940г. Южна Добруджа се връща към България и в региона започва нов възход. След 1944г. се изграждат обществени сгради (общински съвети, медицински пунктове и др.) в Генерал Тошево и по-големите села.

Първите исторически сведения за общинския център Генерал Тошево датират от 1573г. в списъците на джелепкешаните. Там селището е упоменато с името Касъм, което носи до 1942 г. Прекръстено е на Генерал Тошево след заседание на Министерския съвет на Царство България от 19.09.1941 г., когато е решено да се дадат нови имена на железопътните гари в Добруджа и Македония и по линията Ботево – Кардам е посочено старото име на гара Касъм да се смени на Генерал Тошев. Това решение предопределя няколко месеца по-късно смяната на името и на околийския център Касъм. Със заповед № 2191 от 27.06.1942 г. е решено “с. Касъм да се преименува в с. Генерал Тошево”. С указ № 38 от 30 януари 1960 г. (обнародван в “Държавен вестник” на 2 февруари) село Генерал Тошево е обявено за град със същото име.

През 1956 г. с. Маловец е слято със с. Генерал Тошево и заличено от списъка на населените места. С указ № 5, обнародван на 08.01.1963 г., с. Пастир също е слято с Генерал Тошево и остава като квартал с дотогавашното си име. [5]

10.2. Типология на недвижимите културни ценности

Недвижимите културни ценности се класифицират въз основа на тяхната принадлежност към определен исторически период, научната и културната област, към която се отнасят, пространствената им структура и териториален обхват и степента на застрашеност.

За община Генерал Тошево НКЦ спрямо тяхната времева принадлежност са разпределени по следния начин:

ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО	
период	брой НКЦ Общ. Г. Тошево
Праисторически	**2**
Антични	**140**
Средновековни	**21**
Възрожденски	**14**
От ново и най-ново време	**4**

Активната проучвателна дейност на РИМ Добрич е допринесла за локализирането на множество археологически обекти, които показват гъстата селищна мрежа през античността и средновековието на разглеждания ареал.

Според научната и културната област, към която се отнасят, недвижимите културни ценности са: археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени, урбанистични, културен ландшафт, парково и градинско изкуство, етнографски и културен маршрут и за територията на общината са разпределени по следния начин:

ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО	
научна и културна област	брой НКЦ Общ. Г. Тошево
Археологически	**154**
Исторически	**6**
Архитектурно-строителни	**8**
Художествени	**4**
Урбанистични	**/**
Културен Ландшафт	**/**
Парково и град. изкуство	**/**
Етнографски	**/**
Културен маршрут	**/**

Археологическите недвижими културни ценности на територията на община Генерал Тошево, разположени дисперсно на територията на общината, са със сравнително голяма честота и представляват основното културно наследство на общината. Чрез теренни издирвания обектите са локализирани и описани в АКБ с подробна информация за всеки от тях в съответния му картон. Подробно описание на селищата и близките им археологически обекти е любезно предоставено от РИМ Добрич и добавено като приложение в настоящата записка. (Прил.5)

Обектите, които показват достижения в архитектурно-строителната област в общината, са недостатъчно изследвани. Все още в селата има стари къщи,

представители на добруджанската архитектура и носещи специфични културни характеристики, които могат да бъдат приобщени към системата КИН.

Архитектурно-строителните недвижими културни ценности от Античността и Средновековието по списъка на НИНКН са броени като археологически. Църквите са отбелязани като художествени недвижими културно ценности (само декларирани по Писмо №5586 от 27.10.1986г. на НИПК): 1. Църква „Свети Никола”, с.Красен

2. Църква „Света Троица”, с. Кардам
3. Църква „Св. Св. Кирил и Методий”, с. Житен
4. Църква „Възнесение Господне”, с. Спасово

Историческите НКЦ в община Генерал Тошево са:

1. Родна къща - партизанско скривалище и лобно място на Александър Гичев, с. Василево
2. Историческо място, където е била бащината къща на Йордан Йовков, с. Йовково
3. Филиповата кръчма, с. Красен
4. Комплекс (Групов паметник) - Филипова кръчма (дюкян); Стопанска сграда на уличната регулация; жилищна сграда, с. Красен
5. Сградата на прогимназията, където е бил учител Йордан Йовков, с. Красен
6. Гроб на руски войници, с. Пчеларово

Етнографски и урбанистични обекти, включени в списъщите с НКЦ няма, не са идентифицирани културен ландшафт и културен маршрут.

Според пространствената структура и териториалния обхват недвижимите културни ценности са единични и групови, като за територията на общината са означени основно единични и един групов - Комплекс (Групов паметник) - Филипова кръчма (дюкян); Стопанска сграда на уличната регулация; жилищна сграда, с. Красен (намиращ в един имот), но има потенциал да бъдат обособени и групови – могилни некрополи, системата от селища и крепости по суходолията:

ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО	
Пространствена структура и териториален обхват	брой НКН
Единични	171
Групови	1
Ансамбъл	/
Комплекс	/
Историческо селище	/
Археологически резерват	/

Според културна и научна стойност и своята обществена значимост културните ценности се определят като такива със световно, национално, местно и ансамблово

значение, както и такива, служещи за сведение. На територията на община Генерал Тошево няма обекти със световна значимост, както и такива с ансамблово значение:

ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО	
културна и научна стойност и обществена значимост	брой НКН
Световно значение	/
Национално значение	157
Местно значение	15
Ансамблово значение	/
За сведение	/

По смисъла на чл.146 от ЗКН, ал.3 археологическите обекти имат статут на културни ценности с категория национално значение до установяването им като такива по реда на този закон. По списъците, предоставени от НАИМ на БАН и РИМ Добрич, прецизно са указани статута на културните ценности и тяхната категория на археологическото наследство, идентифицирано от тях.

В по-голямата си част обектите на НКЦ от списъка на НИНКН не са обявени, освен няколко археологически обекта. Културен ландшафт може да бъде определен в някои зони на суходолията, където са се зародили античните селища и са продължили съществуването си през средновековието, някои и до наши дни и където антропогенната намеса в природната рамка е симбиотична и хармонична. Има достатъчно предпоставки за определяне на културни маршрути – по историческа тематика (тракийски, античен), като съчетание на културно и природно наследство.

Някои от по-изявените археологически недвижими културни ценности са:

- **КРЕПОСТ, с.Василево**

  Средновековна крепост на 1.06 km северно по права линия от центъра на с. Василево. Крепостта е била обитавана през IX- XI век. Има площ от около 15 дка. Крепостните съоръжения не личат добре, но на места се очертава крепостна каменна стена и следи от ров. [10]

- **КРЕПОСТ, с.Изворово**

  Средновековна крепост в самото село, на 0.8 km югоизточно по права линия от центъра на селото, на високия бряг на суходолието, вляво от пътя за града. Площта на обекта е около 20 дка. Землен ров и вал затварят четириъгълник, чиято източна стена е на ръба на скалата над суходолието. Керамиката е от IX-XI век.[9]

- **ЗЕМЛЕНО УКРЕПЛЕНИЕ, с.Огражден**

  Старобългарско землено укрепление има на 1.67 km северозападно по права линия от центъра на село Огражден. Укреплението е отдавна унищожено. Било е от землен тип. От запад е граничило със суходолието, минаващо през селото, което може би е било рекичка по онова време. Размерите му са приблизително 150/60/110/150 m. Общата площ е около 10 дка. [10]

- **ЗЕМЛЕНО УКРЕПЛЕНИЕ, с.Преселенци**

Раннобългарско укрепление от Първата българска държава на 1.44 km югозападно по права линия от центъра на село Преселенци. Археологическите разкопки на укреплението до с. Преселенци. В научната литература укреплението е определяно от Д. И. Димитров като землено, а от Р. Рашев с каменна стена. Укреплението има квадратна форма. На повърхността на терена личат валообразни издигания на три от укрепителните линии. На североизток защитни функции е имал естественият склон на малко суходолие, което може би в средновековието е било пълно с вода. До неотдавна е имало добре запазен кладенец. Укреплението е разположено на равнинна повърхност – т.е не е било добре защитено. Укрепителната линия е каменна стена с равна площадка пред нея и ров. Двете жилища, които се открити, са с разрушени зидове и е невъзможно да се уточнят техните очертания. В най- висока част на укреплението се попадна е разкрит зид от един ред камъни с ширина 0.8 m., ккато и части от други зидове– навярно от една сграда, явно разрушена още в средновековието или при обработка на почвата. Допуска се, че това е църква. [8]

Типичната Добруджанска къща е приземната, паянтова къща със стени от плет или кирпич и покрив от слама, а в градовете с покрив от дъски или керемиди с малки стрехи. Високите огради около големите селски дворове са били от същите материали, от които са правени и къщите и стопанските постройки. Запазени са единични нейни представители в лошо състояние.

Историческите паметници са свързани най-вече с живота и творчеството на бележитите автори Йордан Йовков и Дора Габе. Йордан Йовков е бил учител в с. Красен и в сградата на бившето кметство е устроена музейна експозиция. В своите разкази той споменава за Филиповата кръчма, строена през 1901 г. - безспорен източник на творчески идеи и колоритни прототипи в творчеството му. През 2005 г. кръчмата е реставрирана по проект на Красива България

В добро състояние е съхранена сградата, в която е учителствал Йордан Йовков, превърната в експозиция, посветена на живота на големия разказвач и хуманист. Сбирката представя репродукции на снимки на Йовков, на неговите родители, различни издания на произведения на писателя. Един от ценните експонати е ученически бележник, подписан от Йовков.[13]

Декларираните художествени културни ценности в общината са четири църкви:

Църква „Свети Никола”, с.Красен е една от най-старите в Добруджа. Построена е през 1866 г. Наскоро храмът е основно ремонтиран, а дворът му – благоустроен.

Църква „Света Троица”, с. Кардам е построена през 1932г. Камбаната на църквата, която е живата история на селото е дарена от местен родолюбец.

Църква „Св. Св. Кирил и Методий”, с. Житен е построена е през 1884 г., а няколко години по-късно е построена и масивна камбанария. Част от иконите са рисувани от сподвижника на Васил Левски – Захари Цанюв. В сегашно време църквата е основно ремонтирана, вътрешните стени са изографисани,

свещеник отслужва и литургии. Камбанарията също е претърпяла основен ремонт.

Църква „Възнесение Господне", с. Спасово. Преди да се построи голямата църква, в селото е имало малка църква – параклис, днешната е построена през 1894 г., като средствата за изграждането й са били събирани от местното население. Местна легенда разказва, че в района около днешната църква, при преминаването на местността Онгъла Хан Аспарух забива своя меч именно тук. Тук е единствения иконостас в страната, на който чрез дърворезбарска техника е изобразена характерната за българите мартеница. На храмовия празник - Спасовден, се празнува и събора на селото – 40 дни след Великден.[13]

Историческата памет се пази и чрез паметниците и паметните плочи, които според Списък на войнишки паметници и паметниците, свързани с борбите за национално освобождение, информацията от Областна администрация Добрич (Прил.3) са:

гр. Генерал Тошево	1. Паметник на генерал Стефан Тошев 2. Паметник на загиналите във войните жители на община Генерал Тошево 3. Паметник на загиналите пилоти
с. Василево	4. Паметник на опълченеца Васил Контаров – Комитата 5. Паметна плоча на опълченеца Васил Контаров
с. Дъбовик	6. Паметна плоча на участниците в Отечествената война 7. Кенотаф на кандидат подофицер Никола Георгиев Друмев
с. Рогозина	8. Паметна плоча на загиналите през Втората световна война от с. Рогозина
с. Спасово	9. Паметна плоча на загиналите в Балканската война 1912 г.
с. Пчеларово	10. Казашко гробче 11. Паметна плоча на загиналите във войните за национално обединение 1912 – 1918 г.
с. Градини	12. Паметник на място на бойни действия край с. Градини.
с. Преселенци	13. Паметна плоча на загиналите във войните жители на с. Преселенци
с. Изворово	14. Паметна плоча на загиналите във войните жители на с. Изворово.
с. Красен	15. Пам. плоча на загиналите във войните жители на с. Красен.
с. Средина	16. Кенотаф на ефр. Димитър Тодоров Стоянов в с. Средина.
с. Калина	17. Паметна плоча на загиналите във войните жители на с. Калина
с. Бежаново	18. Кенотаф на редник Васил Христов Василев – загинал през Първата световна война

Обектите на недвижимото културно наследство за общината от официалните списъци, предоставени по административен ред от НИНКН, АИС АКБ и от Националният регистър на военните паментици за Софийска област са систематизирани в табличен вид, при което им е дадена единна номерация, отразена и на графичното представяне (прил.4).

10.3. Ценностна характеристика и пространствено разнообразие

Поради недостатъчна проученост на археологическите обекти, които представляват основната част от културното наследство на общината не може да се направи точна преценка за ценностната характеристика на недвижимите културни ценности на територията. При разширяване на информацията за отделните обекти, те могат да се оценят чрез използване на критерии като:

- степен на автентичност
- степен на съхраненост;
- наличие на елементи с висока познавателна стойност;
- историческа значимост;
- задоволителна степен на проученост, доказваща значимостта на обекта за развитие на територия, район, зона;
- интегративност – обвързаността на обекта с други единични или групови обекти, пътища и маршрути, които са част от непосредствено изявената среда на обекти и са потенциал за бъдещото му обвързване в съвременна туристическа, ландшафтна, паркова и др. система;
- значимост на контекста;
- ниво на достъпност;
- популярност, създаден интерес.

Значимостта на крепостите може да бъде разглеждана и в контекста им като част от цялостната отбранителна система, възникнала още през античността и продължила да съществува (макар и с прекъсвания) и през средновековието, както и като свидетелство за многовековното историческо развитите на територията.

Малко са запазени образци на добруджанската къща, чиято съхранена автентична структура показва майсторството и традициите в строителството и бита на населението на територията от края на XIX и началото на XX век.

Обектите, свързани с живота и творчеството на Йордан Йовков и Дора Габе имат висока историческа стойност.

Териториалният обхват на културното и природно наследство се характеризира с дисперсност, простирайки се по цялата община. Археологическите обекти са разположени неравномерно извън убанизираната територия, като появата и развитието им е свързана с конкретните природни и исторически особености на разглежданата тертория.

Неолитните селища са разположени върху високи речни тераси, където реката оформя голям завой. През по-късните епохи значително се увеличава гъстота на селищата в разглеждания регион, като селищата от бронзовата епоха се разполагат върху първите незаливни речни тераси, често оградени от високи и стръмни дерета, което ги прави естествено защитени.

Крепостите от античността, по-късно използвани и през средновековието, са разположении на възвишения - естествено укрепени места, в близост до водоизточници и до съвременните си главни пътни артерии, основно в суходолията. Към момента тези оси (на главните антични и средновековни пътища) са изгубени и тази връзка между археологическите обекти не може да бъде изявена, но сухоречията продължават да са своеобразен гръбнак за археологическите обекти с културна и историческа значимост.

Могилите са основно групирани в некрополи, разположени с видимост от античните селища, които са обслужвали. В момента са основно в землищата в обработваеми земи.

Възрожденските къщи в селата са единични паметници, няма запазено ядро с ценни архитектурно-строителни и градоустройствени характеристики. Селата са разлати, разпростряни, не са компактни, къщите са в близост до уличната регулация, назад има големи дворове и стопански постройки. Къщите са ниски - с един полувкопан приземен етаж и един основен, наследници на уземната къща, която се е използвала до края на XVIII и началото на XIX век.

Имената на селищата в общината са сравнително нови, преименувани от предишните им турски названия (някои преминали и през румънски имена), като ойконимията е основно свързана с растения и преселения. Връзка между топонимията и културното наследство може да се открие в старите названия на Приселенци (Баш Хисарлък) и Огражден (Хасарлък).

10.4. Състояние

Археологическите обекти са в незадоволително състояние. Те не са били консервирани или реставрирани, не са социализирани. Повечето от тях са под обработваеми земи, което допринася за тяхното увреждане. По някои от тях иманярската намеса е нанесла непоправими щети.

Подробно описание за всеки един от археологическите обекти – местоположение, находки, състояние, достъпност, възможност за експониране и др., е дадено в техните картони от АИС АКБ, които не могат да бъдат публикувани съгласно Наредба №Н-2 от 06.04.2011г. за създаване, поддържане и предоставяне на информацията от АИС АКБ.

Филиповата кръчма е реставрирана, но другите постройки от ансамбъла са се разрушили. Църквите в с. Красен, Житен, Кардам и Спасово са в добро състояние.

Кирпичените къщи, недвижими културни ценности в селата, са в лошо състояние, по някои от тях са нанесени нерегламентирани намеси, някои от тях са безвъзвратно разрушени вследствие на безстопанственост.

10.5. Места и зони на въздействия от природни и антропогенни фактори, които представляват риск за увреждането на НКЦ и на експозиционната им среда

Вредното въздействие от атмосферни и природни влияния, стареене на материалите и изчерпване на техния жизнен цикъл оказват особено негативно влияние върху крехките археологически структури, кирпичените и дървените елементи на старите постройки, част от които са изоставени и самосрутили се. За архитектурно-строителните НКЦ съществува риск от физическо разрушаване или самосрутване, следствие на занемара или неадекватно отношение и ползване на обекти на наследството при инвестиционни намерения и устройствени дейности (намеренията на жителите на общината да обновяват и благоустрояват жилищната си среда, в случаите когато тя съдържа елементи на традиционната архитектура и селищна организация).

Археологическите обекти на територията на общината са застрашени от вандализъм, разпрад на оригиналната субстанция, водеща до сериозна промяна в струкурата.

Не е локализиран риск от промишлени, производствени и други обществени дейности за културното наследствто в извънселищните територии, както и от инфраструктурни елементи (газовото трасе не преминава през обекти на КН). Аграрното обработване на земята в зоните с археологически обекти (могилите и могилните некрополи) е силно деструктивно. Антропогенен фактор, който нанася непоправими вреди на културното наследство е иманярството.

Риск за културното наследство, свързан с добив на материали, глеми инвестиционни намерени, замърсяване на въздуха, почвите и водите от големи промишлени предприятия на територията на общината няма.

10.6. Връзка със средата и останалите функционални системи в общината

Недвижимото културно наследство на Община Генерал Тошево има все още незадоволителна обвързаност с останалите функционални системи в общината – жилищна, отдих и туризъм, култура, образование.

Изключение правят художествените ценности - църквите, които поддържат пълноценна връзка между системата на КИН и другите функционални системи чрез континуитета, жизнеността и обогатяването на функцията си.

Връзката на културното наследство в региона със заобикалящата го природна среда е неразривна, структуро-определяща (формирането на селищата, пътищата, укрепителните съоръжения и др.) и неизменна. Благодарение на тази силна връзка за някои от обектите има достатъчно предпоставки за определянето на културен ландшафт – например археологическите обекти в суходолията. Археологическото наследство в общината в извънселищните територии до голяма степен е съхранило връзката си със заобикалящата го среда. Античните и средовековни крепости и укрепени селища извън суходолията са в променена среда поради факта, че Добруджа тогава все още не е била обезлесена и главните пътни артерии, към които те са били изградени, са се обезличили, но археологическите обекти, нямиращи се по сухоречията са в изначалната си природна рамка.

Църквите и къщите в селата са в среда със сходни на изграждането им градоустройствени характеристики – ниско застрояване, свободностоящи сгради, широки централни пространства.

Част от къщите, недвижими културни ценности, са все още използваеми и са част от жилищната функционална система на общината.

Системата „Отдих и туризъм" може да бъде доразвита, липсва леглова база извън Генерал Тошево. Връзката на недвижимото културно наследство със системата „Култура" е добра и непрекъснато доразвиваща се. [6]

Голяма част от археологическите ценности се намират в защитена територия на „Натура 2000" , което може да добави стойност към предлагания туристически продукт със съчетаването на еко- и културен туризъм.

Потенциалът на археологическите обекти в общината не е разгърнат, те не са проучени и достъчно социализирани и липсва добра връзка между културно-историческото наследство и останалите функционални системи. Необходимо е недвижимо културно наследство да изиграе своята по-активна роля в развитието в областта на туризма, музейното дело и стимулирането на икономиката.

В повечето от населените места в средата на XX век е изграден нов жилищен фонд, който е изменил фоновата рамка на старите къщи (постройките се разполагат по уличната регулация), но е запазил ниската етажност (основно едноетажно застрояване) и е осигурил сравнително благоприятно интегриране на старите сгради в съвременните селища.

Потенциалът на НКЦ в общината не е напълно разгърнат, множество археологически обекти с научен и туристически потенциал не са проучени, консервирани и социализирани.

10.7. Взаимовръзка с движимото и нематериалното културно наследство

Движимото и нематериалното и историческо културно наследство е представено в музейните експозиции на Исторически музей - Генерал Тошево, който е създаден през 2006 г. и е наследник на музейните сбирки в региона, възникнали през втората половина на миналия век. Сега във фондовете му се съхраняват над 10 000 експоната, представени в постоянните експозиции на музея в гр. Генерал Тошево и в селата Дъбовик и Красен. Първата от тях проследява богатото археологическо минало на региона, както и живота на добруджанеца от края на XIX и началото на XX в. Специален музеен кът в нея е посветен на ген. Стефан Тошев – командващ III - та българска армия на добруджанския фронт по време на Първата световна война и патрон на града. В двора на музея е уреден лапидариум, в който особен интерес представляват тракийската гробница и локомобилът. [15]

Село Красен е известно като едно от "Йовковите места" в Добруджа, защото тук писателят учителства най - дълго (1907 – 1912 г.) и създава първата си белетристична творба "Овчарова жалба". В бившата сграда на Кметството е уредена постоянна експозиция, която представя творческата връзка на писателя с Добруджа, а в старата прогимназия, чийто пръв директор е Йовков, е направена възстановка на стаята, в която той е живял, и на класната стая, в която е преподавал. Интерес за гостите на Община Генерал Тошево представляват и

Филиповата кръчма в с. Красен (реставрирана), в която Йордан Йовков е открил много от прототипите на своите герои и мелницата в с. Изворово, където се развива действието на драмата “Албена”.

В родното село на Дора Габе - Дъбовик е съставена експозиция, посветена на именитата българска поетеса Дора Габе. Нейните книги за деца от 20-те до 60-те години принадлежат към класиката на детското литературно наследство. От 1917 до края на живота си тя развива активна преводаческа дейност. В музейната експозиция в родното ѝ село могат да се видят гипсовата отливка от нейните ръце, ордените и медалите, с които е била отличена, една от пишещите ѝ машини,както многокниги, фотоси и лични вещи, които разкриват невероятния творчески свят на поетесата.[15]

Църквата има съществена роля като пазител на българската духовност, храмове има построени в много от селищата, повечето от последните години:

гр. Генерал Тошево – Православен храм „Св. Димитър”;

с. Красен - Православен храм „Св. Николай”;

Храм „Успение Богородично” – новопостроен;

с. Изворово - Православен храм „Покров на Пресвета Богородица”; Параклис – в процес на създаване

с. Житен - Православен храм „Св.Св. Кирил и Методий”;

с. Кардам - Православен храм „Св. Троица”;

с. Василево - Православен храм „Св. Еразъм Охридски” – ново строителство`2013 г;

с. Преселенци - Православен храм „Св. Георги”- ново строителство, `2011;

с. Пчеларово - Православен храм „Йоан Богослов” – добро състояние;

с. Спасово - Православен храм „Вознесение Господне”;

с. Средина – Православен храм „Св. Димитър” – ново строителство`2011;

с. Дъбовик – Православен храм „Св. Георги”;

с. Люляково: Православен н храм „Св.Св. Петър и Павел”- ново строителство`2013;

с. Чернооково – Православен храм „Рождество Богородично”

с. Малина – в процес на създаване на Православен храм.

Джамии има в селата Йовково, Къпиново, Люляково и Спасово.

Според ЗКН нематериално културно наследство са:

1. устни традиции и форми на изразяване, включително и езикът като носител на нематериално културно наследство;

2. художествено-изпълнителско изкуство;

3. социални обичаи, обреди и празненства;

4. знания и обичаи, които се отнасят до природата и вселената;

5. знания и умения, свързани с традиционните занаяти.

Съчетанието на материално и нематериално културно предоставя големи възможности за изявяване на цялостното културно богатство на разглежданата територия.

Средищата, в които се пази и предава фолклорът, традициите, краеведческата дейност и културната идентичност, са читалищата, като на територията на Общината те са двадест и две и са с активна читалищна дейност:

1. НЧ “Светлина -1941”, град Генерал Тошево;
2. НЧ „Пробуда -1941”, с. Кардам;
3. НЧ „Отец Паисий -1897”, с. Спасово;
4. НЧ „Йордан Йовков -1896”, с. Красен;
5. НЧ „Св.Св.Кирил и Методий -1897”, с. Пчеларово;
6. НЧ „Съединение -1943”, с. Изворово;
7. НЧ „Йордан Йовков -1943”, с. Люляково;
8. НЧ “Дора Габе -1940”, с. Дъбовик;
9. НЧ „Христо Ботев -1908”, с. Житен;
10. НЧ „Александър Гичев-1907”, с. Василево;
11. НЧ „Нов живот - 1941”, с. Преселенци;
12. НЧ „Стефан Караджа -1942”, с. Малина;
13. НЧ „Стефан Караджа -1941”, с.Чернооково;
14. НЧ „Йордан Йовков -1941”, с. Росица;
15. НЧ „Иван Вазов -1946”, гр. Генерал Тошево, кв.Пастир;
16. НЧ „Христо Ботев -1942”, с. Рогозина;
17. НЧ „Йордан Йовков -1942”, с.Йовково;
18. НЧ „Наука -1940”, с. Зограф;
19. НЧ „Васил Левски -2007”, с. Сноп;
20. НЧ “Калина -1965”, с. Калина;
21. НЧ „Стефан Караджа -1942”, с. Балканци;
22. НЧ „Тодор Рачински – 2011” с. Петлешково

В читалищата се създават възможности за съхраняване на културните обичаи и традиции, в тях основно се развива библиотечна дейност и любителско художествено творчество. В читалищата редовно се провеждат театрални постановки и концерти. Община Генерал Тошево ежегодно се провежда културни прояви, чиито организатори са Общината и народните читалища: Общински фолклорен празник “Цветница”, Добруджански фолклорен събор “Богородица”, Великденско Добруджанско надсвирване, Празници на хумора, Седмица на детската книга и изкуствата за деца, Празници на гр.Генерал Тошево, Национален конкурс за млади изпълнители “Иван Георгиев”, Национален литературен конкурс за млади поетеси “Дора Габе”, Фестивал на градската песен „Подари ми море”, Събор на преселените от северна Добруджа

българи в с. Дъбовик, Еньовски събор на родовете и традициите „Край язовир Дрян” в с. Красен, “Йовкови празници”, Празници на хляба, житото и Добруджа в с. Спасово, Фолклорни събори в с. Пчеларово, с. Зограф, с. Сноп и др.[5]

Съставите към читалищата се представят успешно на редица национални и регионални конкурси. Активна дейност в областта на културата развиват и 18 клубове на пенсионера, действащи на територията на града и общината. Те се включват в прояви от местен и общински характер и развиват самостоятелна клубна и творческа дейност. Община Генерал Тошево поддържа активни културни връзки с бесарабските българи от побратимените Болградски район, Одеска област, Украйна и Район Тараклия, Република Молдова. Общината има установени партньорски отношения и общи трансгранични проекти с гр. Мангалия, гр. Негру вода и гр. Наводари, Република Румъния Проблемите в развитието на кулутурата в общината са свързани с влошените демографски характеристики на района и с липсата на финансови ресурси за поддръжката на материалната база. Бюджетът на Общината позволява на читалищата да развиват единствено традиционни културни дейности. [5]

Общината има богат празничен календар, в който са включени всички големи православни и национални празници и чествания в памет на бележити личности. Традиционно празниците са били свързани с главния поминък на населението - скотовъдство и земеделие.

10.8. Анализ на предходното устройствено и инвестиционно проектиране и реализации с оглед диагностициране на произтеклите от тези намеси (или липсата на намеси) проблеми за недвижимото културно наследство

Градоустройствените предходни намеси не са проблемни по отношение на оцененото културно наследство, тъй като недвижимите културни ценности в населените места са единични, мащабът и структурата на тяхната среда са запазени.

Не всички археологически обекти са отразени в КВС, което има негативно отражение върху тях и усложнява бъдещето им опазване. Извън урбанизираната територия липсата на специфични режими за територията около археологическите обекти е спомогнала за тяхното постепенно разрушаване.

10.9. Проблеми

1. Съществен проблем от правно естество е неуредената собственост за голяма част от археологическите обекти.
2. Много от археологическите обекти се намират на територията на горски фонд или обработваема земеделска земя, за извършване на дейностите по опазването им е необходимо да се процедира промяна на предназначението на земята.
3. Съществува документална неуреденост относно културното наследство, която изисква актуализиране на списъците с недвижими културни ценности на НИНКН и синхронизиране с Археологическата карта на България.
4. Част от недвижимите културни ценности на територията на общината са все още само декларирани, необходимо е завършване на процедурата по обявяването им.

5. Липсват археологически проучвания (освен теренните издирвания);
6. Липса на пространствена, комуникационна и тематична обвързаност на елементите на системата КН и с останалите функционални системи в територията;
7. За описаните обектите на недвижимото културно наследство липсват данни за определените режими за опазване по смисъла на чл.79, ал.1 и ал.2 от ЗКН, което възпрепятства изпълнението на разпоредбите на чл.80 от ЗКН; Не са вземани мерки за определяне на устройствените параметри, защитата и опазването на КН и неговата експозиционна среда;
8. Структурите на обектите на недвижимото културно наследство не са стабилно укрепени, консервирани, реставрирани и експонирани, като за тях липсва достъп, информационни и указателни табели, както и оформена експозиционна среда. Археологическите обекти не са социализирани, не е изявен техния потенциал, не са предприемани дейности по консервация, реставрация и експониране на повечето от установените археологически структури;
9. Земеделската дейност не е отчитала наличието на археологически недвижими културни ценности на територията на Общината, в резултат на което голяма част от тях са увредени - могили и селища;
10. Иманярски намеси са унищожили частично или цялостно археологическите структури.

10.10. Насоки за опазване, експониране и социализиране

1. Допълнително засилване на регионалното сътрудничество с другите съседни общини и създаването на общ съвместен продукт с използването на ресурсите им (вече има реализирани подобни проекти).

2. Стимулиране на нови алтернативни източници на финансиране на дейностите по опазване на културните ценности.

3. Подобряване на общинската техническа инфраструктура – основно пътища.

4. Необходимо е да се продължат дейностите по проучване и изследване, маркиране и приобщавне към системата на отдиха и туризма на археологическите обекти – има много добра изготвена такава програма от РИМ Добрич (прил.6).

5. След проучването им, на археологическите обекти трябва да бъдат определени охранителни зони и режими за тяхното опазване, да се усъвършенства юридическата защита за всички НКЦ в общината.

6. Обектите, представляващи научна и обществена ценност, трябва да бъдат консервирани, реставрирани и удачно експонирани.

7. При проучване, консервация, реставрация и социализация на някои от археологическите обекти в общината може да се създаде допълнителна система от вътрешни културни маршрути.

8. Да се стимулира привличането на общесвеността, НПО, подрастващите и младите в изучаването, опазването, поддържането и популяризирането на културно-историческото наследство. Насърчаване на местните жители, посетителите и гости на територията за участие в дейности по опазване и популяризация на формите на историческото наследство;

9. Съставяне на програми за обучение/запознаване на местното население за локалните природни и културни ценности и за участие в туристическия бизнес на територията;

10. Като се отчете културно-историческия потенциал, в системата „Отдих и туризъм" да се заложи развитие, свързано с опознавателния и културно-историчеки туризъм, развитие на легловата база.

11. Да се наблегне на разнообразието на съществуващите туристически продукти, използващи нови технологии за интерактивност и излагане на културното наследство чрез съвременни информационни технологии и сценичното изкуство, с цел постигне по-голяма атрактивност.

12. Допълнително развитие на алтернативни форми на туризъм (селски, екологичен, приключенски, ловен, риболовен). Използване по-пълноценно на природния и антропогенния ресурс, материално и нематериално кулурно наследство.

13. Оптимизиране на връзките между структурите Култура и Туризъм

14. Създаване на още по-богат и атрактивен календар със събития, свързани с нематериалното наследство, традиции, ритуали и използващи рамката на недвижимите културни ценности, организиране на местни и интернационални пленери и фестивали.

15. Съставяне на модели за управление на ресурсите на територията;

16. Предложение за местни данъци и такси за целесъобразно усвояване на културно-туристическия продукт на територията;

17. Дефиниране на конкретните устройствени параметри за изграждане на необходимата социално-образователна,културна, туристическа и информационна инфраструктура;

18. Създаване на единна информационна и указателна мрежа – физическа и виртуална.

10.11. SWOT анализ – силни и слаби страни на системата КН,възможности за развитие и заплахи за опазването й

Културното наследство на територията на община Генерал Тошево е представено изключително от археологически обекти, които са слабо проучени, но останките на повечето от тях са естествено защитени от напластяванията на времето и с потенциал за бъдеща социализация. Художествените и историческите недвижими културни ценности са поддържани и активно участващи в културния живот на общината.

СИЛНИ СТРАНИ:

- Наличие на обекти от далечни и различни исторически епохи и на предметни находки от бита, даващи възможност за датиране на материалните следи и

изява на различни исторически периоди във формите на материалното наследство;

- Съхранени форми на нематериално наследство – традиции, фолклор, местни обичаи и религиозни празници, предания, кухня и др.;
- Съчетание на потенциала на недвижимото наследство и недвижимото с природните дадености;
- Близостта до черноморските курорти;
- Наличие на близки до общината недвижими културни ценности от национална значимост;
- Развита читалищна дейност с традиции в провеждането на празници, конкурси, фестивали и тенденции за обогатяване;
- Селища в общината са свързани с живота и творчеството на забележителни почитани личности от българската история и култура;
- Пространствена близост между елементите на историческото наследство и видимост между част от тях;
- Липса на замърсяващи производства и мащабни строителни инициативи, засягащи терените на археологическите обекти; екологично чиста среда;

СЛАБИ СТРАНИ:

- Относителната й откъснатост на общината от главни пътища и транспортни коридори, както и коридори на наследството;
- Територията е слабо позната дори в границите на общината и областта. Липсва масирана информационна и рекламна стратегия за популяризация на този потенциал;
- Въпреки проведените теренни обхождания, все още слаба проученост на археологическото наследство;
- Не е изявен популярен, знаков и емблематичен обект, който да служи за основен репер и да е разпознаваем при популяризирането на културното наследсво на общината;
- Липсва координация между НИНКН (МК) и НИАМ при БАН, музеи, община и читалища и местни изследователи. Наложителна е актуализация на базата данни за н.к.ц. и координация между институциите;
- Лошо състояние на обектите на археологическото наследство;
- Не е проведена политика за опазване и интеграция на археологическите обекти;
- Недостатъчно развитата инженерна инфраструктура.

ВЪЗМОЖНОСТИ:

- Значителен потенциал за развитие на форми на алтернативен туризъм – културен, еко-, селски, ловен, риболовен, познавателен и т.н., в които дейности да се интегрират в бъдеще обекти на недвижимото и форми на нематериалното наследство;

- Възможности за развитие на местни, регионални и национални туристически и културни маршрути и културно-туристически продукти;;
- Възможности за интеграция на различните форми на наследството при представянето му по време на традиционни чествания и популярни събития.
- Непълната проученост на територията дава възможност за съхранение на все още неразкрити обекти, до настъпване на подходящ момент за интеграция на дейностите по тяхното разкриване, проучване, съхранение и експониране;
- Развитие на национален и транснационален обмен;
- Мотивиране на младите хора да се включат в културните дейности;
- Приобщаване на етнически малцинства ;
- Разработване на добра информационна и медийна политика на общината;
- Кандидатстване с проекти за външно финанциране.

ЗАПЛАХИ:

- Демографски и миграционни процеси - естественият прираст на населението продължава да е отрицателен, респ. да се увеличава средната възраст на населението и да липсва попълване на експертния състав на институциите;
- Недооценяване потенциала на наследството за съхранение на общностната идентичност и самочуствие, за оживление и развитие на сфери от съвременния живот на общината;
- Недостатъчен интерес към района и историята му от страна на централни държавни институции;
- Липса на средства;
- Иманярство;
- Заплахи от стихийни природни бедствия;
- Недостатъчна досегашна градоустройствена защита на недвижимото културно наследство.

10.12. Правила и нормативи за устройство на защитените територии за недвижимото културно наследство и за дефиниране на специфични устройствени режими за тях към общия устройствен план на Община Генерал Тошево

На територията на община Генерал Тошево се обособяват следните защитени територии с режим на културно-историческа защита с оглед опазването на недвижимото културно наследство:

Т КИН 1 - Единична недвижима културна ценност – Архитектурно-строителна или историческа в урбанизирана територия

Т КИН 2 - Единична недвижима културна ценност - Археологически обект

Т КИН 3 - Единична недвижима културна ценност - Археологически обект по списък на НИНКН с приблизителна локализация – при възникване на

инвестиционна или друг вид инициатива да се извърши теренно археологическо обхождане по Наредба № Н-00-0001 от 2011 г. за извършване на теренни археологически проучвания (ДВ, бр. 18 от 2011 г.) и обектът да бъде прецизно локализиран.

Териториалният обхват на Т КИН 1 и Т КИН 2 съвпада с територилният обхват на НКЦ, съгласно чл.79 ал.3 и ал.4 от ЗКН. Терени с обекти на културно-историческото наследство се устройват съобразно изискванията и определените от НИНКН режими за опазване на недвижимите културни ценности. При липса на такива, но при дефиниран териториален обхват с полигон в картоните на АКБ за обхват на обекта се приема съответния полигон, а за охранителна зона се приема територия с ширина 10м извън този полигон. За археологическите обекти, които не са площно определени при определения общ устройствен режим на територията, в която попада сътветния обект на НКН, се прилага разпоредбата на чл.161 от ЗКН.

В частите извън урбанизираните територии на община Генерал Тошево, за които са установени данни за наличие на недвижими културни ценности, се установява режим на превантивна устройствена защита. За тях се изготвят специализирани подробни устройствени планове, придружени от специфични правила и нормативи, с които се предвиждат устройствени мерки за запазване на фактическото им ползване, без да се влошават техните качества. След деклариране им или след предоставянето на статут на недвижима културна ценност по реда на Закона за културното наследство, допустимите дейности и ограниченията при стопанисването, ползването и застрояването на тези територии се определят с режима за опазване и с планове за опазване и управление на недвижимите културни ценности, приети съгласно изискванията на Закона за културното наследство.

Всички устройствени планове и инвестиционните проекти с искания за намеси в защитени територии за опазване на културното наследство се одобряват и строежите се изпълняват по реда на Закона за устройство на територията след съгласуване по реда на чл. 84, ал. 1 и 2 от ЗКН.

Т КИН 1 - Единична недвижима културна ценност – Архитектурно-строителна в урбанизирана територия

- Устройството и застрояването на поземлени имоти с единични недвижими културни ценности или попадащи в охранителните зони на такива, се подчинява на режима, определен от Закона за културното наследство, респективно нормативната уредба действаща към момента на изготвяне на изготвяне на плана, съобразно вида и категорията на недвижимата културна ценност и при отчитане на устройствената зона, в която попада поземления имот.
- Допустимостта за надстрояване, пристрояване и допълващо застрояване се доказват с предварителни обемно-пространствени проучвания със силуетни планове, на база на които се изготвят ПУП и РУП, които да обхващат най-малко непосредствено прилежащите и срещулежащите през улицата имоти и подлежат на съгласуване с МК по реда на чл. 83 и чл.84 от ЗКН и ЗУТ
- Намеси по сгради, недвижими културни ценности, се извършват въз основа на виза за проектиране по чл.140, ал.3 от ЗУТ и

инвестиционен проект, съгласувани с МК по реда на о реда на чл. 83 и чл.84 от ЗКН.

Устройство на ПИ, които не съдържат ЕНКЦ, но попадат в охранителната зона на единични недвижими културни ценности:

- Задължително се изготвят ПУП и РУП, които да обхващат най-малко непосредствено прилежащите и срещулежащите през улицата имоти и подлежат на съгласуване с МК
- За имотите, които са непосредствено прилежащи до УПИ, съдържащо ЕНКЦ, за издаване на разрешение за строеж е необходимо съгласуване с МК на проекта по част „Архитектура".

Т кин 2 – Единична недвижима културна ценност - Археологически обект:

1. Устройството и застрояването на териториите с режим Т КИН 2 се подчинява на режима, определен от ЗКН и действащата нормативна уредба, съобразно вида и категорията на НКЦ, нейните граници и режими на опазване и при отчитане на устройствената зона, в която попада поземления имот.
2. За археологическите обекти, които се намират в земеделски територии се прилагат изискванията на глава 9, чл.35 от Наредба 7 за ПНУОВТУЗ – забранява се риголване не почвата и дълбочинна обработка на повече от 25см дълбочина, както и засаждане на дървета и култури с дълбока коренова система. Забраняват се всички строителни, добивни, мелиоративни и други дейности, които увреждат могилния насип.
3. За терените с обекти на недвижимите археологически културни ценности (НАКЦ) Т КИН 2 инвестиционните проекти се предхождат от предварителни археологически проучвания, с които се установява дали те няма да бъдат засегнати или нарушени (чл.161 ал.1 от ЗКН). При наличие на археологически структури се назначава комисия от Министъра на културата, която определя статут и специфични правила за опазване културната ценност.
4. Визи за проектиране и инвестиционни проекти за строителство (включително и подземно) се съгласуват с МК.
5. За устройството и опазването на териториите на селищни и надгробни могили и средновековни отбранителни валове – всички искания за намеси в недвижимите културни ценности се съгласуват по реда на ЗКН.
6. Разрешава се археологическо проучване, консервация, реставрация, експониране и социализация на НАКЦ.
7. Разрешава се промяна на предназначението на земята, проектиране и строителство, свързано с охрана, проучване, експониране и социализиране на обекта.

Режим на ползване на охранителната зона:

8. Инвестиционните проекти за обектите на строителството се съгласуват с МК по реда на ЗКН
9. Осигурява археологическо наблюдение по време на изкопните работи по чл.161 ал.2 на ЗКН.

Т КИН 3 - Единична недвижима културна ценност - Археологически обект по списък на НИНКН с приблизителна локализация –

1. При възникване на инвестиционна или друг вид инициатива да се извърши теренно археологическо обхождане по Наредба № н-00-0001 за извършване на теренни археологически проучвания и обектът да бъде прецизно локализиран.

Единична недвижима културна ценност с историческа значимост – инвестиционните намерения да бъдат съобразени с опазването на историческата памет и съгласувани по реда на ЗКН.

Необходимост от създаване на устройствени предпоставки за опазване на цялостни културни ландшафти по смисъла на чл.47,т6 от Закона за културното наследство(ЗКН)

Културен ландшафт по смисъла на чл 47, т.6 от ЗКН представлява съвкупността от пространствено обособени устойчиви културни напластявания, резултат от взаимодействие на човека и природната среда, характеризиращи културната идентичност на дадена територия. Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство определя културните пейзажи като "комбинирано произведение на човека и природата". Ориентациите за приложение на Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство (ЮНЕСКО, 2005) допълват това определение: Културните пейзажи отразяват развитието на човешкото общество и поселения през времето, под влиянието на физическите ограничения и/или възможности, предоставени от природната среда, както и последващите социални, икономически и културни сили, както външни, така и вътрешни". Културните пейзажи може да отразяват и специфична обработка на земята, традиционни умения, специфични традиции, описания на пейзажа в художествени творби и исторически събития, т.е. среда, наситена с материални и/или нематериални следи от взаимодействието на природни и антропогенни фактори.

На територията на община Генерал Тошево могат да бъдат разграничени устройствени предпоставки за дефинирането на такъв вид интегрално наследство като категория недвижима културна ценност. Територия на културен ландшафт може да бъде обособена при суходолията, където антропогенната (археологическа) среда е запазила своите ценностни характеристики и на фона на специфичните природни дадености формира уникален ландшафт, наситен с материални и нематериални културни следи.

Има възможност за развитието на локални културни маршрути, които да съчетават природни и културни забележителности и да свързват топоси със съхранено археологическо наследство с прекрасна природна среда.

Необходимост от разработване на ПОУ по чл.78 от ЗКН за определени обекти и територии.

На настоящият етап, след задълбочена преценка на състоянието на ресурсите на културното наследство на тразглежданата територия, може да се направи обективна констатация, че за територията на общината няма необходимост от разработване на ПОУ за определена недвижима културна ценност.

Критерии за изменение на ОУПО по отношение на последващото проектиране във връзка с опазването,защитата,експонирането и социализацията на обектите на НКН.

Всяко последващо ниво и проектиране, касаещо ПИ с недвижима културна ценност или попадащо в охранителната й зона се съобразява с предвижданията на ОУП, като се следват изискванията на чл.103. (4) и чл.104. (1) от ЗУТ и подлежи на съгласуване с МК съгласно ЗКН.

Когато изменението на подробния устройствен план налага изменение на общият устройствен план, съгласно чл. 134. (3) от ЗУТ първо се изменя общият устройствен план, като в случаите, когато се касаят имоти с НКЦ или такива в охранителните им зони, изменението се съгласува с МК, като е необходимо изработването на предварителни проучвания за обемно-пространствена структура, височина на застрояването и силуетно въздействие, съглсно изискванията на Глава 23 от Наредба 4 за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти.

Начинът на застрояване, озеленяване и определянето на вида и параметрите им трабва да следват конкретните условия, съобразно теренните профили, идентичността на културните и историческите ландшафти, мащабът на пространствата, ракурсите на визуалните кореспонденции, рекултивацията на увредените участъци на експозиционната среда, регенерация на съществуващия сграден фонд, благоустрояване, профилите на алеите и пътищата за достъп, осветеността на терените и пр. специфични фактори.

Критерии за изменение на ОУПО във връзка със защитата, опазването, експонирането и социализацията на НКН на територията на Община Генерал Тошево:

- във връзка с осигуряване на устройствени мерки за защита на НКЦ и на експозиционната им среда от рискови фактори - преки и косвени, свързани с ново строителство за предотвратяване на разрушения в границите им или в охранителните им зони;
- във връзка с отменяне по реда на ЗУТ и на ЗКН на проектни разработки по предходни устройствени планове и инвестиционни проекти, които предпоставят риск за опазването и експонирането на структурите на НКН, нарушават характеристиките на културния и исторически ландшафт;
- във връзка с осигуряване на комуникация или съоръжение за достъп до НКЦ;
- във връзка с провеждане на магистрални и локални инфраструктурни проводи и мрежи;
- във връзка с предвиждане на комплекс от устройствени мерки по разширяване на ценностния контекст и на свързаността на структурите на

локалното КН с тези на регионалното, за развитие на туристическата инфраструктура на територията на общината.

11. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА

11.1. Пътна инфраструктура

11.1.1. Съществуващо положение

За гр.Генерал Тошево има изготвен ТУП и генерален транспортно-комуникационен план /ГКТП/ през 1984 г. Изготвена е рецензия за ГКТП и протокол с изказване на проблемите на уличната пътна мрежа и транспорта. Генералната схема на уличната и пътна мрежа и ГКТП на гр.Генерал Тошево е направена за хоризонт 2000 г.

Пътищата от републиканската пътна мрежа са дадени в следната таблица 50:

№ по ред	**Път №**	**Наименование на пътя**	**Километрично положение**		**Дъл-жина /км/**	**Габарит /м/**
			от км	**до км**		
		II клас				
1	29	Варна - Аксаково - о.п. Добрич - Генерал Тошево - граница Румъния	62+3	84+3	22.0	7.5/11.5
		ВСИЧКО II клас:			22	
		III клас				
2	296	Генерал Тошево - Преселенци - Василево - Каварна • пристанище Каварна	0+0	24+4	24.4	7.0/9.0
3	2903	Генерал Тошево - Къпиново - Изворово - Красен - Росица - п.к. Лозница - Граница Румъния	0+0	36+9	36.9	6.0/8.0
4	2904	(Генерал Тошево - граница Румъния) Кардам - Спасово - Бежаново - Захари Стояново - Дуранкулак	0+0	26+4	26.4	6.0/8.0
5	2932	Крушари - Полковник Дяково - Добрин - (Красен - Росица)	10+6	16+8	6.2	6.0/8.0
6	2961	(Василево - Каварна) Конаре - Белгун - Септемврийци - Нейково - Бежаново - (Дуранкулак - Шабла)	0+0	1+6	1.6	6.0 / 8.0
7	2963	(Василево - Каварна) Вранино - Челопечене - Белгун - Сърнино - Спасово	12+9	21+4	8.5	5/9.0

8	9002	(О.п. Каварна - Балчик) - Момчил - Кремена - Дропла - Петлешково - Присад - Генерал Тошево	23+6	33+2	9.6	7.5/9.5
9	9701	О.п. Добрич - Победа - Методиево - Малина - Преселенци - Горица - Великово - Сираково - Сърнино	13+3	24+0	10.7	6.0/9.0
	9701		24+0	37+3	13.3	7.0/10.0
		ВСИЧКО III клас:			**137.6**	
		ВСИЧКО ПО II + III клас:			**159.6**	

ИНФОРМАЦИЯ за километрично положение на начало и край на населените места през, които минават пътищата от РПМ за Община - Генерал Тошево

Път №	**Населено място**	**начало**	**край**	**км**
II-29	гр. Ген. Тошево	68+464	71+390	2,926
	с. Кардам	77+893	79+803	1,910
III - 296	гр. Ген. Тошево	0+000	1+683	1,683
	с. Люляково	4+453	5+344	0,891
	с. Преселенци	10+333	11+588	1,255
	с. Василево	15+325	17+027	1,702
	с. Конаре	20+426	21+180	0,754
III - 2903	гр. Ген. Тошево	0+000	2+495	2,495
	с. Капиново	6+144	8+942	2.798
	с. Изворово	12+009	16+568	4.559
	с. Красен	17+241	20+794	3.553
	с. Росица	29+056	32+666	3.610
П1 - 2904	с. Кардам	0+000	0+956 "	0.956
	с. Чернооково	6+882	7+790	0.908
	с. Спасово	16+730	19+264	2.534
	с. Бежаново	24+930	25+673	0.743
III - 2932	с. Росица	16+584	16+816	0.232
III - 2963	с. Сърнино	16+900	17+765	0.865
	с. Спасово	20+332	21+387	1.055
III - 9002	с. Присад	29+457	30+178	0.721

Път№	Населено място	начало	край	КМ
III- 9701	с. Малина	18+340	19+370	1.030
	с, Преселенци	22+330	24+000	1.670
	с. Горица	25+633	26+314	0.681
	с. Великово	31+190	31+745	0.555
	с. Сираково	34+149	35+035	0.886
	с. Сърнино	36+507	37+337	0.830

СПРАВКА ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА РЕПУБЛИКАНСКИТЕ ПЪТИЩАТА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОПУ – ДОБРИЧ ЗА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

път №	**дължина**	**добро**						**средно**			**лошо**					
		много добро			**добро**			**Задоволител-но**			**Незадоволи-телно**			**лошо**		
	км	от	до	км	от	до	км	от	до	км	от	до	км	от	до	км
П - 29	14.70				62.30	68.50	6.20	68.50	77.00	8.50				0.00	0.00	0.00
	7.30				77.00	83.30	6.30			0.00	83.30	84.30	1.00			
Ш - 296	1.30						0.00	0.00	1.30	1.30						0.00
	14.00				1.30	10.30	9.00				10.30	15.30	5.00			
	5.10							15.30	17.30	2.00	17.30	20.40	3.10	0.00	0.00	0.00
	4.00				20.40	24.40	4.00									
Ш- 2903	2.50						0.00				0.00	2.50	2.50			
	9.50						0.00	2.50	10.00	7.50				10.00	12.00	2.00
	21.70				12.00	32.00	20.00	0.00	0.00	0.00				32.00	33.70	1.70
	3.20						0.00	33.70	36.90	3.20						0.00
III t 2904	17.00						0.00	0.00	1.00	1.00				1.00	17.00	16.00
	9.40				17.00	25.00	8.00							25.00	26.40	1.40
Ш- 2932	6.20													10.60	16.80	6.20
Ш- 2961	1.60						0.00	0.00	1.60	1.60						
III - 2963	4.10						0.00			0.00	:			12.90	17.00	4.10
	1.00						0.00	17.00	18.00	1.00						0.00
	3.40				18.00	20.00	2.00	20.00	21.40	1.40						0.00
Ш - 9002	9.60							23.60	32.60	9.00	32.60	33.20	0.60			

ПГ- 9701	2.70													13.30	16.00	2.70
	8.00						0.00	16.00	22.30	6.30	22.30	24.00	1.70			0.00
	13.30	24.00	37.30	13.30						0.00				0.00	0.00	0.00
	159.60															

Транспорт

В табличен вид са дадени автобусните линии на Генерал Тошево с междуградските и извънградски линии.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № III - 1/06.06.1990г.

На автобусна линия: **ДОБРИЧ - ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО**

Изпълнява се: **целогодишно**

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
	пристига	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			17:00	**Ген.Тошево**			**18:00**
6	17:05	1	17:06	сп.Равнец	18:05	1	18:06
2	17:10	1	17:11	Р. ИПС	18:10	1	18:11
2	17:15	1	17:16	Р:Колево	18:15	1	18:16
7	17:21	1	17:22	Ст.Караджа	18:21	1	18:22
8	**17:30**			**Добрич**	**18:30**		
	19:30			**Ген.Тошево**			
6	19:24	1	19:25	Сп.Равнец			
2	19:19	1	19:20	Р. ИПС			
2	19:14	1	19:15	Р.Колево			
7	19:08	1	19:09	Ст.Караджа			
8			**19:00**	Добрич			

50

Обща дължина: 25 км.

Общо време за движение: 30 мин. Средна техническа скорост: 49.99 км/ч.

Общо време за пътуване: 34 мин. Средна съобщителна скорост: 44.12 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № III - 1/01.06.1999г.

На автобусна линия: **ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО –ДОБРИЧ**

Изпълнява се: **целогодишно**

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
км	**пристига**	**стои**	**тръгва**		**тръгва**	**стои**	**пристига**
6	**19:07**			**Ген.Тошево**			
2	18:59	1	19:00	сп.Равнец			
6	18:55	1	18:56	Пленимир			
7	18:44	1	18:45	Р:Колево			
8	18:38	1	18:39	Ст.Караджа			
			18:30	**Добрич**			

29

Обща дължина: 29 км.

Общо време за движение: 39 мин. Средна техническа скорост: 47.02 км/ч.

Общо време за пътуване: 41 мин. Средна съобщителна скорост: 42.44 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ ОБЛ. III-3/01.06.1999

На автобусна линия: **ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО - ДОБРИЧ**

Изпълнява се: **целогодишно, не се изпълнява в неделя**

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
км	**пристига**	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			9:00	**Ген.Тошево**	**11:50**		
6	9:05	1	9:06	Равнец	11:44	1	11:45
4	9:14	1	9:15	Г.Колево	11:34	1	11:35
7	9:20	1	9:21	Стефан Караджа	11:28	1	11:29
8	**9:30**			**Добрич**			**11:20**

25

Обща дължина: 25 км.

Общо време за движение: 30 мин. Средна техническа скорост: 49.99 км/ч.

Общо време за пътуване: 34 мин. Средна съобщителна скорост: 44.12 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № III - 1/01.06.1999г.

на автобусна линия **: ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО - БАЛЧИК - ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО**

Изпълнява се: **сезонно от 01-ви юни до 15-ти септември, само събота и неделя**

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
	тръгва	**стои**	**пристига**		**тръгва**	**стои**	**пристига**
	8:00			**Ген:Тошево**			**19:25**
4	8:06	1	8:05	Присад	19:17	1	19:16
2	8:12	1	8:11	ИПС	19:11	1	19:10
6	8:21	1	8:20	Малина	19:02	1	19:01
7	8:30	1	8:29	Змеево	18:56	1	18:55
4	8:36	1	8:35	Дропла	18:50	1	18:49
5	8:42	1	8:41	Кремена	18:44	1	18:43
4	8:48	1	8:47	Момчил	18:38	1	18:37
7			**8:55**	Балчик	**18:30**		

39

Обща дължина: 39 км.

Общо време за движение: 55 мин. Средна техническа скорост: 42.55 км/ч.

Общо време за пътуване: 62 мин. Средна съобщителна скорост: 37.74 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ

На автобусна линия: **ДОБРИЧ - СПАСОВО - ДУРАНКУЛАК** (по тр.схема №III-3)

Изпълнява се: **целогодишно**

В събота и неделя линията не се изпълнява.

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
км	**пристига**	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			17:30	**Добрич**	**8:45**		
14	17:50	1	17:51	р. Ген. Колево	8:25	1	8:26
10	18:05	5	18:10	Ген. Тошево	7:34	36	8:10
8	18:20	1	18:21	Кардам	7:23	1	7:24
6.5	18:28	1	18:29	Чернооково	7:15	1	7:16
5	18:36	1	18:37	Рогозина	7:07	1	7:08

6	18:44	1	18:45	Спасово	6:59	1	7:00
7	18:55	1	18:56	Бежаново	6:48	1	6:49
12	19:08	1	19:09	Дуранкулак	6:35	1	6:36
4	**19:14**			**Граничар**			**6:30**

72.5

Обща дължина: 72.5 км.

Общо време за движение: 1 ч.32 мин. Средна техническа скорост: 47.28 км/ч.

Общо време за пътуване: 1 ч 44 мин. Средна съобщителна скорост: 41.83 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ

На автобусна линия: **ДОБРИЧ - СПАСОВО - ДУРАНКУЛАК** (по тр.схема №III-3)

Изпълнява се: **целогодишно**

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
км	**пристига**	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			8:00	**Добрич**	**11:26**		
14	8:20	1	8:21	р. Ген. Колево	11:14	1	11:15
10	8:35	5	8:40	Ген. Тошево	10:34	26	11:00
8	8:50	1	8:51	Кардам	10:23	1	10:24
6.5	8:58	1	8:59	Чернооково	10:15	1	10:16
5	9:06	1	9:07	Рогозина	10:07	1	10:08
6	**9:14**			**Спасово**			**10:00**
			14:30	**Добрич**	**17:55**		
14	14:50	1	14:51	Ген.Колево	17:34	1	17:35
10	15:05	5	15:10	Ген. Тошево	17:05	15	17:20
8	15:20	1	15:21	Кардам	16:54	1	16:55
6.5	15:28	1	15:29	Чернооково	16:46	1	16:47
5	15:36	1	15:37	Рогозина	16:38	1	16:39
6	**15:44**			**Спасово**			**16:30**

99

Обща дължина: 49.5 км.

Общо време за движение: 1 ч.05 мин. Средна техническа скорост: 45.23 км/ч.

Общо време за пътуване: 1 ч 14 мин. Средна съобщителна скорост: 40.14 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ

На автобусна линия: **ДОБРИЧ - ВАСИЛЕВО - ДОБРИЧ** (по тр.схема № I-3)

Изпълнява се: **целогодишно**

В събота и неделя линията не се изпълнява.

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
км	**пристига**	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			8:30	**Добрич**	**9:55**		
6	8:37	1	8:38	Победа	9:47	1	9:48
7	8:46	1	8:47	Методиево	9:38	1	9:39
7	8:55	1	8:56	разкл. ИПС	9:29	1	9:30
3	8:59	1	9:00	Малина	9:25	1	9:26
4	9:04	1	9:05	Преселенци	9:20	1	9:21
5	**9:10**			**Василево**			**9:15**
			15:30	**Добрич**	**16:55**		
6	15:37	1	15:38	Победа	16:47	1	16:48
7	15:46	1	15:47	Методиево	16:38	1	16:39
7	15:55	1	15:56	разкл. ИПС	16:29	1	16:30
3	15:59	1	16:00	Малина	16:25	1	16:26
4	16:04	1	16:05	Преселенци	16:20	1	16:21
5	**16:10**			**Василево**			**16:15**

Обща дължина: 32 км.

Общо време за движение: 40 мин. Средна техническа скорост: 48.00 км/ч.

Общо време за пътуване: 45 мин. Средна съобщителна скорост: 45.71 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ

На автобусна линия**: ДОБРИЧ - КАВАРНА - ДУРАНКУЛАК-ГРАНИЧАР (по тр.схема № I-3)**

Изпълнява се**: сезонно от 01.10. до 31.05. - празник**

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
км	**пристига**	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			9:00	**Добрич**	**17:10**		
21	9:35	1	9:36	разкл. ИПС	16:34	1	16:35
8	9:46	1	9:47	Преселенци	16:23	1	16:24

5	9:54	1	9:55	Василево	16:15	1	16:16
5	10:02	1	10:03	Конаре	16:07	1	16:08
5	10:07	1	10:08	Крупен	16:02	1	16:03
5	10:14	1	10:15	Вранино	15:55	1	15:56
9	10:25	1	10:26	Белгун	15:44	1	15:45
21	10:54	1	10:55	Крапец	15:15	1	15:16
13	11:09	1	11:10	Дуранкулак	15:00	1	15:01
4	**11:15**			**Граничар**			**14:55**

96

Обща дължина: 96 км.

Общо време за движение: 126 мин. Средна техническа скорост: 45.71 км/ч.

Общо време за пътуване: 135 мин. Средна съобщителна скорост: 43.54 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ

На автобусна линия**: ДОБРИЧ - КАВАРНА - ДУРАНКУЛАК-ГРАНИЧАР (по тр.схема № I-3)**

Изпълнява се**: сезонно от 01.10. до 31.05. - празник**

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
км	**пристига**	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			9:00	**Добрич**	**19:25**		
21	9:35	1	9:36	разкл. ИПС	18:49	1	18:50
8	9:46	1	9:47	Преселенци	18:38	1	18:39
5	9:54	1	9:55	Василево	18:30	1	18:31
5	10:02	1	10:03	Конаре	18:22	1	18:23
5	10:07	1	10:08	Крупен	18:17	1	18:18
5	10:14	1	10:15	Вранино	18:10	1	18:11
9	10:25	1	10:26	Белгун	17:59	1	18:00
21	10:54	1	10:55	Крапец	17:30	1	17:31
13	11:09	1	11:10	Дуранкулак	17:15	1	17:16
4	**11:15**			**Граничар**			**17:10**

96

Обща дължина: 96 км.

Общо време за движение: 126 мин. Средна техническа скорост: 45.71 км/ч.

Общо време за пътуване: 135 мин. Средна съобщителна скорост: 43.54 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № 1

на автобусна линия **: ГЕН.ТОШЕВО- КАРДАМ-СПАСОВО-ПРЕСЕЛЕНЦИ-ГЕН.ТОШЕВО**

Изпълнява се**: целогодишно**

В събота и неделя линията не се изпълнява.

Разстояние-км	Час , минути			Маршрут	Час , минути		
	пристига	стои	тръгва		пристига	стои	тръгва
			6:50	**Ген.Тошево**			**14:00**
8	7:03	1	7:04	Кардам	14:13	1	14:14
18	7:34	1	7:35	Спасово	14:44	1	14:45
4	7:42	1	7:43	Сърнено	14:52	1	14:53
3	7:48	1	7:49	Сираково	14:58	1	14:59
3	7:54	1	7:55	Великово	15:04	1	15:05
4	8:02	1	8:03	Калина	15:12	1	15:13
4	8:10	1	8:11	Горица	15:20	1	15:21
4	8:18	1	8:19	Преселенци	15:28	1	15:29
6	8:29	1	8:30	Люляково	15:39	1	15:40
6	8:40	1	8:41	Писарово	15:50	1	15:51
6	**8:51**			**Ген.Тошево**	**16:01**		

Обща дължина: 66 км.

Общо време за движение: 1 ч. 50 мин. Средна техническа скорост: 36.00 км/ч.

Общо време за пътуване: 2 ч. Средна съобщителна скорост: 33.00 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № 2

на автобусна линия **: ГЕН.ТОШЕВО- КОНАРЕ-ПРЕСЕЛЕНЦИ -ГЕН.ТОШЕВО**

Изпълнява се: **целогодишно**

В събота и неделя линията не се изпълнява.

Разстояние-км	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
	пристига	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			6:40	**Ген.Тошево**			**13:30**
5	6:48	1	6:49	Люляково	13:38	1	13:39
5	6:57	1	6:58	Преселенци	13:47	1	13:48
6	7:08	1	7:09	Василево	13:58	1	13:59
5	7:17	1	7:18	Конаре	14:07	1	14:08
8	7:31	1	7:32	Средина	14:21	1	14:22
8	7:45	1	7:46	Балканци	14:35	1	14:36
3	7:51	1	7:52	Василево	14:41	1	14:42
6	8:02	1	8:03	Преселенци	14:52	1	14:53
4	8:10	1	8:11	Малина	15:00	1	15:01
6	8:21	1	8:22	Петлешково	15:11	1	15:12
2	8:25	1	8:26	Присад	15:15	1	15:16
4	**8:33**			**Ген.Тошево**	**15:23**		

Обща дължина: 62.00 км.

Общо време за движение: 1 час 43 мин. Средна техническа скорост: 36.12 км/ч.

Общо време за пътуване: 1 час 54 мин. Средна съобщителна скорост: 32.63 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № 3

на автобусна линия **: ГЕН.ТОШЕВО-РОСИЦА-ГЕН.ТОШЕВО**

Изпълнява се: **целогодишно**

Линията се изпълнява: понеделник, вторник, четвъртък и петък.

Разстояние-км	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
	пристига	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**

			6:50	**Ген.Тошево**			**12:30**
2	6:53	1	6:54	Сп.Пастир	12:33	1	12:34
7	7:06	1	7:07	Къпиново	12:46	1	12:47
		1		Сп.Г.Извор		1	
		1		Сп.Д.Извор		1	
7	7:21	1	7:22	Добромирци	13:01	1	13:02
5	7:30	1	7:32	Красен	13:10	1	13:11
12	7:51	1	7:52	Росица	13:31	1	13:32
12	8:12	1	8:13	Красен	13:52	1	13:53
3	8:18	1	8:19	Росен	13:58	1	13:59
3	8:24	1	8:25	Красен	14:04	1	14:05
		1		Добромирци		1	
		1		Сп.Д.Извор		1	
5	8:35	1	8:36	Сп.Г.Извор	14:15	1	14:16
7	8:48	1	8:49	Къпиново	14:28	1	14:29
2	8:52	1	8:53	Сп.Пастир	14:32	1	14:33
2	**9:00**			**Ген.Тошево**	**14:40**		

Обща дължина: 67 км.

Общо време за движение: 1 час и 52 мин. Средна техническа скорост: 35.90 км/ч.

Общо време за пътуване: 2 часа 7 мин. Средна съобщителна скорост: 31.65 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № 4

на автобусна линия **: ГЕН.ТОШЕВО-ЛОЗНИЦА-ГЕН.ТОШЕВО**

Изпълнява се: **целогодишно**

Линията се изпълнява в сряда.

Разстоя-ние-км	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
	пристига	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			6:50	**Ген.Тошево**			**12:30**
2	6:53	1	6:54	Сп.Пастир	12:33	1	12:34
7	7:06	1	7:07	Къпиново	12:46	1	12:47
		1		Сп.Г.Извор		1	

		1		Сп.Д.Извор		1	
7	7:21	1	7:22	Добромирци	13:01	1	13:02
5	7:30	1	7:31	Красен	13:10	1	13:11
12	7:51	1	7:52	Росица	13:31	1	13:32
4	7:59	1	8:00	Лозница	13:39	1	13:40
4	8:07	1	8:08	Росица	13:47	1	13:48
12	8:28	1	8:29	Красен	14:08	1	14:09
5	8:37	1	8:38	Добромирци	14:17	1	14:18
		1		Сп.Д.Извор		1	
		1		Сп.Г.Извор		1	
7	8:52	1	8:53	Къпиново	14:32	1	14:33
7	9:05	1	9:06	Сп.Пастир	14:45	1	14:46
2	**9:10**			**Ген.Тошево**	**14:50**		

Обща дължина: 74 км.

Общо време за движение: 2 ч. 3 мин. Средна техническа скорост: 36.10 км/ч.

Общо време за пътуване: 2 ч. 18 мин. Средна съобщителна скорост: 32.17 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № 5

на автобусна линия: ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО-ЙОВКОВО-ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

Изпълнява се: **целогодишно**

В събота и неделя линията не се изпълнява.

Разстояние	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
км	**пристига**	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			7:10	**Ген.Тошево**			**17:10**
12	7:30	1	7:31	Йовково	17:30	1	17:31
4	7:38	1	7:39	Кардам	17:38	1	17:39
4	7:46	1	7:47	Снягово	17:46	1	17:47
9	**8:02**			**Ген.Тошево**	**18:02**		

Обща дължина: 29 км.

Общо време за движение: 48 мин. Средна техническа скорост: 36.25 км/ч.

Общо време за пътуване: 51 мин. Средна съобщителна скорост: 34.12 км/ч.

МАРШРУТНО РАЗПИСАНИЕ № 6

на автобусна линия : ГЕН.ТОШЕВО- ЖИТЕН-ГЕН.ТОШЕВО

Изпълнява се: **целогодишно**

Линията се изпълнява вторник и четвъртък.

Разстояние-км	**Час , минути**			**Маршрут**	**Час , минути**		
	пристига	**стои**	**тръгва**		**пристига**	**стои**	**тръгва**
			8:00	**Ген.Тошево**			**14:00**
5	8:08	1	8:09	Равнец	14:08	1	14:09
3	8:14	1	8:15	Дъбовик	14:14	1	14:15
6	8:25	1	8:26	Пчеларово	14:25	1	14:26
3	8:31	1	8:32	Зограф	14:31	1	14:32
4	8:39	1	8:40	Узово	14:39	1	14:40
3	8:45	1	8:46	Градини	14:45	1	14:46
2	8:49	1	8:50	Сноп	14:49	1	14:50
3	8:55	1	8:56	Житен	14:55	1	14:56
3	9:01	1	9:02	Сноп	15:01	1	15:02
2	9:05	1	9:06	Градини	15:05	1	15:06
3	9:11	1	9:12	Узово	15:11	1	15:12
4	9:19	1	9:20	Зограф	15:19	1	15:20
3	9:25	1	9:26	Пчеларово	15:25	1	15:26
6	9:36	1	9:37	Дъбовик	15:36	1	15:37
3	9:42	1	9:43	Равнец	15:42	1	15:43
5	**9:51**			**Ген:Тошево**	**15:51**		

Обща дължина: 58 км.

Общо време за движение: 1 ч. 37 мин. Средна техническа скорост: 35.88 км/ч.

Общо време за пътуване: 1 ч. 52 мин. Средна съобщителна скорост: 31.07 км/ч.

В община Генерал Тошево функционират много общински пътища които са показани в следващата таблица

№	№	ОБЩИНСКИ ПЪТИЩА ГЕН. ТОШЕВО	Кило-метраж		Дъл-жина
По ред	на пътя	Наименование на пътя			
			От км.	До км.	км.
1	DOB1047	III 296 / Василево - Балканци - Граница общ (Генерал Тошево- Балчик)			
		Дрпла - Преспа - Сенокос - Храброво /	0,000	4,300	4,300
2	DOB1122	/ II -29, Добрич - Генерал Тошево / - Граница общ.(Добрич- Ген.Тошево) -Пчеларово - Житен-Красен / III - 2903	4,900	26,900	22,000
3	DOB3030	/DOB1122, Пчеларово - Житен / - Зограф	0,000	0,300	0,300
4	DOB3031	/ DOB112, Пчеларово - Житен / - Узово	0,000	0,600	0,600
5	DOB3032	/ II - 29, Добрич - Генерал Тошево / - Дъбовик - Пчеларово/ DOB1122/	0,000	8,800	8,800
6	DOB3033	/ II-29, Добрич - Генерал Тошево/ - Пленимир - Петлешково/ III - 9002 /	0,000	5,400	5,400
7	DOB3034	/II - 29, Добрич - Генерал Тошево/ - Равнец - Дъбовик	0,000	3,200	3,200
8	DOB3035	/ III - 2903, Росица - граница Румъния / - Лозница	0,000	2,600	2,600
9	DOB3036	/II 29, Генерал Тошево - Кардам / - Снягово	0,000	2,800	2,800
10	DOB3037	/II 29 / Кардам -Горняк	0,000	8,900	8,900
11	DOB3038	/ III - 2903 / Красен- Росен - Краище	0,000	4,500	4,500
12	DOB3039	/ III - 2904, Кардам - Спасово / - Чернооково	0,000	1,200	1,200
13	DOB3040	/ DOB3038, Красен - Росен / - яз. Дрян	0,000	3,100	3,100
14	DOB3041	/ III 2904, Кардам - Спасово / - Рогозина	0,000	1,100	1,100
15	DOB3042	/ III - 2904 / Спасово - Вичево	0,000	5,000	5,000
16	DOB3043	/ III - 2904 , Спасово - Бежаново / - Ал.Стамболийски	0,000	2,400	2,400
17	DOB3044	/ II - 29, Кардам - границата Румъния/ - Йовково	0,000	2,000	2,000
18	DOB3045	/ III - 296, Ген.Тошево - Преселенци / - Писарово	0,000	3,500	3,500
19	DOB3046	/ III - 296 / Василево - Калина - / III - 9701 /	0,000	3,600	3,600
20	DOB3048	/ III - 296, Василево - Каварна / - Средина	0,000	4,700	4,700
21	DOB3049	/ III - 9701/ Преселенци - гробищен парк	0,000	0,300	0,300

22	DOB3050	/ III - 9701/ Малина - гробищен парк	0,000	0,500	0,500
23	DOB3051	/ II - 29 / Кардам - Огражден	0,000	3,000	3,000
			ОБЩА ДЪЛЖИНА		**93,800**

За поддържане и възстановяване на Общинската пътна мрежа с планираните средства в размер на 770 000 лв., е извършена частична рехабилитация на улици в с.Градини, с.Бежаново, с.Къпиново, с. Люляково, с.Кардам и с. Преселенци.

Извършен е ремонт:

- на път DOB 1122 /II – 29 Добрич – Ген. Тошево/- граница общ./ III 29043 Царевец-Пчеларово от 6+000 км. До км. 8+800 км.;

- път DOB3030/ DOB 1122 Пчеларово- Житен/ с.Зограф от 0+000 км. До км. 0+300 км.; път DOB 1047/III-269 Василево- Балканци- граница общ./ Ген. Тошево- Балчик/ от 0+000 км. До 4+300 км.;

- път DOB 3033 /II – 29 Добрич – Ген. Тошево/ - Пленимир- Петлешково / III – 9002 от км.0+000 до км- 5+400/;

- път DOB 3043 /III2904 Спасово –Бежаново /с. Ал. Стамболийски от 0+000 км. До км.2+400; път DOB 3041 /III2904 Кардам- Спасово/ с. Рогозина от 0+000 км. До 1+100;

- път DOB 1048 /III269 Василево- Каварна/ с. Средина от км 0+000 км. До 4+700 км.; път DOB 3032 /II – 29 Добрич – Ген. Тошево/ с. Дъбовик от 0+000 км. до км.4+500.

Извършена е рехабилитация на път DOB 3034 Равнец- Дъбовик, път DOB 3032 Дъбовик- Пчеларово.

11.1.2. Нови проектни решения

Както се очерта по-горе, част от републиканската пътна мрежа и съоръженията към нея се намират в лошо състояние.

По сведение на областно пътно управление Добрич, някои от участъците на пътищата от II и III клас предстоят да се отремонтират. Още по-лошо е качеството на общинската пътна мрежа, особено в северната част на общината, в която се намират населени места с много малък брой население.

Въпреки всичко ОУП предвижда провеждането на нови пътни отсечки, както и повишаването в клас на други:

- Има черен път от Чернооково през с. Писарево, който е директен за достигане до град Генерал Тошево, но е използван от военните и е в лошо състояние. С плана се предвижда той да се рехабилитира и да стане ,,общински", с дължина 4,7 км. По този начин ще се скъси рзстоянието за достигане до Генерал Тошево на пет населени места – Рогозина, Спасово, Александър Стамболийски, Бежаново и Вичово.
- С новият ОУП се предвижда доизграждането на обходния път на град Генерал Тошево, който е започнат от западната част и е построен на

половина до изходящия път до с. Люляково с цел да заобиколи града от югоизточна посока до включването му в изходящия път към с. Йовково и КПП с Румъния.

Останалата част от този обход ще се реализира върху следните видове терени – обработваема земеделска земя (1,3 ха), горска територия (0,6 ха) и съществуващи черни пътища – 1,1 ха.

- Изходящият път от с. Бежаново на изток през територията на община Балчик достига до КПП Дуранкулак. Той има важни транспортни функции, които в перспектива се очаква да нарастнат. С ОУП се предвижда неговото преквалифициране, като класът му нарасне от трети във втори. Общата му дължина в рамките на общината е 25,67 км.
- Планът предлага създаването на нов общински път, който да премине по трасето на съществуващия черен път между селата Градини и Изворово. Той ще бъде с дължина 5,2 км.

По този начин ще се създаде допълнителна пряка връзка между двата основни пътя III-2903 и I ОВ.1122, които захранват комуникационно територията на север от гр. Генерал Тошево, но нямат връзка помежду си в продължение на повече от 20 км.

- По съществуващия черен път от с. Кардам до с. Огражден е прекарано трасе на нов общински път, какъвто до сега няма регламентиран. Неговата дължина е 2,5 км.

В една част от пътната мрежа през зимата се образуват снегонавявания, които създават сериозни проблеми при движението на МПС. За противодействие в ОУП са проектирани ветрозащитни пояси от двете страни на проблемните пътни отсечки с обща дължина 29,9 км. и широчина 30 м.

Те заемат обща площ от 89,59 ха и се намират в землищата на следните населени места, както следва:

- Балканци – Храброво (община Балчик)
- Балканци – Василево
- Бежаново – Спасово
- Василево – Калина
- Великово – Горица
- Генерал Тошево – Къпиново
- Генерал Тошево – Люляково
- Генерал Тошево – Присад
- Горица – Великово
- Градини – Узово
- Дъбовик – Равнец
- Дъбовик – път II– 97
- Зограф – Узово

- Изворово – Къпиново
- Йовково – Кардам
- Кардам – Чернооково
- Люляково – Преселенци
- Малина – път 9002
- Петлешково – Пленимир
- Преселенци – Малина
- Рогозина – Спасово
- Сираково – Великово
- Спасово – Бежаново
- Спасово – Сърново
- Средина – път III-296
- Сърнино – Сираково

Цялата площ от 89,59 ха нови горски територии за ветрозащита ще се реализират за сметка на обработваеми земеделски земи – ниви.

Развитието на инфраструктурата и транспорта в Община Генерал Тошево е необходимо и важно условие за реализирането на ефикасно действащите транспортни системи. Не може да се постигне стабилна и прогресивно развиваща се транспортна система, ако липсват необходимите регулиращи, организационни и институционални рамки за това. Задължително е успоредно с необходимите сериозни инвестиционни действия за подобряване на инфраструктурата да продължи изграждането на институциите и усъвършенстване на законодателството.

11.2. Железопътна инфраструктура

През община Генерал Тошево преминава 28-ма жп линия Разделна – Кардам от км 88+700 до км 111+014, с обща дължина 22,314 км. Линията е единична и неелектрифицирана.

Категоризацията на жп линията, преминаваща през територията на община Генерал Тошево съгласно ,,Наредба за категоризация на железопътните линии в Република България, включени в железопътната инфраструктура, и закриване на отделни линии или участъци от линии”, е железопътна линия IIра категория.

Габарит на натоварване съгласно ,,Инструкция за натоварване и превозване на негабаритни и тежки товари” е ,,GC” на жп линията, преминаваща през територията на община Генерал Тошево.

Класификацията на жп линията, преминаваща през територията на общината, съгласно Нормативната уредба на ДП ,,НК ЖИ” по товаронапрежение е VIти клас.

На територията на общината са разположени 7 прелеза: км 88+706, км 92+034, км 94+920, км 96+612 в междугарието Добрич север – Кардам, км 105+710 в гара Кардам и км 107+859 – Кардам – граница.

В обсега на общината има един стоманобетонов мост км 99+991 и един стоманен, каменна зидария км 103+698 в междугарие Генерал Тошево – Кардам.

Техническото състояние на релсо-траверсовата скара е добро и гарантира заложените в графика за движение на влаковете скорости.

Прогнозното натоварване е 9 броя влакове и ж.п. возила за едно денонощие.

Диагнозното натоварване е 13 броя влакове и ж.п. возила за денонощие.

12. ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

12.1. Водоснабдяване канализация

12.1.1. Водоснабдяване

Водоснабдяването на Община Генерал Тошево се осъществява от редица сондажи и помпени станции. Поради равнинния релеф на общината, водоснабдяването изисква употребата на множество помпи, което го прави енергоемко и значително по-скъпо. Водите добивани от сарматския и малмваланжския подпочвени хоризонти се отличават с микробна чистота и могат да се ползват за питейни нужди без пречистване.В община Генерал Тошево 100% от населението ползва вода за питейни нужди от системата на “В и К” ЕООД – гр. Добрич. От своя страна “В и К” – Добрич задоволява нуждите изцяло за сметка на подпочвените води.На територията на община Генерал Тошево няма пречиствателни станции за питейни води. Основната част от водопроводите са изградени от 1953 – 1970 г. 94% от водопроводите са от Азбестоцимент/Етернит , 5,66% - Полиетиленови и 0,34% - Поцинковани. Имайки в предвид материала, от който е съществуващата водопроводна мрежа, състоянието и не е добро.

Характерно за водоснабдителната инфраструктура в общината е голямата дължина на довеждащите водопроводи и тяхната свързаност. В резултат от това и по свои съображения, операторът „В и К” ЕООД гр. Добрич е възприел и разглежда цялата довеждаща водоснабдителна мрежа като една система. Осигуряването на питейна вода за населените места е организирано според наличните водни ресурси, техническата възможност за групиране на населените места, изградени водоеми, помпени станции и други съоръжения по трасетата на външните водопроводи.За по-лесно опериране с информацията и по-голяма яснота, В и К операторът разделя условно водоизточниците в групи по наименованието на помпената станция, която ги обслужва.

Таблица 51: Водоснабдителни групи /Помпени станции и кладенци/ в община Генерал Тошево:

№	Имена на групата /помпената станция/	водоизточници, които се ползват		водоизточници, които не се ползват		Забележка
		вид	брой	вид	брой	
1	ПС "ПАСТИР"	ТК	2			

№	Имена на групата /помпената станция/	водоизточници, които се ползват		водоизточници, които не се ползват		Забележка
		вид	брой	вид	брой	
2	ПС "ДОБРОМИРЦИ"	ТК	1			
3	ПС "КАРДАМ"	ТК	2			
4	ПС "УЗОВО"	ТК	2			
5	ПС "МАЛОВЕЦ"	ТК	2			
6	ПС "КАЛИНА"	ТК	2	ТК	1	Резервен - 1 бр
7	ПС "БЕЖАНОВО"	ТК	3			
8	ПС "СИРАКОВО"	ТК	1			
9	ПС "РОСИЦА"	ТК	1			
10	ПС "МАЛИНА"	ТК	1			
11	ПС "ЧЕРНООКОВО"	ТК	2			
12	ТК Дъбовик	ТК	1			
13	ТК Горица	ТК	1			

Описание на водоснабдителните групи

- ПС "РОСИЦА"

Дебита от кладенеца е 20 l/s. Помпената станция тласка в Напорен резервоар с обем 500 m3. Захранват се селата Росица и Лозница.

- ПС "ДОБРОМИРЦИ"

Дебита от кладенеца е 50 l/s. Помпената станция тласка в Напорен резервоар с обем 200 m3. От него сезахранвасело Добромирци. Свързани са още няколко напорни резервоара. Напорен резервоар с обем 110 m3 захранва село Красен. Напорен резервоар с обем 200 m3 захранва село Изворово. Напорен резервоар с обем 150m3 захранва селата Росен и Краище.

- ПС "УЗОВО"

Дебита от кладенците е съответно 25 l/s и 11l/s. Помпената станция тласка в Напорен резервоар с обем 80m3. От него се захранвасело Узово. Свързани са още няколко напорни резервоара. Напорен резервоар с обем 200m3 захранва селата Градини, Сноп и Житен. Напорен резервоар с обем 200 m3 захранваселата Пчеларови и Зограф.

- ПС "ПАСТИР"

Дебита от кладенците е съответно 50 l/s и 30l/s. Помпената станция тласка в Напорен резервоар с обем 140m3. От него се захранвадруг напорен резервоар с обем 2000m3. От тук е основното водоснабдяване за град Генерал Тошево.

- ПС "МАЛОВЕЦ"

Дебита от кладенците е съответно 20 l/s и 5l/s. Помпената станция тласка вода директно в вътрешната водопроводна мрежа на град Генерал Тошево.

- ПС "КАРДАМ"

Дебита от кладенците е съответно 35 l/s и 10,5l/s. Помпената станция тласка в Напорен резервоар с обем 800m3. От него се захранвасело Кардам. Свързани са още няколко напорни резервоара. Напорен резервоар с обем 100m3 захранва село Снягово. И още един напорен резервоар, който захранва село Огражден.

- ПС "ЧЕРНООКОВО"

Дебита от кладенците е съответно 11 l/s и 30l/s. Помпената станция тласка в два напорни резервоара. Напорен резервоар с обем 100 m3 захранва село Снягово. и село Кардам.Напорен резервоар с обем 300 m3 захранва село Рогозина. Също така от помпената станция се подава вода директно в вътрешната водопроводна мрежа на село Чернооково, към което има и контранапорен резервоар с обем 150 m3.

- ПС "МАЛИНА"

Дебита от кладенеца е 20 l/s. Помпената станция тласка в няколко напорни резервоара. Напорен резервоар към село Малина, директно в мрежата на село Петлешково, и напорен резервоар с обем 300 m3 , от който се захранва част от град Генерал Тошево и са свързани още два резервоара. Напорен резервоар с обем 500 m3 захранва село Люляково и напорен резервоар с обем 130m3 захранва село Писарово.

- ПС "КАЛИНА"

Дебита от кладенците е съответно 11 l/s и 30l/s. Помпената станция тласка в два напорни резервоара.Напорен резервоар с обем 120 m3 , който захранва село Калина и напорните резервоари , 100 m3 на село Великово и 130m3 на село Средина. Другия напорен резервоар е с обем 250m3 , като захранва село Преселци и село Калфа , а също така и 3 напорни резервоара с обеми 180 m3 ,200 m3 и 130 m3 , захранващи селата Василево , Балканци и Конаре.

- ПС "СИРАКОВО"

Дебита от кладенеца е 11 l/s.Помпената станция тласка в три напорни резервоара.Напорен резервоар с обем 100 m3 захранва село Сираково. Напорен резервоар с обем 150 m3 захранва село Сърнино.Напорен резервоар с обем 500m3 захранва село Спасово.

- ПС "БЕЖАНОВО"

Дебита от кладенците е 3 х 11 l/s.Помпената станция тласка в Напорен резервоар с обем 100 m3. От него се захранвасело Бежаново. Свързани са още няколко напорни резервоара. Напорен резервоар с обем 130 m3 захранва село Александър Стамболийски.Напорен резервоар с обем 100 m3 захранва село Вичево.

- ТК „Дъбовик“

Дебита от кладенеца е 20 l/s. От него се пълни Напорния резервоар с обем 350 m3, за селата Равнец, Дъбовник , Пленимир и Генерел Колево.Свързани са още

няколко напорни резервоара. Напорен резервоар с обем 130 m3 захранва село Присад.Напорен резервоар с обем 200 m3 захранва село Къпиново.

- ТК „Горица“

Дебита от кладенеца е 30 l/s. От него се захранват селата Горица и част от Преселници.

Оценка на водоснабдителната система

Най- големия проблем на водоснабдяването са огромните загуби . Освен загубите друг основен проблем са остарелите тръбни системи. Голям процент от външните водопроводи са етернитови и вредят на човешкото здраве. Качеството по химически показатели на питейната вода е добро , поради това че се извлича от сарматския и малмваланжския подпочвени хоризонти и отличават с микробна чистота и могат да се ползват за питейни нужди без пречистване Сред основните приоритети за общината следва да бъде поетапната подмяна на остарелите водопроводни мрежи и съоръжения , което ще доведе до намаляване на загубите на вода.

Около източниците за питейно водоснабдяване са очертани и регламентирани Санитарно–охранителни зони 1. Същите са нанесени както на основния чертеж на ОУП, така и на схемата за ВиК.

12.1.2. Канализация

Много висок екологичен риск създава ненапълно изградената канализационната мрежа в гр. Генерал Тошево и липсата на такава в останалите населените места в общината, което води до замърсяване с битово-фекални води. Само в град Генерал Тошево има изградена пречиствателна станция за отпадъчни води.Последната е проектирана да работи с дебит до 899 куб.м за ден, като към настоящия момент обхваща около 1/3 от отпадъчните води на гр. Генерал Тошево, които след пречистване се заустват в Сухо дере. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите без възможност за отстраняване на общ фосфор и общ азот. Собственият мониторинг се изпълнява, като измерванията се провеждат от лабораторията към „В и К” ЕООД, гр. Добрич. Резултатите от анализите от взетите водни проби при контролни проверки на РИОСВ – Варна, и от проведения собствен мониторинг по отделните показатели, не превишават индивидуалните емисионни ограничения в издаденото разрешително.

Канализационната мрежа на територията на град Генерал Тошево е изградена частично, въз основа на идеен проект на ИПП „Водоканалпроект” София от 1970 година. Проектът е разработен за пълно разделна система за града и непълно разделна система за кв. „Пастир”. Изграждането на канализационната мрежа започва в края на 70 –те години на миналия век. От тогава до момента са изградени главни колектори – 8.100 км и 12.804 км – второстепенни канализационни профили. Към мрежата са присъединени общо 3 373 реално пребиваващи жители. Успоредно с изграждането на битовата канализация се изграждат и част от дъждовните профили в най-уязвимите при дъжд райони на града, с цел да се избегнат евентуални заливания. Там, където улиците са с изявен наклон и повърхностните води се оттичат бързо и не създават проблеми, дъждовните профили не се изграждат успоредно с битовите. За този период е изградена 6.539 км дъждовна канализация, на територията на града, южно от ЖП линията. Степента на изграденост и ползваемост на битовата

канализационна мрежа в града е 42 %, а за дъждовната – около 15 - 20%, като приоритет при изграждането има битовата канализация.

Необходимо е да се направи обследване, реконструкция и доизграждане на цялата канализационна мрежа.

През 2012 г. е одобрен от МОСВ по ОП “Околна среда 2007-2013 г.” проект: “Доизграждане канализационна мрежа - 18200 м, рехабилитация водопроводна мрежа - 3060 м и модернизация ПСОВ – Ген. Тошево”, с който се предвижда доизграждане на канализацията на града.

Оценка на канализационната система

Изграждането на надеждна и отговаряща на съвременните изисквания канализационна система е важно условие за подобряване на качеството на живот на местното население и възможност за повишаване на атрактивността на община Генерал Тошево като добро място за инвестиции. Използват се септични ями, които са предпоставка за замърсяване на подпочвените води ,което рефлектира директно върху населението, тъй като водоснабдяването се осъществява от сондажи и кладенци. Проблем за общината е ниския дял на домакинствата , свързани с обществена канализация. Изграждането на пречиствателни станции за отпадъчни води и доизграждането на канализацията в отделните населени места трябва да е приоритет за община Смядово. Доизграждането на уличната канализация е крайно наложително, тъй като в общината съществуват множество проблеми със заустване на отпадъчните води от домакинствата в септични ями или директно в прилежащи дерета.

12.2. Енергийна система

12.2.1. Електропреносна система

Електропреносната система за захранване на Община Генерал Тошево е част от Републиканската мрежа. Основното захранване е на 110kV.

Подстанции

В експлоатация са следните подстанции:

№	Наименование	Напрежение	Собственик
1.	Генерал Тошево	110/20	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД

Ел. захранването на гореизброените подстанции се осъществява с въздушни ел.проводи 110kV от електропреносната мрежа.

Електропроводни линии

Кабелни електропроводни линии – няма

Таблица 52: Въздушни електопроводни линии (ВЕЛ) на територията на общината

№	Наименование	Напрежение	Собственик
1.	Дропла	110	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД
2.	Димитър Ганев	110	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД
3.	Съединение	750	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД
4.	Дружба	400	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД

Трасета на нови ВЕЛ - не са предвидени на този етап

Нанесени са сервитутните зони на всички ВЕЛ, като са отчетени както изискванията на Наредба №16 за сервитутите на енергийните обекти, така и на Наредба №3 НУЕУЕЛ за минимални отстояния до сгради на крайният проводник:

Напрежение ВЕЛ [kV]	От краен проводник [м]	От оста на ВЕЛ [м]
750kV		60м
400kV	30м	41м
220kV	25м	33м
110kV	20м	24м
20kV		11м

При разработката на подробни устройствени планове и инвестиционни проекти да се:

- заснемат точно и да се отразяват сервитутите на ВЕЛ, както и минималните нормативни отстояния до сгради и съоръжения, съобразно предвиденият клас на пожарна опасност;
- проверяват нормираните габаритни разстояния на нови и съществуващи пресичания и сближавания с пътища, ЖП линии, надземни естакади, тръбопроводи и др.
- при необходимост от изместване на съществуващи ВЕЛ се използват разпоредбите на чл.10 от НАРЕДБА № 6 от 24.02.2014 г. за присъединяване на производители и клиенти на електрическа енергия към преносната или към разпределителните електрически мрежи

В сервитутните зони на ВЕЛ подлежат на съгласуване с титуляра:

- дейности съгласно чл. 14 ал.2 от Наредба №16
- работа и преминаване на извънгабаритен товар с височина над 4.0м
- изграждане на линейни инфраструктурни обекти
- промяна на вертикалната планировка на съществуващи пътища и терени

- ново залесяване и отглеждането на трайни насаждения

За осигуряване на безопасност за хора и съоръжения да се спазват:

- минималните отстояния на взривоопасни или пожароопасни обекти да се съобразят с изискванията на чл.695 от Наредба №3 и Наредба Із-1971;
- метални огради да се изграждат съгласно изискванията на чл. 218 от Наредба №3 НУЕУЕЛ;
- успоредно преминаващи кабелни линии - чл.381 от Наредба №3 НУЕУЕЛ;
- всички други нормативни изисквания на действащото законодателство, касаещи изграждането на сгради, съоръжения и др. в близост до електрически съоръжения.

Източници от регионално и Републиканско ниво

На територията на Общината има изградени вятърни и фотоволтаични електроцентрали.

Вятърни електроцентрали

На територията на Община Генерал Тошево вече има над 12 MW работещи вятърни паркове в землищата на селата Кардам и Ал. Стамболийски. Данни за инсталираната мощност на ВтЕЦ са представени в следващата таблица.

Таблица 53: Вятърни електроцентрали в община Генерал Тошево

Наименование	Дата на въвеждане	Мощност
ВтЕЦ Ал Стамболийски	04.4.2008	0,49
ВтЕЦ Кардам 2	11.8.2010	4,2
ВтЕЦ Кардам 32	11.8.2010	2,1
ВтЕЦ Кардам 1	11.8.2010	4,2
ВтЕЦ Кардам 31	11.8.2010	2,1

Фотоволтаични електроцентрали

На територията на общината има пет работещи фотоелектрически централи, произведената електроенергия от които се изкупува от „Електроразпределение Север”.

Таблица 54: Фотоволтаични електроцентрали в община Генерал Тошево

Наименование	Местоположение	Дата на откриване	Мощност, MW
ФтЕЦ „Зограф”	с. Зограф	10.07.2012	0,075
ФтЕЦ „Фотоно – Сноп”	с. Сноп	02.03.2012	0,104
ФтЕЦ Пчеларово-1	с. Пчеларово	20.06.2012	0,5
ФтЕЦ Пчеларово-2	с. Пчеларово	15.06.2012	2,5

ФтЕЦ Пчеларово	с. Пчеларово	15.07.2011	0,188

Източниците са присъединени към мрежа 20 kV и са от регионално ниво.

Основен източник на захранване на Общината е ЕЕС на Република България.

Разпределителна мрежа

Електроснабдяването на Община Генерал Тошево и цялостното стопанисване на електроразпределителната мрежа и съоръженията към нея се осъществява от "Електроразпределение Север" АД. Операторът планира, изгражда, поддържа и управлява надеждното функциониране на електрическата мрежа за ниско и средно напрежение на територията на общината.

В района има една подстанция 110/20kV в гр. Генерал Тошево. Състоянието на въздушните линии 20kV е сравнително добро. Мрежите за ниско напрежение са изцяло въздушни. В 40% от населените места разпределителните мрежи са физически и морално остарели и подмяната им е наложителна.

Електропроводи и кабелни линии 20 kV

Електропроводите /въздушни и кабелни/ 20kV за захранване на селищата в общината са изградени така, че да се реализират пръстени с цел резервираност, както на битовите потребители така също и на промишлените. В по-голямата си част електропроводите са собственост на "Електроразпределение Север" АД, като всички се управляват от градската диспечерска служба.

Електропроводите 20kV са съставени от въздушни линии основно в крайградските зони и селищата и кабели с омрежен полиетилен тип САХЕкТ в гр. Ген. Тошево.

Въздушните електропроводи 20kV създават ограничения със сервитутите си в урегулираните територии и подлежат на постепенно кабелиране.

Като цяло електроразпределителната мрежа 20kV е в добро състояние. Авариите по електропроводните линии 20kV основно се дължат на остаряла изолация.

Развитието на мрежа средно напрежение да се предвижда с използване на кабели 20kV. Трасетата на кабелните и въздушни линии се определят с техническите проекти по реда на ЗУТ.

Препоръчва се в градските зони въздушните електропроводи 20kV при възможност да се ликвидират и да се изгради кабелна мрежа. Целта е да се освободят допълнително терени, които сега са блокирани от съществуващите сервитути на ВЕЛ 20kV.

Трансформаторни постове и Възлови станции

На територията на общината са изградени зидани трафопостове в самостоятелни УПИ, вградени трафопостове, КТП, БКТП и мачтови трафопостове

В по-голямата си част трафопостовете са собственост на "Електроразпределение Север" АД и се управляват от градската диспечерска служба.

Една част от трафопостовете в промишлените зони са частна собственост.

С развитието на селищните системи ще се налага изграждане на нови трафопостове за осигуряване на мощности за нарастващото с всеки ден потребление съгласно Закон за енергетиката и Наредба №6 за присъединяване на производители и потребители.

Ел. мрежа 0,4 kV

Електрическата мрежа ниско напрежение в населените места в по-голямата си част е въздушна. Кабелни линии НН има в гр. Ген. Тошево. За разлика от останалите нива на мрежите, мрежа 0,4 kV е с най-голям обем като дължини и брой съоръжения. Това е и причината тя да бъде изключително морално и физически остаряла и изисква големи инвестиции за реконструкции, подмяна и рехабилитация. Недоброто състояние на мрежа НН води до влошаване качеството на доставената ел. енергия.

Като разпределителни табла се използват метални шкафове, които подлежат на корозия. В тази връзка напоследък навлязоха в експлоатация полимерните разпределителни кутии.

Важен проблем е уличното осветление на населените места в общината. Уличната осветителна мрежа на територията на общината е в задоволително техническо състояние. При реконструкцията на УО да се използват енергоспестяващи осветителни тела.

Изводи и препоръки

Електропреносна система

Захранването на Община Генерал Тошево е ориентирано към 110kV. Има връзка с ЕЕС като всяка п/ст е свързана най-малко с два електропровода 110 kV в пръстен с което е осигурена втора категория по сигурност на електрозахранването.

Електроснабдяването на общината следва и за в бъдеще да се разглежда свързано с развитието на съседните общини като цяло.

Разпределителна мрежа

За подобряване на електрозахранването на Общината да се рехабилитират въздушните електропроводи и обновят трансформаторните постове с монтиране на съвременно оборудване.

Електроразпределителната мрежа 0,4kV да се обновява с използване на усукани проводници с достатъчна проводимост за доставка на качествена ел. енергия на потребителите.

Като отчетем разрастването на промишлените консуматори и селищните системи следва да се работи по включване на нови мощности на страна 20kV след сключване на договори с "Електроразпределение Север" АД. Развитието на мрежи СН е желателно да се изпълнява с кабели 20kV с използване на общински пътища за прокарване.

Изграждането на нови съоръжения за развитие на електроразпределителната мрежа е съгласно наредбата за присъединяване на потребители и производители на ел. енергия след сключване на Договор с "Електроразпределение Север" АД.

При разработването на ПУР, ПУП-ПРЗ по райони да се определят терени за изграждане на трафопостове и прокарване на електропроводни линии / кабелни или въздушни/

Възобновяеми източници

Вятърна енергия

Община Генерал Тошево е една от най-богатите на ветроенергиен потенциал в България, което предизвика активността на инвеститорите в изграждане на паркове от вятърни генератори.

Има започнати много проекти и терени със сменен статут, които са отразени в ОУПО. Тререните за ВтЕЦ са над 300 с потенциал над 900MW. По силата на чл.93, ал.8 „Решение, с което е преценено да не се извършва ОВОС губи правно действие, ако в срок от 5 години от датата на издаването му не е започнало осъществяване на инвестиционното предложение.“ Проектантите получиха пълен списък на терените за които се прилага чл.93, ал.8 и в Окончателния проект е възстановен първоначалният им начин на трайно ползване – земеделска земя.

Запазено е местоположението на 60 броя места за ветрогенератори, които са в землищата на селата Житен, Сноп, Градини, Пчеларово и Дъбовик. За тях процедурата за изработване на ПУП, смяна на предназначението и др. ще трябва да се извърши отначало.

Слънчева енергия

Фотоволтаичните централи са една добра възможност за този район.

Внимание трябва да се обърне на покривни ФвЕЦ както за промишлените, така и за битовите потребители.

Добро решение е използването на слъчевата енергия за БГВ и подпомагане на отоплението.

Биогаз

Биогазът е горивен газ и алтернативно екологично гориво, произведено чрез анаеробно разлагане (без кислород) на отпадъчни органични материали като оборски тор, растителни, животински и битови отпадъци, канални утайки или други биоразградими материали. С оползотворяването на биогаза се получава не само енергия, но се и отстранява силен замърсител. При естествената им ферментация отделящият се метан, представлява 7 до 10% от световното замърсяване на въздуха с този газ.

Биомаса

За промишлените потребители е възможно използването на биомаса, като възобновяем източник за производство на топлоенергия.

Останалите видове възобновяеми източници (водна и геотермална) нямат значителен потенциал в региона.

Енергийна ефективност

Повишаването на енергийната ефективност трябва да е приоритет както за промишлените така и за битово/административните потребители.

Повишаването на енергийната ефективност ще допринесе за ограничаване на емисиите от въглероден диоксид и други парникови газове и съответно ще спомогне за предотвратяване на изменението на климата.

Една от мерките, която българското правителство е предприело за повишаване на енергийната ефективност е Законът за енергийната ефективност. Той въвежда изискванията на Директива 2006/32/ЕО и урежда обществените отношения, свързани с провеждането на държавната политика за повишаване на енергийната ефективност при крайното потребление на енергия и предоставянето на енергийни услуги.

Промишлени потребители

За промишлените потребители е възможно използването на системи за комбинирано производство на топло- и електроенергия (когенеративна система), която се определя като най-важна опция в най-добрите налични техники за енергийна ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове.

Административни потребители

Община Генерал Тошево има разработена "Програма за енергийна ефективност на община Генерал Тошево 2021 - 2026 г.", в която да се включва саниране на сградния фонд и използването на осветителни тела за уличното осветление с ниска консумация на ел. енергия.

В програмата за енергийна ефективност се поставят следните основни цели:

- намаляване на разходите за горива и енергия;
- намаляване бюджетните разходи за енергия;
- намаляване на замърсяването на околната среда - намаляване на вредните емисии в атмосферата;
- подобряване на качеството на енергийните услуги;
- изграждане/реиновация на инфраструктура, газификация;
- енергоспестяващо улично осветление, нови ВЕИ;

Битови потребители

Битовите потребители трябва да прилагат мерки за енергийна ефективност с цел да намалят сметките си за електрически ток, като същевременно повишават комфорта на своите жилища. Основните мерки са саниране на сградният фонд и използване на енергийно-ефективни уреди и осветление.

13. ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ОБЩИЯ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. (1) Тези правила и нормативи за прилагане на Общия устройствен план на община Генерал Тошево (ОУПО), наричани нататък за краткост “ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ”, определят изискванията и ограниченията при устройственото планиране на територията в административните граници на община Генерал Тошево.

Чл. 2. Целта на ОУПО и ПРАВИЛАТА И НОРМАТИВИТЕ е да осигурят необходимите условия за по-нататъшното комплексно и устойчиво развитие и ефективно функциониране на общинската територия и за опазване на природното и културно наследство, като и да създадат основа за подобряване качеството на средите за обитаване, труд и отдих на жителите и гостите на община Генерал Тошево.

Чл. 3. (1) В съответствие с целта по чл. 2, ПРАВИЛАТА И НОРМАТИВИТЕ конкретизират разпоредбите на Наредба № 7/2003 г. (Обн., ДВ, бр. 3 от 2004 г.) на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони (наричана по-нататък "Наредба № 7"), съобразно конкретните условия, процеси и потребности за устройството на отделните части от общинската територия.

(2) ПРАВИЛАТА И НОРМАТИВИТЕ:

1. допълват номенклатурата на видовете и разновидностите на устройствените зони, определени с Наредба № 7 и адаптират съдържанието им към конкретните условия;

2. определят режим на превантивна устройствена защита по чл. 10, ал. 3 от Закона за устройство на територията за определени части от територията, за които се изисква запазване на фактическото ползване без влошаване на качествата;

3. обособяват части от територииите, регламентирани като самостоятелни терени с устройствен режим по чл. 6, ал. 2 от Наредба № 7, чието устройство и застрояване се подчинява на правила, различни от тези на зоната/територията, в която попадат;

4. конкретизират пределните стойности на нормативите за устройство и застрояване на устройствените зони по Наредба № 7;

5. регламентират задължителни изисквания към последващото подробно устройствено планиране;

6. установяват правила за наблюдение, поддържане и отчитане на прилагането и изменение на общия устройствен план на общината;

7. посочват други административни действия, необходими за прилагането на плана и постигането на неговите цели.

Чл. 4. (1) Териториалният обхват на населените места, устройствените зони, на територииите с особена териториалноустройствена защита, както и разположението на самостоятелните терени с устройствен режим са показани на графичните материали към ОУПО.

(2) Границите на новопредвидените територии за урбанизация се конкретизират поимотно с последващите цялостни подробни устройствени планове по чл. 34.

(3) Всяка разновидност на устройствените зони е обозначена с буквен идентификационен код.

УСТРОЙСТВЕНИ ЗОНИ И ТЕРЕНИ

Общи положения

Чл. 5. С ОУПО общинската територия се разпределя на видове територии с основно предназначение, видове и разновидности устройствени зони и самостоятелни терени с устройствен режим.

Чл. 6. (1) Териториите с основно предназначение са:

1. урбанизирани територии (населени места и селищни образувания);

2. земеделски територии;

3. горски територии;

4. защитени територии;

5. нарушени територии за възстановяване;

6. територии, заети от води и водни обекти;

7. територии на транспорта.

(2) Жилищните устройствени зони са с:

1. преобладаващо застрояване с малка височина, означена с Жм;

(3) Производствените устройствени зони са със следните разновидности:

1. „Предимно производствена зона”, означена с Пп.

(4) Рекреационните устройствени зони включват следните видове:

1. Зона за отдих, означена с Ос;

(5) Териториите за активно прилагане на ландшафтноустройствени мероприятия са без разновидности и могат да бъдат:

1. земеделски територии;

2. горски територии;

3. нарушени територии.

(6) Териториите с режим на превантивна устройствена защита могат да бъдат:

1. земеделски територии;

2. горски територии.

Чл. 7. В териториите с основно предназначение и в устройствените зони се обособяват самостоятелни терени с устройствен режим, предназначени за:

1. обслужващи дейности;

2. производствено-складови дейности и инфраструктура, обслужваща селското стопанство;

3. техническа инфраструктура;

4. транспортна инфраструктура;

5. недвижими културни ценности;

6. озеленени площи за широко обществено ползване и озеленени площи със специфично предназначение.

РЕЖИМ НА УСТРОЙСТВО И ЗАСТРОЯВАНЕ НА УСТРОЙСТВЕНИТЕ ЗОНИ

1. Жилищни устройствени зони

Чл. 8. (1) Жилищните устройствени зони с преобладаващо застрояване с малка височина, означени с Жм, се прилагат за устройство на жилищните територии във всички населени места в общината, включително жилищните територии в гр. Генерал Тошево с преобладаващо малкоетажно жилищно застрояване.

(5) Жилищните устройствени зони се устройват съгласно чл.чл.17 и 18 на Наредба № 7.

(6) Жилищните устройствени зони се застрояват при спазване на следните нормативи и правила:

Наименование на зоната	**Код**	**Пзастр.макс. (%)**	**Кинт макс.**	**Позел. мин. (%)**	**Н макс. (етажи)**	**Други правила и бележки**
Жилищна устройствена зона за застрояване с малка височина	**Жм**	60	1,2	40	10, 5 (3 ет.)	Промяна на режима от Жм в Жс за първия ред УПИ към ПУМ. Минимум 1/3 от озел. площ – дървесна растителност.

2. Производствени устройствени зони

Чл. 9. (1) Производствените устройствени зони се разполагат в и извън границите на населените места и включват разновидността Пп – Предимно производствена зона.

(2) Устройствените зони по ал.1 се устройват съгласно чл. 24, ал. 1 и 2 на Наредба № 7.

(3) Устройствените зони по ал. 1 се застрояват при спазване на следните нормативи:

Наименование на устройствената зона	**Код**	**Макс. Плътност на застр (%)**	**Макс. Кинт**	**Мин. озел. площ (%)**	**Н макс. (етажи)**	**Други правила и бележки**
Предимно производствена зона	Пп	80	2.5	20	15м (3 ет.)	Н мах. не се отнася за съоръжения.

(4) При наличие на инвестиционна инициатива, в границите на предимно производствените зони с подробнен устройствен план могат да бъдат обособени територии за „високотехнологична производствена зона”, която се устройва и застроява в съответствие с разпоредбите на чл. 26 от Наредба №7.

(5) В ОУП са обозначени зони с допустима промяна на предназначението, които ще бъдат от устройствен тип Пп. В тези зони промяната на предназвачението може да се извършва за отделни имоти, след одобряване на ПУП.

Чл. 10. (1) Устройствените зони „Ваканционно селище” (Ос) се устройват в съответствие с разпоредбите на чл. 28, ал. 1 от Наредба №7.

(2) Устройствените зони „Ваканционно селище” се застрояват при спазване на следните правила и нормативи:

Наименование на устройствената зоната	**Код**	**Макс. Плътност на застр (%)**	**Макс. Кинт**	**Мин. озел. площ (%)**	**Н макс. (етажи)**	**Други правила и бележки**
Ваканционно селище	**Ос**	30	1,2	50	10 м (3 ет.)	Минимум ½ от озел. площ – дървесна растителност

4. Устройствени зони за озеленени територии

Чл. 11. (1) Устройствените зони „Озеленени територии за широко обществено ползване в населените места” са предназначени за изграждане на озеленени площи за широко обществено ползване (паркове и градини), за нуждите на ежедневния и седмичен отдих, както и за спортни и културни развлечения и забави и тихи занимания.

(2) Зоните по ал 1 се устройват в съответствие с чл. 32 от Наредба № 7.

Чл. 12. (1) Устройствените зони „Озеленени територии за широко обществено ползване извън населените места” са предназначени за устройване на извънселищни паркове в естествена природна среда за седмичен отдих, масов спорт и атракции.

(2) Зоните по ал. 1 се устройват в съответствие с чл. 32 от Наредба № 7, като в зависимост от конкретните природни условия и дадености в тях могат да се разполагат ботанически и зоокътове, съоръжения за екстремни спортове и игри, водни атракциони и др., както и да бъдат експонирани обекти на недвижимото културно наследство с необходимата приемна, информационна и охранителна инфраструктура.

(3) При устройването на зоните по ал. 1:

1. се осигурява максимално съхраняване на естественото едроразмерно озеленяване, пасищата и ливадите и други елементи на околната среда;

2. благоустройствените работи се изпълняват само с естествени материали.

(4) В зони по ал. 1, попадащи в границите на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие могат да се разполагат само преместваеми обекти и не се допуска:

1. изграждане на концертни естради, летни амфитеатри и спортни съоръжения по чл. 32, ал.1., т. 3 от от Наредба № 7, които представляват или включват непремествaеми съоръжения, трайни настилки и други обекти, които изменят трайно субстанцията на земята, върху която са поставени.

2. изграждане на трайни настилки по алейната мрежа, детските и спортните площадки, местата за почивка и др.

Чл. 13. (1) Устройствените зони „Озеленени територии за широко обществено ползване - горски парк” са извънселищни, в т.ч. и горски паркове, предназначени за ежедневен и седмичен отдих, туризъм, масов спорт и развлечения.

(2) Зоните по ал. 1 се устройват в съответствие с чл. 32, ал. 1, т. 1, 2, 4, 5 и 6 от Наредба № 7, като в зависимост от конкретните природни условия и дадености в тях могат да се разполагат ботанически и зоокътове, съоръжения за екстремни спортове и игри, както и да бъдат експонирани обекти на недвижимото културно наследство с необходимата приемна, информационна и охранителна инфраструктура.

(3) При устройването на зоните по ал. 1:

1. се осигурява максимално съхраняване на естественото озеленяване и другите компоненти на природната среда;

2. благоустройствените работи се изпълняват само с естествени материали.

(4) В зони по ал. 1, попадащи в границите на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие могат да се разполагат само премествaеми обекти.

Чл. 14. (1) Устройствените зони „Озеленена територия за спорт и развлечения” са предназначени за изграждане предимно на спортни съоръжения или комплекси и озеленяване.

(2) В зоните по ал. 1 се допуска още изграждане на:

1. мрежи и съоръжения на транспорта, движението и друга техническата инфраструктура;

2. обекти за настаняване и подслон, за хранене, за търговия, за културни развлечения и забави;

3. детски площадки

(2) В устройствените зони по ал. 1 минималната озеленена площ е 20%.

Чл. 15. (1) Устройствените зони „Изолационно озеленяване”, са озеленени площи със специфично предназначение - част от зелената система на общината. Те са предназначени за осигуряване на благоприятна екологическа обстановка и комфорт на обитаването в населените места и селищните образувания.

(2) Зони по ал. 1 се устройват между урбанизирани територии за обитаване и такива за производствени и животновъдни дейности, както и покрай участъци от трасета на пътната и ж.п. инфраструктура и обекти на въздушния транспорт, прилежащи на населените места.

(3) В устройствените зони по ал. 1 се изпълнява озеленяване с подходяща едроразмерна растителност на база дендрологичен проект. Те се стопанисват и поддържат, като част от зелената система на съответното населено място.

5. Устройство на земеделските територии

Чл. 16 (1) С ОУПО се установява режим на превантивна защита, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават техните качества, за следните земеделски територии:

1. земеделските земи от I-ва до IV-та бонитетна категория включително, заедно с прилежащите полезащитни горски пояси;

2. земеделските земи с трайни насаждения;

3. земеделски земи с изградени напоителни системи;

4. земите, заети от ливади, пасища и мери;

5. земеделски земи за зеленчукопроизводство;

6. земеделски земи, попадащи в границите на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие.

(2) Режимът не се отнася за земеделските земи, предоставени на граждани по силата на актове на Президиума на Народното събрание, на Държавния съвет и на Министерския съвет (по § 4 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи).

(3) Промяна на предназначението на поземлени имоти в териториите по ал.1се допуска по изключение за:

1. изграждане на крайпътни обслужващи обекти;

2. създаване или разширяване на озеленени площи за широко обществено ползване – извънселищни паркове, както и за открити спортни обекти – игрища и тенис-кортове със затревен терен, както и голф-игрища;

3. изграждане на обекти на транспортна и друга техническа инфраструктура и на комуналното стопанство, включително хидромелиоративни мрежи и съоръжения, свързани с тяхната експлоатация;

4. изграждането на логистични бази, обществено-обслужващи и складово-производствени обекти.

5. разширение на гробищни паркове или за нови гробищни паркове;

6. изграждане на нови полезащитни и ветрозащитни пояси;

7. изпълнение на дейности и строителство, свързани с опазването и експонирането на обекти на недвижимото културно наследство.

(4) За обектите по ал. 3, т. 1, промяна на предназначението на земеделски земи по ал. 1 се допуска само в случаите, когато теренът граничи с път от републиканската пътна мрежа или от общинската мрежа - най-малко бивш IV клас. В тези случаи промяната на предназначението може да обхване площ, не по-голяма от три декара. Когато поземленият имот е с по-голяма площ, промяната се извършва само за част от него с размер до 3 (три) дка. В тези случаи устройството и застрояването на имотите с променено предназначение се извършва съгласно долните показатели:

Макс. Пзастр (%)	Макс. Кинт	Н мах. (етажи)	Други правила и бележки
60	2 2.0	1 (3м)	Не се отнася за съоръжения. Допуска се изграждане и на жилище за собственика и за охраната. Задължително осигуряване необходимите паркоместа за посетителите в границите на УПИ

(5) За обектите по ал. 3, т. 7, териториалният обхват на промяната на предназначението на земеделски земи и последващото им устройство и застрояване се определят на база специализирани проучвания и документация към подробните устройствени планове, съгласно чл. 52 от Наредба № 8 / 2001 г. за обема и съдържанието на устройствените планове на МРРБ, съгласувани от компетентния орган по Закона за културното наследство.

(6) Допусканията по ал. 1, т.6 за земеделски територии, попадащи в обхвата на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) са приложими, доколкото не противоречат на плана за управление на съответната защитена зона, респ. на заповедта за обявяване и стандартния формуляр.

(7) Забранява се промяна на предназначение на имоти с НТП – пасища, в които са установени природни местообитания и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони по Натура 2000, и които са включени в устройствени зони от Общия устройствен план, различни от земеделски земи.

6. Устройство на горските територии

Чл. 17. (1) С ОУПО се установява режим на превантивна защита, с който се запазва фактическото им ползване, без да се влошават техните качества, на защитните и специалните горски територии по чл. 5, ал. 2 и ал. 3 от Закона за горите.

(2) В териториите по ал.1. не се допуска строителство, с изключение на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, както и на обектите по чл. 153, ал. 1 от Закона за горите, чието изграждане не се смята за строителство.

(3) Провеждането на пътища и проводи на техническата инфраструктура през териториите по ал. 1 да се планира и осъществява с минимално нарушаване на средата, включително природната среда между местообитанията и при задължително осигуряване на свободно преминаване през тях на всички представени в зоната животински видове.

(4) Опазването и устройството на специалните горски територии по чл. 5, ал. 3, т. 1 от Закона за горите се осъществява съобразно плановете за управление, съответно заповедите за обявяване и стандартните формуляри.

(5) Изключенията по ал. 2 за горски територии, попадащи в обхвата на защитени зони по Закона за биологичното разнообразие са приложими, доколкото не противоречат на плана за управление на съответната защитена зона, респ. на заповедта за обявяване и стандартния формуляр.

7. Устройство на нарушени територии

Чл. 18. (1) На техническа и биологическа рекултивация подлежат:

1. всички изоставени бивши кариери или освободени площи от кариери, както и площите на всички кариери след приключване на експлоатацията им;

2. регламентирани и нерегламентирани сметища и други депа за отпадъци (след приключване на експлоатацията, съответно след разчистването им);

3. свлачища, срутища и други земи с нарушен почвен профил;

4. строителни площадки на точкови и линейни обекти (след приключване на строителството).

(2) В случаите, когато с ОУПО не е определено друго конкретно предназначение, на територииите по ал. 1, т. 1 и т. 2 се извършва рекултивация за последващо ползване, съобразно това на прилежащите територии – земеделски или горски.

(3) Територииите и обектите по ал. 1, т. 3 и т. 4 се рекултивират за използване по основния за тях начин на трайно ползване.

8. Територииите за активно прилагане на ландшафтноустройствени мероприятия

Чл. 19. (1) Територии за активно прилагане на ландшафтноустройствени мероприятия са:

1. горските територии;

2. озеленени територии около водни обекти;

3. естествено и изкуствено залесените земеделски земи;

4. новоизградените и реконструирани пътища;

5. урбанизирани ландшафти;

6. селищни ландшафти.

(2) Опазването на ландшафта и необходимите ландшафтноустройствени мероприятия за горските територии се осъществяват, както следва:

1. за защитени територии по Закона за защитените територии и защитени зони но Закона за биологичното разнообразие, обхващащи земеделски и горски територии – по силата на плановете за управление, респективно заповедите за обявяване и режимите на дейности.

2. за защитните и специалните горски територии – чрез прилагане на режим на превантивна устройствена защита.

3. за всички горски територии се изисква при оформяне на покрайнините на горите, както и покрай преминаващите през тях пътища, да се прилага свободно очертаване, като се следват гънките на терена.

(3) Всички естествени обраствания - зелени структури извън населените места в обхвата на принадлежащите земи на реките, вкл. суходолията, подлежат на опазване, поддържане и възстановяване, доколкото не нарушават проводимостта на речното легло. На опазване, поддържане и възстановяване подлежат и естествените обраствания по крейбрежията на останалите естествени и изкуствени повърхностни

водни тела. При подмяна на съществуващото или при ново озеленяване да се ползват растителни видове, идентични с естествените за мястото.

(4) Естественото и изкуствено залесяване в обхвата на земеделските земи, на първо място - полезащитните горски пояси, се оценява като качество на „ценен културен ландшафт” и не се допуска унищожаването му.

(5) При проектирането и изпълнението на рекултивационни мероприятия да се съобразяват специфичните ландшафтни характеристики на средата, в която попада съответната територия за рекултивация.

(6) Трасетата на новоизградените пътища и други линейни обекти на техническата инфраструктура следва да нарушават във възможно най-малка степен ценните и характерни елементи на ландшафта – земни форми, съществуващо естествено или изкуствено едроразмерно озеленяване.

(7) За осигуряване непрекъснатост на природните ареали и по-хармонично вписване на антропогенните елементи в естествения ландшафт, с подробните планове на новоурбанизираните територии следва да се прилага принципът на „прекъсната урбанизация”, като се запазват територии без застрояване – „зелени клинове” - в границите на селищните образувания и между тях. В „зелените клинове” се включват пасища и ливади, намиращи се на съответната територия.

(8) С последващите подробни планове се съхраняват характеристиките на селищните ландшафти, като с устройствените правила и нормативи се запазват характерните за мястото начин и характер на застрояване, разполагане на основното застрояване в границите на урегулираните поземлени имоти, както и специфични изисквания, отнасящи се за максимална застроена площ на обектите от основното застрояване в урегулирани поземлени имоти с големи размери, за вида на озеленяването, за опазване на исторически формирани структури и тяхната среда и др.

9. Устройство на защитените територии за недвижимото културно наследство и за дефиниране на специфични устройствени режими за тях към общия устройствен план на община Генерал Тошево

Чл. 20. С ОУПО се установява режим на превантивна защита на археологически недвижими културни ценности:

(1) Опазването на недвижимите археологически културни ценности (НАКЦ) да бъде изцяло съобразено с изискванията на ЗКН и границите и режимите им, определени от МК по реда на ЗКН.

(2) За археологическите обекти, които се намират в земеделски територии се прилагат изискванията на глава 9, чл.35 от Наредба 7 за ПНУОВТУЗ – забранява се риголване не почвата и дълбочинна обработка на повече от 25см дълбочина, както и засаждане на дървета и култури с дълбока коренова система. Забраняват се всички строителни, добивни, мелиоративни и други дейности, които увреждат могилния насип.

(3) Преди издаване на виза за проектиране на застрояване в имоти, попадащи в зона с НАКЦ, да се извършат предварителни археологически проучвания.

(4) За устройството и опазването на територите на селищни и надгробни могили и средновековни отбранителни валове – всички искания за намеси в недвижимите културни ценности се съгласуват по реда на ЗКН.

(5) Забранява се всякаква добивна дейност на територията на НАКЦ.

Чл. 21. Устройство и опазване на територията на НАКЦ:

1. Разрешава се археологическо проучване, консервация, реставрация, експониране и социализация на НАКЦ

2. Обектите на ниско и подземно застрояване се съгласуват с МК

3. При възникване на инвестиционна инициатива предварително трябва да бъдат извършени пълни археологически проучвания в границите на имота и след определянето на статута и специфичните правила за опазването на културната ценност от комисията, назначена от Министъра на културата, проектът да се съгласува с МК.

Чл. 22. Устройство на архитектурно-строителни недвижими културни ценности в населените места

1. Устройство на ПИ, съдържащи единични недвижими културни ценности:

(1) Допускат се дейности по консервация, реставрация, реконструкция, адаптация и социализация, които се извършват въз основа на виза за проектиране по чл.140, ал.3 от ЗУТ и инвестиционен проект, съгласувани МК по реда на ЗКН.

2. Устройство на ПИ, които не съдържат ЕНКЦ, но попадат в охранителната зона на единични недвижими културни ценности:

(1) При възникване на инвестиционна инициатива задължително се изготвят ПУП и РУП, които да обхващат най-малко непосредствено прилежащите и срещулежащите през улицата имоти и се съгласуват с НИНКН и МК

(2) За имотите, които са непосредствено прилежащи до УПИ, съдържащо ЕНКЦ, за издаване на разрешение за строеж е необходимо съгласуване с МК и на проекта по част „Архитектура”.

Чл. 23. Необходимост от създаване на устройствени предпоставки за опазване на цялостни културни ландшафти по смисъла на чл. 47, т. 6 от Закона за културното наследство (ЗКН).

(1) На територията на община Генерал Тошево няма обявени културни ландшафти.

(2) В общината няма обявени групови паметници. Няма необходимост от разработване на план за опазване и управление на определени обекти, ако за археологическите обекти бъдат изготвени протоколи, които да определят границите, статута и правилата за опазването на културните ценности по реда на ЗКН.

10. Специални изисквания при устройството и застрояването на територията

Чл. 24. (1) Не се допуска промяна на предназначението на поземлените имоти на водни обекти и строителство в тях, освен на водностопански и хидротехнически системи и съоръжения.

(2) При урбанизиране на територии около водни обекти, в подробните устройствени планове се включват отреждания за регулация на речните корита и изграждане на необходимите защитни съоръжения.

(3) До изграждането на съоръженията по ал. 2, в обхвата на крайбрежните заливаеми ивици и в сервитута на хидротехническите съоръжения не се допуска капитално застрояване и извършване на дейностите по чл. 134 от Закона за водите, освен изграждане на водностопански и хидротехнически системи и съоръжения. Не се допуска засаждане на дървета в най-ниската разливна крайречна тераса (в зависимост от хидроложки проучвания за високи води с обезпеченост веднъж на 50 години).

(4) Във всички случаи на урбанизиране на територии край реки и дерета, в т.ч. суходолия, се осигурява възможност за достъп за почистване, укрепване и поддържане на речното корито, дерето или суходолието.

Чл. 25. (1) При изработването на нови подробни устройствени планове на населените места или изменение на планове за части от населени места да се предвиждат мерки за рехабилитация, реконструкция и/или доизграждане на водопроводните системи, включително подмяна на амортизираните водопроводи, с оглед преодоляване загубите на питейни води.

(2) В плановете по ал. 1, както и цялостните подробни устройствени планове на селищните образувания задължително се предвижда изграждане на разделна канализация за атмосферните и отпадъчните води и отвеждане на последните в пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) или локална пречиствателна станция за отпадъчни води (ЛПСОВ). До изграждане на канализацията, отпадъчните води се заустват в индивидуални съоръжения за отвеждане и пречистване на водите (водоплътни изгребни ями), които отговарят на техническите и санитарно-хигиенните изисквания.

(3) Едновременно с изграждането на нови производствени предприятия и животновъдни ферми се изграждат и необходимите ЛПСОВ.

Чл. 26. (1) По съществуващи и нови комуникационни артерии (пътища и улици) през или в близост до населени места и селищни образувания с шумово натоварване над граничните стойности на нивата на шума по Наредба № 6/2006 г. на МЗ и МОСВ за показателите за шум в околната среда, с подробните устройствени планове в зависимост от конкретните условия се предвижда шумозащитно озеленяване в необходимия обхват и ширина или изграждането на изкуствени шумозащитни екрани, при спазване разпоредбите на Закона за пътищата.

(2) При липса на теренни или други условия за изграждане на шумозащитните съоръжения по ал. 1, в правилата за прилагането на подробните устройствени планове се включва изискване за задължително реализиране на защитно озеленяване в границите на урегулираните поземлени имоти, прилежащи на пътя.

(3) Източниците на производствен шум се локализират по начин, който да осигурява необходимия защитен сервитут в обхвата на промишленото съсредоточие, респ. производствената зона.

Чл. 27. (1) При изработване на цялостните подробни устройствени планове за новоурбанизираните територии, елементите на уличната мрежа да се планират с минимална ширина 12 м., като се предвиди двустранно едроразмерно озеленяване, с възможност за паркиране между дърветата.

(2) Общо изискване към подробните устройствени планове, в т.ч. и плановете за устройство на парковете по чл. 62, ал. 1 от Закона за устройство на територията, както

и проектните решения, отнасящи се за благоустрояването на публичните пространства, е да бъдат съобразени с нормативните изисквания за достъпна среда.

УСТРОЙСТВЕН РЕЖИМ НА ОБОСОБЕНИТЕ САМОСТОЯТЕЛНИ ТЕРЕНИ

Чл. 28. Самостоятелните терените за обслужващи дейности, се устройват и застрояват в съответствие с разпоредбите на чл. 39 от Наредба № 7 и при спазване на приложимите разпоредби от настоящите ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ.

Чл. 29. Самостоятелните терени за производствено-складови дейности и инфраструктура, обслужваща селското стопанство, се устройват и застрояват съобразно съответните технологични и санитарно-хигиенни изисквания, в съответствие с разпоредбите на чл. 25 от Наредба № 7 и при спазване на приложимите разпоредби от настоящите ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ.

Чл. 30. (1) Самостоятелните терени за техническа инфраструктура, включват площите, необходими за изграждането на съответните площни и линейни обекти на техническата инфраструктура и на комуналното стопанство, както и нормативно определените предпазни и сервитутни площи (ивици) с ограничителен режим на застрояване и/или изпълнение на мелиоративно (изолационно) озеленяване.

(2) Разположението и необходимите площи на терените по ал. 1 за разширение на съществуващи и изграждане на нови обекти се определят със специални технико-икономически проучвания. Окончателното местоположение и обхват, определени с подробните устройствени планове, се отразяват на „дежурната карта” по чл. 36, ал.2.

(3) Площадките за разполагане на съоръженията и инсталациите за третиране на отпадъци се устройват и застрояват в съответствие с изискванията Наредба № 7/2004 г. на МОСВ, МРРБ, МЗГ и МЗ за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци и Програмата за управление на отпадъците на община Генерал Тошево.

(4) Собствениците на земеделски стопанства и животновъдни ферми осъществяват управлението на отпадъците от селскостопанската си дейност при съблюдаване нормативната уредба на Министерството на земеделието и храните

(5) Не се допуска въвеждане в експлоатация на обекти, за които се изискват пояси от мелиоративно (изолационно) озеленяване, преди последните да бъдат изпълнени в съответствие с нормативните изисквания и съответните проекти.

(6) При процедиране и изграждане на ветрогенераторни и соларни паркове следва да се извърши проверка дали е проведена процедура по реда на ЗООС и ЗБР с издаден краен административен акт.

Чл. 31. (1) В самостоятелни терени за транспортна инфраструктура са включени:

1. съществуващите и проектните трасета и съоръжения на пътната инфраструктура, включително за автомобилно, пешеходно и велосипедно движение;

2. съществуващите и проектни обществени паркинги и паркинг-гаражи;

3. трасетата и обектите на железопътната инфраструктура;

4. терени за инфраструктура на въздушния транспорт;

5. средства за алтернативен масов обществен пътнически транспорт.

(2) За терените по ал. 1, т.1, отнасящи се за проектни трасета и съоръжения, които в ОУПО са с приблизителното местоположение, окончателното местоположение се определя с подробен устройствен план на база специализирани проучвания и се отразява на „дежурната карта” по чл. 36, ал.2. При определянето на нови трасета в максималната възможна степен се ползват трасетата на съществуващи полски и горски пътища.

(3) При изграждане на нови пътища или реконструкция на участъци от съществуващи, в обхвата на пътя се включват велосипедни алеи, в съответствие с чл. 5, ал. 6а от Закона за пътищата.

(4) На основание разрешение по чл. 26, ал. 3. от Закона за пътищата, в обхвата на съществуващите, както и при реконструкция на нови пътища се извършват специализирани проучвания, проектиране и изпълнение на саниране на съществуващо и изпълнение на ново крайпътно озеленяване.

Чл. 32. (1) В самостоятелни терени за недвижими културни ценности, са включени защитените територии за опазване на недвижимото културно наследство по смисъла на чл. 79, ал. 5 от Закона за културното наследство, разположени извън урбанизираните територии.

(2) Терените по ал. 1 са предназначени за дейности, насочени към опазването и социализация на недвижимите културни ценностти и се устройват в съответствие с режимите за опазване, респ. документите и процедурите, регламентирани в раздел V. „Териториалноустройствена защита” от Закона за културното наследство.

(3) В терените по ал. 1 за археологически недвижими културни ценности се прилагат разпоредбите на чл. 35 от Наредба № 7. На основание съответни санкции на компетентните органи по Закона за културното наследство, в тях се допускат:

1. специализирани проучвателни и консервационно-реставрационни работи;

2. строителство, свързано с опазването, социализацията и охраната на недвижимите културни ценности, благоустройствени работи, озеленяване и изграждане на съоръжения на техническата и транспортна, в т.ч. довеждаща инфраструктура.

Чл. 33. (1) Озелененените площи за широко обществено ползване – паркове, градини и улично озеленяване по регулация, както и линейното едроразмерно улично озеленяване, извън посочените в раздел II., т.4 „Устройствени зони за озеленени територии”, се устройват, поддържат и ползват като самостоятелни терени в съответствие с предвижданията на действащите подробни устройствени планове, Наредба № 7 и съответните общински наредби.

(2) Не се допуска намаляване обхвата на терените на зеленените площи за широко обществено ползване с последващи подробни устройствени планове. Предвижда се доразвитие на линейното озеленяване със зелени ивици и дървета по протежение на основните улици, като при последващото планиране строителната линия към улицата се съобразява с растежните изисквания на съответните видове.

(3) При измененията на действащите или изработване на нови подробни устройствени планове на селата, съществуващите залесени територии в техните граници да се запазват като елементи на зелената система по регулация.

(4) Не се допуска намаляване обхвата на терените на зеленените площи със специфично предназначение с последващи подробни устройствени планове.

(5) Озеленените площи със специфично предназначение – съществуващи гробищни паркове и терени, предвидени за тяхното разширение, се устройват в съответствие с Наредба № 2/2011 г. на МЗ за здравните изисквания към гробищните паркове (гробища) и погребването и пренасянето на покойници.

Чл. 34. (1) При развитието на аграрния сектор да се спазват следните изисквания:

- Възстановяване на напоителните системи и напоителните полета;
- Създаване на масиви от трайни насаждения, възстановяване на зеленчукопроизводството;
- Изграждане на съвременни животновъдни ферми;
- Изграждане на друга инфраструктура: за обслужване на селскостопанските дейности, за преработка и за реализацията на продукцията;
- Интегриране на аграрния сектор с туризма (като част от познавателен туризъм по специални интереси и рекреация).
- Доизграждане на мрежата от защитни горски пояси и изолационно озеленяване;
- Рекултивация на нарушените терени и определяне на подходящите за земеделско ползване;
- Изграждане на локални пречиствателни съоръжения за отпадните води към съществуващите и новопредвидените обекти на животновъдството и преработката на животинска продукция в устройствените зони, в които е допустимо разполагането им;
- Развитие на базата на хранително-вкусовата промишленост;
- Търсене на инвестиционна активност за изграждане на инфраструктура за енергодобив от възобновяеми източници.

Чл. 35. Специфични правила и нормативи за устройство на защитените територии за недвижимото културно наследство и за дефиниране на специфични устройствени режими за тях към общия устройствен план на община Генерал Тошево.

(1) Археологически недвижими културни ценности:

1. Опазването на недвижимите археологически културни ценности (НАКЦ) да бъде изцяло съобразено с изискванията на ЗКН и границите и режимите им, определени от МК по реда на ЗКН.

2. За археологическите обекти, които се намират в земеделски територии се прилагат изискванията на глава 9, чл.35 от Наредба 7 за ПНУОВТУЗ – забранява се риголване на почвата и дълбочинна обработка на повече от 25см дълбочина, както и засаждане на дървета и култури с дълбока коренова система. Забраняват се всички строителни, добивни, мелиоративни и други дейности, които увреждат могилния насип.

3. Преди издаване на виза за проектиране на застрояване в имоти, попадащи в зона с НАКЦ, да се извършат предварителни археологически проучвания.

4. За устройството и опазването на териториите на селищни и надгробни могили и средновековни отбранителни валове – всички искания за намеси в недвижимите културни ценности се съгласуват по реда на ЗКН.

5. Забранява се всякаква добивна дейност на територията на НАКЦ.

(2) Устройство и опазване на територията на НАКЦ:

1. Разрешава се археологическо проучване, консервация, реставрация, експониране и социализациа на НАКЦ.

2. Обектите на ниско и подземно застрояване се съгласуват с МК.

3. При възникване на инвестиционна инициатива предварително трябва да бъдат извършени пълни археологически проучвания в границите на имота и след определянето на статута и специфичните правила за опазването на културната ценност от комисията, назначена от Министъра на културата, проектът да се съгласува с МК.

Режим на ползване на охранителната зона:

1. Инвестиционните проекти за обектите на ниско и подземно строителство се съгласуват с МК.

(3) Архитектурно-строителни недвижими културни ценности в населените места

1. Устройство на ПИ, съдържащи единични недв. културни ценности:

1.1. При възникване на инвестиционна инициатива задължително се изготвят ПУП и РУП, който да обхващат най-малко непосредствено прилежащите и срещулежащите през улицата имоти и се съгласуват с НИНКН и МК.

1.2. Допускат се дейности по консервация, реставрация, реконструкция, адаптация и социализация, които се извършват въз основа на виза за проектиране по чл.140, ал.3 от ЗУТ и инвестиционен проект, съгласувани МК по реда на ЗКН.

1.3. Допускат се пристройки и допълващо застрояване, които се извършват въз основа на виза за проектиране по чл.140, ал.3 от ЗУТ и инвестиционен проект, съгласувани МК по реда на ЗКН.

2. Устройство на ПИ, които не съдържат ЕНКЦ, но попадат в охранителната зона на единични недвижими културни ценности:

2.1. При възникване на инвестиционна инициатива задължително се изготвят ПУП и РУП, които да обхващат най-малко непосредствено прилежащите и срещулежащите през улицата имоти и се съгласуват с НИНКН и МК

2.2. За имотите, които са непосредствено прилежащи до УПИ, съдържащо ЕНКЦ, за издаване на разрешение за строеж е необходимо съгласуване с МК и на проекта по част „Архитектура”.

ОСЛЕДВАЩО ПОДРОБНО УСТРОЙСТВЕНО ПЛАНИРАНЕ

Чл. 36. (1) Общият устройствен план на общината се прилага чрез предимно цялостни подробни устройствени планове на урбанизираните територии и на структурни елементи на извънселищната територия.

(2) Цялостни подробни устройствени планове се изработват и одобряват задължително за:

1. населените места в случаите, когато анализът по § 1 от Преходните и заключителни разпоредби е показал, че действащата им планова основа не може да бъде приведена в съответствие със съвременните нужди чрез частично изменение;

2. териториите, предвидени за разширение на съществуващи населени места;

3. съществуващите селищни образувания без подробни планове и новосъздаваните селищни образувания за рекреационни, производствено-складови, обслужващи дейности, както и със смесено предназначение, вкл. разположените върху бивши стопански дворове на АПК;

4. за териториите за озеленяване, спорт и развлечения – подробни устройствени планове по чл. 62 от Закона за устройство на територията;

5. за специалните горски територии с рекреационно значение, териториите за активно прилагане на ландшафтноустройствени мероприятия нарушени територии за възстановяване - специализирани подробни устройствени планове по чл.111 от Закона за устройство на територията.

(3) Последващите планове и проекти следва да бъдат съобразени с „План за управление на речните басейни 2016-2021 г.” и „План за риск от наводнения 2016-2021 г.”, както и с бъдещи такива планове, попадащи във времевия хоризонт на ОУПО.

Чл. 37. Всички планове по чл. 34, ал. 2 се изработват в съответствие със следните общи изисквания:

1. за територии с неурегулирани поземлени имоти, както и за територии с неприложена първа регулация по предходен устройствен план да се прилагат разпоредбите на чл.16 от Закона за устройство на територията;

2. за прилагане на принципа за осигуряване на пространствена непрекъснатост на природната среда и протичащите в нея процеси и прекъснатост на убанизацията;

3. за разработване, в зависимост от конкретните условия, на екологически и икономически целесъобразни решения за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води, както и на атмосферните води;

4. за запазване, при заявено желание на собствениците, на имоти без промяна на предназначението – за земеделско ползване в границите на планираните територии. При наличие на повече от един такива имоти, същите се групират в ядра за земеделско ползване.

5. в заданията за изработване на последващи подробни устройствени планове да се регламентират изисквания за съобразяване с картите на съответния вид риск и се предвидят необходимите превантивни мерки и начин на устройство и защита.

Чл. 38. Критерии за изменение на ОУПО по отношение на последващото проектиране във връзка с опазването, защитата, експонирането и социализацията на обектите на НКН

1. Всяко последващо ниво и проектиране, касаещо ПИ с недвижима културна ценност или попадащо в охранителната й зона се съобразява с предвижданията на ОУП, като се следват изискванията на чл.103. (4) и чл.104. (1) от ЗУТ и подлежи на съгласуване с МК съгласно ЗКН.

2. Когато изменението на подробния устройствен план налага изменение на общият устройствен план, съгласно чл. 134. (3) от ЗУТ първо се изменя общият устройствен план, като в случаите, когато се касаят имоти с НКЦ или такива в охранителните им зони, изменението се съгласува с МК.

Чл. 39. Критерии за изменение на ОУПО във връзка със защитата, опазването, експонирането и социализацията на НКН на територията на община Генерал Тошево:

- във връзка с осигуряване на устройствени мерки за защита на НКЦ и на експозиционната им среда от рискови фактори - преки и косвени, свързани с ново строителство за предотвратяване на разрушения в границите им или в охранителните им зони;
- във връзка с отменяне по реда на ЗУТ и на ЗКН на проектни разработки по предходни устройствени планове и инвестиционни проекти, които предпоставят риск за опазването и експонирането на структурите на НКН, нарушават характеристиките на културния и исторически ландшафт;
- във връзка с осигуряване на комуникация или съоръжение за достъп до НКЦ;
- във връзка с провеждане на магистрални и локални инфраструктурни проводи и мрежи;
- във връзка с предвиждане на комплекс от устройствени мерки по разширяване на ценностния контекст и на свързаността на структурите на локалното КН с тези на регионалното, за развитие на туристическата инфраструктура на територията на общината.

НАБЛЮДЕНИЕ, ОТЧИТАНЕ ПРИЛАГАНЕТО И ИЗМЕНЕНИЕ НА ОУПО

Чл. 40. (1) С оглед на системното наблюдение и оценяване степента на прилагане на общия устройствен план на общината, кметът на община Генерал Тошево вписва в регистъра по чл. 5, ал. 5 от Закона за устройство на територията:

1. всички възложени, респ. допуснати/разрешени за изработване подробни устройствени планове;

3. всички влезли в сила подробни устройствени планове, както и техните изменения.

(2) Специализираната общинска администрация (техническата служба) отразява върху дежурна карта (копие от плана или дигитално изображение) и документира по подходящ начин:

1. всички заявени от заинтересованите лица инвестиционни инициативи, изискващи или не промяна на предназначението на поземлени имоти в земеделски или горски територии;

2. всички решения за променено предназначение на земеделски земи или гори;

3. всички одобрени планове за управление на защитени територии по Закона за защитените територии и защитени зони по Закона за биологичното разнообразие, респективно определените в тях режими;

4. режимите за опазване на недвижими културни ценностти (граници, охранителни зони, предписания за опазване), определени по реда на Закона за културното наследство.

(3) Въз основа на анализа на информацията по ал. 1 и ал. 2, на основание чл. 127, ал. 9 от ЗУТ, кметът на общината представя за приемане от Общинския съвет ежегоден доклад за изпълнението на ОУПО и прави предложения за изменение на плана, ако такова се налага.

Чл. 41. Община Генерал Тошево създава и поддържа архив на записите на уличните видео камери за проследяване на промените в транспортната обстановка и за нуждите на транспортното планиране и проектиране.

Чл. 42. УСЛОВИЯ ПРИ КОИТО МОЖЕ ДА СЕ ИЗМЕНЯ ОБЩИЯ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН

1. Общият устройствен план на община Генерал Тошево може да се изменя само когато съществуват предпоставките, определени в чл.134, ал.1. от ЗУТ.

2. При наличие на някое от основанията по чл. 134, ал. 1, кметът на общината може да нареди служебно с мотивирано предписание да се изработи проект за изменение на действащия общ устройствен план на общината.

3. Изработването на изменението може да се възложи и на външен изпълнител след решение на Общинския съвет, когато проекта се финансира от общинския бюджет.

4. Изменението на Общия устройствен план спира неговото прилагане в частта, за която то се отнася.

5. Кметът на общината налага строителна забрана за частта от Общия устройствен план, за която се отнася изменението.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (1) Влезлите в сила или одобрените до датата на обнародването на заповедта за одобряването на Общия устройствен план подробни устройствени планове за територията на община Генерал Тошево запазват действието си.

(2) В едномесечен срок от влизането в сила на настоящите ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ Техническата служба на община Генерал Тошево извършва преглед и анализ на непроцедирани проекти за подробни устройствени планове на земеделски и горски имоти, предназначени за промяна на предназначението им, от гледна точка на съответствието им с предвижданията на ОУПО и настоящите ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ и издава съответни предписания за тяхното привеждане в съответствие.

(3) В шестмесечен срок от влизането в сила на настоящите ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ Техническата служба на община Генерал Тошево извършва преглед и анализ на действащите подробни устройствени планове на населените места по отношение тяхната приложимост, с оглед прилагането на ЗУТ и подзаконовата нормативна уредба и на ОУПО.

(4) В зависимост от резултатите от анализа по ал. 3 се определят:

1. плановете, чието действие се потвърждава;

2. плановете, чието действие следва да бъде спряно по съответния ред и за съответните населени места се изработят нови цялостни устройствени планове.

3. планове с неприложени части, което подлежат на изменение за привеждане в съответствие с актуалната обстановка и нормативна уредба.

(5) На основание изпълнението на дейностите по ал. 3 и ал. 4, Техническата служба съставя програма за актуализацията на плановата основа на населените места и за изработване на цялостни подробни устройствени планове на териториите, предвидени за урбанизация в ОУПО.

§2 (1) В Заданието по чл. 125 от ЗУТ за изработване на цялостен подробен план на територията, попадаща в Жилищни устройствени зони за застрояване с малка височина се включват правилата и нормативите по чл. 8, ал. 2, 6 и 7 и следните изисквания:

1. да се предвиди свободно застрояване и по изключение – свързано застрояване в до два съседни УПИ;

(2) Към заданието по ал. 1 се прилагат режимите за опазване на обекти и територии на недвижимото културно наследство, попадащи в зоната, определени от компетентния орган по Закона за културното наследство

§3 (1) На основание чл.17, ал.1 от Закона за културното наследство (ЗКН), Кметът на община Генерал Тошево инициира пред компетентния орган и оказва съдействие за изпълнението на процедури по ЗКН за окончателна класификация и категоризация на недвижимите културни ценности в общината и определяне на конкретни режими за опазването им.

(2) На основание чл.17, ал. 2 от ЗКН, след изпълнението на процедурите по ал.1 Общинският съвет приема Стратегия за опазване на културното наследство на територията на община Генерал Тошево.

(3) До изпълнението на процедурите по ал. 1 за опазване на археологическите ценности извън населените места и селищните образувания да се прилагат режимите по чл. 35 от Наредба № 7.

§4. (1) Настоящите ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ са изработени на основание чл. 104, ал. 2. от Закона за устройство на територията и са неразделна част от Общия устройствен план на община Генерал Тошево и се одобряват едновременно с него.

(3) За неуредените с настоящите ПРАВИЛА И НОРМАТИВИ въпроси, свързани с устройството и застрояването на територията и опазването на околната среда и на природното и културно наследство на община Генерал Тошево, се прилагат разпоредбите на действащите закони и подзаконови нормативни документи.

БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА

1. *Андреев, Ст.* **Речник на селищните имена и названия на административно-териториални единици в българските земи през XV – началото на XX век**. София, 2013 г.
2. *Колев, В.* **Общините в България (60-те – 80-те години на XIX век**. София, 2006г.
3. *Деведжиев Марин* - **Кратка история на селищното развитие по българските земи**, Издателство на отечествения фронт 1979г.

4. Велков, Мирослав - **Културните пейзажи – вид интегрално наследство,**

5. **ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО 2014-2020 г.,** *2013г.*

6. **СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРАТА В ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО за периода 2014 – 2020 година**

7.Н. с. I ст. Димов, Тодор. – **ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ПРОГРАМА ПО АРХЕОЛОГИЯ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО,** РИМ Добрич, 2012г

8. Йотов, В, Георги Атанасов - **Археологически открития и разкопки през 2007 г.** *НАИМ-БАН*

9. Торбатов, Сергей - **Укрепителната система на провинция Скития (края на III-VII век)**, Велико Търново, 2002г.

10. Бобчева, Л. - **Археологическа карта на Толбухински окръг,** София, 1973 г.

11. Бербенлиев, Пейо – **Архитектурното наследство по българските земи,** Държавно издателство „Септември" София, 1987г

12. Бояджиев, Стефан и колектив - **Българската архитектура през вековете,** Държавно издателство „Техника" софия, 1982г.

13. http://toshevo.org

15. http://www.museum-gt.com

ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Писмо с Изх. №,,,,,,,,,г. със списък на НКЦ за община Генерал Тошево, предоставен от НИНКН
2. Писмо с Изх. № 422/11.06.2018г. със справка за Генерал Тошево от АИС АКБ, предоставени от НАИМ БАН
3. Писмо от 08.05.2018г. от Областна управа Добрич със Справка за намиращите се възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните от 1885, 1912-1913, 1915-1918, 1944-1945 години на територията на Община Смядово
4. Обобщен списък с единна номерация на некдвижимите културни ценности на община Генерал Тошево, приложен и в графичната част на ОУП
5. Опис на съществуващите или несъществуващи вече населени места е община Генерал Тошево и известните археологически обекти, предоставен от РИМ Добрич
6. Изследователска програма по археология на територията на община Генерал Тошево